

บทเรียนความสำเร็จของนักตกทอดชุมชน รุ่น 1 และ รุ่น 2
ในการสร้างกลไกพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น

เ ชื้อ ม ร ้อ ย แ ล ะ ถ ก ท อ

ปี 2

คณะทำงาน

เชื่อมร้อยและถักทอ ปี 2

บทเรียนความสำเร็จของนักถักทอชุมชน รุ่น 1 และรุ่น 2
ในการสร้างกลไกพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น

ดำเนินการโดย
ISBN
พิมพ์ครั้งแรก
จำนวนพิมพ์

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
978-616-8000-05-2
พฤศจิกายน 2558
1,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์

โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 :
หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว
มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
ชั้น 1 อาคารไทยพาณิชย์ปาร์ค พลาซ่า ইসท์
19 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0 - 2937 - 9901 - 7
โทรสาร 0 - 937 - 9900

ที่ปรึกษา

คุณปิยากรณ์ มั่นทะจิตร
คุณทรงพล เจตนาวณิชย์

บรรณาธิการ

คุณสุกีน ศิรินคร
คุณนวลทิพย์ ชูศรีโอม

จัดทำเนื้อหา ออกแบบ
และควบคุมการผลิต

บริษัท คัดค้นคว้า จำกัด
57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง
อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110
โทรศัพท์ 0 - 2270 - 1350
e-mail : kidkonkwa@gmail.com

พิมพ์ที่

บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แอนด์โปรดักส์ จำกัด

คำนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

การพัฒนาเยาวชนจิตอาสาเพื่อปลูกจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Active citizen) คือเป้าหมายหลักในการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถและศักยภาพภายในตนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เพื่อปรับทัศนคติและมุมมองใหม่ต่อการพัฒนาเยาวชนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เปลี่ยนจากเยาวชนเป็น “ภาระ” ให้กลายเป็น “พลัง” ของชุมชนท้องถิ่นและสังคมไทย โดยเน้นแนวทางการทำงานที่เปิดโอกาสและพื้นที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เยาวชน “ร่วมคิด-ร่วมทำ-ร่วมตัดสินใจ-ร่วมรับผิดชอบ” โดยมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนหรือเป็น “พี่เลี้ยง” ให้คำปรึกษา แนะนำหลักคิด และแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการดำเนิน “โครงการชุมชน (Community Project)” ที่เน้น “พื้นที่เป็นตัวตั้ง” และเป็นโจทย์ร่วมของชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสและพื้นที่สร้างสรรค์ให้เยาวชนได้ “สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง” จนเกิดการรวมตัวของเยาวชนเป็น “เครือข่ายแกนนำเยาวชน” เพื่อสร้างระบบพี่เลี้ยงสานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องในชุมชน และสืบทอดภาวะผู้นำที่แท้จริงมีคุณธรรม จริยธรรม จากรุ่นสู่รุ่น เพื่อยกระดับการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ร่วมกับมูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนให้ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปีคือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 - 31 ธันวาคม 2558 โดยมีเป้าหมายหลักคือพัฒนาทีมงานของบุคลากรท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย นายก และปลัด อปท. ทำหน้าที่สนับสนุน เอื้ออำนวย กำกับดูแล เป็นขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ อปท. ที่ดูแลรับผิดชอบด้านพัฒนาเยาวชนโดยตรง อย่างน้อยจำนวน 3-5 ท่าน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักการศึกษา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และตำแหน่งอื่นๆ ที่

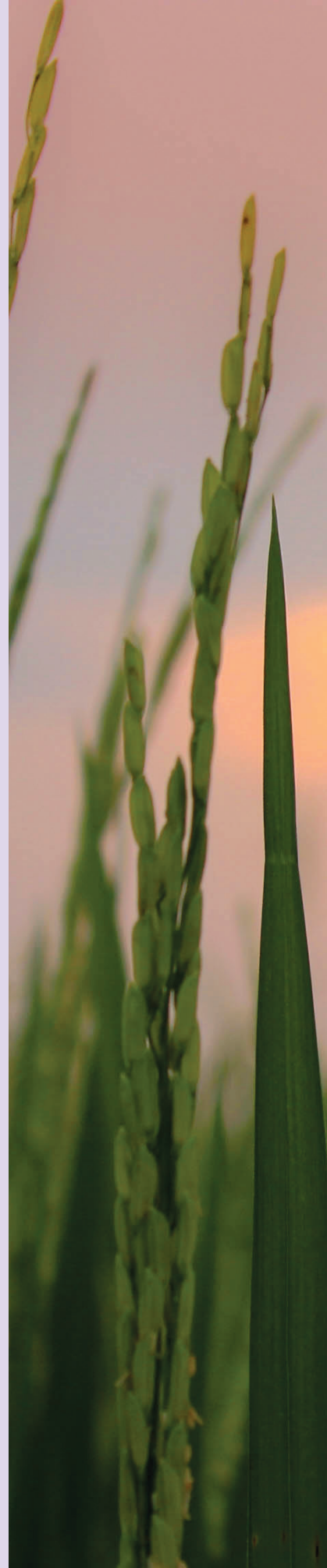
ได้รับมอบหมาย อาทิเช่น หัวหน้าสำนักงานปลัด อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข บุคลากร ธุรการ ฯลฯ มีบทบาทเป็น “นักถักทอชุมชน” ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมร้อย ถักทอ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและผู้คนในชุมชนในการทำงานพัฒนาชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิด “กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน” ในการสนับสนุนกิจกรรม/โครงการ/โครงการเยาวชน ในลักษณะ “จิตอาสาเพื่อชุมชน” ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับพัฒนาศักยภาพของเด็กเยาวชน/ แกนนำเยาวชน/ สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล และพี่เลี้ยงแกนนำเยาวชน อันนำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริง มีคุณธรรม จริยธรรม และหลอมรวมกันเป็นพลังท้องถิ่นในรูปแบบของ “เครือข่ายแกนนำเยาวชนระดับตำบล”

หลักสูตรนักถักทอชุมชน เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นักถักทอชุมชนต้องผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่เน้นการเรียนรู้บนฐานงานจริง (on the job training) จำนวน 10 ครั้งต่อปี ด้วยความสมัครใจของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ที่ต้องมุ่งมั่นตั้งใจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้เป็นพลังของท้องถิ่นและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง นับว่าเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของรัฐบาลท้องถิ่น ดังนั้น อบต. ควรให้การสนับสนุนด้านแผนงานงบประมาณและเวลาของทีมนักถักทอชุมชนในการเข้าพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชน และการขับเคลื่อนกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 วันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการทำงานโดยสถาบัน สรส. ทำหน้าที่เป็น “วิทยากรกระบวนการ” เพื่อให้หลักคิด วิธีการและเครื่องมือที่ช่วยให้ทีมนักถักทอชุมชนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม “ปรับทัศนคติ เปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน” มองเห็นคุณค่าของการทำงานด้วยการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 หลักมนุษยสัมพันธ์ หลักการคิดวิเคราะห์ภาคี หลักการจัดการความรู้ หลักการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสันตนาการ ฯลฯ จนเกิดการขับเคลื่อน “กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน” ทั้ง 4 กลไก ได้แก่ 1) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่วัยในครรภ์ (ก่อน-หลังคลอด)/คุณแม่มีวัย 2) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและอนุบาล 3) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในระบบ และ 4) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุมทุกช่วงวัยและสามารถถึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองให้หันกลับมามีส่วนร่วมในการดูแลเอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองร่วมกับชุมชน และเป็นการจัดการทุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ (ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ กำนัน) พี่เลี้ยงแกนนำเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนตำบลและภาคีเครือข่ายวิทยากรภายนอกชุมชน ฯลฯ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชน เพื่อยกระดับการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

“เชื่อมร้อยและถักทอ 2” จึงเป็นการถอดบทเรียนความสำเร็จจากบุคคลตัวอย่างของทีมนักถักทอชุมชน รุ่น 1 และ รุ่น 2 ในพื้นที่เป้าหมายนำร่อง ปีที่ 2 จำนวน 24 ตำบล จาก 34 ตำบล ทั้งนี้ เพื่อจุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจในความเพียรที่จะพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ภายใต้บทบาทและภารกิจของ **“นักถักทอชุมชน”** ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้โจทย์ของชุมชนด้านการพัฒนาเยาวชน เป็นหัวใจของการสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้ เพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจ และเป็นบทเรียนที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ พร้อมกับการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทีมนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ตลอดจนผู้อ่านทุกท่านที่สนใจ

และสุดท้ายนี้ มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ขอขอบคุณทุกท่าน ทุกองค์กร และทุกภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น (สพบ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และภาคีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่เป็นบุคคล/อปท. ตัวอย่างตัวอย่างที่มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิด **“กลไกเพื่อพัฒนาเยาวชน”** และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนจิตอาสาเพื่อชุมชน โดยมีแผนงานและสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น อปท. และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรม/โครงการ/โครงการเพื่อจะพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตสืบต่อไป

สารบัญ

คำนำ	2
จากวันนั้น ถึงวันนี้ บนเส้นทาง “นักถักทอชุมชน”	6
จังหวัดสุรินทร์	
● ชุมชนจัดการตนเองที่...เมืองแก	15
● สานฝัน สร้างอนาคต ถักทอเยาวชนให้เป็นคนดี	31
● “ความสุข” สมดุลของการทำงาน	43
● แรงคน...ไม่สำคัญเท่าแรงใจสู้	55
● ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลง	67
● เมื่อ “หัวใจ” ของการทำงานเปลี่ยน...	79
● หัวใจของหน้าที่ คือความรับผิดชอบด้วยหัวใจ	89
● “พลังงานใจ” ที่ไม่มีวันหมด	103
จังหวัดสุพรรณบุรี	
● 2 ปีบนเส้นทางนักถักทอชุมชน	115
● แ่ทุกคนยับยั้ง...ก็เท่ากับการพัฒนา	125
● ก้าวที่สอง...ต้องไกลกว่าก้าวแรก	137
● เริ่มต้นต่อยอดจาก “ทุนเดิม”	149
● เข้าใจเขา...เข้าใจเรา...งานเดินหน้า	161
● ชุมชนแห่งการเรียนรู้	173
● ก้าวที่ละนิด ค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ	187
จังหวัดสมุทรสงคราม	
● ภารกิจ “พิชิต” ช่องว่าง	201
● พัฒนาคคน = พัฒนาชุมชน	209
● เรียนรู้ชุมชน...ยกระดับคุณภาพชีวิตเยาวชน	223
นครศรีธรรมราช และจังหวัดกระบี่	
● ชุมชนเข้มแข็ง ดัชนี้ชี้วัดความสำเร็จของนักถักทอชุมชน	237
● การถักทอชุมชน ช่วย “เติมเต็ม” จิตวิญญาณการพัฒนา	247
● เมื่อ “กลาย” เป็นของทุกคน	255
● เปลี่ยน “ส่วนต่าง” เป็น “ส่วนหนึ่ง” ของชุมชน	269
● หนึ่งแรงยืนหยัดแห่งอินทรี	279
● “บัคคุเทศก์น้อย” หลักสูตรเร่งรัดของการพัฒนาเด็กและเยาวชน	289
ทำเนียบนักถักทอชุมชน รุ่น 1 และ รุ่น 2	298

จากวันนั้น ถึงวันนี้ บนเส้นทาง “นักรักก่อชุมชน”

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

ความเป็นมาของหลักสูตร

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ดำเนินการโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) มาตั้งแต่ปี 2551 (1 มิ.ย. 2551 - 31 ธ.ค.2554) โดยได้รับการสนับสนุนจาก มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ผลจากการดำเนินงานของ สรส.ภายใต้โครงการดังกล่าว พบว่าปัญหาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของทุกพื้นที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น สร้างความกังวลห่วงใยให้กับทุกฝ่าย ล้วนสืบเนื่องจากการขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ซึ่งเป็น “เป้าหมาย” ที่สำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกช่วงอายุ สรส.จึงได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก ผู้ปกครอง โรงเรียน วัด กศน. รพ.สต. ผู้รู้ในชุมชน ฯลฯ พัฒนากลไกการจัดการเรื่องเด็กและเยาวชน ครอบคลุม ในรูปแบบของ “โรงเรียนครอบครัว” ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก ผู้ปกครอง และผู้สูงอายุ ที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกของเด็ก เยาวชน และผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง สรส. มูลนิธิสยามกัมมาจล และสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น จึงได้ถอดบทเรียนประสบการณ์ทำงานของ สรส. มาพัฒนาเป็นหลักสูตรในการพัฒนาทีมงานของอปท.ที่มีความสนใจในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน และต้องการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว อย่างยั่งยืน

เรียนแล้วจะได้อะไร

อปท. : ทีมงานของ อปท.เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ ความรู้ และทักษะในการทำงาน กับชุมชน ด้านเด็ก เยาวชน ครอบครัว และด้านอื่นๆ ทั้งระดับตัวบุคคล และทีมงาน

ชุมชน : เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาเรื่องเด็ก เยาวชน ครอบครัวในพื้นที่ คือ

1. การมีส่วนร่วมมากขึ้นของคนในชุมชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
2. เกิดกลไกการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน
3. กลไกจัดการมีประสบการณ์ในการจัดการทุนทางสังคมในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการนำมาพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. กลไกมีความต่อเนื่องในการทำงานและสามารถยกระดับการทำงานของตนเอง
5. เด็ก เยาวชน ครอบครัว เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก

เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ(Competencies) ในการพัฒนาตนเองไปพร้อมกับ การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ดังนั้นหลักสูตรจึงได้ถูกออกแบบให้เป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกับ การปฏิบัติงานทั้งในสำนักงานและในชุมชน (On the job training) โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. คุณค่าของการทำงาน
2. หลักทรงงานของในหลวง
3. มนุษยสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม สันทนการ
4. ชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง
5. สถานการณ์ปัญหาเด็ก เยาวชน ครอบครัวในชุมชน
6. ทุนทางสังคม (ในชุมชน และนอกชุมชน)
7. กลยุทธ์ในการพัฒนา
8. การวิเคราะห์ภาคีและการสร้างการมีส่วนร่วม
9. การพัฒนากลไกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
10. การคิด เชียน และบริหารโครงการ
11. การถอดความรู้และบทเรียนจากการดำเนินโครงการ
12. เทคนิคการนำเสนอผลงาน ฯลฯ

กระบวนการเรียนรู้

มีกระบวนการติดตาม นิเทศ การขับเคลื่อนงานในพื้นที่โดยทีมงานของ สรส. ใช้การทำโครงการ เป็นเครื่องมือในการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ตั้งใจทฤษฎีโดยพื้นที่ พบกลุ่มเดือนละครั้ง ครั้งละ 2-3 วัน หมุนเวียนไปตามพื้นที่ของเครือข่าย เพื่อศึกษาเรียนรู้จากพื้นที่จริงและรับฟังแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือ วิธีใช้เครื่องมือ ก่อนนำกลับไปใช้ปฏิบัติงานในพื้นที่ แล้วกลับมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ผลจากการปฏิบัติ เติมเต็มแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือ เติมเต็มจนโครงการแล้วเสร็จ

กลุ่มเป้าหมาย

ทีมงานของ อปท. ซึ่งประกอบด้วย

- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
- นักวิชาการศึกษา
- นักพัฒนาชุมชน
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- หรือเจ้าหน้าที่ที่ผู้บริหารมอบหมาย

ภายใต้การกำกับติดตาม ประเมินผลโดยหัวหน้าสำนักงานปลัด หรือปลัด อปท. และ นายก อบท. ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

วิทยากร

ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ในการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านเด็ก และเยาวชนจากองค์กรและหน่วยงานต่างๆ

เงื่อนไขของหลักสูตร

1. เข้ารับการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร ตามวัน เวลาที่กำหนด
2. ประเมินผลโดยใช้ความก้าวหน้าและความสำเร็จของโครงการและทีมงานแต่ละพื้นที่

ระยะเวลาในการเรียน

- รุ่นที่ 1 มีนาคม 2556 - กุมภาพันธ์ 2557
รุ่นที่ 2 กรกฎาคม 2557 - มิถุนายน 2558

ผู้ผ่านการอบรมจะได้รับ

1. รับประกาศนียบัตรจากองค์กรร่วมจัด
2. รับรางวัลผลงานเด่น ราย อปท.

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคลากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายใน อปท. มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความรู้ความสามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด สามารถทำงานเป็นทีม มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสุขกับการทำงาน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการทำงานให้เกิดประสิทธิผลทั้งในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานในองค์กร
2. บุคลากรกลุ่มเป้าหมายใน อปท. สามารถดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสร้างให้เกิดกลไกการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งกลไกการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการจัดการทุนทางสังคมในพื้นที่และนอกพื้นที่ ในการนำมาพัฒนาเด็กและเยาวชน

ค่าลงทะเบียน

ค่าลงทะเบียน คนละ 15,000 บาท/ปี (เป็นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเอกสาร ตลอดการฝึกอบรม)
นอกเหนือจากค่าลงทะเบียนแล้ว ค่าตอบแทนทีมวิทยากร เอกสารประกอบการเรียนรู้ และทีมสื่อที่ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของนักกักตอชุมชน มูลนิธิสยามกัมมาจลเป็นผู้สนับสนุนตลอดหลักสูตร

องค์กรความร่วมมือ

สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)
มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่ อบต.และคนในชุมชน “หันมาสนใจ ใส่ใจ และสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น” มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำกิจกรรม ทั้งเป้าหมายและวิธีการ เช่น

เป้าหมาย “เอาการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมเชิงบวกของเด็กเยาวชนเป็นตัวตั้ง” แทนที่จะเอากิจกรรมเป็นตัวตั้งเหมือนที่ผ่านมา โดยตั้งเป้าหมายให้ “เด็กเป็นเด็กดี เด็กเก่ง ของครอบครัว และเป็นพลเมืองดีของชุมชน”

วิธีการ “ใช้โครงการที่มีความต่อเนื่องเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชน”

การจัดสรรงบประมาณ มีการเพิ่มวงเงินงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในข้อบัญญัติประจำปีและบรรจุไว้ในแผน 3 ปี

2. เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมแล้วสามารถอธิบายคุณค่าและความหมายของสิ่งที่ตัวเองได้ลงมือทำว่า เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชนอย่างไร มีการพาดำเนินการเยาวชนถอดบทเรียนหลังการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้แกนนำเยาวชน “มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ และอธิบายคุณค่าความหมายของประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างลุ่มลึก” ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในตัวเอง มีความสุขจากการให้(เวลาความรู้กับน้อง ๆ) และความสุขในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

3. กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนทำได้รับการเน้นให้มีความต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่ถาวร (พัฒนานิสัยและผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์) โดยการสนับสนุนให้แกนนำเยาวชนสามารถทำโครงการและนำเสนอผลงานของโครงการ คิดดี ทำดี เพื่อตัวเอง ครอบครัว และชุมชนเป็น “ยุววิทยากร (ให้กับน้อง ๆ ในชุมชน) ประจำฐานการเรียนรู้ที่ตัวเองถนัด” พัฒนางานกิจกรรมที่ตัวเองสนใจให้เป็น “สัมมาชีพ” (ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสังคม)

4. เกิดกลไกสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชนที่ถาวรและมีความเข้มแข็ง เช่น มีแกนนำเยาวชน พี่เลี้ยง/ผู้ใหญ่ใจดี กรรมการ งบประมาณ/กองทุนสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

จังหวัด สุรินทร์

จังหวัด
สุรินทร์

ชุมชน จัดการตนเอง ที่...เมืองแก

เทศบาลตำบลเมืองแก
อำเภอกำตูม จังหวัดสุรินทร์

“เป้าหมายใหม่” ของเมืองแกคือ การมี “หลักสูตรท้องถิ่น” ที่เป็นการคิดร่วมกันระหว่างครูบาอาจารย์และชุมชน รวมทั้งมี “กลไก” การเคลื่อนงานระดับชุมชนทุกหมู่บ้านหรือ ที่เรียกว่า “โมเดลประเทศ” โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็น “นายกรัฐมนตรี” และจะมีการคัดเลือกรัฐมนตรีประจำกระทรวงเพื่อควบคุมการทำงาน...มีกระทรวงหนึ่งรับผิดชอบเรื่องเด็กและเยาวชน และที่สำคัญทุกกระทรวงจะต้องมีเด็กๆ เป็นผู้ช่วย โดยเฉพาะเรื่องการเก็บข้อมูล...เพราะประสบการณ์การทำงานของเราบอกว่า “ฟันเฟือง” ที่เล็กที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาคือชุมชน...และหนึ่งในนั้นคือ “เด็ก”

เมืองแก ราวปี พ.ศ.2540 ผู้คนเผชิญกับสภาวะ “ข้าวยากหมากแพง” เช่นเดียวกับชนบทในหลายๆ ส่วนของประเทศ แต่ “จุดเด่น” ของเมืองแกคือ “คนเมืองแกไม่อายทำกิน ขายข้าวหลามข้างทาง บนรถไฟก็ขาย ทำโอ่งขาย พยายามนำความรู้ต่างๆ มาทำเรื่องอาชีพและโครงสร้างพื้นฐาน”

จากจุดเด่นนี้เองที่ทำให้เมืองแก “ฝ่าวิกฤตเศรษฐกิจ” เป็น “หลังพิง” ให้กับคนหนุ่มสาวที่บาดเจ็บจากพิษเศรษฐกิจในปีนั้น

เพราะต้นทุนดี

นอกจาก “ทุน” ด้านความขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้ ความรักใคร่สามัคคีของคนในตำบล ต้นทุนสำคัญที่เป็นกลไกขับเคลื่อนให้เมืองแกให้เจริญรุดหน้าคือ “เทศบาลตำบลเมืองแก” ที่มี จักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ เป็นนายกเทศมนตรี และ สุรศักดิ์ สิงห์หาร ดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาล

“เทศบาลตำบลเมืองแกมี 19 ชุมชน พื้นที่ราว ๆ 58 ตารางกิโลเมตร ใช้ภาษาลาวเป็นภาษาถิ่น มีภาษาส่วยบางส่วน อาชีพหลักคือทำนา อาชีพรองคือขายข้าวหลาม ทำโอ่ง มีโรงงานอุตสาหกรรมตัดเสื้อ...ในแง่ของเศรษฐกิจจัดว่าค่อนข้างดี” สุรศักดิ์หรือที่คนในตำบลเมืองแกเรียกกันติดปากว่า “ป.เซ่” ฉายภาพชีวิตเมืองแกให้ฟัง

“แต่สถานการณ์เด็กและเยาวชนก็ไม่นิ่ง หมายถึงก็มีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ทะเลาะวิวาท แวัน ติดเกม”

อย่างไรก็ตาม...หากย้อนกลับไปในช่วงปี พ.ศ.2546 เมืองแกพยายามขับเคลื่อนเรื่องของสถาบันครอบครัวเพื่อให้เป็นสถาบันหลักในการดูแลลูกหลาน เนื่องจากนายกเทศมนตรีให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ จึงพยายามกำหนดลงไปในนโยบายและแถลงต่อสภาว่า **“เมืองแก...จะไม่ทิ้งเรื่องการพัฒนาเยาวชนชน”**

ป.เช่เล่าต่อว่า เมืองแกได้ผลักดันเรื่องแกนนำเยาวชน กำหนดนโยบายครอบครัวเข้มแข็ง ช่วงนั้นมีหนังสือสั่งการให้น้อง ๆ มาทำความสะอาดและมีค่าตอบแทนให้...**ผลที่ออกมาคือ สามารถลดปัญหาเรื่องการทะเลาะเบาะแว้งในชุมชนลงได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ติดปัญหาตรงที่เด็กไปทำงานในระดับตำบล พ่อแม่ผู้ปกครองก็ตั้งคำถาม...ทำไมไม่ทำที่บ้านตัวเอง**

ถึงกระนั้นก็ตาม นอกจากลดปัญหาทะเลาะวิวาทเด็กมีความร่วมมือกัน ในส่วนของเครือข่ายผู้ใหญ่ ก็เริ่มเข้าใจแนวทางการทำงานด้านเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยเฉพาะตำรวจ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ยังต้องอาศัยคนช่วยฝึกทักษะ

ข้าราชการต้อง “นำ” ชาวบ้าน

งานพัฒนาแกนนำเยาวชนดำเนินมาจนถึงปี พ.ศ. 2551 มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนาเนื่องจากต้องดำเนินนโยบายด้านสุขภาพ มีการพาแกนนำชาวบ้านเดินทางไปศึกษาดูงานด้านสุขภาพที่โรงพยาบาลศรีหาร จังหวัดยโสธร ชาวบ้านเริ่มเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพ และกลับมาระดมปัญหาพูดคุยอย่างพร้อมเพรียงกันทั้ง 19 หมู่บ้าน

“เมื่อชาวบ้านเอาเรื่องนี้ เป้าหมายหลักของเมืองแกในปี พ.ศ.2551 นอกจากจะเคลื่อนเรื่องสุขภาพ แต่ก็พยายามชวนเป้าหมายไว้เรื่องหนึ่ง คือทำอย่างไรให้ประชาชนเข้ามาเป็นเจ้าของปัญหา และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ...นี่คือธง..เพราะต้องปลุกให้เขาลุกขึ้นมาจัดการตัวเอง”

ทั้งนี้ ป.เช่ ให้เหตุผลที่ต้องหาแนวทางให้ชาวบ้านลุกขึ้นมาแก้ไขจัดการร่วมกับภาครัฐว่า เนื่องจากบทเรียนการทำงานพัฒนาในปี พ.ศ.2540 พบว่า เมื่อข้าราชการ

ลงไปทำงานกับชาวบ้านโดยที่ไม่รู้บริบทพื้นที่...โดยเฉพาะการเอาผลสำเร็จจากพื้นที่หนึ่งไปขยายผลอีกพื้นที่หนึ่งจะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อไม่สำเร็จชาวบ้านก็ขาดความเชื่อถือ เหตุผลเพราะปัจจัย เงื่อนไขแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ที่เมืองแก ถ้าหากจะเคลื่อนนโยบายอะไรก็ตาม ต้องให้ชาวบ้าน หรือคนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอน

“เรามีบทเรียนปี พ.ศ.2549 สมัยนั้นพื้นที่เราเป็นศูนย์แพทย์ชุมชนดีเด่นระดับประเทศ มีหมอประจำ แต่ปรากฏว่ายอดคนไข้สูงมาก แสดงว่าชาวบ้านไม่พึ่งตนเอง รอพึ่งหมออย่างเดียว ขณะเดียวกันทีมเจ้าหน้าที่เองก็ขาดเรื่องกระบวนการทำงานกับชุมชน ขาดเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องการคิดวิเคราะห์ ปัจจัยเสี่ยง รวมทั้งเทคนิคการทำงานกับชุมชน” ป.เช่ สรุปสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น

แต่ทางออกในยุคนั้น ป.เช่พยายามพัฒนาทักษะการทำงานของทีมเจ้าหน้าที่ด้วยการอบรมเติมเต็มเท่าที่จะสามารถทำได้ แต่ก็ยังไม่บรรลุในเรื่องของ “วิธีการ” ทำงานกับชาวบ้าน

“ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ...เพราะชาวบ้านไปไกลแล้ว ช่วงนั้นชาวบ้านเริ่มเกิดกลุ่มต่าง ๆ มากมาย เช่น กลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรกว่า 80 ราย ตอนนั้นกลุ่มก็ยังเข้มแข็ง มีการส่งข่าวไปขายในกลุ่มสหภาพยุโรป อีกกลุ่มคือกลุ่มสวัสดิการ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ มีสมาชิก 4,600 คนมีเงินหมุนเวียนในกลุ่ม 12 ล้านบาท”

จากกลุ่มต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้น ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกมองว่า “ชาวบ้านเคັววังกันไปแล้ว...แต่เจ้าหน้าที่ผมยังนั่งผูกเขมือกรองเท้าอยู่ ผมมองจุดอ่อนน้อง ๆ เจ้าหน้าที่ก็คิดมาตลอดว่า จะทำอย่างไรให้เขาเก่ง เมื่อผมโยกย้ายไปแล้วเขาทำงานต่อไปได้”

หลักสูตรนักกักกอกชุมชน “กระบวนการหนุนเสริมคนทำงาน”

นับจากปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา ผู้บริหารเทศบาลตำบลเมืองแก พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะพัฒนา “คนทำงาน” เพราะในทางการบริหาร “ทรัพยากร” ที่สำคัญที่สุดคือ “คน” เพราะฉะนั้น หากบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาย่อมทำให้องค์กรขาดการพัฒนาไปด้วย

อาศัยว่าเป็นคนที่ “เทน้ำออกจากแก้ว” ตลอด ป.เช่จึงสามารถเปิดรับองค์ความรู้ด้านอื่นเพื่อนำมาพัฒนาคนทำงานได้ไม่ยาก...โดยเฉพาะกับหลักสูตรนักกักกอกชุมชน”

“มีคำหนึ่งที่ปลุกใจผมคือ คนสำราญ งานสำเร็จ อีกเรื่องที่ทำให้ผมซื้อหลักสูตรนักกักกอกชุมชนคือ ทำงานอย่างไรมีความสุข และยังลงลึกไปที่กระบวนการอบรม เห็นว่าเป็นกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการติดตามประเมินผลทุกระยะ โดยเฉพาะเรื่องการทำงานกับชุมชน ทำให้ผมตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้าอบรมหลักสูตรนักกักกอกชุมชน 4 คน คัดไปเฉพาะตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าสำนักปลัด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และนักพัฒนาชุมชน”

ป.เช่ย้ำว่า เขาหวังทักษะการเข้าชุมชน ทักษะการเคลื่อนงาน และทักษะการประเมินผล และก็คาดหวังว่าพวกเขาจะเคลื่อนงานต่อไป ไม่เงินเวลาไปทำงานกับชาวบ้าน และเปิดใจกับการทำงานกับชุมชน

เมื่อคาดหวังสูง ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกก็ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะระหว่างที่ทีมเจ้าหน้าที่เข้าสู่ขั้นตอนการอบรมหลักสูตร คนเป็นหัวหน้าอย่างปลัดก็ไม่ได้ละทิ้งบทบาท “พี่เลี้ยง” นั่นคือการไปสอดส่องให้กำลังใจ และคอยถามไถ่อยู่เป็นระยะ ๆ

“ผมต้องไปให้กำลังใจ ไปดูน้องบ้าง เห็นน้องหน้าตาเครียด ๆ ก็ต้องพูดให้กำลังใจ อย่างเวลาทำสันทนาการน้อง ๆ ก็จะมาพูดให้ฟังว่า ไม่รู้จะมีทำไม แต่จริง ๆ มันเป็นสิ่งสำคัญของการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพราะบางครั้งเวลาอบรมเครียด ๆ ก็ต้องมีผ่อนคลายกันบ้าง เขาก็จะบอกว่า

ลงมือทำเลยได้ไหม มาชวนคิดเลยได้ไหม ผมก็จะบอกว่า
ทำเถอะ ทำเพื่อตัวเอง...ความรู้นี้จะติดตัวเราไปจนเกษียณ”

คัดค้าน...แต่ไม่ขัดจบ

เผด็จ ยังยืน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก
เนื่องจากเป็นเบอร์สองต่อจาก ป.เช่ เผด็จจึงถูกเสนอชื่อ
เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรนักกักตอชุมชนก่อนเป็นลำดับ
แรก

“แรก ๆ ก็ไม่ได้สมัครใจไปเท่าไรนะ” เผด็จรำลึกถึง
วันที่ ป.เช่พยายามเกลี้ยกล่อมให้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตร
นักกักตอชุมชน เพราะเขามองว่า ตัวเองมีตำแหน่งเป็นถึง
รองปลัด แต่ให้ไปทำงานเรื่องเยาวชนซึ่งมันค้านกับ
ความต้องการของตัวเอง

“ตอนแรกค้านกับความคิดของผมพอสมควร และ
ยังต้องไปทำงานกับเด็ก คิดว่าเป็นเรื่องที่ลำบากมาก
เพราะรู้ว่าเยาวชนเป็นวัยที่คุ้ยยาก สื่อสารยาก แม้เราจะ
เคยผ่านชีวิตแบบนั้นมาก่อน เรามีความรู้ดีกว่ายากมากที่
จะคุยกับเขาให้รู้เรื่อง”

เมื่อไม่อยากไป ก็เลยไม่อยากเรียน ซึ่งในยุคแรก ๆ
เผด็จมักเดินเข้าห้องเรียนเป็นคนท้าย ๆ

แต่ด้วยกระบวนการของตัวหลักสูตรที่สอนหลาย ๆ
เรื่อง อาทิ **คนสำราญ งานสำเร็จ** ที่พยายามชี้ให้เห็นว่า
งานที่ทำแล้วมีความสุข งานนั้นจะประสบความสำเร็จเสมอ
แม้จะเป็นงานที่ต้องทำแบบไม่เต็มใจ แต่ถ้าหากเปลี่ยน
มุมมองว่าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ก็จะทำให้การทำงานนั้นเป็น
ไปอย่างราบรื่น รวมทั้งตัวหลักสูตร ยังให้แนวคิดเกี่ยวกับ
หลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งเผด็จ
บอกว่า **หลักทรงงานของในหลวง คือ “จุดเปลี่ยน”**
ครั้งสำคัญ

“หลักสูตรนี้ให้เราเยอะ และสิ่งที่เราได้อีกคือหลักการ...เมื่อเราได้หลัก จากนั้นเราก็สามารถจัดการความรู้อื่นๆ ได้ด้วยตัวเอง เช่น ตัวเองขาดความรู้เรื่องกฎหมายระเบียบราชการ การใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้องของทางราชการ และที่สำคัญคือการเข้าหาชุมชน ที่ข้าราชการทุกคนต้องทำ ซึ่งก็มีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันในการเข้าชุมชน อยู่ที่เราจะเข้าลักษณะไหน”

เผด็จได้รับมอบหมายเป็นผู้ดูแลหมู่บ้านบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลเมืองแก ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขา และกิจกรรมแรกของนักถักทอชุมชนมือใหม่จึงสนใจเรื่องของ **“กันตริมออนไลน์”**

“กันตริมเป็นวิถีของของบ้านตากแดด จะแสดงเวลาว่างที่สำคัญๆ ตอนแรกก็ทำตามความความรู้ที่อบรมคือ เลือกเรื่องที่สนใจ จากนั้นไปประสานปราชญ์ชาวบ้าน หาเด็กมาอบรม...แต่ไม่ได้ผล เพราะเด็กไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความรับผิดชอบ...แต่ตอนถอดบทเรียนก็พบว่า เราเลือกเรื่องที่เรารสนใจ แต่เด็กไม่สน ขาดการมีส่วนร่วม”

เผด็จจึงเดินหาใหม่อีกรอบ คราวนี้หาจัดประชุมกลุ่มเยาวชน ให้พวกเขาเสนอเรื่องกระทั่งได้กิจกรรมใหม่คือการทำ **“หนังสือดึก”** ซึ่งกิจกรรมนี้สร้างแกนนำเยาวชน 4 คน ได้ปราชญ์ชาวบ้านที่สนใจถ่ายทอดเรื่องการทำหนังสือดึก ทุกวันนี้กิจกรรมนี้กลายเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างนักถักทอชุมชน เด็ก และคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่ได้ความรู้เรื่องการทำหนังสือดึก เพราะบ้านเราขึ้นชื่อเรื่องนี้...และบางคนก็เริ่มมีรายได้แล้วเช่นกัน

แม้จะจำใจ...แต่ต้องทำให้ดีที่สุด

สำหรับโต - กิตติ ชุมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สถานการณ์ก็ไม่ต่างจากเผด็จ เนื่องจากมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่นโยบายและแผน ชื่อของโตจึงอยู่ในรายชื่อของผู้ต้องเข้ารับการอบรม

“วันแรก ๆ ก็ไม่รู้ว่าท่านปลัดส่งไปอบรมหลักสูตรนักถักทอ ก็ไปด้วยความจำใจ”

แม้จะจำใจ...แต่ก็จะ **“ทำให้ดีที่สุด”** นี่คือนิสัยที่โตคิดหลังจากเข้าไปนั่งอยู่ในเวทีการอบรมครั้งแรก

“แรกๆ ตัวเองคิดว่าคงเหมือนเดิม อบรมแล้วเอามาทำประโยชน์อะไรไม่ได้ แต่พอเข้าอบรมบ่อยขึ้นๆ ก็เห็นว่า มันไม่เหมือนกับการอบรมอื่นๆ ที่เราเข้าร่วม หลายเรื่องเป็นสิ่งที่เราไม่เคยรู้มาก่อน เช่น เรื่องการเข้าชุมชน มันเป็นหลักการทำงานที่ไม่มีสอนในระเบียบ มันเป็นเรื่องแนวทางปฏิบัติที่เราไม่เคยได้สัมผัสตรงนั้น เราคาดหวังว่าจะได้รับความรู้ที่จะนำมาปรับใช้กับงานเราโดยตรง”

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนโยบายของเทศบาลเมืองแกคือต้องมี **“ข้าราชการหมู่บ้านละ 1 คน”** ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในเทศบาล ซึ่งได้รับผิดชอบหมู่บ้านโนนกลาง เมื่อบวกกับภารกิจหลักคือรับผิดชอบดูแลกิจกรรมผู้หญิงและผู้สูงอายุ ซึ่งที่ผ่านมาก็ไม่ได้ทำอะไรมากไปกว่าหาโครงการจำพวกส่งเสริมอาชีพมาลง ส่วนชาวบ้านจะสนใจหรือไม่ให้ความสำคัญหรือไม่...ไม่เคยมีการเก็บข้อมูล

หลักสูตรนี้ให้เราเยอะ
และสิ่งที่เราได้อีกคือ
หลักการ...เมื่อเรา
ได้หลัก จากนั้นเราก็
สามารถจัดการ
ความรู้อื่นๆ ได้
ด้วยตัวเอง

“บทบาใหม่ภายใต้หลักสูตรคือเราต้องมีฐานข้อมูลชุมชนของแต่ละแห่ง ลงพื้นที่แรกๆ ยอมรับเลยว่าไม่รู้จะเริ่มยังไง..ก็พยายามนึกสิ่งที่เรียนมา นึกถึงสิ่งที่อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชยสอน ซึ่งก็ค่อยๆ ขึ้น หลักการคือเราทำตัวให้เป็นลูกหลานของบ้านนั้น ซึ่งจริงๆ ก็เป็นอยู่แล้ว แต่ที่ผ่านมาราคิดว่าเราเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาล มันก็เลยห่างๆ”

สำหรับโต..สรุปชัดว่า ก่อนเข้าชุมชนประหม่าเพราะไม่รู้จักใครเลย แต่เมื่อลงพื้นที่บ่อยขึ้น พูดคุยกับคนหลายกลุ่ม เด็กบ้าง คนแก่บ้าง ให้ความหลากหลาย ความประหม่าหายไป เหลือแต่ความเป็นกันเองญาติมิตรเหมือนญาติพี่น้อง

“เหมือนเราไปคุยกับญาติพี่น้องเราไปคุยนอกเรื่องบ้างแต่ก็ได้งาน บางครั้งก็ไปช่วยเหลืองาน ถือโอกาสไปเยี่ยมเยียนบ่อยขึ้นก็สนิทกับเขามากขึ้น ไปนั่งคุยเล่นตามหมู่บ้าน”

แน่นอนว่าสิ่งที่ได้นอกจากความสัมพันธ์ ก็ยังมีประโยชน์กับตัวเอง ซึ่งโตบอกว่า “สิ่งที่ได้คือเป็นวิชาที่เราจะไปพูดกับใครไม่สามารถไปพูดกับเขาได้ ต้องไปศึกษาและนำมาประมวลพิจารณาต้องแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองถึงจะรู้ว่าเกิดประโยชน์จริงๆ”

ไม่โดนบังคับ...ก็ไม่ได้ปรับปรุงตัวเอง

“ไม่ได้อยากไปเลย” เป็นประโยคแรกที่หลุดออกจากปาก นิ่ม - ชนัญญา ศรีแก้ว หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลเมืองแก ที่รับผิดชอบงานนิติการ งานป้องกันและงานสภา

“งานเรา...ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กๆ เป็นงานธุรการมากกว่า ไม่มีโอกาสไปคลุกคลีในชุมชนมากเท่าไร แต่เขาบอกว่าให้เข้าอบรม จะได้พัฒนาตัวเองก็เลยลองดูอีกอย่างเราในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาก็คงไม่สามารถเลี่ยงได้...” นิ่มให้เหตุผล

แต่เมื่อผ่านการอบรมไปสองสามครั้ง นิมเห็นว่าหลักสูตรมีประโยชน์

“ลักษณะการอบรมของอาจารย์คือ ปรับตั้งแต่ฐานคิด อาจารย์จะสอนว่าทุนในสังคมมีอะไรบ้าง เหมือนอาจารย์ศิย์เข้าไปในหัวเราเลยว่าเรื่องนี้ใครจะมาเป็นภาคีเราบ้างหลักๆ อาจารย์จะนำเรื่องหลักการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นหลักให้คิดเบื้องต้นก่อน... ดังนั้นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองคือ มีโอกาสพัฒนาตัวเองเพื่อประสิทธิภาพงานที่ดีขึ้น คือ การเข้าชุมชน การประสานงานง่ายขึ้น การหาภาคีเครือข่ายร่วมงานกับเรา หลักการวิเคราะห์งานที่เป็นขั้นเป็นตอน ต้องเริ่มอย่างไร อีกส่วนที่ได้การจัดการตัวเองเรื่องครอบครัว และการแบ่งเวลา ที่ให้เราทำงานง่ายขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานประเมินตัวเองก็ดีขึ้น มันไม่มีอะไรค้างงานออกได้เร็วขึ้น นี่คือประโยชน์สำหรับตัวเอง”

อีกส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแยกกันไม่ออกคือ การต้องประสานงานกับภาคีเครือข่าย เพราะนิมก็ไม่ต่างจากเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ คือการเป็น “ข้าราชการประจำตำบล” ดังนั้นจะต้องรู้ข้อมูลของคนในหมู่บ้าน กรณีเกิดปัญหา หรือต้องการความร่วมมืออย่างเร่งด่วนก็จะสามารถประสานงานได้โดยตรง ซึ่งต่างจากที่ผ่านมาคือ “ต้องรอให้ชาวบ้านไปหาหมอกันเอง”

“บทบาทมันชัดขึ้น... อย่างตัวเองดูแลเรื่องสุขภาพ ช้องปากและการดูแลผู้สูงอายุ เรารู้แล้วว่าเป็นใคร เราไม่มีองค์ความรู้เรื่องนี้หรอก แต่เราเป็นเพียงคนประสานและนำพาเขาไป เรามีงบประมาณแต่ไม่มีองค์ความรู้... อย่างเดือนที่แล้วเราทำเรื่องสุขภาพจิตเรารู้แล้วควรทำอย่างไรไปหาใคร”

กรณีงานเยาวชน หมู่บ้านที่รับผิดชอบนั้น นิมบอกว่าชาวบ้านสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตัวเองอยู่แล้ว... แต่ในฐานะนักถักทอชุมชนก็ยังคงต้องทำหน้าที่ประสานงานให้กิจกรรมของหมู่บ้านดำเนินไปอย่างไม่ติดขัด

“ไม่ได้ไปช่วยอะไรเขามาก แต่จะเป็นตัวประสานให้งานเดินหน้าไปได้ เราประสานให้หมด เช่นเวลากลุ่มเยาวชนอยากไปดูงาน เราก็ทำหน้าที่ประสานผู้เกี่ยวข้องจัดการเรื่องงบประมาณให้ ซึ่งชาวบ้านก็พึงพอใจ”

จาก “ติดลบ” กลายเป็น “บวก”

เพราะภาระงานในเทศบาลทำให้ตุ้ย-เนตรทราย ถิ่นถ่าน นักบริหารการศึกษา แทบจะไม่มีเวลาไปสนใจเรื่องอื่น ดังนั้นเมื่อมีข้อติด 1 ใน 4 ที่ต้องไปอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน....

“ไม่อยากไป ไม่อยากทำ หน่วยงานก็เยอะอยู่แล้ว ไม่รู้เอางานอะไรมาให้อีก ยิ่งต้องเดินทางไปอบรมที่กรุงเทพฯ นี่เสียของมาก เพราะถ้าเราหายไปหลายวัน เรากลับมางานก็จะกองเต็มโต๊ะ”

ถึงกระนั้นตุ้ยก็ทนน้ำรับชะตากรรมไม่ต่างจากเพื่อนสมาชิกอีก 3 คน

และเมื่อสิ้นสุดการอบรมตุ้ยให้คะแนน 8 เต็ม 10

“ให้เยอะเพราะอย่างที่บอกคือเราติดลบ ไม่อยากไปเรียนรู้ แต่พอได้เรียนรู้และทดลองนำไปใช้ในการทำงานจริงก็เห็นว่ามันไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระงานให้เลย กลับทำให้งานเราที่มันยุ่งเหยิง จัดการไม่ได้ ไร้ระเบียบ เป็นระบบมากขึ้น... ชื่อก็บอกแล้วว่าเราเป็นนักถักทอชุมชน เรามีหน้าที่ประสาน เมื่อก่อนเราคิดว่างานเราเยอะ เพราะเราเหมาเองคนเดียวหมด ไม่วิเคราะห์ว่างานบางงานภาคีหรือเครือข่ายเราก็คาดการเองได้”

ตุ้ยยกตัวอย่างภาระงานศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ “งานที่ศูนย์เด็กฯ คนอาจจะคิดว่าเป็นหน้าที่ของครูกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ตัวหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เราเห็นว่า จริงๆ แล้วเรื่องของเด็กและเยาวชนเมืองแกลงไม่น่าจะใช้บทบาทหรือ ภารกิจของคนไม่กี่คน ผู้ปกครองต้องเข้ามามีส่วนร่วม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่ใครจะมีบทบาทอะไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับความถนัด และบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน”

ดังนั้น โครงการการพัฒนาศักยภาพเด็กของศูนย์เด็กเล็กที่เมืองแกจึงกลายเป็นพื้นที่ให้นักถักทอชุมชนได้ฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับชุมชน

โครงการเริ่มต้นที่ “**สร้างความตระหนัก**” ให้กับผู้ปกครองในศูนย์เด็กเล็ก เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มองว่าเมื่อเด็กมาโรงเรียนก็ต้องเป็นภาระของครู แต่ในทางปฏิบัติ ครูเองก็มีภารกิจหลายด้าน ทั้งการจัดการเรียนการสอน ดูแลเรื่องพัฒนาการเด็ก เตรียมสื่อการสอน เตรียมอาหาร หรือแม้กระทั่งปิดกวาดดูแลความสะอาดของอาคารเรียน

“เราประสาน รพ.สต. และหน่วยงานด้านสาธารณสุขมาดำเนินงานในเรื่องการวัดไอคิว และอีคิวเด็ก ๆ ในศูนย์ จากนั้นนำข้อมูลเด็ก ๆ มาเสนอต่อผู้ปกครองเพื่อให้เห็นว่าลูกหลานตัวเองเป็นอย่างไร”

เริ่มต้นสร้าง “การมีส่วนร่วม”

งานที่ศูนย์เด็กฯ เปรียบเสมือนแบบฝึกหัดแรกของนักถักทอชุมชนเมืองแก เนื่องจากเป็นนโยบายของนายกเทศมนตรี ขณะเดียวกันเทศบาลเองก็มีแนวคิดจะพัฒนาศูนย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“เริ่มต้นเลยตั้งแต่เราทำกับศูนย์เด็กเล็ก...นักถักทอชุมชน 4 คนทำงานร่วมกับครูปฐมวัย...ซึ่งตอนแรกจะเคลื่อนไหวงานเยาวชนซึ่งเป็นเด็กโต แต่ปลัดฯ บอกว่าเราไม่มีทักษะ อาจารย์ทรงพลจึงเสนอให้ทดลองกับเด็กปฐมวัยก่อน เพราะครูศูนย์สามารถทำงานต่อไปได้โดยไม่มีเรา พอผู้ปกครองรู้ว่าลูกหลานมีไอคิว-อีคิวอยู่ในระดับไหน เราก็เสนอกิจกรรมบางกิจกรรมที่พ่อ แม่ ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับเราได้...ตอนนั้นทำเรื่อง กอดกิน เล่น เล่า”

“กอด” คือการสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว ด้วยการกอดลูกเวลามาส่งและมารับ

“กิน” ว่าด้วยเรื่องของโภชนาการ เน้นอาหารที่ ถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ตามหลักเกณฑ์

“เล่น” เป็นการฝึกการเข้าสังคมของเด็ก ๆ

และ **“เล่า”** เป็นการอ่านหนังสือ หรือนิทานให้เด็ก ๆ ฟังเพื่อเสริมสร้างจินตนาการ

ซึ่ง 4 กิจกรรมข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของผู้ปกครองที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม แต่ที่ผ่านมา...ยังขาด

ตอนนี้ภาระงานของครูที่ศูนย์เด็กเล็กเริ่มเบาลง เพราะหลาย ๆ อย่างชาวบ้านเริ่มเข้ามาช่วยเหลือ เช่น ทำความสะอาดศูนย์ฯ ซึ่งผู้ปกครองบางคนหลังมาส่งลูก ก็ช่วยกันปิดกวาด เช็ดถู บางทีก็อ่านนิทานให้เด็ก ๆ ฟัง ส่วนเรื่องอาหาร แรก ๆ มีการจ้างเหมา แต่ปัจจุบันนโยบายของท่านปลัดคือทำให้เป็น **“ครัวกลาง”**

เด็กจะโตพร้อมกันด้วย “ครัวกลาง”

“ครัวกลาง” เป็นผลมาจากการที่เราทำงานที่ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก แล้วเกิดผลดี พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล เด็ก และมีการขยายผลไปยังศูนย์อื่น ๆ ดังนั้น เรื่องอาหาร การกินของเด็ก ๆ เราจึงต้องให้ความสำคัญ” ป.เช่ เจ้าของแนวคิด **“ครัวกลาง”** อธิบายถึงที่มา

และไม่ใช่ว่าแค่คิด...แต่ปลัดลงมือสร้างโรงครัวขึ้นใหม่ที่หลังตึกที่ทำการเทศบาล วัตถุประสงค์ที่จะนำมาปรุงอาหาร ให้เด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของคนเมืองแกลงจะต้อง **“สะอาด”** ถูกหลักโภชนาการ และที่สำคัญต้อง **“ปลอดภัย”**

“ปกติเราจ้างเหมา แบบเปิดซอง แม้มีเงื่อนไขให้ แต่เราไม่รู้ว่าวัตถุประสงค์สะอาด และถูกสุขลักษณะแค่ไหน ผมเลยมองว่า เมื่อผลสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของทีมนักถักทอชุมชนกับชาวบ้าน สามารถขยายผลจาก 1 ศูนย์เป็น 4 ศูนย์ และอาหารก็เป็นเรื่องสำคัญ...อาหารที่เราทำให้ลูกหลานซึ่งเป็นอนาคตของบ้านเราจะต้องสะอาด ปลอดภัย ตรงนี้ผู้ปกครอง รับรู้ ดังนั้นวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่จึงเป็นผลิตของตำบลเมืองแกลง ป.เช่ตอบย้ำความคิด

ทุก ๆ มื้อกลางวัน...อาหารจากครัวกลาง ที่สะอาด และถูกสุขลักษณะ จะเดินทางจากครัวหลังที่ทำการ เทศบาล ส่งตรงไปยังศูนย์เด็กเล็กในความรับผิดชอบของ เทศบาลตำบลเมืองแกลง

จาก “โรงเรียนครอบครัว” สู่ “โรงเรียนชุมชน”

เมื่อ **“คนสำราญ”** ทำให้ **“งานสำเร็จ”** แต่ในทางกลับกัน **“งานที่ประสบความสำเร็จ”** ก็ทำให้คนทำงาน มีความ **“สำราญ”** ด้วยเช่นกัน

ความสำเร็จที่ว่า เกิดจากการได้เห็นงาน **“พัฒนา”** ไปในทางที่คาดหวัง ในฐานะผู้บริหาร นายกฯ จักรกฤษณ์ที่มีแนวคิดพัฒนาเยาวชนมาตั้งแต่ยุคแรก ๆ เริ่มเล็งเห็นว่า มีศักยภาพด้านการคิด วิเคราะห์ และการประสานงานของ ทีมนักถักทอชุมชน 4 คนที่สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะบทบาทการเป็นข้าราชการที่ต้องรู้ ข้อมูลชุมชน และทุกครั้งที่เข้ามาประชุม จะมีการ นำเสนอแลกเปลี่ยนความเห็นกัน เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ป.เช่จึงให้นโยบายแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทุกคนในเทศบาล ให้มีตำแหน่งเป็น **“ข้าราชการหมู่บ้าน”** ทำหน้าที่เก็บ รวบรวมข้อมูลของแต่ละหมู่บ้าน

“การให้ข้าราชการลงไป จะได้รับปัญหาหลัก ๆ ของ ชาวบ้านว่าจริง ๆ เขาอยากได้อะไร จึงให้ทุกคนประจำ หมู่บ้าน มีประชุมประจำเดือนก็ให้ไปร่วมด้วย”

นอกจากการเพิ่ม **“นโยบาย”** ข้าราชการหมู่บ้าน ผลของการทำงานที่ศูนย์เด็กเล็กที่สามารถทำให้ลูกหลาน คนเมืองแกลงเติบโตตามหลักการคือ **“ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา”** ดังนั้นเพื่อความต่อเนื่อง จึงเกิด นโยบายการพัฒนาเด็กระดับชั้นประถม และมัธยมที่เรียกว่า **“โรงเรียนชุมชน”**

“ระหว่างที่เคลื่อนงานเด็กเล็ก ท่านนายกฯ จักรกฤษณ์ มีแนวความคิดให้ขยายผลกลุ่มเด็กนอกจากเด็กปฐมวัย คือ เราทำงานเด็กปฐมวัยสำเร็จแล้ว เหลืองานเยาวชนที่

เรายังไม่ได้เริ่ม จึงกลายเป็นโรงเรียนชุมชน และโรงเรียนครอบครัวพร้อมกัน มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กในระบบและนอกระบบ และทั้งสองรูปแบบ ผู้ปกครอง และโรงเรียน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งสองโครงการ”

สำหรับ “โรงเรียนชุมชน” เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากโรงเรียนครอบครัว...เนื่องจากเมื่อเด็ก ๆ ในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ แต่ขาดความต่อเนื่อง เมื่อเด็กกลับเข้าสู่รั้วโรงเรียนในช่วงเปิดเทอม ดังนั้น นายฯ จักรกฤษณ์จึงเกิดนโยบาย “โรงเรียนชุมชน” ขึ้น

จากการถอดบทเรียนผลการดำเนินงานในปีแรกพบว่า ครูในโรงเรียนเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นการเพิ่มภาระให้โรงเรียน ไม่มีความเป็นเจ้าของ และครูเองก็ไม่พร้อม เพราะยังขาดทักษะการเป็น “โค้ช”

ประสิทธิ์ สุขชีพ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าศิลา ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เล่าว่า ที่โรงเรียนท่าศิลานำใช้รูปแบบโรงเรียนชุมชนมาปีกว่า ๆ พบว่าเด็ก ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากโดยเฉพาะเรื่องความรับผิดชอบ....เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น

“การเรียนการสอนที่ผ่านมามีให้นักเรียนมีความเครียดมากเกินไป ก็เป็นช่วงจังหวะที่ทีมนักถักทอชุมชนที่มี ป.เช่ เป็นแกนนำเข้ามาชวนคุยเรื่องกิจกรรมโรงเรียนชุมชน ก็คิดว่าน่าสนใจ เพราะเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางด้านอาชีพ ผ่านการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน โดยมีครูทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง”

โรงเรียนบ้านท่าศิลาเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนครอบครัว ในเรื่องข้าวหลามสุสานต์ ซึ่งเป็นของดีบ้านท่าศิลา กิจกรรมดังกล่าว เป็นความร่วมมือระหว่างผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน เด็กนักเรียน และครู

“เห็นชัดว่านักเรียนเกิดความชอบ เพราะเป็นการปฏิบัติจริง ผู้ปกครองก็เห็นชอบด้วยเพราะเด็ก ๆ จะได้ฝึกทักษะด้านอาชีพของพ่อแม่”

ด้านเยาวชนหมู่ 3 ที่เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนครอบครัว **แอ้ - นิภาพร กงจันทากันตะ - ธนภัทร สงนวน และ หยก - วรรณญา สดับสาร** บอกว่ากิจกรรมนี้ทำให้ได้รู้จักเพื่อนใหม่ ๆ มากขึ้น ขณะเดียวกัน...ก็ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

“ตอนแรกก็ไม่อยากเข้าร่วม เพราะเห็นมีแต่ผู้ใหญ่นั่งคุยกัน” หยกบอก

สำหรับกันตะก็คิดเหมือนพี่ ๆ คือเห็นว่าเป็นกิจกรรมน่าเบื่อ แต่เมื่อได้นั่งฟังผู้ใหญ่คุยเรื่องงานไปเรื่อย ๆ ก็เกิดความน่าสนใจ และน่าจะมีประโยชน์มากกว่าการอยู่เฉย ๆ อีกอย่างคือเราได้เพื่อน

ส่วนคนขี้อายไม่กล้าพูดอย่างแอ้ ทุกวันนี้เธอกล้าพูดมากขึ้น และสามารถเป็นแกนนำน้อง ๆ ได้

ที่น่ายินดีก็คือ ... เยาวชนทั้ง 3 คนเป็นคณะทำงานของรัฐมนตรีประจำหมู่บ้าน

เราฝึกครูเขียนแผน
การเรียนการสอน
ด้วยการพาไป
อบรมเสริมทักษะ
ต่อไปนักถักทอชุมชน
จะต้องเป็นฝ่ายเข้าไป
หนุนเสริมการทำงาน
ในระดับหมู่บ้าน

เทศบาลตำบลเมืองแกมีแนวทางจะเปลี่ยนแผนการดำเนินงานโรงเรียนชุมชนใหม่ ด้วยการผลักดันให้กิจกรรมของโรงเรียนชุมชนเข้าไปอยู่ในหลักสูตรแกนหลักของ กระทรวงศึกษา ด้วยการเชิญผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนมาประชุมชี้แจง และวางแผน การดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งก็มีผู้อำนวยการจาก 7 โรงเรียนในพื้นที่ส่งครูเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนละ 2 คน จากนั้นคณะทำงานนำ “ครูอาสา” ทั้ง 14 คนไปศึกษาดูงานที่โรงเรียน ลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเรียนรู้ และดูแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนรูปแบบใหม่

ซึ่งผลที่อยากให้เกิดคือครูทุ่มเทในการสร้างแผนการเรียนการสอน สร้างประเด็น ให้เด็กได้คิด พาเด็กมาฝึกทักษะนอกห้องให้ได้

สำหรับ “กลไก” การขับเคลื่อนการทำงานของทั้งโรงเรียนครอบครัว และโรงเรียน ชุมชน คือ มีคณะทำงานที่เป็นคนในชุมชนร่วมกับครู มีโครงงานเด็ก ให้เด็กคิด ครูมีหน้าที่เป็นที่เลี้ยงอยู่ห่างๆ รวมทั้งอาจจะทำหน้าที่ประสานงาน จากนั้นก็มี กิจกรรมที่ขับเคลื่อนผ่านชุมชน เช่น กิจกรรมเสริมเรื่องอาชีพ ซึ่งนายกเทศมนตรี ได้ จัดสรรงบประมาณออกมาในรูปของ “กองทุน” สำหรับรองรับกิจกรรมของเยาวชนที่ เขียนโครงการเข้ามาขอรับการสนับสนุน

“ระยะยาวจะมีกองทุนให้เขาหยิบยืมประกอบอาชีพ...ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่มี” ป.เช่งกล่าว และอธิบายต่อว่า “วันนี้เราให้ ป.4 ทำข้าวหลาม เด็กบางโรงเรียนทำโอ่งเป็น ทำผ้า เช็ดเท้าเป็น หากฝึกไปเรื่อย ๆ จนชำนาญ ก็จะสามารถทำเป็นอาชีพได้ นี่คือแผนการ เรียนการสอน เราฝึกครูเขียนแผนการเรียนการสอนด้วยการพาไปอบรมเสริมทักษะ ต่อไปนักถักทอชุมชนจะต้องเป็นฝ่ายเข้าไปหนุนเสริมการทำงานในระดับหมู่บ้าน ซึ่งผมว่าศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผม...ทำได้”

ทีมเข้มแข็ง...องค์กรเข้มแข็ง...ชุมชนเข้มแข็ง

จากความคาดหวังในวันแรกที่ ป.เช่งตั้งไว้กับทีมนักถักทอชุมชน จนปัจจุบันนักถักทอ ชุมชนทั้ง 4 คน สามารถเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนไปในทิศทางที่ “น่าฟัง”

“มองความเปลี่ยนแปลง เผลอเข้ากับชุมชนได้ดีขึ้น เดิมจับไม้ไผ่ไม่ได้ วันที่ กรอกใบสมัครกับงานที่ทำคนละเรื่อง ปรับตัวลดช่องว่าง ลดตัวเอง ลดอัตตา ตัวกูของกูลงมา คนที่สองน้องнім เด่นในเรื่องข้อมูล ตัวละครจะต้องครบ การศึกษา ครบ เขาช่วยผมเรื่องผู้สูงอายุ คิดใหญ่ขึ้น พยายามป้อนหลักสูตรระดับประเทศ ให้เขา ไปดูงานผู้สูงอายุเพื่อที่จะกลับมาพัฒนาต่อยอดงานเดิม

ส่วนโตมีความขยัน มีการเปิดรับ เมื่อก่อนทำงานแบบดูทางลม...ปลัดเป็น แบบนี้ มันก็เลยเป็นกึ่งๆ กลางๆ เป็นฝืดิบ มันไม่สุด...แต่ทุกวันนี้เขาเริ่มขยันงาน เริ่มคิดต่อ เห็นภาพเขาไปนั่งตั้งวงร่วมกับชุมชน เห็นภาพเขาเสียสละเวลาวันหยุด เสาร์อาทิตย์ไปดูการผลิตพรหมเช็ดเท้า การขับเคลื่อนงานในชุมชนของเขา เห็นภาพ เขาจับไม้ไผ่พาน้องๆ ทำกิจกรรมในตอนเย็น ตอนดึก แค่นี้ผมก็มีความสุขแล้ว”

สำหรับเป้าหมายของ “เมืองแก” หลังจากทีทีมงานได้รับการเติมเต็มศักยภาพอย่างเต็มที่ สิ่งที่เกิดขึ้น นอกจากตัว “ความรู้” แล้ว คนทำงานยังได้รับการพัฒนาทักษะตามเป้าหมายที่วางไว้

“โมเดลประเทศตำบล / หมู่บ้าน” เป้าหมายใหม่ของเมืองแก

ดังนั้น “เป้าหมายใหม่” ของเมืองแกคือการมี “หลักสูตรท้องถิ่น” ที่เป็นการคิดร่วมกันระหว่างครูบาอาจารย์และชุมชน รวมทั้งมี “กลไก” การเคลื่อนงานระดับชุมชนทุกหมู่บ้านหรือ ที่เรียกว่า “โมเดลประเทศตำบล / หมู่บ้าน”

“กลไกที่ว่านี้คือ มีผู้ใหญ่บ้านเป็น “นายกรัฐมนตรีประจำหมู่บ้าน” และจะมีการคัดเลือกรัฐมนตรีประจำกระทรวงเพื่อควบคุมการทำงาน และแต่ละกระทรวงจะมีกระทรวงหนึ่งที่รับผิดชอบเรื่องเด็กและเยาวชน และที่สำคัญทุก ๆ กระทรวงจะต้องมีเด็ก ๆ เป็นผู้ช่วยโดยเฉพาะเรื่องการเก็บข้อมูล ตอนนี้จาก 19 หมู่บ้านเริ่มทำได้ 10 หมู่บ้าน...ของเราไม่เน้นโมเดลจังหวัด หรือจังหวัดจัดการตนเอง...เพราะประสบการณ์การทำงานของเราบอกว่า ฟันเฟืองที่เล็กที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาคือชุมชน...และหนึ่งในนั้นคือ เด็ก”

หากนับช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2540-2558 เป็นเวลากว่า 18 ปีที่เมืองแกไม่เคยหยุดนิ่งที่จะพัฒนาพื้นที่ของตัวเอง

การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ การกระตุ้นให้กำลังใจ การเสริมในสิ่งที่ขาด ทำให้เมืองแกเดินหน้าพัฒนาท้องถิ่นของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับเป้าหมายของ “เมืองแก”
หลังจากที่ทีมงานได้รับการเติมเต็ม
ศักยภาพอย่างเต็มที่ สิ่งที่เกิดขึ้น
นอกจากตัว “ความรู้” แล้ว
คนทำงานยังได้รับการพัฒนาทักษะ
ตามเป้าหมายที่วางไว้

เทศบาลตำบลเมืองแก

นายกเทศมนตรี
ปลัดเทศบาล
นักถักทอชุมชน รุ่น 1
เผด็จ ยั่งยืน
เนตรทราย ถิ่นถ่าน
ชนัญญา ศรีแก้ว
กิตติ ชุมทอง

จักรกฤษณ์ พาณิชย์กิจเจริญ
สุรศักดิ์ สิงห์หาร

รองปลัดเทศบาล
นักบริหารการศึกษา
นักพัฒนาชุมชน
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

จังหวัด
สุรินทร์

สานฝัน สร้างอนาคต ถักทอเยาวชน ให้เป็นคนดี

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอีโย
อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นตัวเชื่อม
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกว่าเดิม
เด็กเป็นศูนย์กลางดึงผู้ใหญ่เข้ามาร่วมเรียนรู้ นักถักทอชุมชนมีบทบาท
เข้าไปกระตุ้นเสริมกำลัง เน้นด้านการประสานงานและงบประมาณ
ส่วนองค์ความรู้พื้นฐานก็ใช้ต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้รู้
ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ไม่มีเด็กคนไหนอยากเป็นโจร” คำพูดนี้กระตุกเตือนให้นักย้อนไปถึงสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ภาพรวมของสังคม สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่น่ากังวลคงหนีไม่พ้นปัญหา ยาเสพติด การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร แวนกวนเมือง และการทะเลาะเบาะแว้งยกพวก ตีกัน โชคดีที่สถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ ไม่เลวร้ายขนาดนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ ให้ความสนใจและสนับสนุนการพัฒนาอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัย ที่ดีมากกว่า 15 ปี เรียกได้ว่า อบต.แห่งนี้มีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนที่กำหนดไว้ในเชิง นโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

คำถามที่ตามมา คือ ในเมื่อ อบต. ไม่เคยมองข้ามปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ แต่ทำไมการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนจึงยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

เมื่อผลลัพธ์ยังไม่ได้อย่างที่ใจคิด ผู้บริหาร อบต. นำทีมโดย **สามารถ ครองสัตย์** อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ จึงเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชน ในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ตั้งแต่ระยะที่ 1 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันระยะที่ 2 : หลักสูตร นักกักตอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว

การทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา หลักสูตรนักกักตอชุมชนมีส่วนช่วยเติมเต็ม สิ่งที่ขาดหายไปในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของ อบต. นั่นคือ การสร้างกระบวนการ เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนผ่านการลงมือทำและการถอดบทเรียน เพื่อให้เด็ก รู้จักและรู้ศักยภาพของตัวเอง พร้อมเปิดใจยอมรับการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ นอกจากนี้ที่มนักกักตอชุมชนยังได้พัฒนาการทำงานของตนเอง ด้วยการวางแผน งานแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนและสอดคล้องตามเป้าหมาย ที่ต้องการเน้นฝึกฝน ให้เด็กและเยาวชนพึ่งพาตนเองได้

จุดนี้เองที่ทีมนักถักทอชุมชน ยืนยันเป็นเสียงเดียวกันว่า ยิ่งวางแผนละเอียดเท่าไร ยิ่งประสานความร่วมมือกับภาคีทั้งภายในและภายนอกได้ง่ายขึ้นเท่านั้น เนื่องจากสามารถสื่อสารให้แต่ละฝ่ายเกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันได้

งบประมาณประจำปีที่จัดสรรขึ้นเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนต้องเข้าถึงเด็กทั้งในและนอกระบบ ดังนั้น นอกจากการประสานงานกับโรงเรียนที่รับผิดชอบติดกับ อบต.แล้ว ทีมงานยังประสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน และภายนอก เพื่อนำศักยภาพของแต่ละฝ่ายมาช่วยผลักดันโครงการระยะยาวของเด็กและเยาวชนทั้งระบบ ทั้งนี้หากแต่ละส่วนสามารถขับเคลื่อนการทำงานได้ตามบทบาทหน้าที่ ผลดีที่จะเกิดขึ้นตามมาไม่ได้ตกกับเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงคุณภาพชีวิตของคนทั้งตำบล

แนวทาง...สร้างคน

“ไม่มีเด็กคนไหนอยากเป็นโจร” สมเกียรติ สาระหัวหน้าสำนักงานปลัด อบต.หนองอียอ หนึ่งในทีมงานนักถักทอชุมชน เอ่ยขึ้น

สมเกียรติ ย้ำอีกครั้งว่า เป้าหมายการทำงานของนักถักทอชุมชน อบต. หนองอียอ คือ ต้องการเห็นเด็กและเยาวชน เติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีทักษะอาชีพที่พึ่งพาตัวเองได้

เมื่อได้ทำงานแบบลองผิดลองถูกมาตั้งแต่เข้าร่วมหลักสูตรในระยะที่ 1 ทีมงานนักถักทอชุมชน อบต. หนองอียอ สามารถถ่วงน้ำหนักการทำงานเพื่อพัฒนา

เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้เป็นบทเรียนว่า **รวมเด็กด้วยกิจกรรมระยะสั้นก่อน แล้วจึงดึงเด็กและเยาวชนมาทำโครงการระยะยาวร่วมกันในภายหลัง เพื่อพัฒนาศักยภาพของพวกเขา แล้วดึงผู้ใหญ่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม**

จากประสบการณ์ทำงานในพื้นที่คลุกคลีกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 5 ปี สมเกียรติบอกว่า ธรรมชาติของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในวัยรุ่น ชอบทำกิจกรรมที่ต้องออกแรงและทำงานเป็นกลุ่ม กิจกรรมลักษณะดังกล่าวมีความพิเศษตรงที่ทำให้เด็กรู้สึกสนุก ประกอบกับทั้ง 11 หมู่บ้าน ในตำบลหนองอียอ ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก วิถีชีวิตของคนในชุมชนจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้น สิ่งที่เด็กและเยาวชนคิดอยากทำจึงหนีไม่พ้นเรื่องการเกษตร และประเพณีวัฒนธรรมพื้นถิ่นของชุมชน

กิจกรรมระยะสั้นที่ว่า มีทั้งการลงสำรวจชุมชน ซึ่งเด็กทั้งในและนอกระบบสามารถทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสืบหาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้ใหญ่และผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านของตนเอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัย และช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้จักรากเหง้าหรือที่มาที่ไปของตัวเอง

จากการสำรวจดังกล่าว เชื่อมโยงมาสู่งานประเพณีบั้งไฟที่เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การจับจีบผ้าและการทำบายศรีซึ่งมีผู้ใหญ่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ รวมไปถึงการทำของหวานในงานพิธี เมื่อได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง **กลุ่มเด็กและเยาวชนจึงมีความเข้มแข็งมากขึ้น เกิดเป็นแกนนำเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการขับเคลื่อนกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป**

ป๋อง - วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยหัวหน้าธุรการ กล่าวว่า ก่อนมีหลักสูตรนักถักทอชุมชน กิจกรรมที่ อบต.ทำกับเด็กจะเป็นกิจกรรมรายครั้งหรือรายปี เช่น งานวันเด็กประจำปี และการดึงเด็กเข้าวัดในงานประเพณีวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น ส่วนจะให้เด็กทำอะไรบ้างผู้ใหญ่จะเป็นคนคิดแทน

ในทางกลับกัน เมื่อมีหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามา วิธีการทำงานของ อบต.ก็เปลี่ยนเป็นชวนเด็กคิดว่า **เด็กอยากทำอะไร มองเห็นปัญหาอะไรในชุมชน เด็กต้องให้เหตุผลได้ว่าอยากทำสิ่งนั้นไปเพื่ออะไร แล้วชุมชนจะได้อะไร**

“จากเดิมที่คิดว่าเด็กก็คือเด็กเหมือนกันหมด บอกให้ทำอะไรก็ทำตาม แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เลย เด็กแต่ละวัยมีความสนใจไม่เหมือนกัน การที่เราจะดึงพวกเขามาทำกิจกรรม เราต้องแน่ใจว่าเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ ไม่อย่างนั้นเขาจะไม่ให้ความร่วมมือเลย แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าในทุกๆ กิจกรรมที่เด็กสนใจทำ นักถักทอชุมชนต้องเชื่อมโยงมาสู่ประเด็นที่อยากให้เด็กเรียนรู้ให้ได้” ป๋อง กล่าว

เมื่อมีหลักสูตร
นักถักทอชุมชนเข้ามา
วิธีการทำงานของ
อบต.ก็เปลี่ยนเป็น
ชวนเด็กคิดว่า
อยากทำอะไร
มองเห็นปัญหาอะไร
ในชุมชน เด็กต้อง
ให้เหตุผลได้ว่า
อยากทำสิ่งนั้น
ไปเพื่ออะไร

นอกจากนี้ แอ้ม - จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สะท้อนว่า ยิ่งทำงานยิ่งเรียนรู้ว่าการสร้างเปลี่ยนแปลงเรื่องใดก็ตาม ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ทุกอย่างต้องใช้เวลาและการทุ่มเท **ในฐานะคนทำงานภาคสนาม นักกิจกรรมชุมชนต้องพิจารณาว่าควรจะทำอะไรก่อน การวางแผนการทำงานระยะยาวจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก**

ทั้งนี้ แผนการดำเนินงานของ อบต.หนองอียอ เน้นสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ขึ้นมารุ่นต่อรุ่น เพื่อให้เด็กแต่ละรุ่นผลัดเปลี่ยนเข้ามาช่วยเหลือดูแลกัน ตามความสมัครใจของตัวเอง

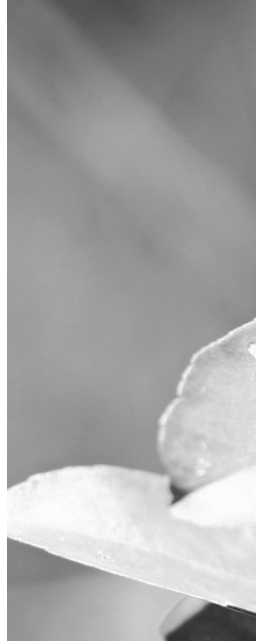
“สิ่งสำคัญไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าจะสร้างแกนนำเด็กได้กี่คน แต่สำคัญตรงที่เราจะทำยังไงให้กลุ่มเด็กๆ รักและผูกพันกันทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง และมีความรักในท้องถิ่นตัวเอง ถึงรุ่นพี่บางคนจะต้องออกไปเรียนตอนนอกหมู่บ้าน เขาก็จะกลับเข้ามาช่วยสอนรุ่นน้อง กลับมาช่วยเพื่อน ๆ ของเขาในชุมชน” แอ้มอธิบาย

“วิมานดิน” ของเด็กๆ

เมื่อเข้าสู่หลักสูตรนักกิจกรรมชุมชนระยะที่ 2 แผนการพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต.หนองอียอ เน้นเรื่องการทำการเกษตรและการเรียนรู้ทักษะอาชีพด้านงานช่าง เป็นหลักผ่านโครงการที่มีชื่อว่า **“วิมานดิน”** ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เด็กและเยาวชนคิดขึ้น จากโครงการที่รุ่นพี่ทำได้ เพื่อให้รุ่นน้องในโรงเรียนหนองอียอวิทยาและโรงเรียนในเขตตำบลหนองอียอเข้ามาเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจจากผลงานของรุ่นพี่

“ถ้าวันไหนน้อง ๆ ที่เป็นรุ่นพี่มีเวลา เขาก็จะเข้ามาอธิบายเองว่าทำไมเขาถึงเลือกทำโครงการนี้ เขาทำอะไรไว้บ้าง ทำอย่างไร แล้วจะขยายผลไปอย่างไร พอได้ไอเดียจากรุ่นพี่ รุ่นน้องก็จะประชุมวางแผน คิดโครงการมาในรูปแบบกลุ่ม นักกิจกรรมชุมชน ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่ที่มาร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งก็จะให้คำชี้แนะความเหมาะสม ชื่อวิมานดินเป็นชื่อโครงการที่เด็กๆ คิดไว้ตั้งแต่แรก แต่กิจกรรมในโครงการจะแตกต่างกันไปแล้วแต่รุ่น เพราะเราเปิดโอกาสให้เด็กคิดเองทำเอง” แอ้มอธิบาย

เมื่อเป้าหมายการทำงานอยู่ที่เด็กทั้งในและนอกระบบ โครงการที่ทำร่วมกับเด็กและเยาวชนจึงต้องมีความหลากหลาย การกระจายงานและหาผู้ช่วยร่วมทำงานจึงเป็นเรื่องจำเป็น

สมเกียรติ บอกว่า เขาใช้วิธีส่งหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์การทำโครงการและขอความร่วมมือไปตามหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน และโรงเรียนในตำบล ก่อนลงพื้นที่ไปพบผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน และประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเกษตรและผู้ปกครองของเด็กด้วยตัวเอง

สำหรับงานด้านการเกษตร ทีมงานประสานความร่วมมือกับผู้ใหญ่ในชุมชนที่อาสาเข้ามาให้ความรู้กับเด็กและเยาวชน และขอใช้พื้นที่แปลงเกษตรของโรงเรียนหนองอียอวิทยาทำกิจกรรมในบางส่วน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้กระบวนกรสนับสนุนจากโครงการปลูกใจรักโลก ซึ่งเป็นเครือข่ายจากภาคีภายนอกเข้ามาสร้างความแข็งแกร่งให้โครงการอีกด้วย

“ผักส่วนใหญ่ที่ปลูกจะเป็นพืชผักสวนครัว ซึ่งผักที่ได้รับความนิยมช่วงนี้ คือ ทานตะวันงอก ผักแต่ละชนิดเมื่อได้ผลผลิตเราก็นำออกไปจำหน่าย เด็ก ๆ จะมีการแบ่งเวร แบ่งหน้าที่เข้ามาดูแลกันเอง”

อี - สุรัชย์ ด่วงโท แกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นที่ 2 ฉายภาพรวมของโครงการว่า **โครงการแหล่งเรียนรู้วิมานดิน** เป็นพื้นที่ที่เปิดให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนรู้การทำเกษตรผ่านประสบการณ์จริง มีการส่งเสริมให้ปลูกผักสวนครัว พืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพร หลังจากเปิดแหล่งเรียนรู้มาได้ประมาณ 2 ปี ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการแล้วประมาณ 40 - 50 คน

ผมเคยเป็นเด็กในระบบ ออกมานอกระบบ แล้วก็
กลับมาเรียนต่อ เมื่อก่อนตอนอยู่โรงเรียนก็มี
ปัญหาไม่ชอบขึ้นหน้า ไม่ถูกกับคนนั้นคนนี้ แต่ตอนนี้
ไม่มีแล้ว เพราะเราได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน
ทำให้ผมมีความเป็นผู้นำและใจเย็นมากขึ้น...
ที่จริงการทำเกษตรไม่ใช่แค่ทำแล้วได้ผลผลิต
การทำเกษตรช่วยฝึกสมาธิ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้

“ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผมได้รวมกลุ่มกับน้อง ๆ ทำ
โครงการเกษตรอยู่ในหมู่บ้าน รู้จักโครงการนี้เพราะพี่
สมเกียรติเข้ามาชวน แล้ว อบต. ก็ส่งหนังสือมายังหมู่บ้าน
มีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรับรู้ ความรู้สึกตอน
แรกเฉย ๆ แต่ก็ยังอยากเข้าร่วม พอมาทำจริงก็สนุก เพราะ
ได้ทำในสิ่งที่รัก ผมชอบทำเกษตรอยู่แล้วที่บ้านผมทำ
เกษตรอินทรีย์ด้วย ปลูกยาง แล้วก็พืชล้มลุก เช่น พักทอง
แตงโม ฯลฯ” อีกเล่าว่า

“เมื่อถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้าง
วิมานดินว่า ในช่วงแรกยังไม่ได้รับความร่วมมือจากน้อง ๆ
เท่าที่ควร เพราะเป็นงานที่เหนื่อย ต้องใช้แรง และต้องขยัน
จึงอาศัยกิจกรรมสันตนาการ เช่น การเล่นเกม และ
ร้องเพลง ดึงความสนใจ ช่วยเพิ่มความสนุกสนาน และ
ผ่อนคลายให้น้อง ๆ

“เราแบ่งการทำงานออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มดูแล
แปลงของตัวเองซึ่งทุกคนในกลุ่มต้องช่วยกันดูแลทุกขั้นตอน
คิดว่าถ้าแบ่งงานชัดเจนเกินไป แต่ละคนก็จะไม่สนใจงาน
คนอื่น จึงถือหลักว่าทำไปด้วยกันเพื่อฝึกความสามัคคี
ผลผลิตที่ขายได้ครึ่งหนึ่งเก็บเป็นทุนเข้ากองกลาง อีกครึ่ง
หนึ่งก็แจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่ม แรก ๆ ลงทุนไป 8,000 บาท

ผักตายเกือบหมด เพราะเราไม่รู้ว่าเป็นโรค เป็นบทเรียน
ให้ได้เรียนรู้ว่า นอกจากรู้จักปลูก ก็ต้องรู้จักดูแลด้วย
ซึ่งบทเรียนต่าง ๆ ที่เราพบเจอมาก็เอามาสอนน้อง ๆ ต่อ”
อี้อธิบาย

ในฐานะรุ่นพี่ ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจน
คือ ความรัก ความสามัคคีที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน
ทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง

“ผมเคยเป็นเด็กในระบบ ออกมานอกระบบ แล้วก็
กลับมาเรียนต่อ เพราะได้มาทำกิจกรรมพวกนี้เมื่อก่อน
ตอนอยู่โรงเรียนก็มีปัญหาไม่ชอบขึ้นหน้า ไม่ถูกกับคนนั้น
คนนี้ แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว เพราะเราได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน
ทำให้ผมมีความเป็นผู้นำและใจเย็นมากขึ้น...ที่จริงการทำ
เกษตรไม่ใช่แค่ทำแล้วได้ผลผลิต การทำเกษตรช่วย
ฝึกสมาธิ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนตัวผมไม่ชอบระบบ
การศึกษาที่อิงวิชาการ สอนให้คนเรียนเก่ง แต่ไม่ได้สอน
ให้คนมีความสุข สอนให้คนเป็นทาสของระบบทุนนิยม
ซึ่งเป็นระบบที่เกลียดความสุข เกลียดคนรักกัน เพราะถ้า
คนรักกันและมีความสุข จะเป็นคนที่ใช้น้อย กินน้อย
ไม่ทำให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจโตขึ้น เพราะผมคิดแบบนี้ผม
ก็เลยอยากชวนน้อง ๆ เข้ามาทำกิจกรรม อย่างน้อย ๆ น้อง

ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะปลูกผักเป็น สามารถนำไปปลูกเองที่บ้าน และได้กินผักที่ตัวเองปลูก” อัสสะท้อนความรู้สึก

จุน - ภาณิดา สุระศักดิ์ แกนนำเยาวชนอีกคนเล่าถึงเปลี่ยนแปลงในตัวเองว่า สิ่งที่ได้รับกลับมานอกจากความสนุกจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ คือ **ความอดทน และรู้จักกรอ**

“มาที่นี่เหมือนได้เล่นเกมปลูกผัก มารดน้ำใส่ปุ๋ยทุกวัน แล้วเฝ้ารอดูว่าผักจะเติบโต ขึ้นมาอย่างไร ก่อนหน้านี้อยู่บ้านไม่มีอะไรทำก็ติดเซท เล่นโทรศัพท์ ติดเพื่อน ออกมาเจอแดดร้อนก็ไม่ไหว แต่พอมาทำเกษตร เห็นเพื่อนยิ้มถึงแม้จะร้อน เราก็มีความสุข”

ส่วนเรื่องงานช่าง นักถักทอชุมชนประสานความร่วมมือกับวิทยาลัยการอาชีพ ท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้กับเยาวชนในวันเสาร์-อาทิตย์ โดยอบต.เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากร

“กิจกรรมส่วนนี้สอดคล้องกับนโยบายเรื่องอาชีพ ที่จะส่งเสริมการให้ความรู้กับเด็กนอกระบบอยู่แล้ว เราขอบุคลากรช่างมา 3 ด้านคือ คือ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ช่างไฟฟ้า และช่างเชื่อม ผู้บริหาร อบต.เล็งเห็นว่า หนองอียอที่ใช้เครื่องยนต์ทำการเกษตรไม่ว่าจะเป็นเครื่องตัดหญ้าหรือเครื่องไถนา ทุกบ้านมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน เวลาเครื่องมือชำรุดจะเอาเครื่องมือไปซ่อม เสียค่าใช้จ่ายไม่น้อย ถ้าเด็กมีความรู้ด้านงานช่าง คนในชุมชนก็มาใช้บริการได้ หรือในอนาคตจะขยายกิจการเปิดร้าน เปิดอู่ซ่อมอะไรก็ได้ อย่างเวลาจะทำโครงสร้างบ้านก็ต้องใช้ช่างเชื่อม ทักษะพวกนี้มันรองรับอยู่แล้ว” สมเกียรติอธิบาย

ความเปลี่ยนแปลงที่คุ้มค่า

ปัญหาด้านการสื่อสารกับคน เป็นประเด็นสำคัญสำหรับการทำงานชุมชน สิ่งทีมนักถักทอชุมชนต้องเผชิญหน้าในช่วงแรกเป็นเรื่องการสร้างใจเข้า ทั้งกับเด็ก ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน โชคดีที่บุคลากรใน อบต.มีเป้าหมายการทำงานไปในทิศทางเดียวกันจึงให้ความร่วมมือกับนักถักทอชุมชน ทั้งในแง่ของการช่วยคิดและช่วยลงแรงเป็นอย่างดี

“ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่เข้าใจ มาถามว่าทำไปแล้วได้อะไร มันบั่นทอนจิตใจเรามาก แต่เราก็ต้องกลับมาคิดว่าควรตอบอย่างไร เพื่อให้เขาเห็นประโยชน์ หรือผลกระทบเชิงบวกที่คนในชุมชนจะได้รับร่วมกัน แต่ท้ายที่สุดผู้ปกครอง และคนในชุมชนก็ได้เห็นด้วยตาตัวเอง เพราะพฤติกรรมของลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากติดเกมก็หันมาทำสิ่งที่ประโยชน์ ไม่ก้าวร้าว อุนเจียวเหมือนเมื่อก่อน”

แอมกล่าว

มองอีกมุมหนึ่ง ความสงสัย กังวลใจ และความไม่มั่นใจของผู้ปกครอง กลับเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับเด็ก

ท้ายที่สุดผู้ปกครอง และคนในชุมชนก็ได้เห็นด้วยตาตัวเอง เพราะพฤติกรรมของลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จากติดเกมก็หันมาทำสิ่งที่ประโยชน์ ไม่ก้าวร้าว อุนเจียวเหมือนเมื่อก่อน

“บางครั้งผู้ปกครองมานั่งเฝ้าลูกหลาน เพราะอยากรู้ว่าลูกออกจากบ้านมาทำอะไร เถลไถลหรือเปล่า เมื่อมาก็ได้เห็นกระบวนการและร่วมเรียนรู้ไปด้วย ทำให้ผู้ปกครอง เข้าใจด้วยตัวเองว่ากิจกรรมที่ อบต.ทำอยู่มีประโยชน์อย่างไร หลังจากนั้นผู้ปกครองก็ ไว้วางใจ ยอมให้ลูกมาทุกครั้ง แล้วไม่ตามมาอีก แคมยังบอกเล่าสิ่งที่เห็นจากปากต่อปาก เป็นการช่วยกระจายข่าวให้ผู้ปกครองท่านอื่นทราบด้วย” ป้อง กล่าว

“เมื่อก่อนผู้ใหญ่อาจจะมองว่าเด็กไม่มีวินัย ไม่มีความรับผิดชอบ ติดเล่น ติดเพื่อน แต่การทำงานสอนให้เรียนรู้ว่า แท้ที่จริงแล้วอาจเป็นเพราะผู้ใหญ่ไม่ไว้วางใจเด็กมากพอ เด็กที่ทำกิจกรรมกับเรา เมื่อเขาเปิดใจ เขาแสดงศักยภาพออกมาได้เต็มที่ ความมั่นใจ ของเด็กมาจากความไว้วางใจที่ผู้ใหญ่มีให้เขา เมื่อนั้นเขาจะเชื่อฟังสิ่งที่เราสอนแล้วนำไป ปรับปรุง” แอม ขยายความ

สมเกียรติมองว่า สิ่งที่ทำอยู่นี้เป็นการทำงานที่คุ้มค่า ถึงแม้เป้าหมายหลัก คือ ความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก แต่กิจกรรมที่นักกิจกรรมชุมชนผลักดันสู่ชุมชนสร้าง ผลกระทบได้หลายเรื่อง เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมของเด็กและเยาวชนเป็น ตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกว่าเดิม เด็กเป็นตัวกลาง ดึงผู้ใหญ่เข้ามาร่วมเรียนรู้ นักกิจกรรมชุมชนมีบทบาทเข้าไปกระตุ้นเสริมกำลัง เน้นด้าน การประสานงานและงบประมาณ ส่วนองค์ความรู้พื้นฐานก็ใช้ต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้รู้ ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถอดบทเรียนเพื่อเรียนรู้ข้อดีและข้อด้อยจากการทำงานร่วมกัน ระหว่าง คณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้ปกครองและเด็ก ทำให้ทุกฝ่ายมีโอกาสรับฟัง ความคิดของกันและกัน เมื่อผู้ใหญ่ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กทำ เด็กและเยาวชน ที่เคยรู้สึกว่าโดนละเลยก็กลับมาเห็นคุณค่าในตัวเอง เพราะมีที่ยืนในสังคม

“ในอนาคต อีก 10-20 ปีข้างหน้า เด็ก ๆ ที่เราสร้างมา จะเชื่อมประสานเด็กรุ่นต่อไปได้ การพัฒนาในภาพรวมก็จะง่ายขึ้น” สมเกียรติ กล่าว

ผลลัพธ์กับตัวเอง

ในแง่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเอง แม่บอกว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชน ช่วยเปิดใจให้ยอมรับการเรียนรู้อยู่เสมอ

“ตอนเริ่มเข้าหลักสูตร ตอนนั้นก็เพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ๆ ยังไม่มีความรับผิดชอบที่แน่ชัดของตัวเอง พอคณะผู้บริหารมอบหมายงานส่วนนี้มาให้ก็ทำเพราะคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่องานของเรา แล้วชุมชนก็ได้ประโยชน์ไปด้วย เราคิดเสมอว่า**การเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด** เวลาที่เด็ก เยาวชนทำกิจกรรม เราก็ได้เรียนรู้ไปกับเขา”

ส่วนป๊อง จากที่เคยมีความเชื่อว่า ผู้ใหญ่ไม่สามารถเปลี่ยนความคิดเด็กได้ กลับต้องคิดใหม่ เนื่องจากเห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กไปในทางที่ดีขึ้นด้วยตัวตัวเอง จากการ ทำงานของตัวเอง

“เด็กมีความรับผิดชอบ มีความอดทน สามารถทำอะไรนอกกรอบความคิดได้มากกว่าผู้ใหญ่ บางครั้งทำได้ดีกว่าผู้ใหญ่เสียอีก **ตอนนี้ผมเชื่อสนิทใจเลยว่าเราสามารถสร้างเด็กได้ด้วยมือเรา** แล้วในขณะเดียวกันตัวเราก็ได้พัฒนาตัวเองไปด้วย จากเมื่อก่อนเป็นคนคิดมาก ไม่ชอบทำงานร่วมกับใคร ไม่มีความสุขในการทำงาน ตอนนี้**เมื่อเปิดตัวเองออกมาทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ สิ่งที่ได้รับทันทีคือความสุข** เพราะมีเพื่อนร่วมงานที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ผมภูมิใจมากที่ได้มีส่วนร่วมในจุดนี้”

ปัจจุบัน กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต.หนองอียอ กำลังเข้าสู่การพัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นที่ 4 แล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยืนยันว่า ถึงแม้บุคลากร อบต.หนองอียอจะมีน้อย แต่ไม่ใช่อุปสรรคในการทำงาน เนื่องจากมีฐานผู้ใหญ่ในชุมชนและโรงเรียนเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนโครงการ แม้จะไม่เห็นผลลัพธ์ของแกนนำเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มก้อน แต่ทีมงานเชื่อมั่นว่า **แกนนำรุ่นต่อรุ่นที่เป็นผลผลิตจากโครงการจะกลายเป็นกำลังสำคัญที่ดีของชาติ** แล้วจะกลับมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

“ถึงแม้จะเหนื่อย แต่ความเครียดในการทำงานน้อยลง ทำให้ทำงานออกมามีคุณภาพมากขึ้น เพราะไม่ได้มีเราทำงานแค่คนเดียวอีกต่อไป...ผมเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้ ไม่ว่าเขาจะเป็นคนเก่งหรือไม่เก่ง เพราะโดยธรรมชาติเด็กเป็นคนดี เราแค่หยิบยื่นช่องทางดีๆ ให้เขาได้เลือกเดิน” สมเกียรติกล่าวทิ้งท้าย

ถึงแม้จะเหนื่อย แต่ความเครียดในการทำงานน้อยลง ทำให้ทำงานออกมา
มีคุณภาพมากขึ้น เพราะไม่ได้มีเราทำงานแค่คนเดียวอีกต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮี้อย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สามารถ ครองสิทธิ์

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ปฎิวัติ สระแก้ว

เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สมใจ ณ เชียงใหม่

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

สุวัฒน์ ยิ้มดี

นักถักทอชุมชน รุ่น 1

สมเกียรติ สาระ

หัวหน้าสำนักงานปลัด

วีระศักดิ์ แสงวงษ์

ผู้ช่วยหัวหน้าธุรการ

ชนันท์กานต์ ชนะทะเล

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ดาราวัลย์ จันทา

นักวิชาการศึกษา

จังหวัด
สุรินทร์

“ความสูง” สมดุลของ การทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิก
อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์

ก่อนหน้านี้ยังไม่มีหลักคิดในการทำงาน เวลาเจอปัญหาเราจะทุกข์มาก แต่หลังเข้าหลักสูตรฯ ความคิดกับใจของเราเปลี่ยน จึงเห็นว่าเราสามารถเก็บดอกไม้รายทางได้ คือชื่นชมกับความสำเร็จ และเรียนรู้บทเรียนระหว่างการทำงาน จากนั้นวิธีการทำงานของเราจะเริ่มเปลี่ยน หากทำแล้วเหนื่อยก็แค่หยุดพัก แล้วลุกขึ้นมาทำใหม่ ทุกวันนี้มีปัญหาเพิ่มจากเมื่อก่อนด้วยซ้ำ ทว่าเรากลับจัดการปัญหา และภายในใจของตัวเองได้ มองว่าแท้จริงแล้วทุกข์สูงอยู่ที่เรา ค่อยๆ คิดค่อยๆ แก้ดีกว่า

ในฐานะ “ผู้ใหญ่” สมจิตร นามสว่าง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิท อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ มองเห็นเด็ก ๆ ในตำบลเป็นเสมือนลูกหลานของเขา และมักจะว่ากล่าวตักเตือนเมื่อเห็นคนรุ่นลูกทำตัวเกเร

และในฐานะ “นายก อบต.” สิ่งแรกที่นายกฯ สมจิตรตระหนักคือ การปกป้องคุ้มครอง กระทั่งพัฒนาส่งเสริมลูกหลานให้มีศักยภาพและแข็งแรงเพียงพอที่จะรับช่วงต่อดูแลตำบลอันเป็นพื้นดินถิ่นเกิดของพวกเขาที่ชื่อว่า “หนองสนิท”

สำหรับ “หนองสนิท” ก็เหมือนกับ “ชนบท” ของจังหวัดสุรินทร์ ตำบลเล็ก ๆ แห่งนี้ ล้อมรอบไปด้วยผืนนาหอมมะลิ ที่มากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ทำรายได้ให้คนหนองสนิทมากพอ แต่ในช่วงแล้ง...บางครั้งผลผลิตก็ไม่ได้ตามที่คาดหวัง...หลายครอบครัวจึงเดินทางเข้าเมืองเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว

แต่...หลายครอบครัวก็มั่นใจได้ว่า “สมจิตร นามสว่าง” จะดูแลลูกหลานของพวกเขาเป็นอย่างดี

“ผมมีนโยบายให้ความรู้ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์...ใครจับกันนี้...จะเอามาให้ความรู้...ดูสิว่าเป็นโรคไหม ก่อนจะมีลูก เพราะถ้าลูกเขาเกิดมากก็เป็นลูกหนองสนิทใช่ไหม เวลาคลอดบุตรก็สามารถเบิกค่าคลอดบุตรได้ เมื่อลูกโตต้องส่งเข้าศูนย์เด็กเล็ก เราจะคอยดูแลเรื่องสุขภาพ เสริมอาหารที่มีคุณภาพ เด็ก ๆ จะได้เติบโตสมวัย พอขยับขึ้นมาชั้นประถมศึกษา ผมเน้นที่การอ่านออกเขียนได้ ส่วนระดับมัธยมศึกษาจะมีสภาเด็กและเยาวชน เพื่อฝึกให้เขานิยัตินักสู้กับผิดชอบงาน และนำเด็กที่เรียนไม่จบมาสอนอาชีพ ผมมองว่าเราปล่อยพวกเขาตามยถากรรมไม่ได้ เพราะนี่คือลูกหลานในชุมชนของเราเอง เขาอาจไม่เก่งทฤษฎี เช่นนั้นก็นำภาคปฏิบัติให้สิ ผมชวนมาเรียนได้ 30-40 คนแล้ว โดยเปิดสอนวันเสาร์และอาทิตย์”

แม้จะมีนโยบายชัดเจนว่าจะดูแลลูกหลานตั้งแต่ “ยังไม่เกิด” คือการดูแลสุขภาพของคนหนุ่มสาว ไปจนกระทั่งเข้าเรียนจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แต่นั่นก็ยังไม่ทำให้นายกฯ หัวก้าวหน้าคนนี้หยุดย่ำอยู่กับผลงานของตัวเอง

“ได้ยื่นชื่อโครงการนักถักทอชุมชน...เห็นว่าเป็นหลักสูตรที่พัฒนาเด็กและเยาวชน ผมก็สนใจ เพราะที่ผ่านมาเรามีนโยบายก็จริง แต่เป็นการคิดให้เด็กทำ ขณะที่ของนักถักทอชุมชนเป็นการคิดร่วมกัน อีกอย่างคือ เรายังไม่เคยทำงานเป็นรูปธรรมกับคนกลุ่มนี้ และขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ใหญ่ใจดี ซึ่งถ้าไม่จัดการเกรงว่าอาจมีปัญหเพิ่มขึ้น” นายกฯ สมจิตร์อธิบายที่มาที่ไปของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพคนทำงาน นายกฯ สมจิตร์จึงส่งทีมเจ้าหน้าที่ ร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน 3 คน คือ จิน - จินตนา แก้วกล้า หัวหน้าสำนักงานปลัด แอม - จิราภรณ์ บุญมี หัวหน้าส่วนการศึกษา และ ย้อย - แอนนา จิมงาม ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเข้ามาหลังเปิดหลักสูตรไปแล้วครึ่งทาง

จากทฤษฎี...สู่การปฏิบัติ

เมื่อเป้าหมายของหลักสูตรคือการสร้าง “กลไกการทำงาน” ทีมนักถักทอชุมชนจาก อบต.หนองสนธิจึงจัดให้มี “คณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชน” ซึ่งเลือกจากคน “ทำงานจริง” และตั้งขึ้นครบทุกช่วงวัย ตั้งแต่เด็กในครรภ์ เด็กปฐมวัย เด็กในระบบการศึกษา และเด็กนอกระบบการศึกษา เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสนธิครอบคลุมมากขึ้น

“คณะอนุกรรมการจะถูกคัดเลือกจากชาวบ้าน... เป็นคนที่ชาวบ้านเคารพนับถือ” จินอธิบายถึงที่มาของทีม คณะอนุกรรมการ

ผลงานชิ้นแรก ๆ ของการทำงานร่วมกันระหว่าง 3 สาว นักถักทอชุมชน คือการประสานงานคนในชุมชนเข้ามา ร่วมจัดกิจกรรมแรลลี่ โดยขอความร่วมมือจากทุกชุมชน ให้ส่ง “แกนนำเยาวชน” เข้ามาทำกิจกรรม หลังจากผ่าน กิจกรรมแรก ได้แกนนำเยาวชนถึง 50 คน กลุ่มนักถักทอ ชุมชนจึงเดินทางจัดกิจกรรมต่อมากับเด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมรู้จักตัวเองและเพื่อน กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน และการจัดนิทรรศการงานในงานวันเด็กแห่งชาติ โดยเปิด โอกาสให้เด็ก ๆ เสนอรูปแบบนิทรรศการตามความ สัมผัสใจ ซึ่งผลตอบรับของกิจกรรมทั้งหมด สร้างความ “ชื่นใจ” ให้แก่คนทำงานและเริ่มเห็นกระบวนการ พัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

ซึ่งเป้าหมายของกิจกรรมดังกล่าวก็เพื่อค้นหา “เด็ก แกนนำ” สำหรับนำไปพัฒนาศักยภาพและกลับมาดูแล น้องรุ่นต่อไป

ต่อเติมโครงการ เพื่อการพัฒนา

งานของนักถักทอชุมชนไม่ได้หยุดอยู่ที่มีเด็กแกนนำ แต่ “หัวใจ” สำคัญของการทำงานด้านเด็กและเยาวชน คือ “ความต่อเนื่อง” เพราะเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และ สร้างพัฒนาการ ด้วยเหตุนี้ อบต.หนองสนธิและทีม นักถักทอชุมชนจึงขับเคลื่อนงานของปีแรกผ่านคณะ อนุกรรมการเด็กและเยาวชนมาโดยตลอด พร้อมต่อเติม เพิ่มโครงการเมื่อเข้าสู่ปีที่ 2

จากแนวคิดที่ว่า การสร้างความสำเร็จต้องมีคนที่ ยืนเคียงข้าง ทำให้ 3 สาวคิดทบทวนถึงกระบวนการ ทำงานที่ผ่าน ที่แม้มีผู้ใหญ่คอยให้คำปรึกษาเด็กในการทำ กิจกรรมอยู่แล้ว แต่ผู้ใหญ่เหล่านั้นอาจขาดทักษะบางเรื่อง เช่น การสื่อสารกับเด็ก ความไว้วางใจที่เด็กมีให้ พวกเธอ จึงคิดว่าควรมี “พี่เลี้ยง” ให้แก่ผู้เยาว์ จึงปรึกษากับ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ และทีมงานสถาบัน เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) จนได้ คำแนะนำมาว่า หากจะสรรหาคนเพื่อมาทำงานร่วม กับเด็ก ก็ควรให้เด็กเลือกผู้ร่วมงานของตัวเอง

คุณสมบัติข้อเดียวของการเป็นพี่เลี้ยงแกนนำ เยาวชนประจำหมู่บ้านคือ “เด็กพึงพอใจ” ซึ่งรายชื่อของ พี่เลี้ยงส่วนใหญ่ก็มาจากนำเสนอของเด็ก ๆ เป็นคนเดิม ๆ ที่ทำงานกับเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว มีทั้งครู รุ่นพี่ในหมู่บ้าน อสม. ผู้ใหญ่บ้าน คณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชน แม้ดูแลหลากหลายตำแหน่ง ทว่าทุกคนต่างเป็นคน ทำงานจริงและสมัครใจร่วมงาน

หลังได้พี่เลี้ยงหมู่บ้านละ 5 คน จึงเสริมทักษะด้วย การเข้าอบรม “ในเวทีพัฒนาศักยภาพพี่เลี้ยง” จาก สรส. โดยเน้นเรื่องการฟัง การสื่อสารกับเด็กและเยาวชน ทำให้ บรรดาพี่เลี้ยงเข้าใจความเป็นธรรมชาติของเด็กมากขึ้น และทำงานด้วยความใจเย็นลง

นอกจากนั้น นักถักทอชุมชนยังดึงเจ้าหน้าที่ อบต. คนอื่นเข้ามาร่วมทำงานด้วย จินเล่าว่า พวกเธออยากให้ เพื่อน ๆ ในสำนักงานเข้ามามีส่วนร่วม จึงขอให้เพื่อน ๆ ลง ไปประจำในแต่ละหมู่บ้าน ช่วยไปอำนวยความสะดวก เป็นตัวกลางในการประสานงานกับ อบต. และไม่เฉพาะ งานเด็กและเยาวชนเท่านั้น กับงานอื่นก็ให้เจ้าหน้าที่ลงไป ร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการทำงานกับชุมชน โดยมีพวกเธอคอยให้คำแนะนำ โดยไม่บังคับ เพราะรู้ว่ การเปลี่ยนแปลงของแต่ละคนต้องค่อยเป็นค่อยไป

กิน กอด เล่น เล่า...พัฒนาเด็ก सानผู้ปกครอง

การขึ้นรูปงานที่ชัดเจนอีกกิจกรรมของทีมนักถักทอชุมชนแห่งหนองสนทคือ “กิน กอด เล่น เล่า” ที่ตั้งผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมดูแลลูกกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 สำนักรักถักทอชุมชน ได้ปูพื้นฐานจากการพูดคุยเพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการดูแลเด็ก ไม่ใช่คาดหวังกับศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอย่างเดียว แต่ทุกคนควรเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ปฐมวัย เพราะทุกวันนี้เวลาเด็กมีปัญหา พ่อแม่มักโทษสิ่งแวดล้อม โทษทีวี โทษโทรศัพท์ โดยไม่ได้หันมามองตัวเองว่าดูแลลูกมากพอหรือยัง

แมวอธิบายเพิ่มในส่วนหน้าที่ของนักถักทอชุมชนว่า “พวกเราวางแผนสร้างกิจกรรมกิน กอด เล่น เล่า แก่ผู้ปกครอง โดยประสานวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้ก่อนครั้งวันเช้า จากนั้นภาคบ่ายเป็นการวางแผนการทำงานแต่ละกลุ่ม ซึ่งแบ่งตามความสนใจว่าใครอยากทำกิน กอด เล่น หรือเล่า พวกเราจะคอยกระตุ้นการทำงาน ช่วยวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำงาน และให้คำแนะนำ”

กิจกรรมดังกล่าวไม่ได้เปลี่ยนแปลงเพียงความร่วมมือของผู้ปกครอง แต่ยังเปลี่ยนแปลงความคิดของครูในศูนย์เด็กเล็กด้วยเช่นกัน ยุ้ยครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ควบตำแหน่งนักถักทอชุมชนเล่าถึงผลลัพธ์ของกิจกรรมกิน กอด เล่น เล่าว่า แต่ก่อนเธอคิดไปเองว่าผู้ปกครองคงไม่อยากทำกิจกรรมกับทางศูนย์ฯ แต่หลังจากลองขอคำแนะนำ และชวนเขามาจัดกิจกรรมด้วยกันกระทั่งเขาตกลงจะทำ พอถึงวันจริงเขาเตรียมอุปกรณ์มาพร้อมเพรียง อย่างฐานเล่นเป็นการเล่นม้าก้านกล้วย ผู้ปกครองทำมาให้ลูกและพาเล่น ดูแล้วสามารถเป็นครูแทนเธอได้เลย

นอกจากนั้นยังเกิดความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างการทำงานของผู้ปกครองกับนักกิจกรรมชุมชนนั้นคือ การยอมรับกันและกัน จีนเล่าว่า “เราต้องเชื่อมั่นว่าผู้ปกครองสามารถจัดการศึกษาให้เราได้ เราไม่มีกรอบว่า เขาจบชั้นไหน ร่ำรวยหรือไม่ เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ให้เกียรติเขา แล้วเขาจะเต็มทีกับเรา แม้เราอาจเรียนจบตรงสายการทำงาน แต่วิชาการที่เราไม่นั้นช่วยได้แค่ส่วนหนึ่ง ขณะที่ประสบการณ์ของเขามีกำลังยิ่งใหญ่กว่า ส่วนตัวผู้ปกครองคงเห็นประโยชน์ที่เราทำเพื่อลูกของเขา และตัวเขาก็ภูมิใจที่มีส่วนช่วย”

ฟาก แม่ป๋วย - ศุภการ อินทร์งาม ผู้ปกครองของน้องชาซ่า บอกความรู้สึกหลังเข้าร่วมกิจกรรมกิน กอด เล่น เล่า ว่า “แม่รู้สึกดีมาก ที่ผู้ปกครองกับครูมีส่วนช่วยกัน ออกแบบกิจกรรมสำหรับลูก ยิ่งทราบว่ามียุทธศาสตร์เพื่อให้ความอบอุ่น การสื่อสารช่วยพัฒนาภาวะจิตใจ และพัฒนาการของเด็ก ก็ยิ่งสนับสนุน”

คุณแม่เล่าเพิ่มว่า เมื่อน้องชาซ่ากลับไปบ้านก็รีบเล่าให้พ่อและปู่กับย่าฟังด้วยความสนุกสนานว่า ได้เล่นม้าก้านกล้วยกับเพื่อนๆ ที่โรงเรียน ส่วนเธอเองมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองคนอื่นดีขึ้นเวลามาส่งลูกแล้วเจอหน้ากันก็ยิ้มให้กัน ถามทุกข์สุขเหมือนมีเพื่อนอีกกลุ่มไว้พูดคุยเกี่ยวกับการดูแลลูกได้

นอกจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว แม่ป๋วยยังเข้ามาช่วยสอนภาษาอังกฤษให้เด็ก ๆ ในศูนย์ฯ ด้วย ทำให้เธอได้รู้ว่าภายในศูนย์ฯ เป็นอย่างไร ครูเอาใจใส่เด็กมากน้อยแค่ไหน

ประสานงาน ประสานใจ

ความสำเร็จของกระบวนการทำงานเป็นทีมของนักกิจกรรมชุมชนตำบลหนองสนธิ ไม่ได้สร้างแค่ความเชื่อมโยงในการทำงานระหว่าง 3 สาวเท่านั้น หากแต่ยัง “เชื่อมโยง” ฝ่ายงานใน อบต. 2 ฝ่าย ได้แก่ สำนักงานปลัดที่อยู่ในความรับผิดชอบของจินตนา และส่วนการศึกษาที่เป็นต้นสังกัดของจิราภรณ์ด้วย

จีนเล่าว่า ทั้ง 2 ฝ่ายต้องดูแลเรื่องเด็กเหมือนกัน แต่เมื่อก่อนจะทำงานแบบงานโครงการมัน ทว่าหลังจากผ่านหลักสูตรนักกิจกรรมชุมชน ทำให้พวกเขามองเห็นเจ้าภาพของแต่ละงานชัดเจน อาทิ หญิงตั้งครรภ์มีสำนักปลัดดูแล เด็กปฐมวัยได้ส่วนการศึกษาเข้ามาส่งเสริม พอถึงระดับประถมศึกษา ส่วนการศึกษาช่วยเรื่องวิชาการแก่เด็ก สำนักงานปลัดช่วยพัฒนาครู กระทั่งเกิดไอเดียที่อยากจัดกระบวนการให้ครอบคลุม เนื่องจากมองเห็นเป้าหมายเดียวกันในการพัฒนา เช่น หากจะพัฒนาวัยรุ่น ก็เกิดคำถามว่าก่อนหน้านี้เขาต้องเติบโตอย่างไร เช่นนี้น่าจะช่วยกันพัฒนาตั้งแต่เด็ก เพราะทุกอย่างเริ่มจากเหตุ จึงนำมาสู่ผลของปัจจุบัน หลังจากนั้นกระบวนการทำงานจึงเปลี่ยนมาเป็นมีเจ้าภาพ แล้วอีกฝ่ายหนุนเสริมทั้งเรื่องกำลังพลและงบประมาณ

เกิดไอเดียที่อยาก
จัดกระบวนการ
ให้ครอบคลุม
เนื่องจากมองเห็น
เป้าหมายเดียวกัน
ในการพัฒนา เช่น
หากจะพัฒนาวัยรุ่น
ก็เกิดคำถามว่า
ก่อนหน้านี้เขา
ต้องเติบโตอย่างไร
เช่นนั้นน่าจะช่วยกัน
พัฒนาตั้งแต่เด็ก
เพราะทุกอย่างเริ่ม
จากเหตุ จึงนำมาสู่
ผลของปัจจุบัน

เห็นผลลัพธ์...vยับต่อ

ความมุ่งมั่นในการทำงานของทีมนักถักทอชุมชนที่ต้องการสร้างเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับเด็ก เยาวชน และชุมชน ส่งผลให้ผู้บริหาร อบต.พึงพอใจ และพร้อมสนับสนุนอย่างเต็มที่

“เดิมเป้าหมายการทำงานของเราค่อนข้างสะเปะสะปะ แต่พอผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ พวกเขาสามารถแตกประเด็นนโยบายออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การทำงานก็ง่ายขึ้น เกิดผลสัมฤทธิ์จริง และดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อบต.ก็เข้าถึงชุมชนมากกว่าเดิม ทุกวันนี้ถ้าทีมนักถักทอชุมชนจะทำอะไรต่อ ผมพร้อมหนุนให้ทุกอย่าง เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งที่พวกเขาทำต้องเกิดประโยชน์กับชุมชนแน่” นายกฯ สมจิตร์กล่าวด้วยความภูมิใจ

ด้าน “เด็กและเยาวชน” เป้าหมายหลักในการทำงาน ก็เกิดเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นผ่านสายตาของนักถักทอชุมชนซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานเอง จินผู้นำหลักสูตรนี้เข้ามายังพื้นที่เล่าว่า ตลอด 2 ปีที่ทำงานมา เธอและเพื่อน ๆ เห็นการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมของเด็กมีทิศทางที่ดีขึ้น เยาวชนอาสาเข้ามาทำโครงการให้ชุมชน งานในชุมชนมีเด็กเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้ ส่วนทีมนักถักทอชุมชนก็ถอยออกมาพร้อมกับ อบต. เป็นเพียงผู้สนับสนุนเรื่องงบประมาณ หรือวิชาการในบางครั้ง

ปลา - นกัศวรณ จำปาทอง ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสนิท ยืนยันคำพูดของทีมนักถักทอชุมชนด้วยการเล่าถึงความฝันของเธอที่อยากกลับมาทำงานรับใช้ประชาชนที่ อบต. เพราะชอบงานที่ต้องมีใจอาสา และเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

ก่อนอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของตัวเองที่กว่าจะมาถึงจุดนี้ว่า “เมื่อก่อนแค่จับไม้ก็สิ้นแล้ว พุดก็กว่นไปมา เวลาคิดอะไรได้ ก็ไม่กล้าพูดออกไป กลัวว่าความคิดของเราจะผิด แต่หลังจากเข้ามาทำกิจกรรมกับพี่นักถักทอชุมชน หนูค่อย ๆ กล้าพูด กล้าคิด กล้านำเสนอความคิดของตัวเอง เพราะตอนไปเข้าค่ายกับ สรส. พี่เขาย้ำเสมอว่า ความคิดของเราไม่ผิดขอแค่พูดออกมา”

สิ่งที่ต่อยอดจากความกล้าพูด กล้าคิดของปลา คือ การมีภาวะผู้นำ ซึ่งสามารถจัดระบบการทำงาน และโน้มน้าวผู้อื่น กระทั่งได้รับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นประธานสภาเด็กฯ นอกจากนี้เธอยังได้รับเลือกเป็นประธานนักเรียนของโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ด้วย โดยปลาให้เหตุผลของการลงทำหลายหน้าที่ ว่าอยากลองฝึกฝนตัวเองหลายๆ แบบ เพราะงานแต่ละอย่างให้การฝึกทักษะแก้ปัญหามากต่างกัน

แม้จะเห็นเด็กๆ ออกมาขยับไม้ขยับมือช่วยเหลือชุมชน ทว่าจินและเพื่อนนักถักทอชุมชนยอมรับว่า พวกเธอยังไม่สามารถดึงเด็กทั้งหมดมาร่วมกิจกรรมได้ เด็กที่มาส่วนมากเป็นเด็กดี เมื่อพัฒนาจึงยิ่งดีขึ้น ทว่าเด็กที่หลงผิดอยู่ก็มี และพวกเธอยากพามาร่วมทำกิจกรรมด้วย จนเกิดเป็นคำถามที่ต้องค้นหาคำตอบต่อไปว่า ทำอย่างไรจึงจะก้าวข้ามไปถึงเด็กเหล่านั้นมาได้

การทำงานต้องควบคู่กับการรักษาความสุข

การทำงานในฐานะนักถักทอชุมชนที่ผ่านมาของ 3 สาว อบต.หนองสนธิได้ข้ามผ่านขวากหนามมาสู่เส้นทางแห่งกลีบดอกไม้ ทว่าพวกเธอยังยืนยันจะไม่หยุดกระบวนการเพียงเท่านี้ เพราะเกรงว่าปัญหาเหล่านั้นจะกลับมาอีก

จินอธิบายว่า พวกเธอมีกระบวนการทำงานแล้ว จะให้อยู่เฉยคงไม่ได้ ในเมื่อปัญหาต่างๆ ไม่มีทางสิ้นสุด เช่น ปัญหาคุณแม่วัยใสที่จะเกี่ยวพันกับการออกจากโรงเรียนกลางคัน พอถึงเวลาคลอดลูกแต่เลี้ยงดูไม่ได้ ก็โยงสู่ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ทุกปัญหาพัวพันกันเรื่อย ๆ แบบนี้ ถ้าเราไม่ทำ ปัญหาต้องมาหาเราอีก

แม้มองว่าการทำงานแบบนี้ไม่มีคำว่า “จบบริบูรณ์” แต่ทีมนักถักทอชุมชนก็ไม่ได้รู้สึกทุกข์ว่าจะต้องทำไปอีกนานแค่ไหน เพราะพวกเธอค้นพบ “ความสุข” ของการทำงาน ซึ่งอยู่ที่จุดสมดุลระหว่างชีวิตทำงาน และชีวิตส่วนตัวแล้ว

3 สาวบอกว่า ชีวิตของลูกผู้หญิงทุ่มเทกับการทำงานอย่างเดียวไม่ได้ เพราะยังมีคนที่บ้านคอยอยู่ ทั้งแม่แก่ๆ ที่ต้องห่วงใย ลูกเล็กที่ต้องดูแล และสามีที่ต้องใส่ใจ ส่วนตัวพวกเธอเชื่อว่า ถ้าไม่สามารถดูแลครอบครัวตัวเองให้ดีได้ คงไปพูดให้คนอื่นเชื่อไม่ได้ว่าทำงานเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว จึงตกลงใจกันว่าจะไม่เร่งรัดการทำงานจนเลยเถิดครอบครัว หรือกระทบหน้าที่งานประจำ

แม้เล่าถึงแนวคิดดังกล่าวว่า พวกเธอทำงานบนฐานของความพอดี เนื่องจากการทำงานเรื่องเด็กและเยาวชนคล้ายต้นไม้ที่แตกสาขาเรื่อย ๆ เวลาเกิดปัญหาก็ต้องหาทางออกมารองรับ ซึ่งคำว่าเรื่อย ๆ ของพวกเธอคือ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป

แต่ทำทุกวัน เพราะหากทำด้วยความเร่งรัดให้เห็นผลสำเร็จ หรือกดดันตัวเองว่างานต้องก้าวหน้า จะทำให้เราไม่มีความสุข และอาจส่งผลกระทบต่องานอื่นด้วย

ถ้าถามว่าอะไรคือสิ่งสำคัญในการทำงาน “ความสุข” อาจเป็นคำตอบของใครหลายคน และแน่นอน สำหรับ 3 สาวนักถักทอชุมชนแห่ง อบต.หนองสนธิทก็เช่นกัน

เปลี่ยนแปลงหัวใจ...ไกลจากวันแรก

นับจากวันแรกถึงวันนี้ เป็นเวลากว่า 2 ปีแล้วที่ อบต.หนองสนธิทมีนักถักทอชุมชนเข้ามาขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน จนกระทั่งเกิดความก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชนนั้น นอกจากใช้ได้กับบุคคลภายนอกแล้ว ยังซึมซับและปรับภายในของตัวเองได้ด้วย

จินเล่าว่า เธอได้เรียนรู้การปล่อยวาง และมองโลกในแง่บวกมากขึ้น

“ก่อนหน้านี้ยังไม่มีหลักคิดในการทำงาน เวลาเจอปัญหาเราจะทุกข์มาก แต่หลังเข้าหลักสูตรฯ ความคิดกับใจของเราเปลี่ยน จึงเห็นว่าเราสามารถเก็บดอกไม้รายทางได้ คือชื่นชมกับความสำเร็จ และเรียนรู้บทเรียนระหว่างการทำงาน จากนั้นวิธีการทำงานของเราจะเริ่มเปลี่ยน หากทำแล้วเหนื่อยก็แค่หยุดพัก แล้วลุกขึ้นมาทำใหม่ ทุกวันนี้มีปัญหาเพิ่มจากเมื่อก่อนด้วยซ้ำ ทว่าเรากลับจัดการปัญหา และภายในใจของตัวเองได้ มองว่าแท้จริงแล้วทุกข์สุขอยู่ที่เรา ค่อย ๆ คิดค่อย ๆ แก้ดีกว่า”

นอกจากนั้นจินยังเปลี่ยนกระบวนการทำงานกับลูกน้องด้วย จากที่เคยใช้อำนาจความเป็นหัวหน้าสั่งการ ก็ปรับมาใช้ในการพูดคุยสอบถามและรับฟังลูกน้อง ก่อนให้คำแนะนำและกลายเป็นว่าเธอได้ใกล้ชิดลูกน้องมากขึ้น เกิดความสนิทสนมและเป็นกันเอง

ฟากแมวเกิดมุมมองในการทำงานว่า งานทุกอย่างสามารถคิดยุทธวิธีดำเนินการได้หลายทาง จากเมื่อก่อนเคยมองเห็นแต่ตัวเอง นั่งคิดอยู่คนเดียว พอเห็นกว้างขึ้น จึงพบโอกาสต่อยอดได้อีกไกล แม้การทำงานแต่ละวันจะมีอุปสรรค ก็ค่อยแก้ไขทีละเรื่อง เพราะหากมองหาโอกาส ย่อมจะเห็นโอกาสแน่นอน

และสำหรับผู้เข้าร่วมทีมนักถักทอชุมชนหลังสุด แต่การเริ่มเรียนช้าไม่ใช่อุปสรรคต่อการรับสิ่งดี ๆ จากหลักสูตร “แต่ก่อนเป็นคนใจร้อน ถ้ามีอะไรก็พร้อมดี กระทั่งทันที หลังจากฝึกเรื่องการมองตัวเอง จึงมีแนวคิดในการจัดการชีวิตและงาน จากนั้นพยายามเก็บข้อมูลก่อนที่จะพูด คิดว่าเขาจะรู้สึกอย่างไรหากเราพูดออกไปเรื่องที่เห็นชัดในการทำงานคือรับฟังผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานมากขึ้น แม้ตอนนี้เรายังทำงานไม่เก่งเท่าที่เป็นกระบวนการมากขึ้น”

จากเมื่อก่อนเคยมองเห็นแต่ตัวเอง
นั่งคิดอยู่คนเดียว พอเห็นกว้างขึ้น
จึงพบโอกาสต่อยอดได้อีกไกล
แม้การทำงานแต่ละวันจะมีอุปสรรค
ก็ค่อยแก้ไปทีละเรื่อง เพราะหากมองหา
โอกาส ย่อมจะเห็นโอกาสแน่นอน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิก

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	สมจิตร นามสว่าง
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	ศุภราช สุขเกษม
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	จิตรกร ศรีปิยะบุตร
นักถักทอชุมชน	
จินตนา แก้วกล้า	หัวหน้าสำนักงานปลัด
จิราภรณ์ บุญมี	หัวหน้าส่วนการศึกษา
แอนนา ฉิมงาม	ครูผู้ดูแลเด็ก

จังหวัด
สุรินทร์

แรงคน... ไม่สำคัญเท่า แรงใจสู้

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิง
อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

การเข้ามาทำงานในบทบาทนักถักทอชุมชน ทำให้คนปฏิบัติงาน
ถอดหัวโขนที่เป็นตำแหน่งของตนเองออกไป เพราะใช้ใจทำงาน
“ใจ” ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับนักถักทอชุมชน
มีความผูกพันใกล้ชิดเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน

“ตอนแรกที่เป็นทีมมันง่าย พอขาดหายไปมันก็เหนื่อย”

จากนักถักทอชุมชน 5 คน เหลือเพียง 2 คน **ครูหวิง - จิรนนท์ เครือจันทร์** ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ นักถักทอชุมชนเพียงคนเดียวในทีมที่ไม่ใช่บุคลากรของ อบต.เมืองสิงห์ บอกว่า รู้สึกใจหายไม่น้อย จนหลายครั้งรู้สึกท้อแท้ เมื่อเห็นถึงความเปราะบางของทีม

เด็กเข้มแข็ง...ชุมชนเข้มแข็ง

หากถามว่า...สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงห์คืออะไร?

คำตอบคงไม่เห็นการคาดเดาและคงไม่ต่างจากพื้นที่อื่น ไม่ว่าจะเป็นแว่นกวนเมือง ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท หนีเรียน แต่ความต่างอยู่ที่ ผู้บริหาร อบต. ในฐานะข้าราชการ ที่มีหน้าที่ดูแลประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีนโยบายที่เป็นแนวทางรับมือและแก้ไขปัญหาให้เข้ากับบริบทชุมชนของตนเอง

แม้จะเข้ามาคลุกคลีในวงการบริหารท้องถิ่นได้ไม่นาน แต่ด้วยเคยเป็นครูศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมพระมาก่อน **ประเสริฐ สุขจิต นายก อบต.เมืองสิงห์** จึงไม่มองข้ามปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพราะรู้ซึ้งดีว่าเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญต่อการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้สังคม

ประกอบกับเป็นคนสนใจใฝ่หาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เมื่อมี **โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว** เข้ามาเสนอหลักสูตร เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของบุคลากร อบต. ให้ทำงานกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมส่งเสริมกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน นายกฯ ประเสริฐ จึงเต็มใจเปิดประตูต้อนรับอย่างเต็มที่ ทั้งยังเข้าร่วมอบรมเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง

“คนรุ่นผมผ่านปัจจัยเสี่ยงในชีวิตมาน้อยกว่าเด็กยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีก้าวหน้า มีสิ่งล่อตาล่อใจซึ่งน่าสนใจกว่าคำสอนของพ่อแม่และครูบาอาจารย์ รวมถึงโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ถ้าเราไม่ทำให้เด็กรู้เท่าทันตัวเองและสังคม ต่อไปเด็กซึ่งก็คือลูกหลานของเราจะใช้ชีวิตลำบาก พึ่งพาตัวเองไม่ได้ ไม่ใช่แค่ท้องถิ่นของเราจะแย่ แต่ประเทศของเราจะอยู่ยังไง” นายก อบต. เมืองลีง กล่าวอย่างจริงจัง

ในฐานะนายก อบต. นอกจากการวางเทศบัญญัติเพื่อนำงบประมาณท้องถิ่นมาสนับสนุนกิจกรรม พัฒนาเด็กและเยาวชนแล้ว อบต.ยังกระจายความร่วมมือไปยังหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาครอบครัวสภาองค์กรชุมชน และส่วนตัวนายกฯ เองยังให้งบประมาณช่วยเหลืออีกทางหนึ่งด้วย

นายกฯ ประเสริฐ กล่าวถึงแนวคิดการทำงานของตนว่า ผู้บริหารท้องถิ่นไม่ใช่แค่นั่งทำงานในสำนักงาน แต่ต้องออกไปช่วยบุคลากรทำงานในพื้นที่ด้วย หากผู้บริหารลงชุมชนไปปูทางสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านด้วยตนเอง จะยิ่งช่วยให้บุคลากรของ อบต.ทำงานในขั้นตอนต่อไปได้ง่ายขึ้น

“อย่างแรกต้องทำให้ผู้นำชุมชนยอมรับที่จะฟังก่อน ยังไม่ต้องถึงขั้นยอมรับที่จะทำตาม เมื่อเขาฟังก็เป็นโอกาสของเราที่จะให้เขาเข้าใจได้”

แล้วใครจะทำ?

การสร้างเด็กให้เป็นคนดีและมีความรู้ ต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเล็ก ด้วยเหตุนี้ นอกจากบุคลากรของ อบต.ในแขนงงานต่างกันแล้ว นายกฯ ประเสริฐจึงเลือก **ครูหวิง - จิรพันธ์ เครือจันทร์ ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** เข้ามาเป็น 1 ในนักกักตอชุมชนด้วย

“ครูเด็กเล็กเป็นเหมือนช่างปั้นที่ต้องตั้งโครงให้มันคง และสวยงาม เพื่อส่งให้ช่างแต่งแต้มซึ่งก็คือครูระดับชั้นโต ขึ้นมาดูแลต่อ ถ้าปั้นมาไม่ดีตั้งแต่แรก จะปรับปรุงแก้ไข แต่งแต้มใหม่ให้น่าประทับใจคงทำได้ไม่ง่าย” นายก อบต. เมืองสิงห์ กล่าวเปรียบเทียบ

อย่างไรก็ตาม เมื่อประสบปัญหานักดักทอดทุมนั้นซึ่งเป็นบุคลากรของ อบต. ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ทำให้เมื่อมีการโยกย้ายจึงไม่สามารถสานต่องานชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง มีแต่ครูหวังที่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยเท่านั้น นายฯ ประเสริฐจึงสนับสนุนให้ครูจากทั้ง 3 โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาในตำบลเมืองสิงห์ เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในเวทีแลกเปลี่ยนต่างๆ ที่ทาง สรศ.จัดขึ้น ด้วยเห็นข้อดีของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาคือ เป็นจุดรวมของนักเรียนจากทุกหมู่บ้าน ครูมีความใกล้ชิดกับนักเรียน หากมีความเข้าใจในกระบวนการทำงานก็สามารถบูรณาการหลักสูตรนักดักทอดทุมนเข้ากับการเรียนการสอนภาคปกติได้ หรืออาจเพิ่มเติมขึ้นเป็นกิจกรรมเสริม

“หากครูแต่ละโรงเรียนสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนขึ้นมาได้ ก็จะช่วยส่งเสริมกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบได้ในลำดับต่อไป ผมเชื่อว่าพื้นฐานของเด็กไฝ่ดีทุกคน หากผลิตแกนนำเด็กในระบบที่เข้มแข็ง แกนนำจะช่วยชักจูงเด็กนอกระบบเข้ามาทำกิจกรรมได้ ปัญหาเด็กหนีเรียน เด็กแว่น และปัญหายาเสพติดก็จะค่อยๆ คลี่คลายไป ปัญหาตอนนี้คือ ครูยังไม่มีความรู้เรื่องการเป็นกระบวนการ ผมจึงประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนให้ส่งครูเข้ามาร่วมเวทีแลกเปลี่ยนกับ สรศ. ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากแต่ละโรงเรียนเป็นอย่างดี”

ใกล้ตัว...ใกล้ใจ

โชคดีที่กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงห์ที่เคยได้ร่วมกระบวนการพัฒนาศักยภาพภายใต้โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นระยะที่ 1 มีความกระตือรือร้น และสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง จนสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนในรุ่นที่ 2 ขึ้นมาได้

“ระเบิดจากข้างใน” คือหลักทรงงานที่ได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักรักทอชุมชนที่ทำให้แกนนำเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงห์พัฒนาศักยภาพ จนคิดต่อยอดทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ **“ทำงานด้วยใจ และเริ่มจากคนใกล้ตัว”** เป็นวิธีคิดที่ครูหิวงนำมาประยุกต์ใช้

“พอรู้ว่านายกฯ เลือกให้เข้ามาอบรมในหลักสูตรนักรักทอชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนก็อยากมาตั้งแต่แรก เพราะส่วนตัวชอบทำงานกับเด็ก ก่อนหน้าที่จะมีหลักสูตรนี้ เราก็จัดกิจกรรมพาเด็กเข้าวัด เพื่อปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และสอนให้เด็ก ๆ รู้จักวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นรากเหง้าของตัวเองอยู่แล้ว แต่ด้วยกำลังของเราเพียงคนเดียว ก็ผลักดันได้แค่ในชุมชนบ้านหนองเหล็กที่อาศัยอยู่เท่านั้น”

ตำบลเมืองสิงห์ เป็นตำบลใหญ่ที่มีถึง 18 หมู่บ้าน ครูหิวงบอกว่า เมื่อเข้ามาสวมบทบาทนักรักทอชุมชนเป้าหมายขอบเขตการทำงานขยายออกไปจาก 1 หมู่บ้าน เป็น 18 หมู่บ้านทั้งตำบล **“เมื่อประเมินความเป็นไปได้ในระยะยาว ครูหิวงจึงคัดเลือกแกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นแรกจากคนใกล้ตัวที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมด้วยก่อน เช่น ผู้ปกครองของเด็กที่เธอรู้จัก ผู้นำชุมชนที่มีลูกหลานอยู่ในวัยวิ่งเล่น และลูกสาวของเธอ ล้วนเป็นเป้าหมายแรก ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานในช่วงเริ่มต้นสะดวกและง่ายที่สุด**

“เราจะชวนลูกคนอื่นให้มาทำกิจกรรมได้ยังไง ถ้าลูกเราเองยังไม่มา เด็กคนไหนที่เราพอจะสนิทกับพ่อแม่เขาอยู่แล้ว ก็ไปขออนุญาตพาลูกมาเข้าค่ายและมาร่วมกิจกรรมเด็กในชุมชนคนไหนที่เห็นแววว่าเขาน่าจะสนใจก็ไปชวนมาร่วมทั้งเด็ก ๆ ที่เป็นลูกหลานของผู้นำชุมชน เพราะเด็กจะช่วยดึงผู้ใหญ่ให้สนใจและให้ความร่วมมือสำหรับการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในอนาคต...ส่วนตัวเองเมื่อเห็นลูกสาวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ใจเย็นขึ้น ขยันขึ้น เราก็ยังมั่นใจว่าถ้าเราทำต่อจะต้องช่วยเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยของเด็กในชุมชนไปในทางที่ดีขึ้นได้แน่ ๆ” ครูหิวงอธิบายถึงวิธีคิดวิธีการของเธอ

แน่นอนว่า การลงพื้นที่เพื่อชักชวนให้คนในชุมชนหันมาสนใจและให้การสนับสนุน ทั้งในแง่ของเวลา องค์ความรู้ และงบประมาณ เพื่อผลักดันกิจกรรมของเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้ใหญ่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบเรื่องการทำมาหากินเลี้ยงปากท้อง และส่วนใหญ่มังงะไม่มีความมั่นใจว่าเด็กโดยเฉพาะเด็กเกรจะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้นได้จริง ๆ

“เราเลยต้องเริ่มต้นทำกิจกรรมกับชุมชนของตัวเองและคนที่รู้จักก่อน เพราะคุยกันง่าย พองานเริ่มมีผลลัพธ์ขึ้น ก็นำภาพผลงานที่เด็ก ๆ ทำไปนำเสนอในที่ประชุมประจำเดือนระดับตำบล เพื่อสร้างการยอมรับและให้ผู้ใหญ่เปิดใจเข้ามาส่งเสริมกิจกรรมของเด็ก วิธีการนี้ได้ผลแต่ต้องใช้เวลา”

ถึงแม้ภาระงานประจำจะไม่เสีย แต่ครูหิวงยอมรับว่าได้รับแรงกดดันจากงานประจำอยู่ไม่น้อย จนอยากหยุดและล้มเลิกโครงการอยู่หลายครั้งระหว่างทำกิจกรรมทั้งภาระงานประจำในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต้องเข้างานในเวลาราชการ แล้วต้องจัดสรรเวลาช่วงเย็น หรือวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ลงมาทำงานกับแกนนำเด็กและเยาวชนหลายครั้งที่กลุ่มเยาวชนไม่มีเวลาว่างตามที่นัดหมายกันไว้ ทำให้การขับเคลื่อนงานช่วงต้นสะดุดอยู่หลายครั้ง

“ครูจะไม่ทำแล้วนะครูหน้อย” ครูหิวงเอ่ยขึ้น

“ถึงครูหยุดเราก็ทำต่อ” เป็นคำตอบที่ครูหิวงได้จากเด็ก

คำตอบนั้นเตือนสติและดึงเธอกลับมาอีกครั้ง

“เมื่อมาเป็นนักรักทอชุมชน หน้าที่เราคือเข้ามาเชื่อมร้อยรักทอสิ่งที่ขาดหายไปให้ตอถึงกัน หรือเมื่อเราเห็นว่ามันขาด เราจะดูเฉย ๆ ไม่ยอมต่อหรือซ่อมแซมไม่ได้ พอเด็กพูดมาแบบนั้นยังทำให้รู้สึกที่เราทิ้งเขาไม่ได้ ทำแล้วผลลัพธ์จะได้มากหรือน้อยก็ยังดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย บอกได้เลยว่าตั้งแต่เริ่มโครงการมาเด็ก ๆ ไม่เคยหยุดคิดหยุดทำ มีแต่เข้ามาขอคำปรึกษา...ส่วนตัวเราพอผ่านจุดท้อแท้นั้นมา มันทำให้เราใจเย็นและเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นอยู่มากขึ้น จนกลับมาตั้งหลักคิดใหม่ว่าจะทำอย่างไรต่อไปได้”

การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และทำงานกับผู้ใหญ่ สอนให้เรามี
ความอดทน และทำให้รู้จักตัวเองว่าเป็นคนมีความอดทนมากแค่ไหน
คนอื่นกันได้ทำไหมเราทำไม่ได้ คนอื่นกล้าพูดกล้าแสดงออก ทำไมเราไม่กล้า

“ใจ” ต้องมาก่อน

มิน-สุภาวิดา แสงทอง หนึ่งในแกนนำสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงห์ เล่าถึงเหตุผลที่ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมว่า ต้องการท้าทายตัวเอง และอยากพิสูจน์ว่าการทำกิจกรรมที่ผู้ใหญ่บอกว่ามีประโยชน์ต่อตัวเองและผู้อื่นนั้นดีอย่างไร

“อยู่บ้านสบายก็จริง แต่อยู่บ้านไม่ได้ทำอะไรเลย รู้สึกว่าตัวเองไม่มีประโยชน์พอได้มาทำกิจกรรม สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ระบบคิดของเราพัฒนาขึ้น จากที่อยากทำอะไรก็ทำ ตอนนี้อย่างมีเป้าหมายว่าจะทำสิ่งนี้ทำไม เพื่ออะไร ถ้าทำแล้วใครจะเป็นคนรับผิดชอบ บทเรียนจากการการทำงานทำให้มีความกล้าและชัดเจนมากขึ้น ในการทำงานหากไม่สื่อสารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน มัวแต่พูดจាការควมว่าทำแบบนั้นก็ได้แบบนี้ก็ได้นานที่ออกมาจะไม่เป็นไปอย่างที่ดี ที่สำคัญคือทำให้เราไม่คิดเข้าข้างตัวเองและเชื่อคนง่ายเกินไป จะตัดสินใจทำอะไรต้องเก็บข้อมูลให้แน่ชัด เมื่อมีปัญหาที่ตัดสินใจไม่ได้ เกิดการควบคุมก็ควรปรึกษาผู้ใหญ่ ไม่ตัดสินใจทำอะไรเองโดยพลการ”

ด้าน นุ่น - กวีรินทร์ แสนกล้า แกนนำเด็กและเยาวชน อีกคน บอกว่า ด้วยความเป็นเด็ก การเข้าหาผู้ใหญ่เพื่อขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต้องอาศัยแรงใจ เพราะบางครั้งต้องเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่ในชุมชนหลายรอบ ดังนั้นถ้าใจไม่เต็มร้อยก็อาจต้องเหนื่อยใจกลับมา

วิธีเลือกพื้นที่เป้าหมายของกลุ่มแกนนำเยาวชน คือ หมู่บ้านที่มีโครงการในชุมชนเป็นต้นทุนเดิมอยู่แล้ว และมีแนวโน้มว่าผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่ใจดีจะให้ความร่วมมือช่วยเป็นวิทยากร ส่วนวิธีการเข้าไปแนะนำตัวต้องอาศัยจังหวะเวลาที่เหมาะสม เริ่มจากแนะนำว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรอยู่ ต้องการให้ชุมชนช่วยเหลืออย่างไร รวมทั้งปรับบุคลิก วางท่าทางให้ดูน่าเชื่อถือ และใช้ภาษาถิ่นในการพูดคุย

ทั้งนี้ กลุ่มแกนนำเยาวชนได้เข้าไปติดต่oprสานงานกับผู้นำชุมชน 3 หมู่บ้าน ที่มีทุนในชุมชน เช่น โครงการเลี้ยงปลาในกระชัง การปลูกพืชผักและสวนสมุนไพร เป็นต้น

“เวลาช่วงเย็นเหมาะสมที่สุดสำหรับการลงชุมชน เพราะเป็นช่วงที่ทุกคนผ่อนคลายจากการทำงาน ครั้งหนึ่งพวกเราไปกันตอนหัวค่ำ ก็โดนผู้ใหญ่เตือนมาว่ามาทำอะไรกันป่านนี้...การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ และทำงานกับผู้ใหญ่ สอนให้เรามีความอดทน และทำให้รู้จักตัวเองว่าเป็นคนมีความอดทนมากแค่ไหน คนอื่นทนได้ทำไมเราทนไม่ได้ คนอื่นกล้าพูดกล้าแสดงออก ทำไมเราไม่กล้า สอนให้เราเป็น

ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดีอย่างถูกที่ ถูกจังหวะและเวลา ไม่ใช่เรียกร้องหรืออยากทำอะไรก็ตามใจตัวเอง โดยไม่รับฟังคนอื่น เพราะความคิดเห็นของคนอื่นอาจจะเข้าท่ากว่าเราก็ได้” นุ่น กล่าว

ครูหวิงเสริมว่า หลายครั้งที่อุปสรรคการทำงานของกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวเด็กเอง แต่กลับกลายเป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ในชุมชนที่ไม่ไว้วางใจเด็ก และไม่ปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ สิ่งที่ครูหวิงและนายกฯ ประเสริฐ กำลังวางแผนขับเคลื่อนต่อไป คือ การสร้างความเข้าใจและปรับแนวคิดของผู้ใหญ่ ให้เป็นผู้ให้คำปรึกษาแทนการออกคำสั่ง วัตถุประสงค์ความสำเร็จของเด็กจากความร่วมไม้ร่วมมือในการทำงาน แทนความสมบูรณ์ในเนื้อหา

“เราต้องปรับความคิดของผู้ใหญ่ อย่างเรื่องเลี้ยงปลา ตอนเราจัดกระบวนการให้เด็กทำ เขาก็แบ่งหน้าที่มาดูแลกันได้ดี หลังจากนั้นเลยปล่อยให้ชุมชนจัดการเอง สุดท้ายไปติดที่ขายปลาแล้วขาดทุน ผู้ใหญ่ในชุมชนเลยไม่สนับสนุนต่อ ทั้ง ๆ ที่เด็กรวมกลุ่มทำงานกันอย่างขยันแข็ง”

ครูหวิงย้ำอย่างชัดเจนว่า ปัจจุบันแกนนำเด็กและเยาวชนในสภาเด็กฯ รุ่นที่ 1 และ 2 มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งพอที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยตนเอง เธอและนายกฯ ประเสริฐมีหน้าที่แค่ให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านงบประมาณเท่านั้น

การเข้ามาทำงานในบทบาทนักถักทอชุมชน ทำให้คนปฏิบัติงานถอดหัวโขนที่เป็นตำแหน่งของตนเองออกไป เพราะใช้ใจทำงาน “ใจ” ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับนักถักทอชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน

“ทุกวันนี้เด็กจะเรียกเราว่าแม่ แล้วเรียกนายกฯ ว่าพ่อ เวลามีปัญหาอะไรไม่ว่าจะเป็นเรื่องกิจกรรมหรือเรื่องส่วนตัว เด็ก ๆ จะไว้วางใจเข้ามาขอคำปรึกษาทันที คนไหนว่างมีเวลาให้เด็ก ๆ ก่อน เขาก็มาหาคนนั้น อย่างที่ห้องทำงานนายกฯ เขาก็ขึ้นมาหาได้เลย ไม่ต้องติดต่อผ่านเจ้าหน้าที่ อบต.ให้ยุ่งยาก” ครูหวิงอธิบาย

วางแผนสร้างรากฐานที่มั่นคง

ถึงแม้จะมีอุปสรรคเข้ามาเป็นระยะ จนต้องล้มเลิกหลายกิจกรรมไประหว่างทาง แต่สิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนยังรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่น คือ ความรักความผูกพันระหว่างกัน รวมทั้งการวางแผนการทำกิจกรรมที่กำหนดวันเวลาทำงานและการประชุมปรึกษางานอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการมีเวลาว่างไม่ตรงกัน

เล้ง - ธนากร อภิชาติวณิช แกนนำรุ่น 2 อธิบายว่า ทีมแกนนำเด็กและเยาวชน มีกำหนดการประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ทุกวันที่ 1 และ 16 ของเดือนในช่วงเย็น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุปความคืบหน้า และถอดบทเรียนข้อดีข้อด้อยของการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากแกนนำที่เรียนหนังสือจบระบบต้องเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนแกนนำในระบบ เรียนภาคปกติวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลาในช่วงเย็นจึงเป็นเวลาที่สะดวกและเหมาะสมที่สุดสำหรับทุกคน หากครั้งไหนมีการประชุมเพื่อวางแผนทำกิจกรรม ทุกคนจะต้องแสดงความคิดเห็นและแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนว่าใครรับผิดชอบงานตรงส่วนไหน

“จริง ๆ ผมเข้ามาเพราะอยากรู้ว่าน้อง ๆ ทำอะไรกัน เพราะผมเป็นคนชอบเรียนรู้ ไม่แบ่งแยกว่าคนนี้เด็กกว่าคนนั้นแก่กว่า พอได้เข้ามาทำกิจกรรมก็ทำให้เราเห็นตัวเองมากขึ้น บางเรื่องที่คิดว่าทำได้ดีอยู่แล้ว อย่างการประสานงานกับคนในชุมชนที่เราที่เคยทำมาก่อน พอมาทำงานตรงนี้ต้องเข้ามารับผิดชอบขอบเขตงานที่ใหญ่ขึ้น เกี่ยวกับข้องกับคนที่เราไม่รู้จักมากขึ้น เราก็ได้พัฒนาตัวเองขึ้นไปอีก เพราะเมื่อต้องทำงานเป็นทีม ผมก็ยังต้องทำงานให้รอบคอบมากขึ้น ให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด” เล้งสะท้อนถึงแนวคิดการทำงาน

ส่วนนุ่นเสริมว่า เราไม่สามารถทำงานสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว เมื่อต้องทำงานร่วมกับคนอื่นจึงต้องมีกฎกติกาในการทำงานร่วมกัน ยกตัวอย่างกติกากในการประชุมของพวกเราคือ ห้ามเล่นห้ามคุยโทรศัพท์ ห้ามเอาของมากินในห้องประชุม ทุกคนต้องมีสมาธิกับการประชุม รอจนประชุมเสร็จแล้วค่อยออกไปกินด้วยกัน อีกอย่างหนึ่งก็คือต้องไว้ใจกัน ไม่อย่างนั้นไม่มีทางทำงานร่วมกันได้ **เมื่อไรที่มีความเห็นไม่ตรงกัน ต้องรับฟังแล้วช่วยกันประเมินว่าแบบไหนถึงจะดีที่สุด**

ส่วนมินย้ำถึงหัวใจของการทำงานในทีมแกนนำเยาวชนว่า **ความเสียสละและความสามัคคีเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้งานสำเร็จ**

“พอมีกิจกรรมตรงนี้เข้ามาเราก็ต้องจัดสรรเวลาของตัวเองให้ดี ตอนแรกรู้สึกว่ายาก ต้องใช้เวลาปรับตัว แต่พอทำกิจกรรมไปได้สักระยะหนึ่ง เราก็สามารถแบ่งเวลาได้ว่าจะทำการบ้านหรืออ่านหนังสือช่วงไหน มาทำกิจกรรมหรือมาประชุมเมื่อไร ในทีมงานก็ต้องวางแผนตารางการทำงานให้ชัดเจน เพื่อให้แต่ละคนได้มีเวลาไปทำเรื่องส่วนตัวของตัวเองด้วย ทำด้วยกัน เพื่อจะได้เดินไปพร้อม ๆ กัน” มินกล่าว

เรื่องความเสียสละ **เจษ - เจษฎา สุขจิต แกนนำรุ่นที่ 2** ไม่เป็นสองรองใครจากเดิมที่เป็นคนเก็บตัว ไม่ชอบสูงส่งกับใคร แต่เมื่อเล้งเพื่อนสนิท ชวนให้เข้ามาทำกิจกรรมเพื่อชุมชน เขาก็ไม่ปฏิเสธ ทั้งยังสามารถเป็นแกนนำหลักช่วยดำเนินโครงการในวันทีคนอื่น ๆ ไม่สะดวกได้เสมอ

เราไม่สามารถทำงานสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว เมื่อต้องทำงานร่วมกับคนอื่น จึงต้องมีกฎกติกาในการทำงานร่วมกัน... อีกอย่างหนึ่งก็คือต้องไว้ใจกัน เมื่อไรที่ความเห็นไม่ตรงกัน ต้องรับฟังแล้วช่วยกันประเมินว่าแบบไหนถึงจะดีที่สุด

“เมื่อเข้ามาแล้ว ผมก็ต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ได้ เพื่อนเอ่ยปากขอให้ช่วยอะไร ถ้ามาได้ผมก็จะมา เพราะเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่รู้ดีกว่าลำบากอะไร ออกมาเจอคนเยอะขึ้นก็สนุกดี”

ถึงแม้นักถักทอชุมชนที่เป็นแกนหลักของ อบต. เมืองสิงห์ จะเหลือเพียงแค่ 2 คน คือ นายกฯ ประเสริฐและครูหวิง แต่การไม่ทำอะไรเกินตัวและกล้าขอความช่วยเหลือจากภาคีภายนอก ก็ทำให้การทำงานภายใต้หลักสูตรนักถักทอชุมชนของ อบต.เมืองสิงห์ มีมูลนิธิการศึกษาเพื่อโลกสีเขียวที่ทำกิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ภายใต้กลุ่มเด็กชื่อ กลุ่มจอมปลวก เข้ามาช่วยเป็นวิทยากรกระบวนการและชักชวนให้แกนนำเด็กและเยาวชนของทั้งสองภาคีมาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำสบู่จากผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมี วิเชียร สัตตธรา ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นปราชญ์ที่มีความรู้ด้านการเกษตร เข้ามาให้ความรู้และหนุนเสริมการทำกิจกรรมปลูกพืชผักของกลุ่มเยาวชนอีกทางหนึ่ง

ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและความเสียสละของแกนนำเด็กและเยาวชนตั้งแต่รุ่นแรกอย่างมีนและนุ่น เรื่อยมาจนถึงเล้งและเจษ ซึ่งเป็นแกนนำรุ่นที่ 2 ที่คิดและลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกมะนาว ไร้ท่อ การจัดแข่งขันกีฬาสร้างความสามัคคี โครงการเด็กแว้นริเริ่มกับการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การเก็บผักตบชวา เพื่อนำมาทำปุ๋ย การเก็บขยะ ในชุมชนและการปลูกต้นไม้ และล่าสุด โครงการอาหารเพื่อน้อง อีกหนึ่งกุศโลบายที่ทำให้น้องท้องอืด ก่อนชักชวนกันทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ทั้งในและบริเวณรอบโรงเรียน

ทั้งหมดก็เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครู และผู้ใหญ่ในชุมชน

ภาพเด็กแว้นขี่มอเตอร์ไซด์นำร่ำคาญที่แทบจะไม่มีให้เห็น สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองลิงร่วม 50 คนทั้งในและนอกระบบ จากต่างหมู่บ้านที่สลับสับเปลี่ยนกันเข้ามาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กทำอะไรได้มากกว่าที่คิด

“สิ่งที่ทำให้ผมรู้สึกภูมิใจและมีความมุ่งมั่นจะส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป คือ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มที่ถูกมองว่าเป็นเด็กเกเร ซึ่งลุกขึ้นมาเป็นแกนนำ นำเด็กรุ่นเล็กทำกิจกรรมได้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน” นายภา ประเสริฐ ถ่ายทอดความประทับใจที่เห็นด้วยตาตนเอง

ถึงวันนี้กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนได้พิสูจน์ให้ผู้ใหญ่เห็นแล้วว่า เด็กและเยาวชนตำบลเมืองลิงจะเป็นรากฐานที่มั่นคงให้กับชุมชนท้องถิ่นต่อไปได้ หากผู้ใหญ่ในชุมชนให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือ

สิ่งที่ทำให้ผมรู้สึกภูมิใจและมีความมุ่งมั่นจะส่งเสริม
ให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป คือ
ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มที่ถูกมอง
ว่าเป็นเด็กเกเร ซึ่งลุกขึ้นมาเป็นแกนนำ นำเด็กรุ่น
เล็กทำกิจกรรมได้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประเสริฐ สุขจิต

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ว่าที่ ร.ต. ประสบ บุญเหลือ

นักถักทอชุมชน

จิรนนท์ เครือจันทร์

ครูผู้ดูแลเด็ก

จังหวัด
สุรินทร์

ร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมสร้าง ความเปลี่ยนแปลง

เทศบาลตำบลกันตวงระมว
อำเภอปรางค์ จังหวัดสุรินทร์

ความสำเร็จของเด็กและเยาวชน รวมถึงความสำเร็จของ
การพัฒนาชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของคนทุกฝ่าย
ดังนั้น ความสำเร็จของเด็กและเยาวชนจึงไม่ใช่ผลผลิตที่เขาทำ
ไม่ใช่ผลิตน้ำยาล้างจานได้ที่ขวด ขายผักได้ที่ปาก เก็บขยะได้ที่ชั้น
แต่อยู่ที่ “กระบวนการเรียนรู้” จากการมีส่วนร่วมของเขาคือจะติดตัว
เขาไปในอนาคต ทั้งความรู้ ความอดทน ความรับผิดชอบ
การบริหารจัดการเวลาในชีวิต และจิตสำนึกที่ดีที่มีต่อส่วนรวม

การเดินทางตามแนวทางการพัฒนาแบบทุนนิยมอย่างไม่รู้เท่าทัน ทั้งร่ำรวย ความล้มเหลวให้เห็นโดยทั่วไป ตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาดังกล่าว ในพื้นที่ทั้ง 8 หมู่บ้านของตำบล กันตวจระมวลเคยประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่การทำนาโดยพึ่งพาเทคโนโลยี กลับกลายเป็นการสร้างหนี้จนเกินตัว ที่ดินของชาวนาส่วนหนึ่งถูกนายทุนยึด หลาย ครอบครัวต้องผันตัวเองจากชาวนา มาเป็นชาวไร่อ้อย ทั้งที่ยังไม่มีความรู้ความชำนาญ จึงไม่สามารถดูแลผลผลิตได้อย่างใจคิด

และเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอด และปลดหนี้สินที่มีอยู่ การดำเนินชีวิตจึงห่างไกล จากวิถีพอเพียง ชีวิตที่ต้องดิ้นรน ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลสั่งสอนลูกหลาน เมื่อเด็กและเยาวชนรู้ไม่เท่าทันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สุดท้ายปัญหาเด็กและ เยาวชนก็ยากเกินควบคุม

พัฒนาระบบ “ความสัมพันธ์” สร้าง “กลไก” การทำงาน

สุข นามดี นายกเทศมนตรีตำบลกันตวจระมวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ กล่าวว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่กันตวจระมวลที่ต้องเฝ้าระวังมากที่สุด คือ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะโรงเรียนต้องทำความเข้าใจ สภาพปัญหาของเด็กอย่างเข้าถึง

“เด็กบางคนไม่ไปเรียนหนังสือ ทำให้โดนไล่ออกจากโรงเรียน แต่ผมมองว่าปัญหา ที่เกิดขึ้นจะมองเป็นความผิดพลาดของเด็กอย่างเดียวไม่ได้ เลยเข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจ กับโรงเรียนว่าการแก้ปัญหาต้องแก้ตรงจุดที่เป็นต้นเหตุของปัญหา เมื่อเด็กไม่มา

โรงเรียน ครูต้องสืบทราบให้รู้ไปถึงที่บ้านของเด็กว่า ครอบครัวเด็กมีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาครอบครัวหรือไม่ แล้วสิ่งนั้นเป็นสาเหตุให้เด็กมีพฤติกรรมอย่างที่เป็นอยู่หรือไม่ เด็กบางคนไม่มาโรงเรียนเพราะมีภาระหรือมีปัญหาเกี่ยวกับบ้านก็เป็นได้”

ด้วยต้องการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชนให้คลี่คลาย ทต.กันตวจระมวล จึงสร้างสรรค์แนวทางด้วยการเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาล เน้นดึงหัวใจของเด็กกลุ่มเสี่ยงเข้ามาร่วมกิจกรรมก่อนเป็นลำดับแรก โดยทำกิจกรรมอาสาเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น การเก็บขยะ เป็นต้น รวมไปถึงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น การปลูกผัก เพื่อกินและขาย และการทำน้ายาล้างจานตัวเอง เป็นต้น

นายกฯ สุข บอกว่า วิธีการนี้จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีความสำคัญ มองเห็นคุณค่าและศักยภาพของตัวเอง นอกจากนี้ ทต.ยังมีนโยบายมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เน้นส่งเสริมด้านการศึกษาให้นักเรียนในระบบ ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพให้นักเรียนนอกระบบ เพื่อให้มีทักษะการทำงานที่สามารถหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะและแสดงออกถึงความเสียสละ ซึ่งจะช่วยขัดเกลาจิตใจให้กับเด็กและเยาวชนได้

“ถ้าดึงหัวหน้าเด็กกลุ่มเสี่ยงมาทำกิจกรรมได้ เด็กคนอื่น ๆ ในกลุ่มก็จะตามมาด้วย เมื่อเด็กคนอื่นเห็นพี่ๆ เพื่อนๆ หรือน้องๆ มาทำกิจกรรมสนุกๆ ก็จะมีสติอยากลองและอยากเข้ามาทำกิจกรรมบ้าง เพราะธรรมชาติของเด็กชอบรวมกลุ่มทำกิจกรรม รักความสนุกสนาน ถ้าเราหากิจกรรมให้เขาทำ เขาก็สนใจ แต่ที่ผ่านมาไม่มีผู้ใหญ่เป็นแกนนำชักชวนเด็กอย่างจริงจัง เขาเลยเอาเวลาไปทำอย่างอื่น”

นายก ทต.กันตวจระมวลบอกต่อว่า ที่ผ่านมา ทต.จัดสรรงบประมาณรายปี เพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชนทั้งในพื้นที่และการอบรมภายนอกพื้นที่อย่างเต็มที่ เด็กและเยาวชนกลุ่มใดอยากทำโครงการก็สามารถส่งแผนการทำงานเสนอได้ทันที ทต.ก็จะพิจารณาตามความเหมาะสม หากเป็นโครงการระยะยาวการจัดสรรงบประมาณอยู่ที่ประมาณ 10,000 บาทต่อโครงการ หรือบางครั้งก็ส่งเด็กไปอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถซึ่งแต่ละครั้งใช้งบประมาณไม่น้อยกว่า 40,000 บาท แต่ยังเป็นการทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรมเท่านั้น

เมื่อมีคนแนะนำให้รู้จัก โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อถักทอชุมชนให้มีความเข้มแข็งให้ทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งเด็ก ผู้นำท้องถิ่น โรงเรียน ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และผลักดันให้เกิดกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงสนใจและมองเห็นว่าหลักสูตรนี้จะเข้ามาพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของการทำงานทั้งภายในหน่วยงานระหว่างหน่วยงานกับชุมชน และภาคีเครือข่ายภายนอกชุมชนได้

ทำหรือไม่ทำดี?

เมื่อผู้บริหารเปิดรับโครงการนักถักทอชุมชนฯ การกิจถัดมาคือการส่งไม้ต่อไปให้เจ้าหน้าที่เข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสร้างวิถีคิดในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆ กับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปู - พัชรีย์ สายวงศ์ นักพัฒนาชุมชน บอกว่า ปัญหาที่น่าหนักใจที่สุดของเด็กและเยาวชนที่นี่คือ การตั้งครุฑว์ไม่พร้อม แม้หลายปีที่ผ่านมาเทศบาลจะจัดกิจกรรมรณรงค์และส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายและผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร แต่ก็ไม่เป็นผล ทาง ทต.จึงปรับเปลี่ยนวิธีการด้วยการให้ความรู้เรื่องการป้องกันตนเองจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแทน

“ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากเด็กรู้ไม่เท่าทันและอ่อนต่อโลก เด็กบางคนเป็นเด็กเรียน บุคลิกภายนอกเรียบร้อย แต่ก็ต้องถูกไล่ออกจากโรงเรียนเพราะตั้งครุฑว์ พอเห็นแบบนี้เราเลยคิดว่า เราสอนให้เด็กรู้จักป้องกันตัวเอง เท่าทันคนเท่าทันสื่อสมัยใหม่ที่เข้าถึงได้ง่ายและดึงดูดใจให้ทำสิ่งที่ผิดพลาดได้โดยไม่ทันคิดน่าจะดีกว่า”

ปูบอกว่า แรกเริ่มเธอและทีมนักถักทอชุมชนไม่มีความมั่นใจเลยว่าจะนำความรู้มาปรับใช้กับการทำงานในพื้นที่ได้ แต่เมื่อได้เข้าอบรมทุกเดือน ประกอบกับเมื่อได้ลงมือทำ ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ความมั่นใจก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ แม้จะไม่เต็มร้อย แต่ก็พัฒนาขึ้นจากเดิมมาก

“ถ้าเราไม่ทำแล้วจะเอาผลงานอะไรไปนำเสนอเวลาเรียนครั้งต่อไป แล้วเด็ก ๆ และชุมชนเราจะเป็นอย่างยิ่งเห็นหน้าน้อง ๆ ก็ยังรู้สึกที่เราต้องทำให้ได้ ต่อให้ท้อก็เลิกไม่ได้” มาง - จิราพร นามขม ผู้ช่วยวิชาการเกษตรที่จับผลัดจับผลูต้องเข้ามารับบทบาทเป็นนักถักทอชุมชน กล่าวถึงสิ่งที่เธอคิด เมื่อความกลัวและความรู้สึกท้อแท้มาเยือน

“จนตอนนี้ก็ยังกลัวอยู่ว่าจะทำไม่ได้ แต่เราเป็นคนในพื้นที่ เมื่อมีโอกาสออกไปเรียนรู้ ได้เครื่องมือที่เป็นประโยชน์สำหรับนำมาใช้พัฒนาบ้านเกิด เราก็ตองทำให้เต็มที่ ไม่ใช่แค่เพราะหน้าที่ แต่เป็นเพราะสำนึกที่มีอยู่ในตัวเราด้วย”

ด้าน เอม - อาทิตยา บุญสม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน บอกว่า หลักสูตรนี้ผลักดันให้เธอต้องลงพื้นที่ชุมชน เพื่อเข้าไปสืบค้นปัญหาที่แท้จริงในแต่ละหมู่บ้าน ประสพการณ์การลงเก็บข้อมูล ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ของสถานการณ์ปัญหาในชุมชนที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่

“เด็กบางคนไม่ได้ไปโรงเรียนเพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน เราก็ช่วยหาอาชีพเสริมให้เขามีรายได้มากขึ้น บางคนพ่อแม่ยากจนต้องไปช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่ได้เรียนหนังสือ เราเห็นสถานการณ์จริงในพื้นที่แบบนี้ เราก็มองเห็นแรงฮึดสู้ เพราะอยากช่วยน้อง ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” เอมอธิบาย

แบ่งพื้นที่ดูแลเด็กและเยาวชน

เมื่อความคิดตกผลึกทีมนักถักทอชุมชนจึงแบ่งพื้นที่การดูแลตามหมู่บ้านที่มีแกนนำเด็กและเยาวชนประจำอยู่ **ปุ๋ย - สายสุนีย์ แก้วสอน ผู้ช่วยนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ** รับหน้าที่ติดตามความคืบหน้าและกระตุ้นการทํากิจกรรมของเด็กและเยาวชนหมู่ 3 เป็นหลัก เนื่องจากเป็นชุมชนบ้านเกิด

ส่วน เอมและมาง รับหน้าที่ประสานงานกับแกนนำเด็กและเยาวชน หมู่ 7 เป็นหลัก ทั้งนี้ทีมมีกำหนดการลงพื้นที่เพื่อติดตามความคืบหน้าการทํากิจกรรมของเยาวชนแต่ละกลุ่มทุกวันเสาร์

“เด็กและเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน กลุ่มม.3 เป็นเด็กเล็กกว่า พวกเราจะต้องเข้าไปเป็นผู้นำทํากิจกรรมอยู่ตลอด ส่วนน้อง ๆ หมู่ 7 เป็นเด็กโตที่ต้องการความสนใจจากทีม น้อง ๆ จึงเป็นคนกระตุ้นให้พวกเราเข้าไปหาในชุมชน แต่ในส่วนของการทํางานนั้น เด็กเล็กจะมีสมาธิจดจ่อกับการทํางานได้มากกว่า ส่วนเด็กโตจะทำไปเล่นไป ดังนั้นในการลงชุมชนแต่ละครั้งพวกเราต้องปรับเปลี่ยนวิธีการรับมือและพูดคุยกับเด็กตามสถานการณ์และพื้นที่” ปุ๋ยอธิบาย

ทำสิ่งที่ชอบ...เพื่อสิ่งที่ใช่

เอมใช้วิธีคัดเลือกเด็กและเยาวชนใกล้ชิดตัวเข้ามาเป็นกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมภายในชุมชนก่อน หลังจากกลุ่มเด็กแกนนำได้เข้ากระบวนการเรียนรู้กับวิทยากรกระบวนการจาก สรส. แล้ว สังเกตเห็นว่า เด็กมีความกระตือรือร้นในการทำโครงการตามที่วางแผนไว้

“เราดึงเด็กที่เรารู้จักและผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการทํางานชุมชนอยู่บ้างเข้ามาก่อน หลังจากเด็กผ่านกระบวนการอบรม จนได้กิจกรรมที่เขาอยากทำขึ้นมา เรามีหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้เด็ก ๆ ลงมือทำตามสิ่งที่วางแผนไว้ได้”

กิจกรรมปลูกผัก เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชน หมู่ 7 บ้านโสน กระตือรือร้นอยากทำให้เกิดขึ้น กลุ่มเยาวชนแกนนำวางแผนใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเป็นแปลงปลูกผัก แต่ติดปัญหาเรื่องศูนย์ฯ อยู่ระหว่างการปรับทัศนียภาพ เอมจึงประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านในชุมชนหาพื้นที่อื่นให้เด็กได้ทํากิจกรรม แต่ก็ยังไม่ได้พื้นที่ เธอจึงเปลี่ยนกิจกรรมเป็น **การปลูกผักในขวดน้ำพลาสติก** ที่มาจากการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตของกลุ่มเยาวชนแทน พวกเขาทำหน้าที่แค่ช่วยประสานความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนให้เก็บขวดน้ำพลาสติกเหลือใช้ไว้ให้เยาวชนเท่านั้น

เอม บอกว่า แม้จะมีอุปสรรค แต่ในสถานการณ์เฉพาะหน้าต้องเร่งหาทางแก้ไขให้ดีที่สุด เข้าใจคำว่า “นักถักทอชุมชน” ว่าต้องมีหน้าที่ผลักดันให้เด็กและเยาวชนเป็นคนคิดแก้ปัญหา ไม่ปิดฝัน ไม่สกัดความคิดสร้างสรรค์ และไม่ดับไฟในตัวเด็ก

เต๋อ - อาคม ไม่น้อย, ซอบ - สมชาย หมั่นดี และ จำ - กานต์ สงวนสม แนนนำทีมปลูกผัก พื้นที่หมู่ 7 บ้านโสน บอกว่า ก่อนหน้านี้พวกเขาอยู่บ้านเฉยๆ ไม่รู้จะออกไปไหน เพื่อนๆ บางคนเล่นเกมอยู่บ้าน บางคนไปทำสิ่งอื่นที่อาจถูกชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม เพราะไม่มีอะไรทำ แต่พอมีกิจกรรมจาก ทต.เข้ามาถึงความสนใจ ความสนุกสนานที่เกิดขึ้นช่วยดึงดูดใจให้พวกเขาเข้ามาทำกิจกรรมกับ ทต.อยู่เสมอ

เต๋อเล่าว่า ในกลุ่มปลูกผักมีสมาชิกทั้งหมดราว 20 คน พวกเขาแบ่งหน้าที่กันมารดน้ำ ใส่ปุ๋ย และกำจัดวัชพืชในขวดทุกอาทิตย์ อาทิตย์ละ 2-3 คน ตามความสมัครใจ พืชผักที่ปลูกเป็นผักสวนครัวที่นำมากินและขายได้ อาทิ ผักชี โหระพา พริก เป็นต้น ผลผลิตที่ได้จะนำไปขายที่ตลาด วันไหนขายไม่หมดก็นำมาแบ่งกันกิน ส่วนวันไหนขายได้ก็เก็บไว้ นำกำไรมาซื้อเมล็ดพันธุ์ต่อไป

เด็ก ๆ บอกว่าการปลูกผักไม่ใช่ปัญหา เพราะทุกคนทำเป็นอยู่แล้ว ปัญหาของพวกเขาคือ ขายผลผลิตได้ไม่หมด ทำให้ขาดงบประมาณซื้อเมล็ดพันธุ์ ซึ่งพวกเขาต้องช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไข ล่าสุดตกลงกันว่าจะไปขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตามเด็ก ๆ ยังมีความหวังว่า สักวันพวกเขาจะได้ลงมือปลูกผักในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อจะได้ชักชวนเด็กและเยาวชนคนอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยกันมากขึ้น

นอกจากกิจกรรมปลูกผักของบ้านหมู่ 7 แล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยังเข้าไปช่วยก่อตั้ง **กลุ่มเด็กหมู่ 3 บ้านตาแก้ว** เพื่อเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน และเพื่อให้ผู้ปกครอง รวมถึงคนในชุมชนเห็นว่า เด็กมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมอย่างจริงจัง

แป้ง - ทิพย์สุดา มั่นยืน และ เอ้ - เอมิกา คือก้านัน 2 สาวน้อยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมู่ 3 บ้านตาแก้วที่เข้าร่วมทำกิจกรรมกับ ทต. อย่างสม่ำเสมอบอกว่า ชอบออกมาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อนพี่น้องในชุมชน เพราะรู้สึกสนุก และได้ประโยชน์ โดยกิจกรรมก็มีทั้งงานฝึกอาชีพ เช่น การทำข้าวเกรียบและน้ำยาล้างจาน รวมทั้งกิจกรรมอาสาอย่างการเก็บขยะในชุมชน

“อยู่บ้านเฉยๆ ไม่มีอะไรทำมันน่าเบื่อ พอพี่ๆ มาชวนก็อยากไป เพราะออกมาทำกิจกรรมแบบนี้ได้เจอเพื่อน ได้ความรู้ความสนุก ได้ออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง แล้วยังได้ทำประโยชน์เพื่อชุมชนด้วย” แป้งกล่าว

หมู่บ้านเล็กๆ ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และไร่อ้อย ไม่มีงานที่เหมาะสมให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเป็นลูกมือช่วยผู้ปกครองทำงานมากนัก เมื่อมีเวลาวาง

ถึงแม้กิจกรรมที่เด็ก
และเยาวชนทำร่วมกัน
ไม่ใช่โครงการที่ยิ่งใหญ่
แต่กระบวนการเรียนรู้
ที่เกิดขึ้นจากการทำ
สิ่งเล็กๆ ค่อยๆ พูมฟัก
ลักษณะนิสัย วิธีคิด
และสำนึกบางอย่าง
ติดตัวไปได้

จากโรงเรียนหรือบางคนไม่ได้เรียนหนังสือ เด็กและเยาวชนจึงมีเวลาร่วมมาก จนทำให้เวลาร่วมนั้นกลายเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับพวกเขา ถึงแม้กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนทำร่วมกันจะไม่ใช่โครงการที่ยิ่งใหญ่ แต่กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำสิ่งเล็กๆ ค่อยๆ พูมฟักลักษณะนิสัย วิธีคิด และสำนึกบางอย่างติดตัวไปได้

แบ่งสื่อสารได้อย่างชัดเจนว่า กิจกรรมสันตนาการ “เหยียบขาสมาคคี” ช่วยสร้างความรักใคร่กลมเกลียวให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม เพราะทุกคนต้องช่วยกันคิดวางแผน เพื่อทำกิจกรรมให้สำเร็จและฝึกฝนความอดทนของผู้เล่น

ส่วนเธอบอกว่าเธอชอบกิจกรรมเก็บขยะ เพราะช่วยทำให้ชุมชนสะอาดขึ้น และยังช่วยหารายได้เข้าชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งแต่ละครั้งจะมีเด็ก ๆ มาทำกิจกรรมร่วมกันไม่ต่ำกว่า 10 คน ใช้เวลาทำกิจกรรมครึ่งวันเช้า เพื่อให้เด็ก ๆ มีเวลากลับไปพักผ่อน ทำการบ้าน ช่วยเหลืองานที่บ้าน ทุกครั้งพี่ ๆ นักถักทอชุมชนจะเข้าไปขออนุญาต ผู้ปกครองและแจ้งให้ผู้นำชุมชนทราบด้วยตัวเอง

สืบค้นข้อมูลชุมชน...กิจกรรมสานสัมพันธ์เด็กและคนในชุมชน

อุปสรรคการทำงานกับเด็กและเยาวชน คือ เวลา อุปสรรคการทำงานกับผู้ใหญ่ในชุมชน คือ ความเข้าใจ เพื่อลดอุปสรรคดังกล่าว กิจกรรมสืบค้นข้อมูลชุมชน ที่ทีมจัดขึ้นเพื่อให้เด็ก ๆ มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใหญ่ ด้วยการพูดคุยสอบถาม

ข้อมูลชุมชน ทีมจึงเรียกรวมตัวเด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ให้มาทำกิจกรรมในวันเดียวกันที่เทศบาล โดยข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในวันนั้นถูกนำมาถอดบทเรียนเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมวันเด็กของเทศบาลตำบลกันตวจระมวล สรุปออกมาเป็นกิจกรรมฟื้นฟูการละเล่น และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน เช่น การละเล่นกาบหมาก และการจักสาน เป็นต้น

นอกจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้แล้ว เด็ก ๆ ยังได้ฝึกฝนการละเล่นกาบหมากและการทำจักสานในวันเดียวกันด้วย กิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัยให้เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี กระทั่งเมื่อถึงวันจริง

เด็ก ๆ แสดงฝีมือของตัวเองออกมาได้อย่างน่าประทับใจ ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนที่พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

“วันนั้นน้อง ๆ ได้ปลดตัวเองออกจากความกลัว กล้าแสดงออกและมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สังเกตได้จากน้อง ๆ แต่ละกลุ่มสามารถทำกิจกรรมประจำฐานของตัวเองได้อย่างสนุกสนาน มีความสุขและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย ยิ่งเมื่อถอดบทเรียนหลังจัดกิจกรรมวันเด็ก เรายิ่งเห็นว่าเด็ก ๆ มีความภาคภูมิใจในตัวเองมากขึ้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและไม่กลัวการเข้าหาผู้ใหญ่อย่างเมื่อก่อน” เอม กล่าว

“เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดงานวันเด็กปีก่อน ๆ กิจกรรมวาดภาพระบายสี และงานศิลปะจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากที่สุด แต่ที่ผ่านมาเราไม่เคยเปิดโอกาสให้

เด็กช่วยคิดกิจกรรม ส่วนปีล่าสุดเราให้เด็กมีส่วนร่วมคิดวางแผนกิจกรรมแต่ละฐานด้วยตัวเองตั้งแต่ต้น พอจัดกิจกรรมจริง นอกจากเด็กแล้ว ผู้ใหญ่ยังให้ความสนใจและเข้าร่วมด้วย เพราะเห็นเด็กทำแล้วสนุก ส่วนผู้ใหญ่เองก็มีความผูกพันกับการละเล่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้มาก่อน กิจกรรมวันเด็กครั้งที่ผ่านมาจึงสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเด็กและผู้ใหญ่มากกว่าทุกปีอย่างเห็นได้ชัด” ปึกกล่าว

เมื่อจัดปัญหาด้านเวลา และดึงผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมกับเด็กได้ ผู้ใหญ่จึงเกิดความเข้าใจ และอยากเข้ามาให้ความช่วยเหลือมากขึ้น เรียกได้ว่า กิจกรรมวันเด็กในครั้งนั้นช่วยทลายข้อจำกัดของเวลาและปัญหาความไม่เข้าใจออกไปได้ในระดับหนึ่ง

“น้อง ๆ สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนว่า เขารู้สึกภูมิใจที่สามารถทำกิจกรรมวันเด็กได้สำเร็จ น้อง ๆ แปลกใจที่เมื่อมีคนเข้ามาทำกิจกรรมในฐานมากขึ้น ความตื่นตัวของเขายังน้อยลงไปเรื่อย ๆ” มาง สะท้อนความรู้สึกแทนกลุ่มเด็กและเยาวชน

เรียนรู้ไปพร้อมเด็ก

บทเรียนที่ทีมได้รับการจัดกิจกรรมวันเด็ก คือ เรื่องของความมั่นใจและความเชื่อมั่น เอมสะท้อนว่าความมั่นใจของน้อง ๆ เกิดขึ้นจากความเชื่อมั่นของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก หากผู้ใหญ่ให้โอกาส เปิดใจให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และปล่อยให้เด็กลงมือทำด้วยตัวเอง จะช่วย

ก่อนเข้ามาเรียนรู้หลักสูตรนักกักตอชุมชน เรายังไม่มีความมั่นใจในตัวเด็กๆ เลยว่าเขาจะทำอะไรได้ แต่เมื่อให้เขาได้คิด ได้ทำจริงๆ เขาก็พิสูจน์ให้เราเห็นว่า เขาทำได้ ถ้าผู้ใหญ่มั่นใจในตัวเขา

ให้เด็กมีความกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้าทำมากขึ้น “ความกล้า” จะผลักดันให้เด็กสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ของตัวเองต่อไป

“ก่อนเข้ามาเรียนรู้หลักสูตรนักกักตอชุมชน เรายังไม่มีความมั่นใจในตัวเด็กๆ เลยว่าเขาจะทำอะไรได้ แต่เมื่อให้เขาได้คิด ได้ทำจริงๆ เขาก็พิสูจน์ให้เราเห็นว่า เขาทำได้ ถ้าผู้ใหญ่มั่นใจในตัวเขา” ปุ๊สะท้อนความรู้สึก

ขณะที่เอมบอกว่า รู้เลยว่าเด็กมีอะไรซ่อนอยู่ในตัวเยอะ แครววัน “ระเบิด” ออกมาเมื่อมีโอกาสได้แสดงออก ตัวเราเองทำงานถึงแม้จะเหนื่อย แต่ก็มีแรงผลักดันจากแววตาและความสนุกที่เราเห็นจากน้องๆ ทุกครั้งที่มาทำกิจกรรม

นอกจากบทเรียนความกล้าที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนแล้ว เอมและมังกก็ได้เรียนรู้จากน้องๆ เช่นกัน

เอม สะท้อนความรู้สึกของเธอว่า พอเห็นน้องกล้าทำ เราก็ได้ย้อนดูตัวเองว่า แรกเริ่มเราไม่กล้าทำ เพราะกลัวทำไม่ได้ ความกล้าๆ กลัวๆ ทำให้งานไม่คืบหน้า เพราะได้แค่คิดแต่ไม่ได้ทำ เราสองคนเลยกลับมาคุยกัน และคอยให้กำลังใจกัน และกันตลอดว่า ถ้าเราไม่ก้าวเดินเราก็ไม่มีทางรู้เลยว่าล้มเป็นยังไง ถ้าไม่ล้มก็ไม่มีทางได้เรียนรู้ว่าจะลุกขึ้นมาใหม่ได้ยังไงด้วยเหมือนกัน ดังนั้นเราต้องค่อยๆ ทำและค่อยๆ เรียนรู้ ล้มๆ ลุกๆ ไปด้วยกัน

“ให้กำลังใจตัวเองว่ามันไม่มีอะไรยาก ถ้าเราไม่กลัวลงชุมชนชน ไม่กล้าเข้าไปคุยกับผู้นำชุมชน ทั้งที่เราที่รู้จักเขาอยู่แล้วมาตั้งแต่เด็ก ไม่กล้าไปประสานงานกับผู้ใหญ่ และผู้ปกครองในชุมชน แล้วเราจะเป็นตัวอย่างให้ใครได้ ในเมื่อเรายังไม่กล้าทำน้องๆ จะมาทำกิจกรรมกับเราได้อย่างไร...เราก็คงลองทำดู เพราะนี่เป็นบ้านของเรา” มาง กล่าว

ปัญหาเด็กและเยาวชน....วาระร่วมของชุมชน

หากต้องวิเคราะห์สถานการณ์ของทีมนักกักตอชุมชน ทต.กันตอจะมวด ปุ๊บอกว่า ความพร้อมของบุคลากร และการประสานงานให้เกิดภาคีเครือข่ายเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเติมเต็ม เพื่อหนุนเสริมและช่วยส่งแรงให้นักกักตอชุมชนสานต่องานให้ก้าวหน้าต่อไปได้มากขึ้น

“ปัญหาของพวกเราคือไม่สามารถกระจายงานให้คนอื่นมาช่วยเหลือได้ ตอนนี้เท่าที่เรากำลังทำงานกันอยู่แค่ 4 คน หลักๆ ก็เป็นน้อง 3 คน ที่ต้องลงพื้นที่เท่ากับว่าเมื่อไรแรงเราตกทุกอย่างก็ชะลอไปหมด”

ในฐานะลูกหลานคนบ้านกันตวจระมวล มาง เอ็ม และบู๊ย อยากเห็นเด็กและเยาวชนในตำบลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการประกอบอาชีพที่สุจริต ยิ่งหากเด็กและเยาวชนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมไปต่อยอดในชีวิตประจำวันของตัวเอง เรียนรู้ฝึกฝนจนค้นพบสิ่งที่ตัวเองถนัด และสร้างรายได้จากความถนัดนั้นได้จะยิ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็ก

“อยากเห็นน้อง ๆ กลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตัวเอง อาจจะสร้างอาชีพในชุมชน เพื่อเลี้ยงดูตัวเอง เลี้ยงผู้ปกครอง และนำความเจริญมาสู่ท้องถิ่นของเรา” มางกล่าวถึงความฝันของเธอ

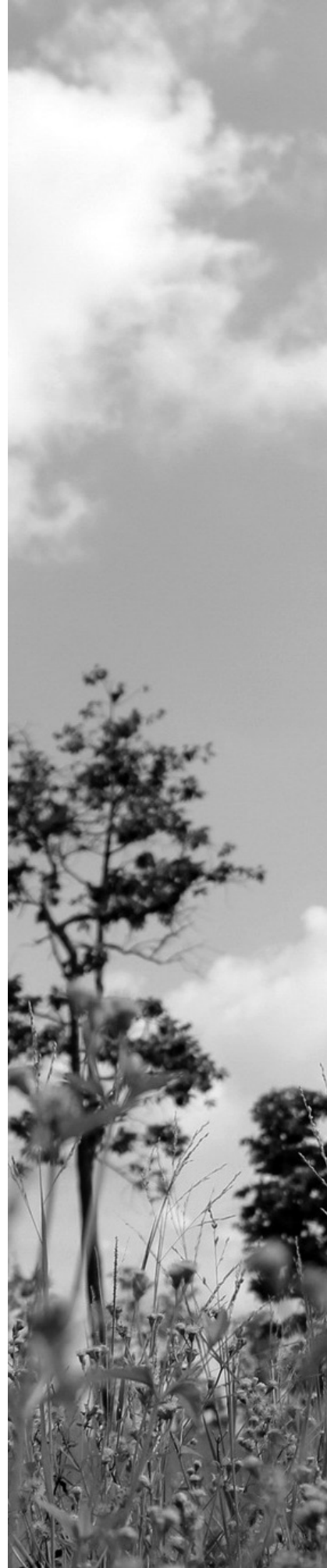
ทั้ง 4 คน เห็นตรงกันว่า ความสำเร็จของเด็กและเยาวชน รวมถึงความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ดังนั้น ความสำเร็จของเด็กและเยาวชนจึงไม่ใช่ผลผลิตที่เขาทำได้ ไม่ใช่ผลผลิตน้ำยาล้างจานได้ก็ขวด ขายผักได้ก็บาท เก็บขยะได้ก็ชิ้น แต่อยู่ที่กระบวนการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมของเขาที่จะติดตัวเขาไปในอนาคต ทั้งความรู้ ความอดทน ความรับผิดชอบ การบริหารจัดการเวลาในชีวิตโดยไม่ต้องมีคนเข้าไปจัดการ และจิตสำนึกที่ดีที่มีต่อส่วนรวม

สำหรับสุข ในฐานะ นายก ทต.กันตวจระมวล เขามองว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาช่วยหนุนการทำงานของเทศบาลหลายด้าน โดยเฉพาะด้านเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรของ ทต.เองและชาวบ้านในชุมชน จนเกิดความเข้าใจถึงปัญหาในด้านอื่นๆ ของชุมชนด้วย

แต่จะดียิ่งขึ้นถ้านักถักทอชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตัวเองให้ชัดเจน กล่าวคือการเข้าไปหนุนเสริมกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนแต่ละชุมชนอยากทำ ไม่ใช่บังคับให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมที่อยากให้ทำ การบังคับไม่ส่งผลดีในระยะยาว ดังนั้นทุกครั้งที่ลงพื้นที่ นักถักทอชุมชนต้องมองหาปัญหาที่แท้จริงของชุมชนให้เจอ ทั้งจากการสอบถามผู้นำชุมชน การพูดคุยกับเด็ก หรือผู้ใหญ่ในชุมชน แล้วนำมาวางแผนต่อว่าจะเข้าไปมีบทบาทสนับสนุน หรือช่วยแก้ไขปัญหาวางไรได้บ้าง ยิ่งเป็นกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ยิ่งต้องใส่ใจเป็นพิเศษ เพราะเด็กแต่ละกลุ่มอาจมีความสนใจแตกต่างกัน แต่ต้องไม่ลืมว่า สิ่งไหนที่เด็กสนใจจะทำ เขาจะสนใจและตั้งใจทำได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ นายก ทต.กันตวจระมวล เน้นย้ำว่า การขับเคลื่อนโครงการในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานราชการ ดังนั้น นอกจากนักถักทอชุมชนแล้ว บุคลากรใน ทต.ต้องมีความรู้และความเข้าใจทิศทางของงานไปในแนวทางเดียวกัน การประชุมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาต่างๆ ใน ทต.กันตวจระมวล จึงเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมเสนองาน และรับรู้การปฏิบัติงานร่วมกัน หากมีปัญหาหรือข้อจำกัดในการทำงานต้องช่วยกันหาทางแก้ไขอย่างถูกต้องและเหมาะสม

“คนเราต้องลองลงมือทำก่อนถึงจะเห็นผล ตอนแรกไม่ได้ทำอาจไม่ชอบ แต่พอได้ลงมือทำ สิ่งที่ได้รับระหว่างทางจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน งานทุกอย่างต้องช่วยกัน ถ้าไม่ช่วยกันก็ไม่สำเร็จ”

“คนเราต้องลองลงมือทำก่อนถึงจะเห็นผล
ตอนแรกไม่ได้ทำอาจไม่ชอบ แต่พอได้ลงมือทำ
สิ่งที่ได้รับระหว่างทางจะช่วยกระตุ้นให้เกิด
ความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน งานทุกอย่าง
ต้องช่วยกัน ถ้าไม่ช่วยกันก็ไม่สำเร็จ”

เทศบาลตำบลกันตวงระมวล

นายกเทศมนตรี สุข นามดี
ปลัดเทศบาล ธีรชาติ แสนชมภู

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

อาทิตยา บุญสม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
พัชรีย์ สายวงศ์ นักพัฒนาชุมชน
สายสุนีย์ แก้วสอน ผู้ช่วยนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ
จิราพร น้าชม ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร

จังหวัด
สุรินทร์

เมื่อ “หัวใจ” ของการทำงาน เปลี่ยน...

องค์การบริหารส่วนตำบลเพี้ยราม
อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ตอนนี้เรารู้แล้วว่า การพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืน
ไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ แต่อยู่ที่การสร้างใจให้เด็กรู้จักคิด
รู้จักใช้ชีวิต รู้จักใช้เวลาว่าง สำคัญคือให้ “ใจ” เนาะรัก...
รักที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมกับเรา

องค์การบริหารส่วนตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ คือชุมชนที่มีต้นทุนทางสังคมสูง เนื่องจากมีการรวมกลุ่มด้านอาชีพและการเกษตรหลายกลุ่ม แต่ที่โดดเด่นคือ กลุ่มหม่อนไหมที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตัวอย่างระดับประเทศ ผ้าไหมของที่นี่จึงการันตีด้วยตรานกยูงทองจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

นอกจากกลุ่มผู้ใหญ่วัยจะเข้มแข็งแล้ว เยาวชนของที่นี่ก็รวมตัวกันทำกิจกรรมด้วยเช่นกัน แต่เป็นการรวมกลุ่มกันตามความสนใจ ไม่มีการประสานเชื่อมโยงระหว่างผู้ใหญ่วัยกับเด็ก ส่งผลให้การทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนไม่ไปในทิศทางเดียวกัน กระทั่งทาง อบต.ตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักกักตอชุมชน เพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ด้วยหวังว่าจะเกิด “กลไก” นำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นโดยผ่านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เห็นปัญหา...หาทางแก้

กว่า 10 ปี ที่สุทัศน์ ชิดชอบ นายก อบต.เพี้ยราม ทำงานคลุกคลีกับเยาวชน นายกฯ สุทัศน์บอกว่า ที่ผ่านมามีใครมาเสนอโครงการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เขามักจะรับฟัง และสนับสนุน เพราะอยากเห็นเยาวชนในชุมชนเป็นคนดี

นายกฯ สุธัสน์บอกว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เป็นข้อกังวลของเขาคณะนี้คือ ปัญหายาเสพติด เมื่อก่อนคิดว่าคงมาไม่ถึงเพี้ยรามแน่ แต่ปัจจุบันเริ่มมีเข้ามา เพราะคนในชุมชนที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ แล้วนำยาเสพติดกลับเข้ามาชักชวนเด็กในหมู่บ้านเสพ นอกจากนั้นยังมีเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ เด็กแค่ ป.6 เริ่มดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และอีกปัญหาที่ต้องเริ่มหาทางป้องกัน คือ การตั้งครรภาก่อนวัยอันควร ทางแก้ที่ อบต.ทำมาตลอดคือจัดอบรมเพื่อชี้ให้เด็กเห็นโทษ หรือจัดกิจกรรมเพื่อไม่ให้เด็กมีเวลาว่างไปมั่วสุมอบายมุข เช่น แข่งกีฬา อบรมบทรสามเณรภาคฤดูร้อน หรือแม้กระทั่งลงพื้นที่บอกกล่าวร้านขายเหล้าให้งดจำหน่ายแก่เยาวชน ทำป้ายรณรงค์ให้ขายตามเวลาที่กฎหมายกำหนด พูดคุยกับวงประชุมผู้ใหญ่บ้านเพื่อเน้นย้ำให้ทุกฝ่ายร่วมกันเฝ้าระวังยาเสพติด เน้นการ**“ป้องกันและปราบปราม”** ซึ่งยอมรับว่า ไม่ได้ผลเท่าที่ควร และเริ่มมองว่าความทุ่มเทของเขายังไม่เพียงพอ จึงอยากสร้างทีมที่จะมาช่วยแก้ปัญหา

จนกระทั่ง**วรณัฐ มีโชค รองปลัด อบต. และ ศิริเพ็ญ ดาบทอง หัวหน้าสำนักงานปลัด** ได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เทศบาลตำบลเมืองแกลง อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ตัวอย่างของหลักสูตรปีที่ 1 จึงนำมาบอกเล่าแก่นายก อบต. และว่าที่ **ร.ท.สิทธิชัย คงใจดี ปลัด อบต.**

เมื่อเห็นหนทาง นายกฯ สุธัสน์ตัดสินใจให้เจ้าหน้าที่ที่มีบทบาทการทำงานสัมพันธ์กับการพัฒนาเด็ก เยาวชนหรือชุมชนเข้ารับการอบรม 5 คน ได้แก่ **หน้อย-วรณัฐ มีโชค รองปลัด อบต. เจน - ศิริเพ็ญ ดาบทอง หัวหน้าสำนักงานปลัด จ๊ะเอ๋ - ทักษพร ชาญเจริญ นักวิชาการศึกษา พุธ - สุภัทรา สุรินตะ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และแต๊บ - พรปวีณ์ สังข์พิทักษ์กุล นักพัฒนาชุมชน** ที่ให้เจ้าหน้าที่เข้าอบรมถึง 5 คน เพราะเกรงว่าถ้าส่งน้อยจะทำงานไม่ได้ผล เรียกง่ายๆ ว่า ส่งไปเผื่อนั่นเอง แต่กับบอกทั้ง 5 คนไว้ล่วงหน้าว่าหากไม่ดีหรือไม่ไหว ก็ถอนตัวได้ทันที

การพัฒนาเด็กของ อบต. ต้องเปลี่ยนแปลง

หลังได้รับมอบหมายภารกิจ ทุกคนรู้สึกแตกต่างกันไป จะเอ่อกันว่าเธอไปตามคำสั่ง “ตอนแรกยังไม่เข้าใจว่าทำไมต้องไป แต่ก็ต้องไป งงเหมือนกันว่าการอบรมจะเป็นรูปแบบไหน แล้วนำมาใช้กับชุมชนได้หรือไม่ รู้แค่อบรมแล้วต้องพาเด็กในชุมชนทำกิจกรรมเท่านั้น”

ส่วนแต่บบอกว่า เมื่อถูกสั่งให้ไปก็ไป ไม่ได้ต่อต้าน มองว่าเป็นแค่อีกหน้าที่หนึ่งที่เพิ่มเข้ามา

แม้ไม่แน่ใจว่าการอบรมจะเป็นอย่างไร แต่สิ่งที่ทุกคนรู้สึกเหมือนกันคือ อบต.เพี้ยรามต้องการ “ความเปลี่ยนแปลง” เรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน

“เมื่อก่อนเวลามีกิจกรรม เช่น รำ เราขอความร่วมมือผ่านทางโรงเรียนว่า ต้องการเด็กมารำ ทางโรงเรียนจะจัดมาให้ พอจบกิจกรรมก็แยกย้ายกันกลับ เห็นเด็กมีความสามารถก็ชื่นชมอยู่ในใจ แต่ก็เกิดคำถามในใจว่าทำไมผู้ใหญ่ในตำบลเราจึงไม่เห็นความสำคัญแล้วส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตัวเองต่อ ไม่ใช่แค่มีงานก็นำเขามาใช้” หน่อยเล่าความรู้สึก

ด้านพุดบอกว่า “เคยนึกเหมือนกันว่า อบต. น่าจะทำอะไรให้จริงจัง เราตั้งงบประมาณงานอบรมเกี่ยวกับเด็ก เช่น โครงการท้องถิ่นวัยอันควร ตอนอบรมเด็กตอบได้หมดว่าเกิดเพราะอะไร เขารู้ดีกว่าเราอีก แต่พออบรมเสร็จก็ไม่มีอะไรต่อ ปัญหาก็ไม่ลดลง ดูเหมือนเพิ่มขึ้นอีก แสดงว่าการอบรมไม่ให้ประโยชน์อะไร”

จัดกิจกรรม...ตามความถนัด

และแล้วห้องเรียนนักถักทอชุมชนก็เริ่มต้นขึ้น เนื้อหาที่เรียนรู้ในปีที่ หลักการทำงานเป็นทีม การจัดทำโครงการ การสร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน ควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน เมื่อมีวิชาถึงเวลาสร้าง “กลไก” การพัฒนาภายในชุมชนให้เกิดขึ้นจริง งานแรกที่ทีมทำคือ ประสานโรงเรียนในพื้นที่ 5 แห่ง คัดสรรเด็กที่ชอบทำกิจกรรม หรือมีความสามารถ

มาเข้าร่วมโรงเรียนละ 10 คน ร่วมพูดคุยเพื่อค้นหากิจกรรมที่เด็กอยากทำ จากนั้นทีมนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นโครงการ ซึ่งการทำงานของทีมนีจะมีรูปแบบเฉพาะเนื่องจากภาระงานประจำและชีวิตส่วนตัวของทั้ง 5 คนที่มีจังหวะไม่ตรงกัน จึงเคลื่อนงานด้วยการใช้ไลน์กลุ่มเป็นสื่อกลางในการพูดคุย และแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความถนัด

เจนและหน่อยซึ่งทำงานสายบริหาร มีความถนัดในการวางแผนงาน และคิดรูปแบบกิจกรรม เมื่อวางตารางเรียบร้อยแล้ว พวกเธอจะส่งเข้า “ไลน์กลุ่ม” ให้ทุกคนร่วมออกความคิดเห็นและปรับเปลี่ยน ขณะที่พุดเชี่ยวชาญงานด้านเอกสาร จึงรับหน้าที่ออกหนังสือเชิญประชุม ทำกำหนดการ ส่วนจีเอและแต่บแบ่งกันทำหน้าที่พิธีกร สันทนาการ และนำกิจกรรม

สาว ๆ ยอมรับว่าการทำงานอย่างนี้มีจุดอ่อนคือ เวลาทำงานจริงมักเจอปัญหามากมาย แต่ด้วย “ทีมเวิร์ค” ทำให้ทุกคนพยายามแก้ไขปัญหา ไม่มีใครเกี่ยงงาน ไม่มีใครโทษใคร เพราะต่างรู้ว่าแต่ละคนมีเวลาว่างน้อยเกินกว่าจะมาประชุมร่วมกันได้ ช่วยอะไรได้ก็ต้องช่วย เพื่อให้งานออกมาดีที่สุด เช่นเดียวกับการนัดพบเด็ก ๆ เพื่อติดตามความคืบหน้า และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโครงการ พวกเธอจะจัดสรรเวลาว่างไปพบเด็ก ๆ อย่างน้อยหนึ่งคนก็ยังดี

เรียนรู้...เพื่อสืบสาน

ในที่สุดความพยายามของพวกเธอก็บรรลุผล เมื่อเกิดกลุ่ม “แกนนำเยาวชนตำบลเพี้ยราม” ที่ทำกิจกรรมนาฏศิลป์เรียมอันเร ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสานใต้ ของโรงเรียนพญารามวิทยา และได้ไปร่วมแสดงในงานประกวดแข่งขันหมู่บ้านหม่อนไหมตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภาค จนถึงประเทศ โยธกา บุญมาก ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมพญารามที่วาดหวังให้ หมู่บ้านพญารามรักษาประเพณีนี้ต่อไป จึงเข้ามาเป็นผู้ใหญ่ใจดีสนับสนุนการทำงานของนักถักทอชุมชน ด้วยการให้ความรู้เด็ก ๆ เรื่องหม่อนไหม และชักชวนมาเป็นทายาทหม่อนไหม

“เรากำลังทำโครงการหนึ่งชื่อ “ทายาทหม่อนไหม” หวังให้เด็กเหล่านี้เป็นต้นแบบแก่เด็กรุ่นหลังที่สนใจ มองว่าเด็กเป็นหัวใจหลักของการทำกลุ่มหม่อนไหม เพราะถ้าไม่มีเด็กมารับช่วงต่อ อนาคตการทำผ้าไหมแบบนี้คงสูญหายไป”

สิน-ทรัพย์สิน จันทะมา ประธานกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลเพี้ยรามเล่าถึงครั้งแรกที่เขาเข้ามาร่วมโครงการกับทีมนักถักทอชุมชนว่า ตอนแรกครูบอกให้ไปอบรมกับ อบต. ไม่รู้ว่าอบรมอะไร แต่ก็ไป เพราะคิดว่าเป็นงานของ อบต. น่าจะเป็นเรื่องดี หลังจากนั้นสินได้พูดคุยกับพี่ๆ นักถักทอชุมชนว่า เขาและเพื่อนชอบดนตรีพื้นบ้าน “กันตรึม” และการแสดงรำประจำถิ่น “เรือมอันเร” จึงอยากถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้

เมื่อความต้องการของพี่และน้องตรงกัน “กิจกรรมรำสืบสานตำนานพื้นบ้านไหมพญาราม” ที่น่าสนใจๆ ขึ้นประเดิมศึกษามาหาร่ำกับกลุ่มแกนนำเยาวชนจึงเกิดขึ้น

“เราอยากให้ทุกคนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมนี้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะการเข้าสาก* ที่ต้องใช้สมาธิในการเข้า ฟังจังหวะ และเนื้อเพลงให้ดี ถ้าเข้าผิดจังหวะก็จะโดนหนีบขาจนเจ็บได้” สินอธิบายความสำคัญของการต้องรักษาวัฒนธรรมดังกล่าว

ด้าน**แจ๊ค-สุทธิราชย์ ยืนยง** เสริมต่อว่า “การแสดงนี้เป็นของเก่า ถ้าหายไปอาจมีของใหม่เข้ามาแทนที่ แต่ก็ต้องผัดผ่อนไปจากสมัยปู่ย่าตายาย คงน่าเสียดายหากต้องเสียสิ่งที่บรรพบุรุษให้ไว้”

“มากกว่าการเรียนรู้ให้รู้ คือต้องมีรายได้เลี้ยงตัวด้วย” คือความคิดของเด็กๆ แกนนำ แรกสุดพวกเขานำความสามารถด้านนาฏศิลป์ไปรับจ้างแสดงตามงานต่างๆ ต่อมาเมื่อได้ไปเข้าค่าย “ยุววิทยากร” ของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) โดยมีวราภรณ์ หลวงมณี ผู้อำนวยการสถาบันยุวโพธิชน ร่วมเป็นวิทยากรกระบวนการ และได้เรียนรู้จากเพื่อนอบต. อื่น เห็นว่าการทำน้ายาล้างจานน่าสนใจ เพราะทุกครัวเรือนต้องใช้ และเป็นช่องทางสร้างรายได้ เวลาไม่มีงานแสดงติดต่อเข้ามา

นอกจากคิดว่าอยากทำกิจกรรมอะไรแล้ว กลุ่มเยาวชนยังคิดถึงการแบ่งหน้าที่ภายในทีมด้วยเช่นกัน

* การร่ายรำพร้อมกระโดดโลดเต้นเข้าไปในวงสากตำข้าว 2 อัน ซึ่งนำมาเป็นเครื่องเคาะจังหวะ โดยต้องเข้า-ออกให้ถูกจังหวะที่สาก 2 อันห่างกัน คล้ายการละเล่นลาวกระโทบไม้

“เวลาทำงานเป็นทีม เราต้องแบ่งงานกัน เพื่อให้การทำงานเป็นระบบ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการแบ่งหน้าที่ก็มาจากการประชุมว่าใครอยากเป็นอะไร แล้วลองทำดูก่อน ถ้าไม่ได้ครั้งหน้าปรับเปลี่ยนกันใหม่ แต่ตอนนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทุกคนทำได้หมด” สิ้นแล้ว

ด้วยเหตุนี้ทุกตำแหน่งในทีมจึงมาจากความสมัครใจของเจ้าตัว แจ็ครับตำแหน่งฝ่ายบุคคล มีหน้าที่ลงทะเบียนนัดน้องเข้าประชุม รวมทั้งกำหนดเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เขาบอกว่าต้องการทำหน้าที่นี้ เพราะรู้จักคนเยอะ

ด้านบิว - จันจิรา สายยศ เป็นเลขานุ และฝ่ายสันทนการ เพราะคิดว่าน่าจะสนุก แม้ช่วงแรกจะยากที่ต้องสรุปงาน แต่พอฝึกก็ทำได้คล่อง ส่วนตำแหน่งประธานของสภามาจากการเลือกของเพื่อนๆ ที่พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เพราะลีนกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด

แต่ถ้าจะมาเป็นกลุ่มแกนนำที่รู้หน้าที่ มีเป้าหมายเช่นนี้ พวกเขาก็เคยเป็นเด็กที่พีๆ นักถักทอชุมชนต้องคอยบอกให้ทำ “ตอนแรกที่มาให้ช่วยคิด หรือถามอะไร เขาไม่ตอบได้ ไม่อยากคิด ไม่อยากทำ อยากนั่งฟังเฉยๆ”

เมื่อเจอเด็กนิ่งใส่ ไม่สนใจอยากร่วมกิจกรรม สาวๆ ทั้ง 5 หาเหตุผลว่าเพราะอะไร และสรุปความได้ว่าคงเป็นความไม่คุ้นเคยกัน พวกเธอจึงเปลี่ยนแปลงตัวเองใหม่ ตีเนียนเหมือนเพื่อนสนิทเด็กๆ

“เราให้ทุกคนจับไม้ค้แสดงความคิดเห็น พูดอะไรก็ได้ตามที่คิด เราจะสร้างเขาเป็นแกนนำ ก็ต้องกระตุ้นให้เขากล้าพูด เขาพูดผิดก็ไม่ขัด เพราะเคยขัดหนหนึ่ง เขานิ่งเลยปล่อยให้เขาเป็นธรรมชาติดีกว่า แล้วค่อยๆ สอนเขา อย่างหนึ่งคือดูตัวอย่างจากวิทยากร สรศ.ว่าเวลาอยู่กับเด็กต้องทำอะไร น้องเล่นเราก็เล่น ไม่ใช่จะต้องเป็นผู้ใหญ่สอนเขาตลอดเวลา” สาวๆ นักถักทอชุมชนอธิบายวิธีการเข้าหาเด็ก

เมื่อปรับตัวปรับใจเข้าหากัน รูปแบบการทำงานของทั้ง 2 ฝ่ายจึงเป็นแบบ “เด็กคิดผู้ใหญ่หนุน” ซึ่ง “การหนุน” ของพวกเธอมีหลายรูปแบบตั้งแต่การให้

คำแนะนำ กำลังใจ จัดหาอุปกรณ์ทำงาน หาขนมมณเฑียรมาเลี้ยง แม้กระทั่งการระดมทุนส่วนตัวใช้เป็นทุนทำน้ายาล้างจานชุดแรก

“พวกเรานำเงินส่วนตัวมาให้เด็ก ๆ เป็นทุนทำน้ายาล้างจาน แล้วบอกเขาว่าขายได้กำไรต้องคืน เป็นเงินให้ยืมไม่ใช่ให้เลย ส่วนตัวไม่ได้ต้องการคืนหรอก แค่อยากให้เขารู้ว่าต้นทุนไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาเปล่า ๆ พวกเขาต้องตั้งใจทำเพื่อให้ได้ทุนคืน ซึ่งพอเขาลงมือขาย แล้วได้กำไรก็ดีใจกันมาก พอไปแสดงกิจกรรมวันแม่ แล้วได้เงินรางวัลมา เขาพูดทันทีว่ามีเงินทุนอีกก้อนไว้ทำน้ายาล้างจานแล้ว ตรงนี้เราเห็นความตั้งใจจริงของเขา”

เมื่อเด็กเปลี่ยน...ผู้ใหญ่เปลี่ยน

1 ปี ในการทำงานของทีมนักถักทอชุมชน อบต. เพี้ยราม เริ่มเห็นแสงแห่งความสำเร็จ เมื่อผู้บริหารเห็นความสำคัญเพิ่มงบประมาณด้านเด็กและเยาวชนขึ้นเป็น 3 เท่า แต่ที่ติดว่่านั้นคือ เด็ก ๆ พลิกบทบาทมาเป็นคนกระตุ้นนักถักทอชุมชนแทนว่่า เมื่อไรฟ้ ๆ จะพร้อมทำกิจกรรมเพราะพวกเขาพร้อมแล้ว...

“ตอนนี้เราไม่ต้องบอกให้เขาคิดอีกแล้ว มีแต่เขามาทบอกรว่าอยากทำนั้น อยากทำนี้ บางทีมีบ่นเราด้วยนะทำไมไม่รับโทรศัพท์ เด็ก ๆ ไฟแรงมาก เราก้เหนื่อยน้อยลงแต่ด้รับอย่างเดียวก รอสบสนุนว่่าเขาอยากได้ะไรเพิ่มเติม”

เมื่อเห็นเด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้พวกเธอเข้าใจว่่า จริง ๆ แล้วเด็กมีพลังอยากทำกิจกรรมดี ๆ อยู่แล้วเพียงแต่ที่ผ่านมามีใครเปิดโอกาสให้เขา กระทั่งพวกเธอเข้ามาขับเคลื่อนงาน ชักชวนผู้ใหญ่ใจดีมาร่วม ผลจึงเกิดที่ตัวเด็ก ๆ ที่พร้อมจะขับเคลื่อนงานด้วยตนเองบนฐานทุนที่มีอยู่ เพราะหากมีอาชีพ มีรายได้ พวกเขาจะสามารถเดินตามฝันที่ด้ต้องการรักษาวฒนธรรมนาฏศิลป์พื้นบ้านไว้ได้

นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนเองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ “หัวใจ” ของการทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่เปลี่ยนทัศนคติของพวกเธอไปตลอดกาล

ทุกคนบอกเป็นเสียงเดียวกันว่่า จากเดิมที่ทำโครงการจบก็จบกันไป กลับกลายมาเป็นต้องติดตาม และเตรียมพร้อมที่จะทำงานกับเด็กตลอดเวลา แม้งานส่วนตัวจะยุ่งแค่ไหน ต้องมีคนหนึ่งไปดูเด็กทำกิจกรรม เพื่อช่วยแนะนำ ไม่มีคำว่า “ไปไม่ได้” เพราะไม่อยากจะให้เด็ก ๆ รู้สึกโดนทิ้ง อย่างไรก็ตามก็ต้องไปเป็นกำลังใจให้เสมอ แม้แต่การเข้าค่ายกับ สรส. ทีมจะแบ่งกันไปดูด้วยความเป็นห่วงและอยากเห็นว่าเขาทำแล้วมีความสุขไหม ทั้งหมดที่ทำมาจากความรู้สึก ไม่ใช่ทำด้วยภาระหน้าที่เหมือนที่ผ่านมามา

เมื่อ “หัวใจ” ในการทำงานเปลี่ยน

วันนี้การอบรมสิ้นสุดลงแล้ว แต่สิ่งที่ยังคงอยู่คือ “หัวใจ” ของการเปลี่ยนแปลงเรื่องการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของสาว ๆ นักถักทอชุมชนแห่ง อบต. เพี้ยราม ที่ดูเหมือนแต่ละคนยังอยากเดินหน้าทำงานต่อ เพราะมองว่่าเป็นเรื่องสำคัญและละทิ้งไม่ได้

น้อยอยเล่าอย่างตรงไปตรงมว่่า ตั้งแต่เข้าอบรมหลักสูตรนี้ เธอยุ่งมาก ไหนจะงานประจำ ไหนจะงานนักถักทอชุมชน แต่ทุกครั้งที่เด็กโทรมาก็เกิดแรงกระตุ้นต้องหาเวลาไปคุยงานกับเด็กให้ได้ เมื่อก่อนเคยนัดเด็กทำกิจกรรมวันธรรมดา จนถูกโรงเรียนดึงว่่าเด็กเสียเวลาเรียน เธอจึงเปลี่ยนมาทำช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์แทน ถึงต้องเสียสละวันหยุด แต่พอเห็นความตั้งใจของเด็กก็อยาช่วย

“หลักสูตรนี้ทำให้เรามองดูตัวเอง เห็นว่าถ้าเราอยาก让孩子在ชุมชนออกมาร่วมกัน ทำกิจกรรมดี ๆ เราต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการ ช่วยกันทำงานเป็นทีม ใครว่างก็ลงมือก่อน เพราะรู้ว่าแต่ละคนต่างมีภาระงานประจำที่ค่อนข้างหนัก”

ส่วนเจนบอกว่า เมื่อเข้าร่วมโครงการ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ จะลงพื้นที่ทุก เดือนเพื่อติดตามความคืบหน้า ซึ่งกดดันเธอมาก แต่มองว่าเป็นข้อดี เหมือนเป็นแรง กระตุ้นให้เธอต้องปลีกเวลามาทำให้ได้ และดีใจที่ได้ร่วมงานกับนักถักทอชุมชน ทีมนี้ เพราะหากคนใดคนหนึ่งยุ่งก็ผลักดันขึ้นมานำได้ ต่างช่วยกันขับเคลื่อน เพราะ 5 คนนี้คือคนทำงานจริง

“ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ ได้กระบวนการพัฒนาจริง ๆ แต่ก่อนไม่เคย คิดว่าต้องมีการถอดบทเรียน ไม่รู้ว่าทำแล้วได้อะไรบ้าง แค่ทำแล้วจบ แต่ตอนนี้ได้ คิดมากขึ้นว่าทำแล้วได้อะไร และจะทำอะไรต่อ”

ขณะที่จะเอ่ยบอกว่า ช่วงแรกที่เข้าอบรมยอมรับว่าเหนื่อยและท้อ เพราะแค้นงาน ในหน้าที่ที่ต้องทำทั้งปีแล้ว แต่ทักษะและประสบการณ์ที่ได้คุ้มค่ามาก ทำให้เธอกลายเป็นคนกล้าพูด กล้าแสดงออก ที่สำคัญคือทีมวิทยากรทำกิจกรรมสนุกสนานมากจน เป็นแรงกระตุ้นให้เธออยากพาเด็กทำกิจกรรมที่สนุกสนานแบบนี้บ้าง

สำหรับพุดบอกว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ การทำโครงการกับเด็กระยะยาวนั้น ต้องพยายามเปิดพื้นที่ให้เขาได้มีโอกาสแสดงความสามารถเต็มที่ ทั้งนี้หลังเข้า อบรม พุดมองว่าเธอมีความอดทนสูงขึ้น และมีกระบวนการในการทำกิจกรรมมากขึ้น จากเดิมที่ทำ ๆ ให้จบไป ไม่มีกระบวนการว่าควรทำอะไรก่อนหลัง ไม่มีการติดตาม อย่างมากแค่สรุปแล้วจบ ไม่มีการถอดบทเรียนว่าได้อะไร หรือคิดต่อยอดไปทำต่อให้ เป็นเรื่องเป็นราว แต่ตอนนี้มีการพูดคุยวางแผนการทำงานต่อเนื่อง ไม่ใช่จบแล้วก็ แล้วกันเหมือนที่ผ่านมา

ส่วนแต้บสะท้อนว่า เดิมเธอเป็นคนไม่ค่อยพูด พอเข้าอบรมก็พูดเป็นมากขึ้น มีระบบ ไม่วอกวน ได้เรียนรู้วิธีการสอนเด็กให้เขาเข้าใจ ซึ่งก็ได้นำมาลองใช้กับลูกของ ตัวเองก่อนว่าผลจะออกมาเป็นอย่างไร และสิ่งที่ดีที่สุดคือทำให้เธอเกิดจิตสำนึกรัก บ้านเกิด

“ตอนนี้เรารู้แล้วว่าพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืน ไม่ได้อยู่ที่งบประมาณ แต่อยู่ที่การสร้างใจให้เด็กรู้จักคิด รู้จักใช้ชีวิต รู้จักใช้เวลาว่าง สำคัญคือหัวใจ เขารัก...รักที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมกับเรา”

หลักสูตรนี้ทำให้เรามองดูตัวเอง เห็นว่าถ้าเราอยาก
ให้เด็กในชุมชนออกมาช่วยกันทำกิจกรรมดีๆ
เราต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงาน ช่วยกันทำงานเป็นทีม
ใครว่างก็ลงมือก่อน เพราะรู้ว่าแต่ละคนต่างมีภาระงาน
ประจำที่ค่อนข้างหนัก

องค์การบริหารส่วนตำบลเพี้ยราม

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สุทัศน์ ชิดชอบ

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ว่าที่ ร.ท. สิทธิชัย คงใจดี

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

วรรณช มีโชค

ศิริเพ็ญ ดาบทอง

ทักษพร ชาญเจริญ

สุภัทรา สุรินตะ

พรปวีณ์ สังข์พิทักษ์กุล

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าสำนักงานปลัด

นักวิชาการศึกษา

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
สุรินทร์

หัวใจของหน้าที่ คือ ความรับผิดชอบ ด้วยหัวใจ

องค์การบริหารส่วนตำบลโชคเหนือ
อำเภอลำควน จังหวัดสุรินทร์

โครงการนี้ทำให้เรามีโอกาสลงไปเห็นและพูดคุยกับเด็กจริงๆ
จนรู้ว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวซ่อนอยู่
แต่ไม่มีโอกาสได้แสดงออก เมื่อได้ลงพื้นที่ด้วยตัวเองก็ได้รับรู้
และเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชน ทำให้การทำงานในหน้าที่หลัก
ของเราง่ายขึ้นด้วย สามารถคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่
แล้วคิดหาทางแก้ไขได้อย่างตรงจุด

ออกจากตัวเมืองสุรินทร์ประมาณ 30 กิโลเมตรมุ่งหน้าไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลโขงเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ทิวทัศน์ตลอดสองข้างทางเต็มไปด้วยทุ่งนากว้างสุดตา ยิ่งเข้าใกล้เขต อบต.โขงเหนือมากเท่าไร ทักษะภาพจากทุ่งนาทั้งสองด้านก็ค่อยๆ เปลี่ยนเป็นผืนป่า

บัณฑิต จารัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขงเหนือ เล่าว่า พื้นที่ของ อบต.โขงเหนือ ครอบคลุมทั้งหมด 9 หมู่บ้าน อยู่ติดกับป่าชุมชนที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ป่าโคกโครง มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 5,000 ครัวเรือน จึงไม่แปลกที่เมื่อเข้าใกล้เขตตำบลโขงเหนือ ตลอดสองฝั่งถนนจึงเต็มไปด้วยต้นไม้

ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำนา คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุและวัยเด็ก เพราะคนวัยทำงานมักออกไปทำงานต่างถิ่น ทิ้งลูกหลานไว้ให้ปู่ย่าตายายดูแล

ด้วยเป็นคนในท้องถิ่น และดำรงตำแหน่งนายก อบต.มาถึง 2 สมัย **จึงรู้ซึ่งถึง** ปัญหาในชุมชนเป็นอย่างดี ดังนั้น นอกเหนือจากการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อพัฒนาตำบลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว เขายังให้ความสำคัญกับการสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทุกเพศทุกวัยในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง โดย อบต.ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณตามความเหมาะสมในช่วงตั้งต้น

การลงทุนที่คุ้มค่า คือการพัฒนาคน

เพราะเชื่อว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถลงมือทำงานในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า นายกฯ บัณฑิต มองว่าหนทางที่จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าถึงบุคลากรของรัฐ และมีโอกาสเข้าถึงงบประมาณที่จัดสรรขึ้นมา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ด้วยคนในชุมชนนั้น

ต้องสร้างความร่วมมือที่เชื่อมประสานการทำงานระหว่าง
เจ้าหน้าที่ของรัฐ เด็ก เยาวชน และครอบครัว รวมทั้ง
ผู้ใหญ่อีกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ เมื่อมี
โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะ
ที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน
และครอบครัว เขาจึงส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการ 4 คน
ประกอบด้วย บังอร บุญเนื่อง หัวหน้าสำนักงานปลัด
ทศนิ ประดุจชนม์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
อาภา บุญศักดิ์ นักพัฒนาชุมชน สราวุธ สายธนู
นักวิชาการศึกษา และวิมลรัตน์ โพธิ์ศิริ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่
พัฒนาชุมชนที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือทีมนักถักทอชุมชน

“ท้องถิ่น ชื่อก็บอกอยู่แล้วก็คือ ท้องถิ่นบ้านเรา
ดังนั้น หน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องทำงานร่วมกับ
ชาวบ้านในชุมชน จากเดิมที่รอให้ชาวบ้านเดินเข้ามาหา
ซึ่งเขาก็ไม่กล้า ก็ต้องปรับการทำงานเป็นแบบใหม่ให้คน
ของ อบต.ลงพื้นที่เพื่อไปรับฟังปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง
ก่อนหน้านี้คนของเราอาจยังไม่มีความรู้ หรือเครื่องมือ
ที่เหมาะสมดีพอสำหรับการทำงานเชิงรุกร่วมกับชุมชน

การออกไปเรียนรู้เพิ่มเติมจึงมีประโยชน์ เพื่อนำความรู้ที่
ได้กลับมาใช้ในที่ของตัวเอง” นายก อบต.โซกเหนือ
กล่าวอย่างมุ่งมั่น

สำหรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในตำบลโซกเหนือ
นายกฯ บัณฑิตบอกว่า คล้ายกับพื้นที่อื่น ๆ ในภาคอีสาน
ที่ผู้ปกครองทิ้งลูกให้อยู่กับปู่ย่าตายายที่ไม่เท่าทันเทคโนโลยี
เด็กและเยาวชนรับรู้ความเคลื่อนไหวไกลตัวจากโลก
ภายนอกมากขึ้น แต่ไม่ทันความเปลี่ยนแปลง หลงไปกับ
ภาพวัตถุภายนอก จนทำให้พลัดพลัดเดินเข้าสู่เส้นทางที่
ไม่ถูกต้องและผิดศีลธรรมได้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการตั้ง
ครรภ์ไม่พร้อม ติดยาเสพติด ยิ่งเกี่ยวกับการพนันหรือของ
มีนเมา ในที่สุดก็ไม่สนใจเรียนหนังสือ

แม้ อบต.จะกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็ก เยาวชน
และครอบครัว ไว้อยู่แล้วในแผนยุทธศาสตร์ทางสังคม
โดยจัดสรรงบประมาณไว้ปีละประมาณ 1-2 เปอร์เซ็นต์
ซึ่งอาจไม่มากนัก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของงบประมาณ
ทั้งหมด แต่ อบต.ก็ขอความร่วมมือและของบประมาณ
สนับสนุนโครงการระยะยาวของเด็กและเยาวชนจากองค์กร
ภายนอก เช่น การทำลูกประคบ ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก
สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.)

เห็นปัญหา...เห็นโอกาส

อาภา บุญศักดิ์ นักพัฒนาชุมชน เล่าว่า ตำบล
โซกเหนือมีสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลอยู่แล้ว แต่
โครงสร้างการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของที่นี่ยัง
อ่อนแออยู่มาก เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่
ในชุมชนอย่างจริงจัง รวมทั้ง อบต.เองก็ไม่ได้ผลักดันอย่าง
เต็มที่ เธอยอมรับว่า ก่อนเข้ามาเรียนรู้ในหลักสูตร
นักถักทอชุมชน เจ้าหน้าที่ อบต. ไม่เคยลงพื้นที่พูดคุย
สอบถามสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของเด็กใน
ชุมชนเลย จึงไม่รู้ศักยภาพ และความต้องการที่แท้จริง
ของเด็กและเยาวชน และในฐานะคนทำงานพัฒนาสังคม
เธอมองเห็นและมั่นใจว่าหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะเข้า
มาช่วยอุดรูรั่วนี้ได้

เช่นเดียวกับ บังอร บุญเนื่อง หัวหน้าสำนักงาน ปลัด ที่เห็นว่า หลักสูตรนี้น่าจะช่วยให้เธอทำงานกับชุมชนง่ายขึ้น เนื่องจากหลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาทักษะด้านการประสานงาน การแบ่งงานกันทำระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น อบต. โรงเรียน วัด สถานพยาบาล ครัวภูมิปัญญา พ่อแม่ผู้ปกครอง ชาวบ้าน และการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอก ซึ่งเป็นจุดอ่อนของ อบต.โชคเหนือทั้งสิ้น

วิธีคิดเปลี่ยน...งานเปลี่ยน

อาภาภอมรับว่า เดิมทีการทำงานของ อบต.อยู่บนพื้นฐานของข้อสันนิษฐานมากกว่าการลงสำรวจข้อมูลจากพื้นที่จริง การเข้ามาของหลักสูตรนักกักตอชุมชนช่วยสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานบนฐานข้อมูลมากขึ้น ทั้งนี้ จากการเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนทั้ง 9 หมู่บ้านในตำบลโชคเหนือวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านตนเอง โดยมีนักกักตอชุมชนเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงตั้งคำถามชวนคิดว่า สถานการณ์ปัญหาแต่ละอย่างมีสาเหตุมาจากอะไร แล้วจะหาทางป้องกัน ระวังหรือจัดการกับปัญหาเหล่านั้นอย่างไร? เพื่อนำข้อมูลมา

สรุปเป็นภาพรวมของสถานการณ์ปัญหาทั้งตำบลพบว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นปัญหาใหญ่อันดับหนึ่ง ไม่ใช่ปัญหาหายสาบสูญเหมือนที่พวกเขาเคยเข้าใจมาโดยตลอด

วิมลรัตน์ โพธิ์ศิริ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่อาสาเข้ามาทำงานร่วมกับทีมนักกักตอชุมชนเล่าถึงกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาว่า กลุ่มเยาวชนสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล และเชื่อมโยงปัญหาได้อย่างตรงจุด นื่องๆ สรุปให้ฟังว่า เทคโนโลยี สื่อ และช่องทางการติดต่อสื่อสารออนไลน์มีส่วนทำให้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมขยายวงกว้างมากขึ้น

“ข้อมูลบางอย่างเราเองยังไม่ถึง แต่น้องๆ สามารถเชื่อมโยง แล้วอธิบายให้เราเห็นได้ว่า ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ไม่พร้อม และการเข้ามาของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเกี่ยวข้องกันอย่างไร เด็กๆ สะท้อนออกมาเองว่า ร้านเกมในชุมชนมีถึง 3 ร้าน ถ้ามีเวลาว่างไม่มีอะไรทำก็เข้าร้านเกมเพราะสนุกดี แต่ถ้ามีกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจให้เขาทำในเวลาว่าง เขาและเพื่อนๆ ก็ยินดีเข้าร่วม” ทศนี ประดุจชนม์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนอธิบายเสริม

สิ่งที่ทีมนักถักทอชุมชนให้ความสำคัญ แล้วเดินทางขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กับการจัดตั้งกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน คือ การลงพื้นที่สร้างความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน และผู้ปกครอง เรื่องแผนการทำงานด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งเชื่อมประสานการทำงานกิจกรรมระหว่างเด็กและเยาวชนกับชุมชน ซึ่งทุกคนบอกว่าเป็นวิธีการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง

ขณะที่อาภาบอกว่า ทีมตั้งใจดึงเด็กและเยาวชนแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสำรวจ เพราะอยากให้เขาเห็นสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง และนักถักทอชุมชนก็จะได้มีโอกาสทำความรู้จัก สร้างความสนิทสนมกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น ที่สำคัญการลงพื้นที่ทำให้พวกเขาได้รู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง นำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลชุมชนเพื่อใช้ออกออกแบบกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ต่อไป

สร้างความร่วมมือ “กลไก” พัฒนาเด็กเยาวชนโซกเหนือ

เมื่อเห็นปัญหาและทางออก “กลไก” การพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต.โซกเหนือ จึงเกิดขึ้น โดยเน้นไปที่การสร้างความร่วมมือระหว่างเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ใช้พื้นที่ชุมชนแต่ละหมู่บ้านเป็นฐานการเรียนรู้

สิ่งที่ทีมนักถักทอชุมชนให้ความสำคัญ แล้วเดินทางขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กับการจัดตั้งกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชน คือ การลงพื้นที่สร้างความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวบ้าน และผู้ปกครอง เรื่องแผนการทำงานด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งเชื่อมประสานการทำงานกิจกรรมระหว่างเด็กและเยาวชนกับชุมชน ซึ่งทุกคนบอกว่าเป็นวิธีการทำงานที่แตกต่างไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง

อาภาบอกว่า ถึงแม้เธอจะมีประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาก่อน แต่ด้วยภาระหน้าที่ทำให้เธอไม่มีเวลาเข้าไปพัฒนากลุ่มสภาเด็กและเยาวชนมากนัก **“โครงการนี้ทำให้เราได้รู้พื้นที่ตัวเองใหม่ ได้ขุดสิ่งที่ตัวเองฝังกลบไว้จนลึกขึ้นมาอีกครั้ง ทั้งที่เกือบลืมไปแล้วว่าตัวเองมีความรู้ความสามารถด้านการทำงานกับเด็กและเยาวชน โดยส่วนตัวเราเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็กอยู่แล้ว อยู่ที่ว่าผู้ใหญ่จะเปิดโอกาสหรือเปิดพื้นที่ให้เขาได้แสดงออกหรือเปล่า”**

ด้วยความบังเอิญของจังหวะเวลาและสถานที่ทำให้แกนนำเด็กและเยาวชนหมู่ 4 มีโอกาสเข้าร่วมค่ายอบรมกับวิทยากรกระบวนการจาก สรส. ก่อนหมู่บ้านอื่น กระบวนการอบรมช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และอยากลองของกลุ่มแกนนำเยาวชน จนทำให้พวกเขาริเริ่มสร้างสรรค์โครงการ กลายเป็นตัวแทนเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนเรื่อยมา โดยปัจจุบัน อบต.มีแกนนำเด็กและเยาวชนประมาณ 15 คน โดยมีกิจกรรมคัดลายมือและการทำลูกประคบ เป็น 2 กิจกรรมเด่นที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ตลอดจนดึงดูดผู้ใหญ่ใจดีในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

แป้ง - นราวัลย์ จันทเขต หนึ่งในแกนนำเด็กและเยาวชน อบต.โขกเหนือ หัวหน้ากลุ่มทำลูกประคบ บอกว่า การเข้ามาทำโครงการกับนักถักทอชุมชนไม่ถือว่าเป็นภาระ แม้ต้องทำกิจกรรมช่วงวันหยุดก็ตาม เพราะเธอและเพื่อนๆ ก็รับผิดชอบงานในโรงเรียนช่วงวันเสาร์อาทิตย์ ตั้งแต่ศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนขณะนี้อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว เธอรู้สึกดีที่ได้มาช่วยถ่ายทอดความรู้ทั้งการคัดลายมือและการทำลูกประคบให้กับน้องๆ ในชุมชน เพราะบางคนไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ

ชล - สายชล พอกพูน ทีมแกนนำเด็กและเยาวชน บอกว่า ที่เข้าร่วมกับพี่ๆ นักถักทอชุมชนเพราะอยากส่งต่อความรู้ให้คนอื่น

ขณะที่**พลอย - พัชรินทร์ หมั่นทัน** บอกว่า เธอเห็นประโยชน์ของการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเธอก็เคยทำกิจกรรมในโรงเรียนมาบ้าง คิดว่าตัวเองน่าจะทำได้แล้วถ้ามีน้องๆ มาร่วมกิจกรรมจะช่วยดึงความสนใจไม่ให้เขาใช้เวลาไปกับการเล่นเกมหรือสื่อออนไลน์มากเกินไป

ทั้ง 3 คนบอกว่า กลวิธีการดึงน้องๆ เข้าร่วมกิจกรรมก็ไม่มีอะไรมาก ใช้วิธีแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มทำตามความชอบและความถนัด

“ถ้าเราอยากดึงคนอื่นให้มาทำกิจกรรมกับเรา เราก็ต้องให้เขาทำในสิ่งที่เขาชอบ เท่าที่ผ่านก็ไม่เคยมีปัญหาในการทำงานร่วมกัน เพราะทุกคนรู้สึกสนุกและมีความสุขที่ได้มาเจอกัน”

ประสบการณ์ความรู้เรื่องสมุนไพรมาที่ทั้ง 3 คนสั่งสมมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้พวกเขารู้ว่า ตำบลโขกเหนืออุดมสมบูรณ์กว่าชุมชนข้างเคียง ด้วยยังมีพื้นที่ป่าชุมชนเหลืออยู่มาก ทำให้สมุนไพรเจริญเติบโตได้ดีและมีความหลากหลาย จึงอยากถ่ายทอดความรู้ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาดั้งเดิมเหล่านี้ให้รุ่นน้องในชุมชนต่อไป ด้วยเหตุนี้บ้านหมู่ 4 จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.โขกเหนือไปโดยปริยาย ทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นให้วิมลรัตน์อาสาเข้ามาช่วยประสานงานคนในชุมชนร่วมกับนักถักทอชุมชนด้วยความสมัครใจ ถึงแม้จะไม่เคยได้รับการอบรมในหลักสูตรนี้มาตั้งแต่แรก เพียงเพราะว่าเธออยากมีส่วนร่วมพัฒนาบ้านของเธออย่างจริงจัง

การทำงานชุมชนมักมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ควบคุมไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เสมอ
 คนทำงานชุมชนจึงต้องยืดหยุ่นและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ให้ได้
 ปล่อยทุกอย่างให้เป็นไปตามธรรมชาติ การทำงานโดยไม่ยอมรับข้อจำกัด
 ของผู้อื่นอาจกลายมาเป็นข้อจำกัดของตัวเอง จนทำให้การทำงานล้มเหลวได้

“การประสานงานเพื่อทำกิจกรรมในชุมชนเราจะแจ้งให้ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง
 ทราบโดยตรง ใช้วิธีซั่มเตอร์ไซค์ไปถึงบ้าน อธิบายให้ผู้ปกครองฟัง และขออนุญาต
 ผู้ปกครองให้ได้ ๆ มาทำกิจกรรมร่วมกัน... ช่วงแรก ๆ ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจ แต่เขาก็ยอม
 ปล่อยให้ลูกมา เพราะเราไปขอร้องถึงที่ ระยะหลังพอผู้ใหญ่เห็นลูกหลานเปลี่ยนแปลง
 พฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะทำสิ่งที่เป็ประโยชน์มากขึ้น เขาก็
 ยินดีให้ความร่วมมือเต็มที่ ยอมปล่อยให้ลูก ๆ มา โดยเราไม่ต้องพูดอะไรมาเลย”
 วิมลรัตน์อธิบายถึงวิธีประสานงานชุมชน

ความยืดหยุ่น คือ ความมั่นคง

“การทำงานชุมชนต้องอาศัยความยืดหยุ่น” อาภาเอ๋ยขึ้น เธอมองว่า **ความยืดหยุ่น**
ด้านการบริหารจัดการเวลา เป็นเงื่อนไขสำคัญในการทำงานร่วมกับชุมชน ยิ่งบริหาร
 เวลาได้ลงตัวมากเท่าไร ผลสัมฤทธิ์ในการทำงานจะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะรู้วิธีการ แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย การทำกิจกรรมกับ
 เด็กและเยาวชนต้องทำวันเสาร์อาทิตย์ เพราะวันธรรมดาส่วนใหญ่ต้องเรียนพิเศษ
 มีการบ้านและมีภาระทางบ้านต้องรับผิดชอบ นักกิจกรรมชุมชนจึงต้องสละเวลาวันเสาร์
 อาทิตย์มาทำกิจกรรมกับน้อง ๆ แต่เราไม่สามารถกะเกณฑ์ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ บางครั้ง
 นัดแล้วเด็ก ๆ มาไม่ได้เพราะติดเรียน เราทำงานกับเด็ก ต่อให้เราว่างแต่เด็กไม่ว่างเราก็
 ทำอะไรไม่ได้ เด็กรุ่นน้องว่างแต่รุ่นพี่แกนนำไม่ว่าง ก็ไม่มีใครมาเป็นแกนนำในการสอน
 หรือถ่ายทอดความรู้ เพราะเป้าหมายของเราคือผลักดันให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง ไม่ใช่ตัวเรา
 เข้าไปสอน

ขณะที่บังอรเสริมว่า การทำงานชุมชนมักมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ควบคุมไม่ได้
 เกิดขึ้นอยู่เสมอ คนทำงานชุมชนจึงต้องยืดหยุ่นและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ให้ได้
 ปล่อยทุกอย่างให้เป็นไปตามธรรมชาติ การทำงานโดยไม่ยอมรับข้อจำกัดของผู้อื่น
 อาจกลายมาเป็นข้อจำกัดของตัวเอง จนทำให้การทำงานล้มเหลวได้

“หากนัดแล้วน้องๆ มาไม่ได้ เราต้องไม่สร้างความกดดันหรือบังคับให้เขามาทำกิจกรรม แต่ควรจัดสรรเวลาใหม่ให้ลงตัว ถึงแม้การก้าวเดินของเราจะไม่ได้ก้าวยาวๆ อย่างที่ตั้งใจ แต่ความเปลี่ยนแปลงที่พอจะมองเห็นในตัวเด็ก ทำให้เรามั่นใจว่าเรายังก้าวไปได้บ้าง ไม่ได้ย่ำอยู่กับที่ การทำงานตรงนี้ไม่ใช่แค่เด็กและเยาวชนที่ได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเอง แต่รวมถึงตัวเราเองด้วยที่ค่อยๆ เรียนรู้และพัฒนาตัวเองไปพร้อมๆ กับเด็ก”

กล่าวได้ว่า กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต. ไชกเหนือ ยังต้องอาศัยกลุ่มนักถักทอชุมชนเข้าไปกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับข้อจำกัดด้านเวลา ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของเยาวชนไม่คืบหน้ามากนัก แม้กลุ่มแกนนำจะมีความคิดสร้างสรรค์ แสดงศักยภาพและความสนใจของตัวเองในด้านต่างๆ ออกมา แต่กลุ่มแกนนำก็ยังทำงานแบบรอคำสั่งจากผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ นักถักทอชุมชนจึงต้องหาทางเข้าหนุนเสริมให้เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เข้าไปทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากโรงเรียนให้ส่งเสริมการทำโครงการและกิจกรรมของเด็กและเยาวชนอย่างสม่ำเสมอ

“เมื่อเราไม่มีเวลา เราก็ต้องหาภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยผลักดัน ช่วยทำให้กิจกรรมของเด็กและเยาวชนขับเคลื่อนไปได้ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่นานเกินไป เพื่อดึงความสนใจของเขาให้คงอยู่ เรามองว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กๆ ใช้เวลาอยู่ด้วยมากที่สุด ถ้าโรงเรียนให้ความร่วมมือกับเรา การทำงานทั้งระบบก็จะดำเนินไปได้ราบรื่นขึ้น เพราะเรามีตัวช่วย” อามากล่าว

ทำงานต้องมองเห็น “คุณค่า” ของงาน

1 ปีที่ได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนี้ยังตอบกว่า สิ่งที่เราได้รับคืนมามากที่สุดคือ การพัฒนาตัวเอง โดยเฉพาะด้านการเรียบเรียงความคิดในการทำงาน และทักษะการทำงานเป็นทีม

“ในชีวิตการทำงานที่ผ่านมา เราทำงานตามหนังสือสั่งการ มองการทำงานแบบหยาบๆ แต่ทักษะความรู้และวิถีคิดที่ได้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เรามองงานละเอียดขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้แลกเปลี่ยนวิธีทำงานกับ อบต.ต่างพื้นที่ที่ช่วยเปิดมุมมองความคิดให้เราเข้าใจตัวเองและผู้อื่น จนประเมินข้อบกพร่อง

ได้เรียนรู้ว่าเมื่อมี
ปัญหาเรื่องงาน
ตรงส่วนไหน
เราควรเดินเข้าไปหา
คนที่รับผิดชอบ
หรือเก่งเรื่องนั้นๆ
เพื่อขอความช่วยเหลือ
และขอคำปรึกษา
ช่วยกันคิดช่วยกันทำ
งานถึงจะออกมาดี

ของตัวเองได้ว่า ที่ผ่านมาระหว่างการทำงานผลิตผลตรงไหน แล้วนำองค์ความรู้ใหม่ที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ในองค์กรของเราได้อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวทำงานกับผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติตัวระหว่างเพื่อนร่วมงาน หรือวิธีทำงานร่วมกับเด็ก ซึ่งทักษะและวิธีคิดแบบนี้เป็นสิ่งที่เราไม่เคยได้รับจากที่ไหน”

หลักคิด วิธีการ และเครื่องมือของหลักสูตรนี้ทำให้นักถักทอชุมชน อบต.โขกเหนือสามารถผ่าตัดเปิดดูวิธีคิดและวิธีทำงานแบบเดิม จนค้นพบเนื้อร้ายที่เป็นข้อบกพร่องสำคัญของการทำงาน นั่นคือ การทำงานเพื่อให้ได้ทำ โดยมองไม่เห็นคุณค่าของงาน

“ตอนนี้นอกจากได้ทำแล้ว พวกเรามองต่อไปว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการได้ทำนั้นมีอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อบุคคลที่ทำงานร่วมกับเราโดยตรงหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นคือคุณค่าของงานของเรา” บังอรวิเคราะห์

เช่นเดียวกับอาภา ที่เข้าใจถึงแก่นของหน้าที่นักถักทอชุมชนว่า อย่างน้อยที่สุดนักถักทอชุมชนต้องประสานความร่วมมือภายในทีมงานของตัวเองให้แข็งแรงก่อน

“ตัวเราเองจากเดิมทำงานคนเดียว ไม่กล้าขอความคิดเห็นหรือขอความช่วยเหลือจากใคร เพราะกลัวไม่มีใครช่วย ตอนหลังถึงวิเข้ามาช่วยงาน แล้วเขาทำงานออกมาได้ดีมาก เลยได้เรียนรู้ว่าเมื่อมีปัญหาเรื่องงานตรงส่วนไหน เราควรเดินเข้าไปหาคนที่รับผิดชอบหรือเก่งเรื่องนั้นๆ เพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษา ช่วยกันคิดช่วยกันทำ งานถึงจะออกมาดี”

ด้านทัศนีย์ เล่าอย่างตรงไปตรงมาว่า แม้เธอจะทำหน้าที่นักวิเคราะห์ ที่ควรรู้สภาพปัญหาทั่วไปในทุกๆ มิติของชุมชน เพื่อวิเคราะห์แล้วนำมาทำแผนพัฒนา แต่ที่ผ่านมาระหว่างเธอไม่เคยช่วยนักพัฒนาสังคมลงพื้นที่เพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชนเลย

“โครงการนี้ทำให้เรามีโอกาสลงไปเห็นและพูดคุยกับเด็กจริงๆ จนรู้ว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวซ่อนอยู่ แต่ไม่มีโอกาสได้แสดงออก เมื่อได้ลงพื้นที่ด้วยตัวเองก็ได้รับรู้และเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชน ทำให้การทำงานในหน้าที่หลักของเราง่ายขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่ แล้วคิดหาทางแก้ไขได้อย่างตรงจุด”

นอกจากนี้ทัศนียังย้ำถึงการพัฒนาตัวเองของเธอว่า จากเดิมเป็นคนไม่กล้าพูด ไม่คิดว่าตัวเองมีความมั่นใจในการพูดต่อหน้าคนเยอะๆ ได้ แต่เมื่อผ่านหลักสูตรนักถักทอชุมชน เธอเปลี่ยนเป็นอีกคน ทุกวันนี้สามารถเรียบเรียงคำพูด พูดต่อหน้าคนจำนวนมากได้ งานสันตนาการเด็กที่ไม่คิดว่าตัวเองทำได้ ก็ทำได้ แล้วก็แปลกใจที่ทำได้ดี เพราะเห็นเด็กรู้สึกสนุกและผ่อนคลายจริงๆ ก่อนเริ่มทำกิจกรรมกับเรา พอเรานำเด็กได้ ตัวเราเองก็รู้สึกสนุก จากที่คิดว่ายาก ก็กลายเป็นไม่ยากอย่างที่คิด

ไม่เพียงแค่วิทีมงานนักถักทอชุมชนเท่านั้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวเอง กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนเองก็บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า การเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับ อบต. ทำให้พวกเขาารู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตัวเองมากขึ้น เนื่องจากได้เรียนรู้ ทำความรู้จัก จนเห็นคุณค่าของทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

“ถ้าไม่ได้เข้ามาทำลูกประคบก็คงไม่มีความรู้เรื่องสมุนไพร ไม่รู้ว่าท้องถิ่นของเรา มีสมุนไพรอะไร แล้วแต่ละชนิดนำมาใช้ประโยชน์อย่างไรได้บ้าง” พลอยกล่าว

การทำลูกประคบต้องอาศัยความละเอียด ตั้งแต่ขั้นตอนของการคัดและแยกสมุนไพร การตากสมุนไพร ไปจนถึงขั้นตอนการห่อลูกประคบ ที่ต้องอาศัยเวลาและความอดทน พลอยบอกว่า นอกจากความรู้แล้ว เธอยังได้ฝึกทักษะการควบคุมอารมณ์ จนทำให้เธอเป็นคนใจเย็นและไม่โมโหง่าย

ด้านชลสวน้อยตัวเล็กที่สุดในทีม บอกว่า การได้ลงมือทำกิจกรรม ช่วยสลับคำว่า “ไม่” ออกไป จาก “ไม่สนใจ” จึงกลายเป็น “สนใจ” เมื่อสนใจเธอจึงเริ่มจดบันทึกจนติดนิสัย คิดและทำงานอย่างเป็นระเบียบและเป็นระบบ มีสมาธิจดจ่อกับการเรียนหรืองานที่ทำมากขึ้น

เช่นเดียวกันแป้ง จากเดิมที่เป็นคนเงิบ ๆ ไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น แบ่งวิเคราะหตัวเองได้อย่างชัดเจนว่า เธอเป็นคนร่าเริงแจ่มใส เข้ากับคนอื่นได้ง่าย มีความอดทนต่อการทำงานกับคนหมู่มากมากขึ้น และที่สำคัญการทำกิจกรรมทำให้เธอเห็นคุณค่าของสิ่งใกล้ตัว

“เมื่อก่อนคิดตลอดว่า ทำไมเราจะต้องไปช่วยทำงานส่วนรวมด้วย ไม่ชอบเลย ไม่ใช่น้ำที่ของเราสักหน่อย แต่เมื่อมีโอกาสมาทำกิจกรรมเพื่อชุมชนบ่อยขึ้น จากที่ไม่ค่อยอยากมา ไม่เต็มใจทำ กลายเป็นอยากมาอยากช่วย เหมือนตอนที่เรา รับผิดชอบการทำลูกประคบเป็นหลัก แต่เมื่อทีมคัดลายมือต้องการความช่วยเหลือ

หากผู้ใหญ่พร้อม
เดินเคียงข้างและ
สนับสนุนเยาวชน
ไปตลอดเส้นทาง
ย่อมปลูกปั้นแกนนำ
เด็กและเยาวชน
ที่มีสำนึกรักบ้านเกิด
มีจิตอาสาทำเพื่อ
ส่วนรวมได้เพิ่มขึ้น
และดีกว่าที่เป็นอยู่
แน่นอน

เราก็มเข้าไปช่วยเป็นพี่เลี้ยง หรือแม้แต่การทำลูกประคบ ทั้งที่แม่มีความรู้และเก่งเรื่องนี้ เราก็ไม่เคยสนใจ จนครูชวนให้เข้ามาทำโครงการกับโรงเรียน แล้วได้ต่อยอดทำมาเรื่อย ๆ ถึงได้เห็นประโยชน์ การได้รวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ให้ทั้งความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยรู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ได้ในอนาคต แล้วสามารถสร้างรายได้จากสิ่งที่ทำในยามว่างได้” แบ่งกล่าว

จากที่ไม่เคยสนใจความรู้เรื่องสรรพคุณสมุนไพร กลับกลายเป็นตัวต่อยอดความรู้ด้านการประกอบอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ได้เข้ามาเรียนรู้ โดยเฉพาะแบ่งบอกว่า เธอมีความฝันอยากเปิดร้านนวด ด้วยการนำสมุนไพรมาเป็นวัตถุดิบช่วยทำให้ผ่อนคลาย และบรรเทาอาการปวดเมื่อยให้ผู้คน

ใช้ “หัวใจ” ทำงาน

ถึงแม้การขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนของ อบต.โขกเหนือจะยังไม่มีวามเข้มแข็งเชิงกลไก แต่ทีมนักถักทอชุมชนยืนยันว่า พวกเขายังไม่ท้อ และพร้อมมุ่งมั่นทำงานต่อไป เห็นสีหน้าและแววตาแห่งความสุขที่เกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน เป็นแรงผลักดันและเป็นกำลังใจเบื้องหลังการทำงานของพวกเข

วิมลรัตน์กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงที่อยากให้เกิดขึ้นปลายทางว่า เธออยากเห็นเด็กและเยาวชนในตำบลโขกเหนือ ลูกขึ้นมาทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจในชุมชนของตัวเอง ซึ่งเป็นหน้าที่ของทีมงานที่ต้องช่วยกันผลักดันและคิดต่อว่าจะทำอย่างไรให้้อง ๆ นำต้นทุนความรู้หรือความสามารถที่มีอยู่มาขยายผล คิดออกมาเป็นกิจกรรมหรือโครงการ ส่วนจะทำสำเร็จหรือไม่ เราไม่ได้วัดผลจากตรงนั้น แต่อยู่ที่ว่าเราได้เริ่มลงมือทำแล้วหรือยัง

ส่วนบังอรกล่าวอย่างจริงจังว่า หากผู้ใหญ่พร้อมเดินเคียงข้างและสนับสนุนเยาวชนไปตลอดเส้นทาง ย่อมสามารถปลูกปั้นแกนนำเด็กและเยาวชนที่มีสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตอาสาทำเพื่อส่วนรวมได้เพิ่มขึ้น และดีกว่าที่เป็นอยู่แน่นอน

ขณะที่นายกฯ บัณฑิต บอกว่า 1 ปีที่ผ่านมาเขาเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็งขึ้นในองค์กร และขยายขอบเขตออกไปภายนอก รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนในชุมชน นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน และผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนอีก 1 คนที่อาสาเข้ามาช่วยเหลืองานแทนเจ้าหน้าที่คนเดิม ต่างทุ่มเททำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

ส่วนเด็กและเยาวชนนั้น จากเดิมที่ต้องเกณฑ์เด็กเข้ามาร่วมกิจกรรม ปัจจุบันเขาจะอาสาเข้ามาร่วมทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนกับ อบต. ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นถึงความเสียสละ และจิตใจที่นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากขึ้น

“ปกติข้าราชการทำงานวันจันทร์ถึงวันศุกร์ แต่นักถักทอชุมชนสละเวลาพักผ่อนวันเสาร์อาทิตย์มาทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน ทั้งที่เราไม่เคยออกคำสั่ง และเขาก็ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ เพิ่มเติม ถึงแม้ตามระเบียบจะสามารถขอเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงทำงานนอกเวลาได้ แต่ด้วยใจอาสา พวกเขาไม่เคยบ่นหรือเรียกร้องอะไร”

พวกเขาท้าวข้ามคำว่า “หน้าที่รับผิดชอบ” มาสู่ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ด้วย “หัวใจ” เนื่องจากมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากงานที่ทำ

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บุคลากรภายในหน่วยงานทุกคนทำงานไปในทิศทางเดียวกัน นายฯ บัณฑิตจึงดึงเจ้าหน้าที่ อบต.คนอื่น ๆ เข้ามาเรียนรู้การทำงานชุมชน ด้วยการ ลงพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกับนักถักทอชุมชนในบางครั้ง ส่งผลให้จากเดิมที่ต่างคนต่าง ทำงานตามหน้าที่ของตนเอง จนรู้สึกเหมือนทำงานอยู่คนเดียว กลับหันมาให้ความช่วยเหลือกันทำงานมากขึ้น

“ถ้าเจ้าหน้าที่ช่วยกันทำงาน คิดตรงกันว่า งานเราเขาก็มา งานเขาเราก็ไป งานก็จะเสร็จเร็ว และออกมาดีกว่าเดิม” นายฯ บัณฑิต กล่าว

ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนนั้น ถึงแม้จะไม่สามารถขจัด ปัญหาในภาพใหญ่ได้อย่างชัดเจน แต่เด็กและเยาวชนก็มีจิตใจที่เสียสละและนึกถึง ส่วนรวมมากขึ้น

บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ เป็นสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนของทีมนักถักทอชุมชน และกลุ่มแกนนำเด็กและ เยาวชน อบต.โขกเหนือ แต่ที่สำคัญกว่านั้น คือ พวกเขาท้าวข้ามคำว่า “หน้าที่ รับผิดชอบ” มาสู่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ด้วย “หัวใจ” เนื่องจากมองเห็น คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากงานที่ทำนั่นเอง

ประชาชนเจ้าของป่า
ช่วยประชาชนอยู่ร่วมเย็น

กรมการรักษาสวนป่าชุมชนโลกโดรง

ถ้าเจ้าหน้าที่ช่วยกันทำงาน คิดตรงกันว่า
งานเราเขาก็มา งานเขาเราก็ไป งานก็จะเสร็จเร็ว
และออกมาดีกว่าเดิม

องค์การบริหารส่วนตำบลโซกเหนือ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บัณฑิต จารัตน์

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล บุญส่ง สายไทย

นักอำนวยการชุมชน รุ่น 2

บังอร บุญเนื่อง

อามา บุญศักดิ์

ทัศนีย์ ประจักษ์

สราวุธ สายธนู

หัวหน้าสำนักงานปลัด

นักพัฒนาชุมชน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

นักวิชาการศึกษา

“พลังงานใจ” ที่ไม่มีวันหมด

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ได้ความรู้จากหลักสูตรเยอะ แต่เนื่องจากชั่วโมงบินยังต่ำ
จึงอ่านปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องไม่ขาด เก็บรายละเอียด
ที่มีผลต่อการดำเนินงานไม่หมด และย่อยความรู้ที่รับมา
ให้ละเอียดไม่ได้ จนกลายเป็นว่านำไปใช้อย่างไม่เต็ม
ประสิทธิภาพ

สถานการณ์น่าเป็นห่วงของเด็กและเยาวชนที่**องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์** มี 2 สถานการณ์ หนึ่งคือ “เด็กแว้น” ที่สร้างปัญหาเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตของเยาวชนเอง และก่อวุ่นวายความเป็นอยู่อันสงบสุขของคนในชุมชน และสองคือ “ยาเสพติด” ที่เกิดจากการมีอาณาเขตใกล้กับจุดผ่านแดนถาวรช่องจอมที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความเสี่ยงเรื่องยาเสพติด การแก้ปัญหาที่ผ่านมามีของ อบต. จึงเป็นการขอความร่วมมือพ่อแม่ให้คอยห้ามปรามลูกไม่ให้ออกมาซึ่งป่วนเมือง รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งงานบุญประเพณี การแข่งขันกีฬาภายในชุมชน เพื่อหาอะไรให้เด็กทำ จนไม่มีเวลาไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งไม่ดี

กิจกรรมเด็กต้อง “ยั่งยืน”

“ทุกปีเราจะมีการจัดค่ายคุณธรรม จริยธรรม เป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ให้เด็ก ๆ ในตำบล มีการจัดโครงการกีฬาต้านยาเสพติดของ อบต. และจัดงานประเพณี ภายในงานจะมีการประกวดต่าง ๆ เช่น วันลอยกระทง ก็มีประกวดการแสดง ประกวดทำกระทง หรือประเพณีที่เราจัดอย่างยิ่งใหญ่ที่สุดคือ “แซนโฌนตา” หรือวันสารทเขมร ซึ่งเป็นงานเช่นไหว้บรรพบุรุษ โดยเราตั้งเป็นนโยบายว่าเยาวชนต้องเข้าร่วม” **เหิน จุไรย์** นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ เล่าถึงกิจกรรมที่ อบต. จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นกลยุทธ์ “ซื้อเวลา” ที่ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อป้องกันไม่ให้ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งไม่ดีต่าง ๆ

ผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมนั้นค่อนข้างดีในความเห็นของนายกฯ เหิน เพราะมีเยาวชนเข้าร่วมจำนวนมาก ลดข้อกังวลของผู้ใหญ่ลงได้มาก จากเสียงแว่นรถยามวิกาลที่ลดลง ทว่า **ธนาชาติ กล้าเขียว ปลัด อบต.บ้านไทร** กล่าวตรงไปตรงมาว่า กิจกรรม

เหล่านี้ต้องมีการจัดอย่างต่อเนื่องตลอดปีและทุกปี เพราะตัวกิจกรรมไม่ได้เปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนอย่าง “ยั่งยืน” รวมทั้งสิ้นเปลืองกำลังเจ้าหน้าที่งบประมาณ และเวลา

กระทั่งมล - วิมล สืบสันต์ หัวหน้าสำนักงานปลัด และ นก - สุวิมล บุญเดียว อดีตนักพัฒนาชุมชน ได้ไปเห็นแนวทางการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่ตัวอย่างของหลักสูตรนักถักทอชุมชนรุ่นที่ 1 ที่ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมจนสามารถต่อยอดสู่การประกอบอาชีพได้ เช่น การทำผ้าเช็ดเท้า การทำหนังสือเด็ก และเปิดพื้นที่แสดงความสามารถของเด็กในงานประจำปีต่าง ๆ ของชุมชน แทนที่จะให้เด็กมารับความสนุกเพียงอย่างเดียว

“เราทำงานที่นี่มานาน เห็นปัญหาเด็กและเยาวชนถูกละเลยมานาน ที่ผ่านมายาวชนตำบลบ้านไทรมีพื้นที่น้อยมากในการออกมาแสดงศักยภาพของตัวเอง ลักษณะกิจกรรมก็เป็นโครงการที่ทำแล้วจบไปไม่สามารถต่อยอดได้อีก พวกเราจึงคิดว่าน่าจะปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องมากขึ้น พอเห็นการทำงานของเมืองแกก็โดนใจ เพราะเป็นสิ่งที่รอมานาน อยากเห็นเด็กและเยาวชนในตำบลลุกขึ้นมาแสดงศักยภาพของตัวเองบ้าง”

มลและนกจึงกลับมานำเสนอหลักสูตรนักถักทอชุมชนให้คณะผู้บริหาร อบต. รั้วจักษ์ เมื่อผู้ใหญ่อนุญาตให้เข้าอบรม พวกเธอจึงชักชวนจำเริญ - พ.จ.อ.ไสว สัชชานนท์ รองปลัด อบต. และ จี๊ - พัตร์พิมล มณฑล อดีตนักวิชาการศึกษา เข้าร่วมทีมด้วย โดย 3 สาวตั้งใจรับงานภาคกิจกรรม และให้จำเริญซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่สุดในทีม และทำงานด้านบริหาร คอยช่วยประสานงานกับผู้ใหญ่

“อยากเห็นภาพที่เด็กลุกขึ้นมาดูแลชุมชน และรักษาวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้” คือจุดหมายของทีมนักถักทอชุมชนแห่งบ้านไทรเมื่อแรกตัดสินใจก้าวเข้าสู่การอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

ภาพฝัน...ภาพจริง

หลังรับชุดความรู้ต่าง ๆ ทีมนักถักทอชุมชนใช้บทเรียนที่ 1 เรื่อง “การมองหาต้นทุนทางสังคม” ด้วยการสำรวจอาชีพ กิจกรรม และบริบทท้องถิ่น พบว่า “ต้นทุน” ของบ้านไทรคือ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนปี ที่มีการดึงคนชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม จัดงานอย่างยิ่งใหญ่ มีประกวดชิงรางวัลมากมาย อาทิ การประกวดกระทงสวยงามเนื่องในวันลอยกระทง การกวนข้าวทิพย์ ในประเพณีแซนโถงตา ภายใต้การสนับสนุนของ อบต. อีกภารกิจคือ “ตามหาภาคีและผู้ใหญ่ใจดี” เพื่อมาเป็นกลไกขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชน

แต่ความร่วมมืออย่างภาพฝัน กลับไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ “เราเชิญทุกภาคส่วนมารับฟังแผนการทำงาน ทุกคนเห็นด้วยและอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้ในชุมชน แต่พอถึงเวลาปฏิบัติจริง เขาเลือกนั่งดูและให้กำลังใจมากกว่า ยังไม่ได้คิดช่วยต่อยอดอะไร อาจเป็นเพราะเขายังไม่เข้าใจหน้าที่การเป็นผู้ใหญ่ใจดี หรือวิธีช่วยชี้แนะ และคงต้องการดูก่อนว่าเราสามารถทำให้เด็กดีขึ้นแค่ไหน ถ้าผลลัพธ์ใช้ได้ เขาจึงค่อยเข้ามาหนุน สุดท้ายเราต้องเป็นคนลงมือทำเองทั้งหมด ไม่มีใครช่วยระดมความคิดเห็น” เหล่านักถักทอชุมชนบอกเล่าความรู้สึก

แม้ผู้ใหญ่ใจดียังคงเล็ง ทว่าทางคณะผู้บริหาร อบต. ก็อนุญาตให้นักถักทอชุมชนเคลื่อนงานเต็มที่ ไม่ก้าวก่ายสนับสนุนงบประมาณเท่าที่เป็นไปได้ หากครั้งไหนไม่พอจริง ๆ พวกเขาจะนำเงินส่วนตัวมาลงขัน เพื่อให้งานเดินต่อ

ภายใต้กระบวนการสร้างกลไกพัฒนาเด็กและเยาวชน ของนักถักทอชุมชน นอกจากความร่วมมือของภาคี ผู้ใหญ่ใจดี และทีมผู้บริหาร อบต.แล้ว ยังต้องการแรงกายและแรงใจจากเพื่อนร่วมงานใน อบต.ด้วย ซึ่งจำไหวเล่าอย่างตรงไปตรงมาว่า เขาเคยชักชวนหลายคนมาช่วย แต่แค่ 1-2 ครั้ง พวกเขาก็ถอยออก เนื่องจากต่างมีภาระงานที่หนักเป็นทุนเดิม รวมทั้งชินกับการทำงานแบบทำเสร็จแล้วจบ มากกว่าการต้องดูแลเชิงลึกถึงข้อแก้ไขเพื่อให้งานสมบูรณ์ขึ้น และการไม่มีเป้าหมายร่วมขององค์กรที่ชัดเจน

“แต่ถึงเขาไม่ร่วม เราก็ลุย ต้องขยับให้เห็นว่าตรงนี้มีกิจกรรมที่ดีต่อลูกหลานบ้านเรา” จำไหวกล่าวถึงข้อสรุปในวันที่ตัดสินใจเคลื่อนไหวด้วยเสียงหนักแน่น และแววตามุ่งมั่น

เปลี่ยนแผน...เปลี่ยนทิศ

เมื่อการประสานภาคีเดินไม่ถึงปลายทางที่ตั้งใจ ทีมนักถักทอชุมชนบ้านไทรจึงตัดสินใจเปลี่ยนทิศทางไปมุ่งตรงกับเป้าหมายคือ “เด็กและเยาวชน” โดยขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนในพื้นที่ให้คัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม “ค้นหาแกนนำเยาวชน” ซึ่งได้เด็กมาจำนวนค่อนข้างเยอะในรอบแรก แล้วใช้กิจกรรม “การรู้จักตนเอง” ทำให้เหล่าเยาวชนบ้านไทรเกิดความคุ้นเคยกับพี่ ๆ นักถักทอชุมชน พร้อมกับการรู้จักตนเองและเพื่อน ๆ ให้มากขึ้น

จากนั้นคัดจนเหลือ 10 คน โดยดูจากความสนใจร่วมทำกิจกรรม ความกล้าแสดงออก และภาวะผู้นำเพื่อเข้าค่าย “ยุววิทยากร” กับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) หลังจบค่ายแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนต้องพบอุปสรรคอีกครั้งกับการถอนตัวไปทีละคนของแกนนำเยาวชน กระทั่งเหลือ 4 คน เพราะอีก 6 คนต่างอยู่คนละโรงเรียนจึงว่างมาทำกิจกรรมไม่พร้อมกัน และอีกเหตุผลคือ “ไม่เข้าใจการถอดบทเรียน”

มลเล่าว่า เด็ก ๆ ไม่ชอบอะไรที่เป็นวิชาการ ถ้าพาเล่นสนุกหรือเล่น เขาทำได้ แต่พอถึงขั้นตอนการถอดบทเรียนเขาจะนั่งทันทึ่ ยังต้องทำหลายรอบ เขายังดูถอดใจ อาจเพราะเคยชินกับการทำกิจกรรมที่เล่นอย่างเดียวแล้วจบ ขณะที่หลักสูตรนี้ ต้องเรียนรู้จากการลงมือทำ แล้วมาถอดบทเรียนเพื่อให้ได้อะไรที่คุ้มค่ารู้

ซึ่งแกนนำเยาวชน 4 คนดังกล่าวเรียนอยู่โรงเรียนไทรแก้ววิทยาทั้งหมด จึงนัดหมายกันมาทำกิจกรรมได้พร้อมเพรียงเสมอ และมีใจอาสาอยากทำกิจกรรมเนื่องจากเป็นแกนนำนักเรียนทำกิจกรรมของโรงเรียนอยู่แล้ว

เมื่องาดึกก็หยุดชะงัก

การขยับงานของทีมนักถักทอชุมชน อบต.บ้านไทร ที่ผ่านมามีต้องพบอุปสรรคอยู่ตลอด แต่เพราะมีทีมที่กลมเกลียว ชนิดที่เรียกว่า “มองตาก็คือใจ” จึงสามารถผลักดันงานผ้าทุกด้านที่ทำขายมาได้ ทว่าทุกสิ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับการโยกย้ายสถานที่ทำงานของ 2 ใน 4 นักถักทอชุมชนบ้านไทร คือคนถักและจิกที่ต้องย้ายไปทำงานในพื้นที่อื่น บวกกับความรับผิดชอบในงานประจำที่ถาโถมเข้ามา ส่งผลให้ภารกิจเชื่อมร้อยถักทอต้องหยุดลงชั่วคราว

“ตั้งแต่น้องนกกับน้องจิกออกไป โครงการที่พวกเราวางไว้ก็ขาดคนขับเคลื่อนหลัก การแข่งขันกีฬาของหมู่ 4 ที่มีน้องนกเป็นแกนนำก็เลยต้องหยุดชะงัก” จำโหวเล่าถึงสถานการณ์ล่าสุดของทีม

ขณะที่ผลเสริมต่อถึงรูปแบบการทำงานของทีมเดิมว่า “เราค่อนข้างเป็นทีมเวิร์ค แต่ละคนถนัดคนละอย่าง ทำให้หนุนเสริมกันได้ดี พี่โหวทำด้านวิชาการ นกเป็นคนในพื้นที่ที่รู้บริบทชุมชน และเคยเป็นครูมาก่อน จึงตั้ง

ลูกศิษย์ให้มาร่วมกิจกรรมได้ ส่วนจิกเก่งสันทนการ และพูดโน้มน้าวคนให้สนใจ ส่วนเราเองสามารถเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมได้ ถ้าทีมเดิมของเรายังอยู่งานจะราบรื่นกว่านี้มาก แต่เข้าใจว่าทั้งสองมีภาระงานและความจำเป็น ตอนนี้ก็กังวลว่าทีมใหม่ที่เข้ามาจะเต็มเหมือนทีมที่ผ่านมาไหม คงต้องคอยดูใจของเขาอีกทีว่ามีให้เรามากแค่ไหน”

“ดอกผล” จากการลงมือทำ

ถึงขาดทีม ทว่าจำโหวและมัลยังมีกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นดอกผลของความพยายามขับเคลื่อนงานประกอบด้วย เจน - เจนจิรา บัวหอม พร - ดวงพร สมแจ่ม ทิพย์ - เมธิณี ยิ่งเสมอ และโชค - ชีรโชค จันทร์ปรุง ที่เกิดจากค่ายค้นหาแกนนำเยาวชนในตำบล จากคนเรียนรู้สู่การเป็นคนพาน้องเรียนรู้

กิจกรรมที่ทำผ่านมามีคือ อบรมการทำขนมเม็ดขนุน และน้ำสมุนไพร ซึ่งเด็ก ๆ เป็นผู้เลือกกิจกรรมเหล่านี้ด้วยความสนใจ เพราะเห็นว่าการทำอาหารเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญ โดยมีแม่ของเจนหนึ่งในแกนนำเยาวชนมาช่วยสอน

เมื่ออาหารทดลองชุดแรกเป็นรูปเป็นร่าง กลุ่มเยาวชนจึงไปขอให้**ครูนิโรบล ประกอบดี** โรงเรียนไทรแก้ววิทยา ซึ่งเป็นครูที่ปรึกษาชั้นเรียนทศอบรสชาติ ซึ่งคุณครูก็ยินดีช่วยติชม พร้อมให้คำแนะนำเพิ่มเติมเรื่องการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนลงมือทำงานจริง และตลอดการทำงานของแกนนำเยาวชนทั้งสี่ จะมีพี่ๆ นักถักทอชุมชนคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

“ระหว่างการทำงาน พี่นักถักทอชุมชนคอยช่วยพวกเราเสมอ มีปัญหาอะไรสามารถปรึกษาได้ทันที เวลาประชุมวางแผนงานแล้วความคิดขัดแย้งกัน ก็ช่วยหาข้อสรุป พอประชุมเสร็จแล้วได้ข้อตกลงว่าอย่างไร พวกเราจะเขียนรายงาน พี่เขาดูให้อีกที แล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ถ้าไม่มีพี่ๆ การทำงานคงยากกว่านี้ เพราะพวกหนูไม่เคยทำมาก่อน และรู้สึกอุ่นใจว่ามีคนคอยอยู่ข้างๆ ทำให้ไม่ท้อถอย” เจนบอกเล่าวิธีการทำงาน

หลังผ่านการทำโครงการ เด็กๆ พบความเปลี่ยนแปลงของตัวเองหลายอย่าง เจนบอกว่า เธอรู้สึกว่าตัวเองจัดสรรเวลาในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ทั้งการทำกิจกรรม การเรียน และการทำงานบ้าน ส่วนทิพย์ที่เคยขี้อาย กลับกล้าออกมายืนข้างหน้า เป็นวิทยากรสอนน้องประถมศึกษาทำน้ำสมุนไพร โชคผู้ชายคนเดียวของกลุ่มก็มีรับผิดชอบของตัวเองมากขึ้น

ส่วนพรบอกว่า เมื่อก่อนเธอชอบเป็นผู้ตาม ใครทำอะไรก็ทำตามเขา พอมาทำโครงการนี้ ต้องมีการแสดงความคิดเห็นเวลาประชุม จนกล้าออกมาในที่สด ตอนแรกยังไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากน้องเท่าไร เขาไม่สนใจฟัง พูดอย่างทำอีกอย่าง เธอเลยลองคิดจากตัวเองที่ชอบฟังคนพูดเพราะๆ แล้วนำไปใช้กับน้อง โดยพูดหวานๆ โน้มนำน้องให้สนใจทำกิจกรรมกับเธอ

ใช่แค่เด็กๆ ที่รู้สึกว่าตัวเองเปลี่ยนแปลงไป คุณครูที่ปรึกษาของพวกเขาที่เห็นพฤติกรรมภายในชั้นเรียนมาตลอด ก็บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า กิจกรรมทำให้ลูกศิษย์ของเธอมีพัฒนาการดีขึ้น

ด้วยอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นซึ่งต้องดูแลงานเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ถ้าเราจับเคลื่อนต่อไปได้จะแบ่งเบาภาระงานที่รับผิดชอบได้เยอะ เพราะมีเครือข่าย มีคนประสานงานให้เราเพียงแค่สนับสนุนเรื่องงบประมาณ แล้วเข้าไปเสริมแค่นิดหน่อย เราถึงยังมีแรงสู้ เพราะอยากประสบความสำเร็จให้ได้

ครูนิโรบลครูที่ปรึกษาของ 3 สาวเล่าว่า “ครูเป็นที่ปรึกษามาตั้งแต่ ม.1 จึงรู้จักลูกศิษย์ทุกคนเป็นอย่างดี เวลาไปทำกิจกรรมกลับมา เขาก็เล่าให้ครูฟังเสมอว่าไปทำอะไรมาบ้าง ครูจะถามกลับว่าสิ่งที่ทำคุ้มไหม เขาบอกว่าคุ้ม ไปแล้วได้เจอผู้คน และพัฒนาตัวเอง พวกเขาคิดภูมิใจ ส่วนตัวครูจะย้ำเขาเสมอว่าต้องตามงาน และตั้งใจเรียน รักษาผลการเรียนของตัวเอง กิจกรรมเด่นแล้วต้องไม่ทิ้งการเรียน ซึ่งเด็ก ๆ สามารถทำได้ ถึงทำกิจกรรมก็รักษาระดับผลการเรียนได้ดี”

ด้านลลิตา คิณธิ โรงเรียนไทรแก้ววิทยา คุณครูที่ปรึกษาของโชคก็ยืนยันถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกศิษย์ในความดูแลหลังร่วมกิจกรรมเช่นกันว่า โชคมีความตรงต่อเวลามากขึ้น รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่ขาดเรียนเลย รวมทั้งส่งงานอย่างสม่ำเสมอ จากเมื่อก่อนที่มักมาโรงเรียนสาย และไม่สนใจทำการบ้าน

กอย...เพื่อก้าวต่อ

ก่อนตั้งต้นการทำงานอีกครั้ง 2 นักถักทอชุมชน เลือกถอยกลับมามองสิ่งที่มีความเสี่ยงและสิ่งที่ขาดเพื่อจัดแผนการทำงานรอบใหม่ เริ่มจากเรื่องต้นทุนทางสังคม ซึ่งพบว่า มีผู้ใหญ่ใจดีหลายท่านที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ เช่น หลวงพ่อที่อยากสนับสนุนเด็กในชุมชนมาฝึกหัดดนตรีพื้นบ้าน พ่อพราหมณ์ที่พร้อมถ่ายทอดวิชา เพื่อสร้างพราหมณ์น้อย

ต่อมาเป็นการทบทวนตัวเองถึงเหตุที่ยังเดินไม่ถึงเป้าหมาย โดยทั้งคู่ยอมรับตรงไปตรงมาว่าได้รับความรู้จากหลักสูตรเยอะ แต่เนื่องจากชั่วโมงบินยังต่ำ จึงอ่านปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องไม่ขาด เก็บรายละเอียดที่มีผลต่อการดำเนินงานไม่หมด และย่อยความรู้ที่รับมาให้ละเอียดไม่ได้ จนกลายเป็นว่านำไปใช้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

แม้การทำงานของทีมงานนักถักทอชุมชน อบต.บ้านไทร จะยังเดินอยู่บนเส้นทางขรุขระ และต้องการเวลามากกว่านี้ในการสานต่อแต่ละภาคส่วนของชุมชนให้ร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน แต่พวกเขาก็ไม่ท้อถอยหรือละทิ้ง

มลเล่าเหตุผลถึงความพยายามที่จะทำต่อ เนื่องจากเธอเห็นเป้าหมายสุดท้ายชัดเจน “ด้วยอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นซึ่งต้องดูแลงานเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ถ้าเราจับเคลื่อนต่อไปได้จะแบ่งเบาภาระงานที่รับผิดชอบได้เยอะ เพราะมีเครือข่าย มีคนประสานงานให้เราเพียงแค่สนับสนุนเรื่องงบประมาณ แล้วเข้าไปเสริมแค่นิดหน่อย เราถึงยังมีแรงสู้ เพราะอยากประสบความสำเร็จให้ได้”

สำหรับจำไหวก็ยืนยันเช่นเดียวกับเพื่อนร่วมทีม และเพิ่มเติมว่า “ผมทำงานของ นักถักทอชุมชนด้วยใจ หากถอดใจแล้วหันหลังกลับหรือถอยหนี นั่นคงไม่ใช่ผม และเมื่อ ทุกอย่างอยู่ที่ใจ ผมพร้อมทำให้ทุกอย่าง”

ความคิดเปลี่ยนไป...การกระทำเปลี่ยนแปลง

แม้วันนี้กลไกขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนที่บ้านไทรของ 2 นักถักทอชุมชน จะยังขยับไม่ถึงจุดหมาย ทว่าสิ่งที่หลักสูตรหยิบยื่นแก่พวกเขาจนประสบผลแล้ว คือ การเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำ ทั้งเรื่องงานในหน้าที่และชีวิตประจำวัน

จำไหวเล่าถึงสิ่งที่เขาจำได้ขึ้นใจจากการเรียนกับอาจารย์ทรงพล คือคำพูดที่ว่า “ถ้าไม่เคยลงมือทำแล้วจะรู้ได้อย่างไร” และเห็นด้วยว่าก่อนที่จะไปชี้ให้คนอื่นทำ เราควรลงมือทำก่อน โดยหันเก็บสะสมความรู้ กระทั่งสามารถร้อยเรียงและถ่ายทอดได้ แม้ตอนนี้ยังทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่หวัง เนื่องจากต้องการใช้เวลาเพิ่ม ความพร้อมของพื้นที่ และความพร้อมของคน ทว่า**ความเปลี่ยนแปลงของเขาที่เกิดขึ้นแล้วคือ วิสัยทัศน์ของการทำงาน**

“หน้าที่นักถักทอชุมชนคือความภาคภูมิใจของผม เพราะได้ร้อยเรียงข้อมูลให้เป็น ระบบ เมื่อก่อนเรามองไม่รอบด้าน มองเท่าที่เห็นข้างหน้า สิมมองด้านข้างและด้านหลัง พอไม่ได้มองข้อมูลต่าง ๆ ก็เห็นแค่ตามที่มอง เคยเห็นแค่ภาพรวมองค์กร เพราะทำฝ่าย บริหาร ตอนนี้นักถักทอมองกว้างขึ้น ความละเอียดของเนื้องาก็มากขึ้นตาม

นอกจากนั้นยังนำรูปแบบวิธีการมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เข้าดูแลลูกก่อนไป โรงเรียน ตอนเย็นแบ่งเวลาไปให้อาหารปลา ปรอดน้ำผัก ไปวิ่ง ผมไม่เคยทิ้งทุกภารกิจ เลยนะ การจัดการเป็นสิ่งที่สำคัญ ทำให้ขยับไปได้ทุกด้าน กิจกรรมที่บ้านเราก็ได้ งานหลวงเราก็ได้”

ส่วนมลบอกเช่นเดียวกันว่า การอบรมครั้งนี้สร้างความคิดที่เป็นระบบแก่เธอ แต่เหนืออื่นใดคือทำให้เธอเห็นปัญหาเด็กและเยาวชนรอบตัวชัดเจนขึ้น จนรู้สึก ห่วงใยอนาคตของชาติ

“เมื่อก่อนเราทำงานไม่เป็นระบบเท่าไร แต่หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอ ชุมชน จึงจัดการตัวเองได้ดีขึ้น มีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะทำอะไรในภารกิจที่รับผิดชอบ โดยเลือกจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังงานตัวของเอง ที่สำคัญคือเกิดจิตสำนึกตระ นึกอยากเห็นเด็กมีภูมิคุ้มกัน พร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เพราะเห็นปัญหาของเด็กใน ชุมชนว่ามีจริงและค่อนข้างเยอะ อีกส่วนที่ได้คือความกล้าคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น จากเดิมเป็นคนที่ไม่ค่อยพูด พอมาเข้ากับกระบวนการก็ทำให้เรากล้าพูด กล้าแสดง ความ คิดเห็นมากขึ้น”

เหตุเกิดจากหัวใจที่เชื่อมั่นในปณิธานการถักทอชุมชน ภายจึงขยับ พร้อม เท้าก้าวตาม และลงมือกระทำ ไม่ว่าอีกสักกี่ครั้ง ด้วยรู้ว่าหากทำสำเร็จ ผลลัพธ์ที่ได้ จะงดงามและยั่งยืนในชุมชนอีกนานแสนนาน

เหตุเกิดจากหัวใจที่เชื่อมั่นในปณิธานการถักทอชุมชน
 กายจึงขยับ พร้อมเท้าก้าวตาม และลงมือกระทำ
 ไม่ว่าอีกสักกี่ครั้ง ด้วยรู้ว่าหากทำสำเร็จ ผลลัพธ์ที่ได้
 จะงดงามและยั่งยืนในชุมชนอีกนานแสนนาน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เเห็น จุไรย์

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ธนชาติ กล้าเขียว

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

พ.จ.อ.ไสว สัชชานนท์

วิมล สืบสันต์

พัชรพิมล มณฑล

สุวิมล บุญเดียม

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าสำนักงานปลัด

อดีตนักวิชาการศึกษา

อดีตนักพัฒนาชุมชน

จังหวัด สุพรรณบุรี

จังหวัด
สุพรรณบุรี

2 ปั่นปั่นเส้นทาง นักถักทอชุมชน

เทศบาลตำบลไผ่กองดิน
อำเภอบางปลาหม้อ
จังหวัดสุพรรณบุรี

แต่ก่อนทำงานนั่งโต๊ะให้ชาวบ้านเดินเข้ามาหาอย่างเดียว
ตอนนี้เราก็ตกลงไปหาชาวบ้านเอง เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน
ซึ่งบางทีเราก็คาดไม่ถึงว่าชุมชนเราจะมีองค์หลายอย่าง
เราก็สามารถดึงสิ่งดีๆ เหล่านั้นขึ้นมาเชิดหน้าชูตาให้คนอื่นเห็นได้
เทศบาลก็ได้รับคำชมเชย ชาวบ้านเองก็ได้รับประโยชน์

เมื่อการคมนาคมทางน้ำถูกแทนที่ด้วยถนน คนจึงเริ่มถอยห่างจากชุมชนไปตามถนนสายใหม่ที่น่าพาผู้คนหลังไหลออกจากชุมชนบ้านเกิด ความเจริญเริ่มกลายเป็นการพัฒนาเพื่อก้าวให้ทันเมืองใหญ่ เทศบาลตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ก็เช่นกัน ที่กระแสการพัฒนาได้กลืนคนในชุมชนให้ค่อยๆ ห่างหายไปจากชุมชน...

หลักสูตรนักกักตักชุมชนคือทางออก...

แม้จะมีพื้นที่ดูแลรับผิดชอบเพียงแค่ 2 หมู่บ้าน แต่ปัญหาของเทศบาลตำบลไผ่กองดินก็ไม่ได้เล็กตามขนาดพื้นที่ เมื่อหนุ่มสาววัยทำงานหันไปสะพายเป้แบกกระเป๋าเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ หวังจะหาเลี้ยงครอบครัวให้ดีขึ้น อีกทั้งค่านิยมส่งลูกหลานออกไปเรียนในเมืองเพื่อให้มีอนาคตที่ดีกว่า ส่งผลให้ปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่นี้เริ่มขยายวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด

พัศกร อุ่นอ่อน ปลัดเทศบาลตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี บอกว่า ยาเสพติดกำลังกลายเป็นใหญ่ที่เทศบาลตำบลไผ่กองดินต้องเร่งหาทางแก้ไข “เราจะบอกชาวบ้านเขาตรงๆ ว่าลูกหลานเขาติดยาไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่กระทบต่อความรู้สึกของคนในครอบครัว และคนส่วนใหญ่ก็ไม่เชื่อว่าลูกติดยา”

ปลัดพัศกรบอกเล่าต้นตอของปัญหาว่า มาจากการที่พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น จึงหันหน้าไปหาความรัก และความเข้าใจจากเพื่อนแทน สิ่งนี้

เทศบาลทำมาโดยตลอด คือ นำเด็กไปอบรม โดยวิธีการคัดเด็กที่มีปัญหาออกมาเพื่อทำกิจกรรม แต่การคัดมาเพียงกลุ่มเดียวอาจเป็นการเหมารวมว่าเด็กมีปัญหา เลยคิดว่าควรให้เด็ก 2 กลุ่มมาทำกิจกรรมร่วมกัน คือกลุ่มเด็กในระบบการศึกษา (โรงเรียน) และเด็กนอกระบบการศึกษา (กศน.) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งเดินรณรงค์ด้านยาเสพติด ฝึกมารยาทไทย แต่กิจกรรมทั้งหลายก็ใช้เวลาไม่นาน เมื่อกิจกรรมจบ การเรียนรู้ก็จบ เทศบาลเองก็ไม่ได้ติดตามเด็ก ไม่รู้ว่าสิ่งที่อบรมไปเด็กจะได้ใช้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน

จนกระทั่งเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาเทศบาลตำบลไผ่กองดินได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่มีเป้าหมายคือเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนของเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ด้วยมองว่าหาก อปท.สามารถปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้กับเด็กได้ตั้งแต่ยังเล็ก จะทำให้เด็กเติบโตไปในทิศทางที่ถูกต้อง เป็นคนคุณภาพของชุมชน สังคม และเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนชุมชนให้ดีขึ้นได้ ประกอบกับเห็นว่าการทำงานของเทศบาลยังมีปัญหอยู่มาก แม้จะมีบุคลากรจำนวนมาก แต่ยังขาดประสิทธิภาพ การเข้ามาของหลักสูตรนี้จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่จะทำให้การทำงานในองค์กรเกิดผลสัมฤทธิ์ได้

เอ้ - มณฑิพา ศรีท้าว ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หม่อม - จิรติมา จันทรวินิตร์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ น้อย - ฉล่องศรี มาเจริญ นักพัฒนาชุมชน และ ฝน - กัลยา อรรถสิงห์ นักวิชาการศึกษา คือทีมที่ปลัดพัศกรส่งเข้าไปอบรมด้วยหวังให้เก็บเกี่ยวความรู้และวิธีคิดในการทำงานจากอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ให้ได้มากที่สุด เพราะหากนักกักตอมชุมชนเก็บเกี่ยวความรู้ได้มากเท่าไร เยาวชนและชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์มากเท่านั้น

ก่อนจะถึงทางเดินที่ชื่อว่า “นักกักตอมชุมชน”

เพราะต่างคนต่างที่มา ต่างคนต่างมีหน้าที่รับผิดชอบไม่เหมือนกัน มีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องก็ไม่ค่อยตรงกัน แต่พวกเขาก็ได้มองว่าเรื่องเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการเริ่มต้นอบรมหลักสูตรนักกักตอมชุมชน เพราะทุกคนต้องเปิดใจเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ร่วมกัน

“เมื่อนายสั่งให้มา ก็ต้องมา จะปฏิเสธไม่ได้” 4 สาวบอกเป็นเสียงเดียวกัน

เอ้ในฐานะพี่ใหญ่บอกว่า งานของเธอส่วนใหญ่เป็นการลงพื้นที่ไปพบปะผู้คนในชุมชน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทางสุขภาพของคนในชุมชน และนำผลที่ได้มาทำเป็นกิจกรรมต่างๆ ให้คนในชุมชนทำร่วมกัน ซึ่งงานของเธอต้องทำร่วมกับกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงเรียน และวัด ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กมากนัก

ส่วนหม่อม (ช่วงเข้าอบรมดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน) ทำงานเกี่ยวกับเรื่องวิเคราะห์ ประสานแผน ประมวลแผน เพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน หรือโครงการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และโครงการต่างๆ รวมไปถึงเรื่องของงบประมาณ เธอบอกว่า ทำงานมา 10 กว่าปี ไม่เคยเกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กและเยาวชนเลยสักครั้ง

ขณะที่น้อยในฐานะนักพัฒนาชุมชน งานของเธอคือการลงพื้นที่สำรวจชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งเก็บข้อมูลของคนในชุมชน เพื่อมาประกอบการทำแผนพัฒนาที่ต้องดูแลความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทุกช่วงวัย ซึ่งจะมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านในพื้นที่มาก แต่ก็ไม่ได้เจาะไปที่เรื่องการดูแลเด็กโดยตรง

ฝนนักวิชาการศึกษา หน้าที่ของฝนจะทำงานกับเด็กโดยตรง ช่วยศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการแนะแนวการศึกษา จัดบริการส่งเสริมการศึกษา กำหนดหลักสูตรเพื่อให้เด็กในพื้นที่ได้เรียนรู้ ฝนจะเป็นคนที่ทำงานใกล้ชิดและรู้ข้อมูลของเด็กและเยาวชนในชุมชนเยอะที่สุด และตรงตามหลักสูตรนักกักตอมชุมชน

เพราะต่างคนต่างที่มา
ต่างคนต่างมีหน้าที่
รับผิดชอบไม่เหมือนกัน
และมีความรู้ ความเข้าใจ
ในแต่ละเรื่องก็ไม่ค่อย
ตรงกัน แต่พวกเขาก็ไม่ได้
มองว่าเรื่องเหล่านี้เป็น
อุปสรรคต่อการเริ่มต้น
อบรมหลักสูตรนักกักตอม
ชุมชน เพราะทุกคนต้อง
เปิดใจเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
ร่วมกัน

วบบปีแรกของการเรียนรู้...

นุ้ยย้อนเล่าไปถึงครั้งแรกที่ไปเข้าอบรมหลักสูตรนี้ว่า เธอรู้สึกตื่นเต้นกับการเรียนรู้ครั้งนี้มาก แปลกใจตั้งแต่เข้าห้องมาแล้วเห็นการจัดที่นั่งเป็นวงกลม ทุกคนต้องร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็นกัน ทำให้เธอรู้สึกตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังได้เห็นหัวข้อการเรียนรู้ชัดเจน มีการบอกหัวข้อการอบรมในแต่ละวันไว้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมไม่หลุดกรอบ ต่างกับที่ผ่านที่มานั่งฟังวิทยากรบรรยายแล้วก็จบ ทำให้รู้สึกน่าเบื่อ ไม่ได้นำสิ่งที่เรียนรู้กลับมาใช้มากนัก

“หลักสูตรนี้ถักทอชุมชนคืออะไร” เอ็กเล่าขึ้นพร้อมความสงสัย แต่พอครั้งแรกผ่านไป เธอก็เข้าใจได้ทันที แต่ที่ดียิ่งกว่าคือเวทีอบรมครั้งนี้ทำให้เธอได้เจอเพื่อน ๆ จากพื้นที่อื่นที่มาร่วมอบรมด้วยกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ได้เห็นว่าการพัฒนานั้นต้องเริ่มต้นที่ตัวเด็ก เพื่อที่จะปั้นเขาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

1 ปีผ่านไปทั้ง 4 สาวเข้าใจถึงแก่นของหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนว่าต้องเริ่มต้นที่ตัวนักถักทอชุมชน ที่ต้องปรับเปลี่ยนความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานก่อน จากที่เคยนั่งโต๊ะทำงานทำงานคนเดียวก็ต้องเริ่มเข้าหาเพื่อนร่วมงานมากขึ้น

เพื่อช่วยกันคิด ช่วยกันทำให้งานสำเร็จลุล่วงอย่างมีคุณภาพ เป็นการทำงานแบบเชื่อมโยงและถักทอทั้งคนในองค์กร ในชุมชน และนอกชุมชนให้มาขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลร่วมกันนั่นเอง

ผลงานในหน้าที่...หนูบุเสริมงานถักทอชุมชน

หลังเข้าใจถ่องแท้ถึงแก่นของหลักสูตรแล้ว พวกเธอลองนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับงานที่ทำอยู่ แต่ทุกคนต่างมีข้อกังวลว่าจะทำอย่างไรให้งานหลัก (งานในหน้าที่) และงานของนักถักทอชุมชนเดินไปด้วยกันได้

“งานประจำที่เราดูแลรับผิดชอบมีเยอะมาก แล้วเราเป็นหัวหน้าด้วย แถมงานพัฒนาเด็กก็ไม่ได้อยู่ในส่วนรับผิดชอบของเรา ก็มานั่งคิดว่าเราจะเปลี่ยนมุมมองยังงัยให้งานทั้ง 2 ส่วนลงตัว” เอ็กเล่า

สาว ๆ ทั้ง 4 คิดหาวิธีทำโครงการเพื่อให้ทั้งงานหลักและงานรองสอดประสานกันได้ และที่สำคัญคือกิจกรรมต้องสอดคล้องกับโจทย์ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชน เมื่อเกิดการรวมหัวคิด การรวมใจกันทำงานก็เกิดขึ้น...

เอ้เล่าว่า เธอมีโอกาสไปดูงานในเวทีของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.) เห็นเด็กมาเปิดบูธนัดในงาน เลยย้อนคิดถึงชุมชนไผ่กองดินว่า มีต้นทุนเรื่องการนัดแพทย์ไทยอยู่ จึงคิดว่าจะนำมาจัดเป็นกิจกรรมให้เด็กในชุมชนได้ลงมือทำ เพราะเธอทำงานเกี่ยวกับสาธารณสุขอยู่แล้ว

“ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องแพทย์แผนไทยเราก็มี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็มีหมอนวดอยู่แล้ว จึงได้จับประเด็นนี้ขึ้นมาผูกกับความรู้อันได้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน จนได้ออกมาเป็นโครงการยุวแพทย์แผนไทย ที่ได้งบประมาณจาก สป.สช. ให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้” เอ้เล่าถึงจุดเริ่มต้น

แต่แผนต้องสะดุด เมื่อสำรวจแล้วพบว่า ในชุมชนมีเด็กน้อยมาก เด็กส่วนใหญ่ออกไปเรียนหนังสือในเมือง พวกเขาจึงปรับแผนใหม่ ประสานโรงเรียนวัดช่องลมให้ชักชวนเด็ก ๆ มาร่วมกิจกรรม ซึ่งเด็ก ๆ ให้ความสนใจเป็นอย่างดี เพราะส่วนใหญ่ก็มาหาหมอในครอบครัวเป็นประจำอยู่แล้ว

เมื่อเด็กพร้อมเรียนรู้ พวกเขาจึงชักชวนครูภูมิปัญญามาสอนวิธีการนวดให้เด็ก ๆ ก่อน เอ้เล่าว่า ก่อนการอบรมยังรู้สึกกังวลว่างานจะออกมาไม่ดี เพราะไม่เคยร่วมงานกับวิทยากรชุมชน ไม่รู้ว่าจะออกมาเป็นรูปแบบไหน และเด็กจะชอบหรือไม่ แต่เด็กกลับชอบกันมาก

มด-ศิริพร เจริญผล บีม-วาสนา สุวรรณจักร ก้อง-กิตติศักดิ์ งามดี บาส-ธิตพงษ์ พัยมงคล ตัวแทนแกนนำกลุ่มเยาวชนยุวแพทย์แผนไทย บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกดีใจที่ได้มาร่วมกิจกรรมกับพี่ ๆ เพราะอยู่บ้านก็ว่างไม่ก็ไปร้านเกม แต่พอมานวดก็ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น อีกทั้งยังสามารถเอาไปใช้ประโยชน์กับผู้สูงวัยในบ้านได้ด้วย

บีมเล่าถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้เรื่องการนวดว่า เธอได้เรียนรู้เกี่ยวกับการนวด SKT8 คือ การนวดเฉพาะจุด นวดผ่อนคลาย เช่น เวลาปวดหัวก็จะนวดให้ตรงกับจุดที่ปวด เพื่อคลายความปวดเมื่อยในจุดนั้น ๆ นอกจากนี้ก็มีนวดตัว นวดฝ่าเท้าอีกด้วย ซึ่งทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันเลยว่า สามารถนวดได้หมด

ส่วนมดยังเสริมเทคนิคในการนวดด้วยว่า เวลานวดเสร็จแล้วจะต้องล้างมือทุกครั้งหลังนวด และต้องใช้มือลูบลงไป เพื่อให้เราไม่ปวดเมื่อยจากการนวดให้คนอื่น ซึ่งเป็นความเชื่อของคนเฒ่าคนแก่ที่ทำต่อกันมา

จบปีที่ 2 ขยายผลเป็นศูนย์สามวัยฯ

ปีแรกของการถักทอคนในชุมชนให้เข้ามาช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลไผ่กองดินดำเนินไปได้ด้วยดี เมื่อขึ้นปีที่ 2 ทีมนักถักทอชุมชนคิด **“ขยายผล”**

การเลือกกิจกรรม
สำหรับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
หากเลือกกิจกรรมให้
เหมาะกับเด็ก อะไรที่
เขาชอบ เขาก็จะทำได้ยาว
เพราะเขาอยากทำ ถ้าเป็น
กิจกรรมที่เด็กไม่ชอบ
พวกเขาคงไม่อยากทำ
และกิจกรรมก็คงไม่สำเร็จ

การดำเนินงานนวดแผนไทยให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วยเห็นว่าในชุมชนมีกลุ่ม อสม. ที่
ทำเกี่ยวกับเรื่องแพทย์แผนไทยอยู่แล้ว จึงขอใช้พื้นที่ของ **ยุพิน ทรัพย์พันธ์ อสม.**
และปราชญ์ชาวบ้าน จัดทำเป็นศูนย์สามวัยใช้ภูมิปัญญาไทยสร้างเสริมร่างกาย
ให้แข็งแรง

มดเล่าว่า ภายในศูนย์ฯ พื้นที่ด้านในจะถูกแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ อาทิ ห้องนวด
ห้องอบ และมีสวนสมุนไพรหลากหลายชนิด เธอและเพื่อน ๆ มาช่วยงานนวดที่
ศูนย์วันเสาร์อาทิตย์ หรือเวลาว่าง ๆ เพราะไม่อยากจะเอาเวลาไปเที่ยวเล่น ซึ่งเวลา
มาทำงานที่ศูนย์พร้อมกับแม่จะไม่ค่อยห่วง เพราะรู้ว่ามาทำเรื่องที่มีประโยชน์ แถมยัง
ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี เพราะนอกจากจะมีความรู้ติดตัวแล้ว ยังสามารถ
นำมาทำเป็นอาชีพเสริมได้อีกด้วย

นอกจากเรื่องนวดแผนไทยแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยังจัดกิจกรรมต่าง ๆ
ให้เด็ก ๆ เพิ่มเติม เช่น พับดอกกรรเจี๊ยะจากใบเตยและใบมะกรูดเพื่อใช้ดับกลิ่น
การทำน้ำสมุนไพร ยาหม่องน้ำ ยาสีฟันสมุนไพร ซึ่งเด็ก ๆ ก็สามารถทำได้ดี
ฝึกกับตอนเข้ามาทำโครงการแรก ๆ ที่เด็กไม่สามารถพูด หรือเขียนได้เลย
เวลาถอดบทเรียนก็ไม่เข้าใจ แต่เดี๋ยวนี้เด็ก ๆ สามารถทำได้ดีมากขึ้น ไม่ว่าจะ
จะเป็นการคิด วิเคราะห์ การเขียน เรียกว่าทำได้ดีกว่าเมื่อก่อนมาก แม้จะ
ไม่ได้ดีมากนัก แต่ก็เห็นถึงความตั้งใจที่เขามี

ดังเช่นปิมสะทอนว่า ปกติเธอเป็นคนขี้อาย มีอยู่ครั้งหนึ่งพี่ ๆ ให้เธอเป็นพิธีกร
ครั้งแรกที่จับไมค์เธอร้องให้เลย เพราะกลัวไมค์มาก แต่ก็ได้คำสอนจากพี่ ๆ ที่บอก
ให้ลองทำดู ไม่มีอะไรผิดหรอก พอลองทำดูก็ไม่มีอะไรจริง ๆ แล้วตอนนี้ก็ทำได้แล้ว

อย่างไรก็ตามหลังจบกิจกรรมทุกครั้งทีมนักถักทอชุมชนจะชวนเด็ก ๆ มา
ถอดบทเรียนที่เทศบาล ซึ่งเด็ก ๆ ก็ทำได้ดี สามารถรู้และเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองทำ
และพูดถึงสิ่งที่ได้รับการทำกิจกรรมได้

เอ้สรุปบทเรียนครั้งนี้ว่า การเลือกกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
หากเลือกกิจกรรมให้เหมาะกับเด็ก อะไรที่เขาชอบเขาก็จะทำได้ยาว
เพราะเขาอยากทำ ถ้าเป็นกิจกรรมที่เด็กไม่ชอบ พวกเขาคงไม่อยากทำ และ
กิจกรรมก็คงไม่สำเร็จ

2 ปีกับการ “บ่มเพาะ” ความรู้

2 ปีกับการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลไผ่กองดิน
โครงการต่าง ๆ คงจะเกิดเป็นรูปร่างไม่ได้หากขาดความร่วมมือร่วมใจของทีม
นักถักทอชุมชน ที่ช่วยกันวางแผน เรียบเรียงกระบวนการความคิด จนเกิดเป็น
กิจกรรมดี ๆ ให้เด็กและเยาวชนได้ทำร่วมกับชุมชน พวกเขาพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า
ไม่มีใครเป็นหัวหน้าใคร เพราะทุกคนช่วยงานกันได้หมด ถึงแม้จะทำงานกันคนละ
ด้านก็สามารถทำงานร่วมกันได้โดยอาศัยความถนัดที่แตกต่างกัน เพื่อมาประกอบ
ร่างให้ออกมาเป็นโครงการได้เช่นทุกวันนี้

เพราะความต่างจึงทำให้เกิดสมดุลในการทำงาน เธอเล่าว่า แต่ละคนมีความถนัดที่ต่างกันไป อย่างตัวเธอชอบพูด เธอก็จะได้เป็นพิธีกรหรือนำเสนองานอยู่บ่อยครั้ง เวลาเข้าไปพูดคุยกับโรงเรียนเพื่อหาเด็กมาร่วมกิจกรรม เธอก็เป็นคนไปพูดคุยเอง ส่วนแหม่มถนัดเรื่องการประสานงานให้ทำหน้าที่ประสานส่วนต่างๆ ในชุมชน นุ้ยมีข้อมูลเกี่ยวกับชาวบ้านซึ่งจะรู้รายละเอียดความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และฝนก็เก่งเรื่องการเขียนโครงการ แต่ละคนไม่ได้มีความถนัดด้านเดียวกันเลย แต่ก็สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

“ยิ่งเรื่องการทำงานยิ่งดีขึ้นมาก จากที่เคยทำงานแบบไม่สนใจใคร เดินทางคนเดียวมาตลอด ก็เริ่มถามความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ฝนเป็นหนึ่งคนที่ยอมรับเลยว่า เมื่อก่อนเขียนโครงการก็แค่ให้จบไป แต่พอมาเข้าร่วมหลักสูตรแล้ว เธอเริ่มคิดว่างานต้องทำร่วมกัน และการคิดด้วยกันหลายหัวน่าจะได้โครงการที่ดีกว่าที่เธอทำคนเดียว เธอจึงปรึกษาเพื่อนในทีมก่อนเสมอ เพื่อให้ได้ความคิดใหม่ๆ ในการทำโครงการ”

ส่วนแหม่มก็ได้เปลี่ยนความคิดเรื่องเด็กไปโดยสิ้นเชิง เธอบอกว่า เมื่อก่อนไม่มีความรู้เรื่องเด็กเลย แต่ตอนนี้เข้าใจเรื่องเด็กมากขึ้น รู้ว่าการทำงานกับเด็กต้องใจเย็น จะใจร้อนกับเด็กไม่ได้ และเธอได้นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการทำงานด้วยเช่นกัน

สำหรับเอ๋บอกว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอเปลี่ยนไปมาก ทั้งกระบวนการคิด การทำงาน ความรู้ทุกอย่างในหลักสูตรสามารถนำมาใช้งานได้ทั้งหมด ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ทำให้เธอมีการวางแผนงานได้ดีขึ้น สำหรับนิสัยส่วนตัวที่แต่ก่อนเป็นคนมีความมั่นใจสูงมาก ไม่ค่อยฟังใคร เพราะเป็นหัวหน้า แต่ในตอนนี้เธอเปิดใจมากขึ้น พยายามที่จะเข้าใจลูกน้อง

“ความรู้ที่ได้ยังนำมาปรับใช้ในครอบครัวด้วยเช่นกัน เมื่อก่อนจะตามใจลูกมาก แต่ตอนนี้ก็เอามาปรับให้ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น เราจะมีข้อตกลงกับลูกว่าก่อนจะ出去玩จะต้องจัดการเรื่องของตัวเองต้องทำให้เสร็จก่อนถึงจะ出去玩ได้ เพื่อเป็นการฝึกให้ลูกเราได้รู้จักมีความรับผิดชอบ” เอ๋กล่าว

เช่นเดียวกับนุ้ยที่ได้นำความรู้จากหลักสูตรไปใช้กับครอบครัวค่อนข้างมาก นุ้ยเล่าว่า ลูกของเธอไม่รู้จักการใช้ชีวิตเลย จอบ เสียม ก็ไม่รู้จัก เรื่องรอบตัวรู้จักน้อยมาก ตอนนี้เธอพยายามสอนลูกให้เรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน ปลัดพัศกรก็มองเห็นเช่นเดียวกัน...

“แต่ก่อนทำงานนั่งโต๊ะให้ชาวบ้านเดินเข้ามาหาอย่างเดียว ตอนนี้เราก็กองไปหาชาวบ้านเอง เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน ซึ่งบางทีเราก็คาดไม่ถึงว่าชุมชนเราจะมีของดีหลายอย่าง เราก็สามารถดึงสิ่งดีๆ เหล่านั้นขึ้นมาเจิดหน้าชูตาให้คนอื่นเห็นได้ เทศบาลก็ได้รับคำชมเชย ชาวบ้านเองก็ได้รับประโยชน์” ปลัดพัศกรเล่าถึงวิธีการทำงานที่เปลี่ยนไป แม้จะยังทำได้ไม่ดีเต็มร้อย แต่ภาพการทำงานของนักถักทอชุมชนที่ร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นทีม ด้วยความสามัคคี แม้พวกเขาจะไม่ได้เก่งในทุกเรื่อง แต่พวกเขาสามารถทำได้

1 ปีกับการตั้งหลัก จัดทัพจัดทีมขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนจนเหล่านักถักทอชุมชนเกิดความมั่นใจในตนเองว่าสามารถรับมือกับงานหลัก (งานในหน้าที่) และงานรอง (นักถักทอชุมชน) ให้ “เชื่อมือร้อย” เนียนเป็นเนื้อเดียวกันได้แล้ว เมื่อเข้าสู่ปีที่ 2 จึงเริ่ม “ถักทอ” ทุกภาคส่วนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมใจเข้ามาหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลไผ่กองดินให้ยั่งยืน เกิดเป็นรูปธรรมความสำเร็จ ด้วยหวังว่าเด็กและเยาวชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนไผ่กองดินต่อไปในอนาคต

หลักสูตรนักดักทอชุมชนทำให้เธอเปลี่ยนไปมาก
ทั้งกระบวนการคิด การทำงาน ความรู้ทุกอย่าง
ในหลักสูตรสามารถนำมาใช้งานได้ทั้งหมด
ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

เทศบาลตำบลไผ่กองดิน

นายกเทศมนตรี

ปลัดเทศบาล

นักดักทอชุมชน รุ่น 1

ฐิติมา จันทรวินิต

ฉล่องศรี มาเจริญ

กัลยา อรรถาลิงห์

มณฑิพา ศรีท้าว

จิรัชิตี งามถาวรวงษ์

พัสกร อุ่ณอ่อน

หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

นักพัฒนาชุมชน

นักวิชาการศึกษา

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข

จังหวัด
สุพรรณบุรี

แค่ทุกคนยับ... ก็เท่ากับ การพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ทุกคนมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ไม่ใช่แค่ นักกิจกรรมชุมชน ดังนั้นนักกิจกรรมชุมชนต้องเป็น
คนประสานงานให้ทุกคนรับรู้ร่วมกันว่า เราจะพัฒนาอะไร
และเมื่อทุกคนรู้แล้วว่างานคืออะไร รู้บทบาทหน้าที่
ก็เดินไปด้วยกันได้ จะมีพลังดีกว่าทำงานคนเดียว

“มีห่านตัวหนึ่ง หน้าบึ้งหน้าบูด ไม่เอ่ยปากพูด หน้าบูดทั้งวัน แต่ห่านตัวนั้น ส่งเสียงเป็นเพลง อีเล้งเค้งโค้ง”

เสียงต่ำลึกลับสูงของ “ครูส้ม” ผู้ใหญ่ใจดี ประจำฐาน “รักการอ่าน” กิจกรรมล่าสุดของโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ก่อตั้งมาเกือบ 4 ปี โครงการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้ง อบต. โรงเรียน รพ.สต. ชมรมผู้สูงอายุ และผู้ใหญ่ใจดี โดยมี “นักถักทอชุมชน” เข้ามาประสานการทำงาน

แต่กว่าที่ทีมงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของพื้นที่มีผลลัพธ์ที่งดงามเช่นนี้ พวกเขาต้องผ่านด่านผจญภัยเช่นกัน...

โรงเรียนครอบครัว...แก้ปัญหาคบครัว

พรสันต์ อยู่เย็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เล่าว่า ปัญหาเดิมของเด็กในชุมชนคือ รับเพียงความรู้วิชาการจากโรงเรียน ไม่มีวิชาชีพสำหรับเป็นพื้นฐานประกอบอาชีพ สำคัญที่สุดคือขาดวิชาชีวิตในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับสังคม

“วิธีแก้ปัญหาคือ เรียกผู้ปกครองและเด็กมาคุยกันว่าปัญหาเกิดจากอะไร ทำไมลูกคือ ติดเกม ไม่ช่วยงานบ้าน ซึ่งสาเหตุหนึ่งคือผู้ปกครองกับเด็กมีช่องว่างระหว่างวัย จึงไม่เข้าใจกัน ทำให้เด็กรู้สึกขาดความอบอุ่นในครอบครัว” นายกฯ พรสันต์กล่าว

หลังจากพูดคุยกับพ่อแม่และเด็กแล้ว นายกฯ พรสันต์นำสิ่งที่รู้มาใช้เป็นฐานข้อมูล ทว่ายังมองไม่เห็นวิธีการแก้ไข รู้แค่จะต้องแก้ที่ครอบครัว พอดีกับที่เตี้ยง ชมชื่น ส.อบต. หนองสาหร่าย และผู้ใหญ่ใจดีของชุมชน ได้นำแนวคิด “โรงเรียนครอบครัว” จาก

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เข้ามาทดลองใช้

เพียงแล้วว่า เขาคลุกคลีกับการทำงานด้านเด็กอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นทั้ง ส.อบต. และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยมัลลอย เห็นว่าในอดีตที่นี่มีแต่ครูที่ดูแลเด็ก ไม่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งส่วนตัวรู้จักอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการ สรส. อยู่แล้ว เมื่อท่านแนะนำแนวคิดโรงเรียนครอบครัว เขาจึงกลับมาพูดคุยกับ อบต. และก่อตั้งเป็นโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยมัลลอยขึ้น

หลังจากนั้นกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยมัลลอยก็ค่อยๆ เข้ารูปเข้ารอยจากฝีมือการประสานงานของเตียงที่รับตำแหน่งครูใหญ่ของโรงเรียนครอบครัว เขาได้เข้าไปประสานตั้งแต่ วัด โรงเรียน รพ.สต. ทีมผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่ใจดี ชมรมผู้สูงอายุ ผู้ปกครอง และเด็ก ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย เชิญชวนทุกฝ่ายร่วมขับเคลื่อนไปด้วยกัน ครูเตียงบอกว่า **ผลสำเร็จของโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยมัลลอย ต้องยกให้เป็นความดีความชอบของทุกภาคส่วนที่ยื่นมือช่วยกัน**

ขณะที่นายกฯ พรสันต์ สะท้อนถึงความสำเร็จของโรงเรียนครอบครัวว่า กิจกรรมโรงเรียนครอบครัวตรงกับแนวคิดของเขา คือแก้ที่ครอบครัวก่อนจึงจะขยายไปสู่สังคมภายนอกได้ โดยนำเด็กและผู้ปกครองมาทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาส

ให้ต่างฝ่ายต่างแสดงความคิดเห็นว่าต้องการอะไร ทำให้พวกเขารู้จักกันดีขึ้น เด็ก ๆ เกิดทักษะการใช้ชีวิต มีความรับผิดชอบต่อการเรียน และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

จากโรงเรียนครอบครัว...สู่никักกอกชุมชน

แม้โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอยจะให้ดอกผลที่น่าชื่นใจ แต่ก็ใช่ว่า อบต.หนองสาหร่ายจะหยุดยั้งการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ทีมผู้บริหารพร้อมเปิดรับแนวทางใหม่ ด้วยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าอบรมตามข้อเสนอของ **สวสดี กันจรัตน์ อดีตปลัด อบต.หนองสาหร่าย** หนึ่งในผู้มีส่วนร่วมเริ่มและพัฒนาโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอยมาตั้งแต่ต้น ในโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีวรินทร์ กรุดเพชร นักพัฒนาชุมชน ลัดดาวัลย์ แสงสง่า นักวิชาการศึกษา และชนัญศิกานต์ ชัยวันดี บุคลากร เป็นทีมทำงาน

วรินทร์บอกว่า หลังจากได้ฟังแนวคิดหลักสูตรนักถักทอชุมชนที่อาจารย์ทรงพล เปรียบเทียบให้เห็นภาพกระบวนการทำงานเดิม กับกระบวนการทำงานของนักถักทอชุมชน เขาเห็นด้วยว่าการทำงานของท้องถิ่นในปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลง เขาเองก็อยากเรียนรู้ เพราะดูไม่น่าเบื่อ และสามารถนำมาใช้ได้จริง และเมื่อเข้าอบรมจริง ก็พบข้อดีตามคาด โดยเฉพาะในฐานะคนเป็นพ่อที่วรินทร์ย้ำว่า ถ้าลูกของเขาได้รับการพัฒนาตามแบบที่เรียนมา ต้องมีประโยชน์แน่ และหากนำไปใช้กับเด็กในชุมชนก็ย่อมเกิดประโยชน์เช่นกัน สิ่งที่เขาคิดต่อคือ ทำอย่างไรให้ผู้ปกครองคนอื่นเห็นความสำคัญของการพัฒนาลูกหลานตัวเอง

หลักสูตรนี้ทำให้นักถักทอชุมชนได้เรียนรู้หลายเรื่อง อาทิ การประสานงาน การหาต้นทุนทางสังคม การออกแบบกิจกรรม เป็นต้น แต่ละคนนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างสรรค์โครงการในพื้นที่ โดยพิจารณาจากภาระหน้าที่ของ อบต. และการเติมเต็มในสิ่งที่ชุมชนยังขาด กระทั่งเกิดเป็น 2 โครงการ คือ **โครงการพัฒนาการเด็กปฐมวัย** เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมดของตำบลอยู่ในความรับผิดชอบของ อบต. และกำลังประสบปัญหาขาดความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง ทีมนักถักทอชุมชนจึงตัดสินใจแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเปลี่ยนวิธีทำงานคือ ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลจัดการ และส่งครูผู้ดูแลเด็กไปอบรมพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม เพื่อกระตุ้นบทบาทให้ครูเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็ก และเรียกศรัทธาของผู้ปกครอง ผลลัพธ์ของโครงการดังกล่าวทำให้เกิดการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างกลมกลืน

อีกโครงการเป็นการต่อยอดจากโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ที่มีกลุ่มเยาวชนมาร่วมทำกิจกรรมอยู่แล้ว ซึ่งทีมนักถักทอชุมชนก็มองเห็นโอกาสที่จะทำให้กระบวนการของโรงเรียนครอบครัวเข้มแข็งและขยายผลกว้างขึ้น ด้วยการวางระบบผู้รู้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ใจดี ปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมขับเคลื่อนเพิ่ม จากการเชิญชวนประสานงานเพื่อขอความร่วมมือ และการรับสมัคร

หลังจากได้ผู้รู้ที่มีความหลากหลาย จึงหันกลับมา
มองผู้เรียน โดยตั้งเป้าไว้ที่เด็กและเยาวชนของโรงเรียน
ครอบครัวบ้านห้วยม้าลอยที่ผ่านมาได้ทำกิจกรรมเสริม
ทักษะ ทั้งวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพชีวิต จากการลงมือทำ
เช่น เรียนรู้เรื่องการทำนา กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ
กิจกรรมเดิน วิ่ง ปั่น สร้างการเรียนรู้ในชุมชน

ทีมนักถักทอชุมชนมองว่านอกจากเด็ก ๆ จะทำ
กิจกรรมแล้ว ควรสามารถขึ้นมานำกิจกรรมน้อง ๆ และ
ถ่ายทอดสู่รุ่นต่อไปได้ จึงนำมาสู่โครงการพัฒนาแกนนำ
เด็กและเยาวชน โดยเรียนรู้ผ่าน “ค่ายการพัฒนาเด็ก
เยาวชนด้วยกระบวนการละคร” และ “ค่ายภาวะผู้นำ”

หลังกิจกรรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชน
ผ่านไป เยาวชนหลายคนต่างมีความเปลี่ยนแปลงใน
เรื่องการกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก และเกิดกลุ่ม
แกนนำเยาวชนสมความตั้งใจ ทำให้นักถักทอชุมชน
คิดต่อยอดความสำเร็จนี้ จึงประสานให้แกนนำเยาวชน
เข้าไปมีส่วนร่วมกับเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดีของโรงเรียน
ครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ออกแบบฐานกิจกรรมการ
เรียนรู้ในค่ายซัมเมอร์แคมป์ เพื่อให้เพื่อนเยาวชนใน
ชุมชนหนองสาหร่ายได้รับการพัฒนาศักยภาพเช่นเดียวกับพวกเขา

โรงเรียนครอบครัว...พื้นที่แห่งการเรียนรู้

และแล้วการทำงานของนักถักทอชุมชนตำบล
หนองสาหร่ายก็ก้าวสู่ปีที่ 2 พร้อมกับความเปลี่ยนแปลง
คือ การโบกมือลาของ 2 นักถักทอสาวที่ต้องไปปฏิบัติ
หน้าที่ในพื้นที่อื่น ทำให้เหลือเพียงวรินทร์เพียงคนเดียว
แต่การฉายเดี่ยวสำหรับเขาในตอนนี้อยู่ไม่ใช่เรื่องน่าวิตก
กังวลแต่อย่างใด เพราะ “กลไก” การทำงานพัฒนาเด็ก
และเยาวชนได้เกิดขึ้นแล้ว โดยโรงเรียนครอบครัวบ้าน
ห้วยม้าลอย พื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ผูกโยงหัวใจของผู้คนทุก
สังกัดเข้าไว้ด้วยกัน ยิ่งเมื่อเสริมกำลังหนุนจากนักถักทอ
ชุมชนที่เข้ามาช่วยประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ สรรหาต้นทุน
ทางสังคมเพิ่ม และเติมความสร้างสรรค์ในการออกแบบ
กิจกรรม ยิ่งทำให้โรงเรียนครอบครัวยกระดับความเข้มแข็ง
ขึ้น

ครูเดียยกกล่าวถึงข้อดีของการมีนักถักทอชุมชนเข้ามา
ช่วยขับเคลื่อนงานของโรงเรียนครอบครัวว่า เมื่อก่อนการ
ทำงานของทีมผู้ใหญ่ใจดีค่อนข้างลำบาก เพราะต้องประสาน
หน่วยงานภายนอกเอง ทั้งเรื่องวิทยากรและงบประมาณ
หากครั้งไหนที่งบประมาณไม่พอ ผู้ใหญ่ใจดีแต่ละคนต้อง

นำเงินส่วนตัวมาช่วยกัน แต่หลังจากนักถักทอชุมชนเข้ามา ก็ทำงานสบายขึ้น เพราะช่วยจัดระบบการทำกิจกรรม ประสานวิทยากรภายนอก และหางบประมาณเพิ่มเติม

พัชรินทร์ วงษ์สุวรรณ ผู้ใหญ่ใจดี และผู้ปกครองของแกนนำเยาวชน บอกว่า เดิมการทำงานของผู้ใหญ่ใจดีค่อนข้างเหนื่อย เพราะต้องเป็นทั้งคนคิดกิจกรรม ประสานเด็กมาเข้าร่วม และหากผู้ปกครองไม่ยินยอมให้ลูกมา เราก็มีหน้าที่ไปพูดคุยกับพ่อแม่ของเด็กอีก แต่เมื่อมีนักถักทอชุมชนเข้ามา ก็ลดภาระลง แค่พูดคุยว่าอยากเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม เราจะช่วยหามาให้ เหมือนเป็นผู้มาเติมเต็มในสิ่งที่ชุมชนเราขาด

“อ่าน” เปลี่ยนชีวิต

สำหรับกิจกรรมหลักในปีใหม่ของโรงเรียนครอบครัว เน้นไปที่กิจกรรมรักการอ่าน ซึ่งแตกต่างจากทุกปีที่มีทำกิจกรรมด้านา เนื่องจากแปลงนาที่เคยใช้ประกอบภาวขาดน้ำจนทำนาไม่ได้ นักถักทอชุมชนและผู้ใหญ่ใจดีจึงตั้งวงสนทนาหากิจกรรมใหม่ และมาลงตัวที่กิจกรรมรักการอ่าน โดยตั้งกลุ่มเป้าหมายไว้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. แกนนำเยาวชนโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ที่จะหยิบไปต่อยอดให้น้องๆ ในชุมชน
2. ครูศูนย์เด็กเล็ก เพื่อให้นำไปขยายผลกับเด็กในศูนย์ฯ
3. อสม. นำไปใช้กับผู้สูงอายุเวลาลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน

โดยมีวรินทร์ทำหน้าที่ถักทอภาคีเครือข่ายภายในภายนอก ทั้งงบประมาณ วิทยากร และกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมอบรม เมื่อทุกอย่างพร้อม จึงเกิดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคเล่านิทาน อ่านหนังสือ และผลิตสื่อสร้างสรรค์เป็นหนังสือเล่มแรก เป็นเวลา 2 วัน

“ตอนแรกสัมผัสเข้ามาว่าร่วมโครงการรักการอ่านในฐานะ “คนนำทาง” แค่ช่วยคัดตัวพี่ๆ นักอ่านกระจายไปตามบ้านที่มีน้องเล็กวัย 1 - 5 ขวบ ปรากฏว่าหนึ่งในนักอ่านมีน้องเพลงลูกสาวของสัมผัสด้วย และน้องยังไม่มีเพื่อนที่ไปอ่านคู่กัน สัมผัสจึงออกไปอ่านเป็นเพื่อนลูกด้วย” **ครูสัมผัส - พรทิพย์ พวงรัตน์** ครูอนุบาลโรงเรียนบ้านห้วยม้าลอย และผู้ใหญ่ใจดี เล่าย้อนถึงเหตุผลที่ทำให้เธอกลายมาเป็นผู้ดูแลหลักในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งรูปแบบกิจกรรมรักการอ่าน จะเป็นการให้พี่ๆ นักอ่านที่เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาจับคู่กัน เดินทางไปอ่านนิทานให้น้องระดับอนุบาลและก่อนอนุบาลฟังที่บ้านในช่วงเย็นหลังเลิกเรียนทุกวัน จากบทบาทแรกสุดของครูสัมผัสที่แค่ประสานระหว่างวิทยากร เด็กและผู้ปกครอง เธอผันตัวมาเป็นผู้ดูแลหลักของโครงการอย่างเต็มใจ เพราะเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับลูกของเธอ

“สัมผัสเคยตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมลูกสาวของเธอที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้ว ไม่เคยสนใจหนังสือเวลาไปเดินห้างก็ปรี๋เข้าไปใส่แต่ขนมและของเล่น พอได้ยินเพื่อนครูเล่าว่าลูกเขาวี๊ดเข้าแต่ร้านหนังสือ สัมผัสก็ในใจว่า

สิ่งที่ผมชอบใน
โรงเรียนครอบครัว
คือเด็กกับผู้ใหญ่
ต่างได้บอกความชอบ
ของตัวเอง แล้วมา
ร่วมกันหาตรงกลาง
ที่ทั้ง 2 ฝ่ายพอใจ

อยากให้ลูกเราเป็นบ้าง แต่ไม่นึกย้อนมาหาตัวเองเลยว่า **ผิดที่เราไม่เคยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่ลูกต่างหาก** กระทั่งโครงการรักการอ่านเข้ามา นื่องเพลงถึงสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น และช่วยสร้างสายใยระหว่างลูกๆ ของส้มด้วย เพราะนื่องเพลงจะมีน้องไผ่น้องชายแท้ๆ เป็นหนึ่งในนื่องผู้ฟัง เมื่อก่อนเวลากลับถึงบ้าน เขาจะต่างคนต่างเล่น แต่พอมีหนังสือเข้ามา เพลงจะเรียกไผ่มาฟังเขาอ่านหนังสือ พี่น้องก็รักกันมากขึ้น”

นอกจากพาลูกสาวเดินทางอ่านนิทาน ครูส้มยังมีหน้าที่แนะนำเทคนิคการอ่านแก่เหล่าเยาวชนในโครงการด้วย และบางครั้งก็ตามคุณเด็ก ๆ เวลาปฏิบัติงาน เพื่อถ่ายรูปลงไปเป็นหลักฐาน

“การให้พี่ไปอ่านหนังสือให้น้องฟังส่งผลดีต่อทั้ง 2 ฝ่าย นักอ่านได้ฝึกพูดจนชัดเจน รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ และเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ด้านนื่องผู้ฟังก็ได้ฝึกสมาธิ ฝึกความจำจากการฟัง และฝึกการพูดเช่นกัน **สำคัญคือเด็ก ๆ ผู้เข้าร่วมทุกคนเกิด “นิสัยรักการอ่าน” ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับอนาคตของพวกเขา**” ครูส้มกล่าว

รวมเป็นหนึ่ง

การทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่ อบต.หนองสาหร่ายวันนี้ เกิดภาพการขยับงานของทุกส่วน เหตุจากสายตาที่ต่างมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กในชุมชนเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน ตั้งแต่ฝ่ายบริหารที่วรินทร์บอกว่ามีนโยบายชัดเจนเรื่องการพัฒนาให้คนรุ่นต่อไปมีศักยภาพ เขาจึงทำงานง่ายสามารถนำเสนอความคิดได้เต็มที่

ต่อมาคือเหล่าภาคี ทั้งที่มาจากการเข้าไปประสานของนักถักทอชุมชน และที่มีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งมีความเข้มแข็ง และให้คุณค่าแก่งานพัฒนาเด็ก

ครูเตียงเล่าถึงสิ่งที่ทำให้การทำงานกับเด็กเป็นเรื่องสนุก คือ ต้องใช้หัวใจสื่อกับเด็กให้ได้ เข้าใจความต้องการของเด็ก และต้องมีใจรักที่จะทำ

ขณะที่ **จ.ส.อ.ชาญ ติมี ประธานสภา อบต.หนองสาหร่าย และผู้ใหญ่ใจดี**ฝ่ายสนับสนุนทุนทรัพย์และอำนวยความสะดวก อย่ถึงความประทับใจส่วนตัวในกระบวนการโรงเรียนครอบครัว **“สิ่งที่ผมชอบในโรงเรียนครอบครัว คือ เด็กกับผู้ใหญ่ต่างได้บอกความชอบของตัวเอง แล้วมาร่วมกันหาตรงกลางที่ทั้ง 2 ฝ่ายพอใจ”**

ด้าน**คุณแม่พัชรินทร์ วงษ์สุวรรณ** ที่ตอนแรกพาตัวเองลงมาทำงานกับเด็ก ๆ และโรงเรียนครอบครัวในฐานะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน (อสม.) ด้วยสนใจในวิธีการเรียนรู้นอกกรอบ และเมื่อพบว่ากิจกรรมตรงนี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็ก และช่วยสร้างความผูกพันในครอบครัว เธอจึงพาน้อง**ฝ้าย-อมรรัตน์ วงษ์สุวรรณ** ผู้เป็นลูกสาวเข้ามาเป็นแกนนำเยาวชน นั่นเป็นการตัดสินใจที่เธอยืนยันว่าคิดไม่ผิด

“น้องฝ้ายมีพื้นฐานต่อต้านการเข้าชุมชน ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่ในกฎเกณฑ์ การเข้ามาทำกิจกรรมของโรงเรียนครอบครัวครั้งแรก เราจึงต้องบังคับมา บางทีจ้างด้วย ขนมนะ อยากให้กิจกรรมตรงนี้ทำให้ลูกผูกพันกับเรา เพราะเวลาอยู่บ้านเขาไม่ค่อยคุยกับ พ่อแม่ มีโลกส่วนตัวสูง อยู่กับโทรศัพท์ และทีวี แต่หลังทำกิจกรรมได้สัปดาห์ น้องฝ้าย เริ่มเปลี่ยนแปลงทีละนิด จากต้องบังคับก็อยากมาเองบ้างนิดหน่อย จนล่าสุดน้องฝ้าย มาด้วยใจ มีความสุขกับกิจกรรม จากที่เคยบ่นร้อน เหนื่อย รำคาญ ไม่มีอีกแล้ว”

ใช้แค่พาลูกสาวมารับกิจกรรมจนเปลี่ยนนิสัย คุณแม่จิตอาสายังนำแนวคิด การสร้างกิจกรรมไปประยุกต์กับงานในบ้าน เพื่อสร้างความผูกพันระหว่างพ่อ แม่ ลูกด้วย เช่น ช่วยกันปลูกข้าวโพดในวันหยุด เรื่องทำกับข้าวก็แบ่งให้สามีทำหน้าที่หนึ่ง ลูกทำอีกหนึ่งที่ พัทธินทร์บอกว่า การทำกิจกรรมยังทำให้เธอรู้สึกดีกับการเป็น “ผู้ให้” ทั้งให้การดูแลเด็กคนอื่นในชุมชน และให้แนวคิดการสร้างสัมพันธ์ภาพกับลูกแก่คุณแม่ คนอื่น

การทำกิจกรรม
ยังทำให้รู้สึกดีกับ
การเป็น “ผู้ให้”
ทั้งให้การดูแลเด็ก
คนอื่นในชุมชน และ
ให้แนวคิดการสร้าง
สัมพันธ์ภาพกับลูก
แก่คุณแม่คนอื่น

ปรับความคิด...เปลี่ยนพฤติกรรม “ผลลัพธ์” ที่จับต้องได้

หากถามว่าความสำเร็จของโครงการในมือเด็กกระทิงชุมชนสำเร็จแค่ไหน คำตอบ ที่เด่นชัดคงต้องดูจากเปลี่ยนแปลงของเยาวชนในชุมชน โดยปัจจุบัน แกนนำ เยาวชนของหนองสาหร่ายเกิดขึ้นแล้ว 2 รุ่น ซึ่งรุ่นแรกได้ไปศึกษาต่อต่างถิ่น ส่วน รุ่นที่ 2 กำลังเคลื่อนไหวงานอยู่ และต่างพบว่าตัวเองมีการปรับความคิด เปลี่ยนพฤติกรรม ไปมาก นับจากวันแรกที่ก้าวเข้ามา

มอส - จิรพงษ์ สว่างศรี เล่าว่า เมื่อก่อนเขาเล่นแต่กีฬา ไม่สนใจใคร พอมาทำ กิจกรรมกับโรงเรียนครอบครัว ก็เริ่มผูกพันและสนิทสนมกับเพื่อนหมู่อื่น เริ่มอ่านหนังสือ เยอะขึ้น เพราะต้องไปสอนพิเศษให้น้องๆ พออ่านมากก็ช่วยให้จับใจความเป็น เขียนเรียงความได้ดีขึ้น

ส่วน **เต้ย-กฤษณัย ชมชื่น** บอกว่า เคยเป็นคนขี้เกียจ ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ตื่นสาย ไม่เก็บที่นอน แต่พอมาทำกิจกรรมก็ช่วยฝึกนิสัยรับผิดชอบ ทำให้เปลี่ยนตัวเอง ไปสู่อีกด้าน ตื่นเช้า และช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ คล้ายกับลูกพี่ลูกน้องของเขา คือ **ดา - วนิดา ชมชื่น** ที่เมื่อก่อนชอบอยู่บ้าน แต่พอลองมาทำกิจกรรมตามคำชวนของ ลูกเต้ยก็สนุกที่ได้รู้จักและพูดคุยกับเพื่อนแกนนำคนอื่น เกิดความกล้าแสดงออกมากขึ้น

ปาน - ปารมี แซ่ม้า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากการโดนบังคับ ทว่าพอมีเพื่อนก็ เริ่มอยากมาเอง และเมื่อมีพี่มาสอนกิจกรรม จึงสนใจสอนน้องต่อเช่นที่เคยได้รับมา

และเยาวชนที่ยืนยันว่าตัวเองมีความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก เหมือนแม่ของเธอ บอกคือ **ฝ้าย - อมรัตน์ วงษ์สุวรรณ** “เมื่อก่อนหนูเป็นคนขี้และไม่โอ หนูน้องแถวบ้าน ยังกลัว และไม่ค่อยกล้าเข้าหา พอทำกิจกรรมจึงเริ่มจัดระเบียบตัวเองได้ ไม่ไหน้อยลง น้องก็มาวิ่งเล่นด้วย ตอนทำกิจกรรม หนูชอบตรงที่พี่นักกิจกรรมชวนเล่นกิจกรรม สนุกๆ นอกจากนั้นยังคอยให้คำปรึกษาเวลาพวกหนูต้องลงมือทำกิจกรรมด้วย”

“ในความเห็นของผมคิดว่าตั้งแต่บ้านเรานักกักตอชุมชนเข้ามา สถานการณ์เรื่องเด็กดีขึ้นกว่าเดิม ดูจากเด็กที่เคยนั่งเกาะกลุ่มมั่วสุมกันแถวราวสะพาน ช่วงนี้ลดลงจนแทบไม่มี และเมื่อมีงานของชุมชน เด็ก ๆ ก็มาช่วยกันจัดงาน ผมว่าพวกเขามีความรับผิดชอบมากขึ้น”

นายกฯ พรสันต์ สะท้อนสถานการณ์เด็กและเยาวชนล่าสุดที่เขาประจักษ์ผ่านสายตา ก่อนขยายความต่อถึงข้อดีของการมีนักกักตอชุมชนว่า หลังผ่านการอบรม นักกักตอชุมชนมักมีความคิดแปลกใหม่และน่าสนใจในการทำงานมานำเสนอ เขาจึงไว้ใจให้นักกักตอชุมชนเป็นตัวหลักในการเคลื่อนไหวนโยบายด้านเด็ก โดยจะเรียกเข้ามาพูดคุยและมอบหมายงาน ส่วนการหนุนเสริมเขายินดีสนับสนุนเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณหรือบุคลากร เพราะมองว่าเจ้าหน้าที่ อบต. ควรลงมาดูแลชุมชนร่วมกัน ไม่ใช่ทำแค่งานในหน้าที่

เป้าหมายที่ต้องไปให้ถึง

ระยะเวลา 2 ปีกับการรับหน้าที่นักกักตอชุมชนของวรินทร์ ทำให้เขาปรับเปลี่ยนตัวเองไปหลายอย่าง ตั้งแต่กระบวนการคิด กระทั่งวิธีแก้ปัญหา เขายกตัวอย่างให้ฟังว่าการทำงานตำแหน่งนักพัฒนาชุมชนของเขาในอดีตจะคิดแค่ต้องให้ชาวบ้านฝึกอาชีพด้วยการถักกระเป๋

ทำไข่เค็ม แต่หลังเข้ากระบวนการนักกักตอชุมชนจึงทราบแล้วว่าต้องถามความต้องการของชาวบ้านก่อน นอกจากนั้นเขายังนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น การเลี้ยงดูลูก ที่เปลี่ยนมาใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ รับฟังว่าลูกอยากทำอะไร เพราะตระหนักแล้วว่า สิ่งที่เขาคิดอาจจะไม่ได้ดีที่สุด ถูกที่สุด และเหมาะสมที่สุดเสมอไป

เมื่อการทำงานบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งความสำเร็จก้าวแรก ย่อมถึงช่วงเวลาที่ต้องมองหาหนทางก้าวต่อไป การเชื่อมร้อยกักตอของวรินทร์ก็เช่นกัน เขาวางแผนจะสร้างแกนนำเยาวชนรุ่นที่ 3 ไว้เรียบร้อยแล้ว และมีที่มาต่างจาก 2 รุ่นแรกด้วย

“ตอนนี้แกนนำรุ่นแรกเป็นพี่ใหญ่แล้ว หลายคนเข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย หรือย้ายไปเรียนอยู่โรงเรียนมัธยมในตัวอำเภอ จนมีเวลามาทำกิจกรรมน้อยลง ส่วนแกนนำรุ่นที่ 2 กำลังจะเต็มเต็มศักยภาพการเป็นผู้นำโดยฝึกให้คิดและดำเนินกิจกรรมเอง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในตัวพวกเขาแล้วคือ ความกล้าแสดงออก การปรับตัวเข้ากับสังคม รู้จักวางเป้าหมายในชีวิต และการช่วยเหลือชุมชนตัวอย่างที่เห็นชัดคือ เมื่อเจอคนแปลกหน้าจะยกมือไหว้เป็นอันดับแรก เพราะรู้มารยาทการเข้าสังคม จากการสอนเรื่องหลักอาวูโสตามวิถีชุมชนของที่นี่”

การทำงานกับท้องถิ่น ต้องพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็ง การทำงานจะสิ้นไหลไปได้ตลอด

สำหรับแกนนำรุ่นที่ 3 นั้น วรินทร์เปลี่ยนวิธีคัดเลือกใหม่ โดยพิจารณาจากปัญหาของเด็กแกนนำชุดแรก ที่มาจากต่างโรงเรียน ต่างระดับชั้น จึงประสานงานค่อนข้างยาก เพราะต้องติดต่อทั้งครูและผู้ปกครอง แต่หากเป็นเด็กจากโรงเรียนวัดสระด่าน ที่ตั้งอยู่ในตำบลหนองสาหร่าย ย่อมง่ายต่อการประสานมาทำกิจกรรม ยิ่งถ้าดึงครูมาเป็นพี่เลี้ยงด้วย จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองไปได้ และเมื่อเด็กรุ่นนี้ผ่านกระบวนการของโรงเรียนครบครันแล้ว พวกเขาสามารถนำไปใช้กับน้องๆ ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนได้

ทุกส่วนล้วนสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก

แม้ตลอดมา อบต.หนองสาหร่าย จะจัดทำโครงการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน แต่วรินทร์บอกว่าหลายโครงการนั้นเกิดจากเขาคิดคนเดียว ทำคนเดียว ไม่มีการประสานภาคีเข้ามา และไม่ได้มองถึงการพัฒนางานให้ต่อเนื่อง ทว่าเมื่อผ่านการอบรมนักถักทอชุมชน เขาจึงปรับกระบวนการทำงานใหม่ เห็นผลลัพธ์ได้จากโรงเรียนครบครัน ที่เขาคิดทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และเด็กจากแต่ละหมู่บ้านเข้าด้วยกัน

*“เราคือคนแบ่งบทบาทหน้าที่ให้แต่ละฝ่าย เพื่อให้เขาเคลื่อนไหวกันไปพร้อมกับเรา อย่างกิจกรรมรักการอ่าน ก็ชักชวนครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าร่วม เพราะหลักการอ่านจะเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย จึงอยากให้ครูผู้ดูแลเด็ก มาเรียนรู้ร่วมกับเรา ผมว่า**ทุกคนมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ไม่ใช่แค่**นักถักทอชุมชน **ดังนั้น**นักถักทอชุมชนต้องทำหน้าที่ประสานงาน ทุกคนรับรู้ร่วมกัน เราจะพัฒนาอะไร และเมื่อทุกคนรู้แล้วว่างานคืออะไร รับบทบาทหน้าที่ ก็เดินไปด้วยกันได้ จะมีพลังดีกว่าทำงานคนเดียว”*

วิธีการเข้าไปประสานงานกับชาวบ้านของวรินทร์คือ ให้ความจริงใจเข้าไปพูดคุย เหมือนลูกหลานคนหนึ่ง ไม่ใช่ไปแบบข้าราชการ และต้องผ่านการทำงานร่วมกันหลายงาน โดยเฉพาะงานไหนที่ชุมชนต้องการทำก็อาสาเข้าไปเป็นที่ปรึกษา คอยช่วยเหลือ แต่ต้องอาศัยเวลา เพื่อให้ศรัทธาและความตั้งใจจริงจะจางแจ้ง พอชาวบ้านรู้สึกคุ้นเคยเหมือนเป็นคนในครอบครัวแล้ว ก็จะเชื่อใจ และศรัทธา ทำให้การทำงานง่ายขึ้น และความศรัทธาในสิ่งที่นำพาวาระสำคัญอย่างเรื่องเด็กและเยาวชนให้เด่นชัดขึ้นกว่าเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน วรินทร์ยืนยันว่าการทำงานกับท้องถิ่น ต้องพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็ง การทำงานจะสิ้นไหลไปได้ตลอด

การให้พี่ไปอ่านหนังสือให้น้องฟังส่งผลดีต่อทั้ง 2 ฝ่าย นักอ่านได้ฝึกพูด
จนชัดเจน รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ และเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
ด้านน้องผู้ฟังก็ได้ฝึกสมาธิ ฝึกความจำจากการฟัง และฝึกการพูดเช่นกัน
สำคัญคือเด็กๆ ผู้เข้าร่วมทุกคนเกิด “นิสัยรักการอ่าน” ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดี
สำหรับอนาคตของพวกเขา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล พรสันต์ อยู่เย็น
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทิชากร สุนทรวิภาต
นักถักทอชุมชน รุ่น 1
วรินทร์ กรุดเพชร นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
สุพรรณบุรี

ก้าวที่สอง... ต้องไกลกว่า ก้าวแรก

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองงา
อำเภอหนองหญ้าไซ
จังหวัดสุพรรณบุรี

จากเดิมที่ต่างคนต่างทำงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ...
แต่ปัจจุบันภาพเหล่านั้นไม่มีแล้ว ทุกวันนี้เราจะคุยกันในทีมเสมอ
เวลาที่เราจะทำงานเรื่องเด็กและเยาวชน ไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีฝ่าย
งานประจำเราก็ตายังคงทำไป แต่เมื่อไหร่ที่เราทำงานเกี่ยวกับเด็ก
และเยาวชน ทุกคนจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน
บางเรื่องงานประจำที่ทำเกี่ยวกับเรื่องเด็กอยู่แล้ว
ก็ให้หยิบเอาเรื่องเด็กเข้าไปอยู่ในส่วนของงานประจำ
แต่ต้องไม่ทำให้งานประจำของตัวเองให้เสียหาย

ทำไมถึงตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้าอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน? คำถามเปิดประเด็นเมื่อเริ่มต้นสนทนากับ บุญยัง วังเปรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ตัดสินใจส่งนักกักตอชุมชนเข้าอบรม

“เวลาที่เรทำงานด้านเด็กและเยาวชน บางทีน้องๆ ยังมีประสบการณ์ด้านเด็กและเยาวชนน้อย ทำให้มองงานไม่ครอบคลุม เพราะการทำงานด้านเด็กนั้นจะมองแค่กลุ่มวัยรุ่นไม่ได้ แต่ต้องมองภาพรวมตั้งแต่ก่อนเด็กเกิดด้วยซ้ำ แต่หลังจากที่เขาผ่านหลักสูตรนักกักตอชุมชนปี 1 มาแล้ว ทำให้เขามองงานได้เป็นองค์รวมมากขึ้น ที่สำคัญเขายังได้นำความรู้จากหลักสูตรนักกักตอชุมชนมาบูรณาการกับการทำงานประจำจนต่อยอดไปสู่การทำงานด้านเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี”

เพราะเห็นว่าหลักสูตรนักกักตอชุมชนเป็น “เครื่องมือ” สำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตำบลหนองขาม คือเหตุผลสำคัญที่นายกฯ บุญยัง ตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนอีกครั้ง...

“หลังจากจบหลักสูตรในปีที่ 1 เห็นเลยว่า ตอนนั้นเรามุ่งพัฒนาแกนนำเฉพาะเด็กโต ปัญหาที่ตามคือ เด็กเหล่านั้นต่างออกไปเรียนต่อนอกพื้นที่ ส่งผลให้โครงการที่เราทำไว้เกิดช่องว่าง บทเรียนจากปีแรกทำให้เราเรียนรู้เรื่องการสร้างเด็กเราต้องกลับมาทบทวนใหม่ว่า เราควรจะสร้างตั้งแต่เด็กๆ จะดีกว่า แล้วค่อยๆ สร้างเป็นรุ่นๆ ไป พอรุ่นนี้โตเราจะได้มีน้องๆ แถว 1 แถว 2 ที่พร้อมจะเป็นแกนนำเด็กในรุ่นต่อไป” เอกซ์ - ธนิษฐ พิมพพันธ์ หัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าถึงประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเมื่อครั้งก่อน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม
เข้าร่วมโครงการหลักสูตรนักกักตอชุมชน
มาเป็นปีที่ 2 แล้ว

ถึงแม้จะเป็นรุ่นพี่แต่นั้นไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะราบรื่นเสมอไป ผลจากการทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาทำให้เอ็กซ์ต้องกลับมาคิดต่อกับทีมงานใน อบต. เพื่ออุดช่องว่างงานของในปีที่ผ่านมา

“หลังจากที่เรามองเห็นปัญหาว่าเด็ก
แกนนำที่เราเคยสร้างไว้ ออกไปเรียนต่อ
นอกพื้นที่ ทั้งผม ปลัด ท่านนายกฯ รวมถึง
ทีมงานมานั่งปรึกษากันเพื่อหาแนวทางในการ
พัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ทำอย่างไร
ให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.เรา
ยั่งยืน จนได้ข้อสรุปว่าในปีนี้จะเริ่มพัฒนา
เด็กแกนนำตั้งแต่ ป.6 - ม.2 โดยยังคง
เด็กแกนนำรุ่นที่ 1 ไว้เหมือนเดิม” เอ็กซ์
กล่าว

ก้าวที่สอง...ต้องไกลกว่า ก้าวแรก

เอ็กซ์เล่าต่อว่า เมื่อหารือกันจนได้
ข้อสรุปว่าจะตั้งเด็กกลุ่มวัยใสที่เคยเข้าร่วม
โครงการปี 1 มาพัฒนาเป็นเด็กแกนนำ ผ่าน
กิจกรรม **ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์** เพราะ
อยากให้เด็กได้ทานอาหารที่ปลอดภัยสารพิษ
ครั้งนี้มีเด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 50 คน
เดิมทีทีมงานวางแผนกันว่าจะนำผลผลิต
ที่ได้ไปขายที่ตลาดนัด แต่ท่านนายกฯ
บุญยังมองว่าโครงการนี้เด็กๆ เพิ่งทำกัน

ครั้งแรกน่าจะให้นำนัฟผลผลิตกลับไปให้ที่บ้านดู เขาน่าจะเกิดความภาคภูมิใจมากกว่า หลังทำกิจกรรมเสร็จ ทีมงานถอดบทเรียนการทำงานร่วมกันสรุปได้ว่า พวกเขายังเป็นคนคิดกิจกรรมให้เด็กทำเหมือนเดิม ทำอย่างไรเด็กจะมีโอกาสคิดกิจกรรมขึ้นเอง

“ตอนนั้นเราค่อนข้างสับสน ทั้งอยากปั้นเด็กชุดเล็กให้เขาสานต่อกิจกรรมของเราต่อไป ในขณะที่เด็กโตที่เราเคยสร้างไว้ก็เริ่มหายไป ใจก็กลัวว่าโครงการจะไม่ต่อเนื่อง แต่โชคดีที่ท่านนายกฯ มีโอกาสได้ไปเรียนรู้ดูงานหลักสูตรนักกักตอชุมชนเพิ่มเติมที่เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ จึงนำความรู้ที่ได้รับมาขยายผลต่อในพื้นที่ ท่านบอกว่า หากจะให้งานยั่งยืนเราต้องมีทีมที่เลี้ยงที่จะคอยดูแลให้คำปรึกษากับเด็ก ๆ ในพื้นที่ เหมือนที่เราทำโครงการพี่เลี้ยงวัยใส” เอ็กซ์บอกเล่ารายละเอียด

ถึงแม้จะพอเห็นลู่อู่ทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ยั่งยืนแล้ว แต่ทีมก็ยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้เด็กคิดทำโครงการได้ด้วยตัวเอง

ประชาคมเด็ก...แนวคิดใหม่ของ อบต.หนองขาม

ประชาคมเด็ก คือข้อเสนอจากเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป อบต. หนองขาม เพราะเชื่อว่าขนาดคนโตยังจัดทำประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นว่าเขาต้องการอะไร เด็กก็ต้องอยากทำกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของตนเอง จึงเกิดเป็นแนวคิดการทำ**ประชาคมเด็ก**ขึ้น

เมื่อตกลงว่าจะทำประชคมเด็ก ทีมนักกักตอชุมชนร่วมวางแผนพร้อมลงพื้นที่พูดคุยกับผู้นำชุมชนให้แต่ละบ้านๆ ในหมู่บ้านมาพูดคุยทำความเข้าใจกันก่อนในเบื้องต้น จนครบทุกหมู่บ้าน หลังจากนั้นนัดรวมตัวกันอีกครั้ง แต่ครั้งนี้ดึงผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่ใจดี ผู้ปกครอง และตัวน้องๆ ที่มีใจอยากเข้าร่วมโครงการมาพูดคุยกันที่ อบต.

“พวกเราแบ่งเป็นกลุ่มให้เด็กนำเสนอกันเองว่า เขาอยากทำกิจกรรมอะไร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนโตอย่างเราคาดไม่ถึง เพราะโครงการที่น้องคิดเป็นโครงการง่าย ๆ แต่น้องเขามีกระบวนการทำเป็นขั้นเป็นตอนมาก เช่น น้องนำเสนอโครงการเก็บขยะรีไซเคิลไปขาย โดยเริ่มต้นจากประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านคัดแยกขยะก่อน หลังจากนั้นเด็ก ๆ นำขยะที่คนในหมู่บ้านแยกไว้แล้ว มาแยกต่อว่าอันไหนที่สามารถนำไปขายได้แล้วอันไหนนำมารีไซเคิลได้ น้องเขาคิดต่อยอดไปถึงรายได้ว่าจะนำไปทำอะไรบ้าง บางคนก็บอกว่าไปทำบุญให้กับวัด หรือนำไปซื้อต้นไม้มาปลูก เป็นต้น” เอ็กซ์เล่าบรรยากาศในวันนัดประชาคมเด็กให้ฟัง

เอ็กซ์บอกอีกว่า อบต.หนองขามมี 11 หมู่บ้าน ตอนประชาคมมีเด็ก 8 หมู่บ้านที่เข้าร่วมทำประชาคม เบื้องต้นได้หมู่บ้านละ 3 โครงการ ซึ่งทาง อบต.วางแผนไว้ว่าจะให้ทุกโครงการที่เสนอมาได้ลงมือทำทั้งหมด แต่อาจจะมีการจับมารวมกันบ้างในกรณีที่เสนอโครงการเหมือนๆ กัน โดยวางแผนจะเริ่มขับเคลื่อนโครงการในช่วงปิดเทอม

“เรารู้สึกปลื้ม และแปลกใจมากที่เห็นพลังของเด็ก ๆ ที่เขาช่วยกันระดมความคิด พอเราเปิดโอกาสให้เขาคิดเองถึงแม้เรื่องที่ได้ออกมาจะเป็นเรื่องเล็ก ๆ แต่เป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่อย่างเราก็มองข้ามไป แต่ที่ดีมากคือเราเห็นความร่วมมือของเด็กในตำบลเรา” เอ็กซ์พูถึงความรู้สึกเมื่อเริ่มเห็นลู่วางในการพัฒนาถนนน้ำร้อน 2

หนองขามเพี้ยว...ว

หลังทำประชาคมเด็กผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ขั้นตอนต่อไปคือการเขียนแผนและนำเสนอต่อสภาตำบล ซึ่งทางสภาตำบลเองก็สนับสนุนกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชนเต็มที่ การอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาถนนน้ำจึงเกิดขึ้นงานนี้มีพี่อ้อย - วราภรณ์ หลวงมณี สถาบันยุวโพธิชน และอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เข้ามาเป็นกระบวนกรที่ช่วยจุดประกายแนวทางการพัฒนาถนนน้ำให้กับทีม อบต.หนองขามเป็นอย่างมาก ทั้งนี้หลังจากจัดตั้งกลุ่มสภาถนนน้ำเด็กและเยาวชนรุ่น 2 ได้แล้ว เด็ก ๆ ต่างชวนกันคิดตั้งชื่อกลุ่มใหม่ เพราะไม่อยากใช้คำว่าสภาเด็กและเยาวชนซ้ำกับรุ่นพี่ ทั้งหมดจึงตั้งวงพูดคุยเสนอชื่อกลุ่ม จนได้ชื่อสรุปของกลุ่มว่า **หนองขามเพี้ยว..ว**

น้องนนท์ - รัชชานนท์ ดีเสมอ ตัวแทนถนนน้ำหนองขามเพี้ยว สวมเสื้อยืดสีฟ้าอ่อน สกรีนตัวหนังสือ

สีฟ้าเข้มสะดุดตา **หนองขามเพี้ยว...ว** “หนองขามเพี้ยวพวกเราช่วยกันตั้งชื่อกลุ่มกันเองครับ หมายถึงสนุกเพี้ยวใครพาเราไปไหนเราก็ไป นอกจากชื่อกลุ่มแล้วเรายังเพงชื่อหนองขามเพี้ยวด้วย ในนั้นเราจะโพสต์เรื่องสนุก ๆ รูปภาพที่เราไปทำกิจกรรมเราจะมาโพสต์กันในเพจนี้ครับ”

น้องนนท์บอกว่า เขาชอบมาร่วมกิจกรรมกับพี่ ๆ เพราะมีกิจกรรมสนุก ๆ ให้ได้ทำมากมาย ทั้งกิจกรรมวัยใสใจทำดี พาเด็ก ๆ ไปที่วัดหนองขามช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์ บัณฑิตยานทุกเช้า หรือช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าวที่ชอบมาทำกิจกรรมเพราะว่าพี่ ๆ ใจดี ปกติก็อยู่บ้านเฉย ๆ แต่ถ้ามาทำกิจกรรมที่ อบต. พี่เขาจะสอนเราให้เรารู้จักการพับผ้า กวาดบ้าน ภูบ้านที่เราสามารถนำกลับไปช่วยพ่อแม่ได้

น้องเฟส - วรรณพรรณ ชำนาญศิลปะ ที่เห็นเพื่อน ๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมจากปีที่แล้ว จึงอยากมาร่วมกิจกรรมกับพี่ ๆ นักถักทอชุมชนบ้าง “ตอนนั้นผู้ใหญ่บ้านมาชวน จึงสมัครใจที่จะมาร่วมกิจกรรมด้วย กิจกรรมที่ชอบคือ การได้พูดคุยกับพี่ ๆ อบต.เขาจะสอนเรื่องการพูดที่ถูกวิธีให้กับเรา อย่างเช่น เวลาพูดกล่าวต้อนรับคณะที่มาเยี่ยม อบต. ตอนแรกก็รู้สึกกลัว แต่ก็รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำได้” ผลพวงจากผู้ใหญ่ที่เปิดพื้นที่ให้กับน้องเฟสได้ทำในสิ่งที่เธอรัก นั่นคือการที่เธอได้พูด รอยยิ้มของเธอจึงมักจะหลุดออกมาทุกครั้งเวลาที่เธอพูดถึงสิ่งที่เธอได้ทำร่วมกับพี่ ๆ นักถักทอชุมชน

เพราะประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ผสมกับการเข้ารับการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ ทำให้ทีมงานได้เก็บเกี่ยวความรู้มาประยุกต์ให้เข้ากับพื้นที่ของตนเอง

“เดิมเราคิดกิจกรรมเองทั้งหมด กลุ่มนี้ให้น้องทำดนตรี กลุ่มนี้ทำขนม ซึ่งบางครั้งสิ่งที่เราหยิบยื่นให้น้องเขาไปอาจจะไม่ใช่ในสิ่งที่เขาอยากทำ เราจึงตกลงที่จะเปิดโอกาสให้เขาได้คิดเอง ทำเอง เรามีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณให้เขาได้ทำกิจกรรมในสิ่งที่เขาเสนอมารเองก็ไม่ต้องเหนียว ไม่ต้องมานั่งคิดว่าน้องๆ จะชอบกิจกรรมที่เราคิดให้ไหม เราเปิดโอกาสให้เขาเต็มที่” เอ็กซ์กล่าว

ใจวัดใจ...ชุมชนร่วมใจ

เพราะเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงไม่แปลกที่งานด้านเด็กและเยาวชนจะได้รับการอนุมัติเต็มที่จากสภาตำบล ไม่ว่าจะเป็นโครงการเล็กหรือใหญ่

জন পুথোগসা ประธานสภาตำบลหนองขาม บอกถึงเหตุผลที่อนุมัติโครงการแผนงานด้านเด็กและเยาวชนว่า งานด้านเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องของทุกคนในชุมชน เราเองก็มีส่วนในการช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชน เลยตกลงกับสมาชิกว่าควรอนุมัติโครงการด้านเด็กและเยาวชนที่ อบต. นำเสนอ โดยพวกเราจะคอยดูความสำเร็จของเขายู่งๆ ว่าเขาจะพัฒนาไปได้ไกลแค่ไหน ผลที่เห็นชัดจากการจัดกิจกรรมคือ เห็นรอยยิ้ม เห็นความสุขของเขา เห็นความคิดดีๆ ที่เขานำเสนอออกมา เราเองก็ยอมรับในความคิดเขา แต่ก่อนการรวมตัวของเด็กน้อยมาก แค่ 2-3 ปีมานี้เด็ก ๆ อยากทำกิจกรรมกับ อบต. มากขึ้น สังเกตจากเด็กที่เข้าร่วมโครงการพอกกลับไปบ้านเขาหันมาพูดคุยกับผู้ปกครองมากขึ้น จากเดิมที่ต่างคนต่างอยู่

ที่ผ่านมา สภาตำบลสนับสนุนงบประมาณด้านเด็กและเยาวชนให้กับ อบต. หนองขามมาโดยตลอด ปีละไม่ต่ำกว่า 5,000-20,000 บาท แต่เพราะอยาก **“วัดใจ”**

กับสภาตำบลว่าให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากน้อยแค่ไหน ปีนี้ (2559) เอ็กซ์และทีมนักถักทอชุมชนจึงเสนองบประมาณเด็กและเยาวชนสูงถึง 250,000-300,000 บาท ซึ่งสภาก็อนุมัติผ่านด้วยดี เอ็กซ์มองว่าส่วนหนึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในพื้นที่ และอีกส่วนหนึ่งมาจากนายกฯ บุญยังทุกครั้งทีประชุม นายกฯ จะบอกเสมอว่า **“เด็กกลุ่มนี้คือเด็กรุ่นต่อไปที่จะมารับช่วงดูแลชุมชนต่อจากเรา และที่สำคัญคือนายกฯ บุญยังดึงสมาชิกสภาตำบลเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้กับเด็ก ๆ ในโครงการเป็นผู้ใหญ่ใจดีดูแลรับผิดชอบเด็ก ๆ ในแต่ละหมู่บ้านด้วยความสมัครใจ ถือเป็น “กลยุทธ์” ที่แยบยลในการดึงสภาตำบลเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่บ้านที่เข้ามาเป็นผู้ใหญ่ใจดีคอยหนุนเสริม ส่วนทีมขับเคลื่อนงานก็เป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง นักถักทอชุมชน และเจ้าหน้าที่ใน อบต.** ถือเป็นการทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมของคนทั้งตำบลในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เมื่อผู้ใหญ่ในสภาตำบลเห็นทุก ๆ ขั้นตอนของการทำงานที่หนุนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะอนุมัติโครงการให้กับ อบต.

อบต.สถานที่รวมตัวและรวมใจ

เมื่อแกนนำพร้อม งบประมาณพร้อม ทีมงานที่เลี้ยง และผู้ใหญ่ใจดีเองก็พร้อม ขาดแต่เพียงสถานที่ในการทำกิจกรรมเท่านั้น

เอ็กซ์เล่าต่อว่า ตอนแรกพวกเราวางแผนว่าจะแบ่งให้เจ้าหน้าที่ใน อบต.แต่ละคน ดูแลรับผิดชอบแต่ละหมู่บ้าน แต่พอย้อนดูแล้วเหมือนจะไปกันคนละทิศละทาง จึงกลับมาคุยกันใหม่ ตกลงใช้พื้นที่ใน อบต. เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมแทน ให้เจ้าหน้าที่ทุกคนช่วยกันดูแลเด็กทุกกลุ่ม ช่วงไหนใครไม่ว่างอีกคนก็สามารถดูแลน้องๆ ต่อได้เลย

เห็นได้ว่าภาพการทำงานร่วมกันของคนในตำบลเริ่มชัดขึ้น ความสัมพันธ์ก็ยิ่งชัดเจน เพราะนอกจากจะได้ในส่วนของกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของเด็กแล้ว ยังได้เรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและคนในชุมชนด้วย ผู้นำชุมชนก็มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม น้องๆ เองก็เริ่มเข้ามาร่วมกิจกรรมกับเราบ่อยๆ ก่อเกิดความสัมพันธ์แบบข้ามหมู่บ้าน จากเดิมอยู่ห่างกันเป็น 10 กิโลเมตรแทบจะไม่เคยรู้จักกันเลย แต่ตอนนี้เริ่มคุ้นหน้าคุ้นตากัน ถึงแม้บางคนอาจจะยังจำชื่อกันไม่ได้ แต่อย่างน้อยก็จำได้ว่านี่คือเด็กตำบลหนองขาม

ในอนาคตข้างหน้าเอ็กซ์เองได้วางเป้าหมายไว้ว่า อยากจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน เพื่อให้เยาวชนในแต่ละหมู่บ้านเกิดการเรียนรู้ข้ามหมู่บ้าน ไม่ใช่รู้จักแค่กิจกรรมของหมู่บ้านตัวเองเท่านั้น

“ถามว่าเหนื่อยไหม ยอมรับว่าเหนื่อย แต่เมื่อเริ่มเห็นภาพการทำงานที่ค่อนข้างชัดเจนของผู้ใหญ่ใจดีจากทุกภาคส่วน ความกระตือรือร้นของเยาวชนในพื้นที่ เรายอมเหนื่อยในวันนี้เพื่อให้เด็กๆ สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมของเขาต่อไปได้ ในวันข้างหน้าเราอาจจะวางมือลงให้น้องๆ ขับเคลื่อนกิจกรรมกันเอง เรามีหน้าที่แค่เพียงเป็นผู้สนับสนุนเขาแทน เราอาจจะหวังไกลไปถึงขั้นนั้น แต่ก็ไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างที่เราหวังหรือเปล่า” เอ็กซ์บอกถึงความคาดหวังที่ฝังลึกอยู่ในใจกับการสร้างเด็กแกนนำในรุ่นที่ 2

ภาพฝันต่อเด็กในพื้นที่ของเอ็กซ์คือ การที่เห็นเด็กในพื้นที่รู้จักตัวเอง รู้จักหน้าที่ และดูแลตัวเองได้แค่นั้น จะไปหวังให้ครูผู้สอนเขามาดูแลเด็กไปตลอดไม่ได้ เขาก็ดูแลได้แค่นั้นห้องเรียน ตัวผู้ปกครองเองก็ต้องออกไปทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว เอ็กซ์หวังแค่ทำให้เขารู้จักการใช้ชีวิต รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิดก็พอ เอ็กซ์มักจะคุยกับเพื่อนร่วมงานเสมอว่า เราไม่รู้หรอกว่ากิจกรรมที่ทำให้ เด็ก ๆ จะได้อะไรจากเราไปบ้าง แต่อย่างน้อยๆ ให้เขาเข้ามาทำกิจกรรมกับเรา ให้เราเห็นเขาอยู่ในสายตาว่า เขาไม่ได้ไปทำอะไรที่เกิบทโหษ พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วงชิงเวลาว่างจากเขา ให้เขาได้มีเวลาฝึกฝนพัฒนาทักษะที่ตัวเองมีอยู่เพื่อให้เขาสามารถดูแลตัวเองได้ก็เพียงพอแล้ว

เปลี่ยนเพื่อก่อ...

กอล์ฟ - โยธการ วงษ์สุวรรณ ผู้ช่วยครูดูแลเด็กเล็ก ก้าวสู่ปีที่ 2 ของการเป็นนักถักทอชุมชน บอกว่า เดิมเธอไม่เคยทำงานเป็นชิ้นเป็นตอนเลย แต่เมื่อได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนแล้วทำให้เธอรู้จักวางแผนการทำงานที่เป็นลำดับขั้นตอนมากขึ้น โดยในปีนีเธอทำโครงการโรงเรียนพ่อแม่ เพราะเห็นความสำเร็จจากพื้นที่อื่นที่ทำโครงการแล้วประสบผลสำเร็จ จึงนำมาเสนอกับนายกฯ บุญยังเพื่อจัดทำโรงเรียนพ่อแม่ขึ้น ใช้ช่วงเวลาเสาร์-อาทิตย์จัดกิจกรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้ปกครอง

สุมาลี ผิวนิมพิตี รองปลัด อบต.หนองขาม มองว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนมีส่วนช่วยให้ทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน อบต.หนองขามชัดเจนขึ้น ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก จากเดิมเราทำงานด้านเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ยังไม่ชัดเจน ทำให้การเดินไปถึงเป้าหมายค่อนข้างช้า แต่เมื่อมีหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาก็เกิดกระบวนการทำงานที่ชัดเจนขึ้น วัดจากการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กที่เข้ามามีส่วนร่วมกับ อบต.ที่มากขึ้นจากแต่ก่อน

ธวัชชัย พรหมเปี้ย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ยอมรับว่า ตอนแรกมองว่าตำแหน่งหน้าที่ของเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตรนักถักทอชุมชน แต่เมื่อได้เข้าไปร่วมเรียนรู้ทำให้เขาเปลี่ยนความคิดใหม่

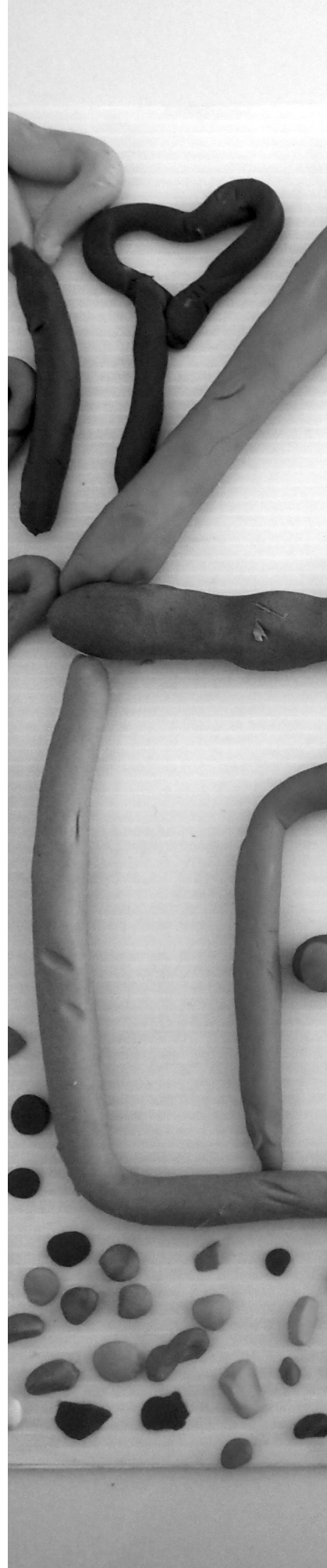

“การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้เข้าใจว่าการพัฒนาเด็กเราต้องมองตั้งแต่ต้นทาง หากเราอยากพัฒนาเด็กเราก็ต้องมองที่ตัวเด็กก่อน ลงไปถามความต้องการของเด็กว่าเขาอยากพัฒนาอะไร เราจะได้พัฒนาเขาได้ถูกทาง การลงพื้นที่เพื่อถามความต้องการของเด็ก ๆ ช่วยให้เราสามารถวางแผนนโยบาย 3 ปีได้ชัดเจนขึ้น สามารถระบุชื่อโครงการเด็กได้เลยว่ามีโครงการอะไรบ้าง ใช้งบประมาณดำเนินการเท่าไร ทำให้เราทำงานได้ง่ายขึ้น ชัดขึ้น เพราะเราลงไปถามความต้องการของเด็กเขาจริง ๆ”

ด้านนายฯ บุญยังที่มองเห็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ใน อบต.มาตั้งแต่ต้นกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงที่เห็นจากการทำงานของนักกักตอชุมชนว่า จากเดิมที่ต่างคนต่างทำงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ คนไหนรับตำแหน่งกองคลังก็ดูแลเรื่องเงิน คนไหนรับตำแหน่งโยธาก็ดูแลแต่เรื่องถนนหนทาง แต่ปัจจุบันภาพเหล่านั้นไม่มีแล้ว ทุกวันนี้เราจะคุยกันในทีมเสมอเวลาที่เราจะทำงานเรื่องเด็กและเยาวชน ไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีฝ่าย งานประจำเราก็คงคงทำไป แต่เมื่อไหร่ที่เราทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ทุกคนจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน บางเรื่องงานประจำที่ทำเกี่ยวกับเรื่องเด็กอยู่แล้วก็ให้หยิบเอางานเรื่องเด็กเข้าไปอยู่ในส่วนของงานประจำ แต่ต้องไม่ดึงงานประจำของตัวเองให้เสียหาย

“ผมว่าสิ่งหนึ่งที่เจ้าหน้าที่ใน อบต.หนองขามภูมิใจนั้นคือ การที่พวกเขาได้ทำอะไรที่นอกเหนือจากงานแล้วเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับเด็กและเยาวชน ซึ่งผมสัมผัสได้ว่าพวกเขาทุกคนภูมิใจ”

ถึงแม้วันนี้การสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนแถว 2 จะเป็นเพียงการเริ่มต้นในระยะแรก แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับ อบต.หนองขาม นอกเหนือจากการมุ่งพัฒนาด้านนั้นคือความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่ต่างมีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือการพัฒนาเด็กในพื้นที่ อบต.หนองขามให้เพียง...ไปด้วยคุณภาพ

หากเราอยากพัฒนาเด็กเราก็ต้องมอง
ที่ตัวเด็กก่อน ลงไปตามความต้องการ
ของเด็กว่าเขาอยากพัฒนาอะไร
เราจะได้พัฒนาเขาได้ถูกทาง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองาบ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บุญยัง วังเปรม
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สุมาลี ผิวพิมพ์ดี
นักถักทอชุมชน รุ่น 1

ธนิษฐ พิมพ์พันธ์
โยธการ วงษ์สุวรรณ
ธวัชชัย พรหมเปี้ย

หัวหน้าสำนักงานปลัด
ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

จังหวัด
สุพรรณบุรี

เริ่มต้นต่อยอด จาก “ทุนเดิม”

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว
อำเภอบางปลาหมอ
จังหวัดสุพรรณบุรี

ปัจจุบันบุคลากร อบต.วัดดาวคนอื่นๆ ต่างรับรู้และเข้ามามีส่วนช่วยดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นตามหลักสตรนิกัดกทอชุมชนอย่างแท้จริง กระบวนการดังกล่าวช่วยสร้างการทำงานเป็นทีมและทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กรจากเดิมที่ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ไม่ก้าวท่ายกัน แต่ตอนนี้ทุกฝ่ายพูดคุยปรึกษากันมากขึ้น หากมีปัญหาจะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ และทุกคนก็พร้อมช่วยกันแก้ไขปัญห

ทักษะชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้ตั้งแต่ประถมวัย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กรู้เท่าทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก ซึ่งการทำให้เด็กรู้เท่าทันปัญหาดังกล่าว คือการฉายให้เด็กเห็นปัญหาภาพรวมทั้งระบบว่าปัญหาแต่ละอย่างเชื่อมโยงกันอย่างไร ผลกระทบที่เกิดจากการเสฟสื่อโดยไม่พิจารณาความเหมาะสม การแต่งกายตามแฟชั่นที่ล่อแหลมจนเกินงาม กระทั่งอาจเป็นอันตรายต่อตัวเอง การกระทำด้วยอารมณ์ชั่ววูบไม่ยั้งคิด ที่นำมาสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

ชักชวนคนในองค์กร...ก่อนเชื่อมร้อยคนในชุมชน

ประทีพ รัตมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เห็นพิษภัยของปัญหาเหล่านี้ จึงสนับสนุนให้บุคลากรของ อบต. เข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักชักชวนชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว มาตลอด 2 ปี เพราะเล็งเห็นว่าการพัฒนาท้องถิ่นต้องเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน เมื่อเจ้าหน้าที่มีความพร้อม การลงไปทำงานในพื้นที่ เพื่อสัมพันธ์กับชาวบ้านย่อมทำได้ราบรื่นมากขึ้น เนื่องจากคนทำงานมีความเข้าใจ ซึ่งหลักสูตรนักชักชวนชุมชนตอบสนองความต้องการในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะกับการทำงานด้านเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังให้วิธีคิดและแนวทางการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกชุมชน โดยมีเป้าหมายคือแต่ละฝ่ายต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นตามศักยภาพและความรับผิดชอบของตนเอง

“การบริหารงานท้องที่ ผู้บริหารจะหวังพึ่งบุคลากรอย่างเดียวไม่ได้ ทั้งนี้ในส่วนงานด้านเด็กและเยาวชนที่ตอนนี้มีนักถักทอชุมชนเป็นแกนนำหลักขับเคลื่อนโครงการ ในขณะที่นักถักทอชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องช่วยกำหนดแผนเพื่อส่งขึ้นเป็นเทศบัญญัติในเชิงนโยบายที่มีผลต่อการจัดสรรงบประมาณมาช่วยหนุนให้นักถักทอชุมชนทำงานในพื้นที่ได้ไม่ติดขัด”

ปัจจุบัน อบต.วัดดาวได้จัดสรรงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งในรูปแบบเดิม คือการจัดกิจกรรมระยะสั้นในโอกาสต่างๆ และรูปแบบใหม่ที่เน้นส่งเสริมการทำโครงการระยะยาว เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม โดยเน้นพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษาให้เข้าใจสภาพสังคมทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก ยกตัวอย่างเช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านทักษะชีวิต ตั้งแต่ตื่นนอนไปจนถึงการออกไปใช้ชีวิตในสังคมเมือง

นายก อบต.วัดดาวบอกว่า การสอนทักษะชีวิตเป็นการเสริมวัคซีนให้เด็กรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เนื่องจากตำบลวัดดาวเป็นชุมชนชนบทและมีโรงเรียนที่สอนถึงแค่ชั้น ป.6 ดังนั้นเราต้องสอนให้เด็กเข้าใจตัวเองก่อนออกไปเรียนนอกชุมชน ต้องทำให้เขาตระหนักว่าหากก้าวพลาดเท่ากับเขาทำลายอนาคตของตัวเอง

ระบบการทำงานของ อบต.วัดดาว ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน ไม่ว่างานนั้นจะสัมพันธ์โดยตรงกับตำแหน่งงานของตนเองหรือไม่ ดังนั้น เมื่อใดที่มีการจัดกิจกรรมชุมชน ทุกคนใน อบต.ต้องเข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

“นักถักทอชุมชนเป็นเจ้าภาพถักทอคนในองค์กรก่อน ด้วยการแบ่งหน้าที่ให้คนอื่น ๆ เข้ามาช่วยงานในแต่ละกิจกรรม หลังจากถักทอภายในองค์กรได้แล้ว ถึงจะออกไปสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนภายนอก ต้องไม่ลืมว่างานชุมชนทำคนเดียวไม่ได้ เพราะมันไม่ไหว ถ้าฝืนทำไปโดยไม่สร้างภาคีไม่มีทางประสบความสำเร็จ”

นายกฯ ประทิว กล่าวถึงสไตล์การทำงานแบบนักถักทอชุมชนว่า **เป็นการทำงานแบบไม่ต้องทำเลย** ติความแล้วคล้ายโยนความรับผิดชอบให้ผู้อื่น แต่นายกฯ ประทิวขยายความว่า หน้าที่ของนักถักทอชุมชนไม่ใช่ “ผู้ทำ” โดยตรง แต่เป็น “ผู้ประสานงาน” เพื่อกระตุ้นให้คนอื่นคิดเองและทำได้เอง ถ้าไม่เข้าใจจุดนี้แล้วปล่อยให้คนถักทอชุมชนลงไปเป็นผู้นำและลงมือทำเองทุกอย่าง กิจกรรมปีหนึ่ง 40-50 โครงการไม่มีทางทำได้ดีแน่ เพราะมันหนักเกินไป แต่คนที่จะมาช่วยสร้างคุณภาพ คือ ระบบกลไกความเข้มแข็งของพื้นที่หรือบุคคลที่ได้รับประโยชน์จริง ๆ ซึ่งเราต้องปล่อยให้เขาเข้ามารับผิดชอบต่องานด้วย เช่น ให้ชุมชนดูแลจัดการด้านสถานที่ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การประสานงานภายในชุมชน และเรื่องอาหารการกิน เมื่อคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมลงมือทำ เขาถึงจะรู้สึกว่าเป็นงานของเขาด้วย

นักถักทอชุมชน
เป็นเจ้าภาพถักทอ
คนในองค์กรก่อน
ด้วยการแบ่งหน้าที่
ให้คนอื่น ๆ เข้ามาช่วย
งานในแต่ละกิจกรรม
หลังจากถักทอภายใน
องค์กรได้แล้ว ถึงจะไป
สานความร่วมมือกับ
ผู้นำชุมชนภายนอก

มองหา “ต้นทุน” ในชุมชน

อบต.วัดดาว ผลักดันบุคลากรให้เข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนมาแล้ว 2 รุ่น จนสามารถสกัดหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน อบต.วัดดาว ออกมาได้จากการตั้งคำถามให้เด็กคิดเองว่า...เด็กอยากทำอะไร และชุมชนมีต้นทุนอะไรอยู่บ้าง

ชุมชนในความดูแลของ อบต.วัดดาว คำนึงกับการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชนกับ อบต. เป็นอย่างดี เพราะ อบต.มีการจัดกิจกรรมตามวาระต่าง ๆ ให้เด็กมาเข้าร่วมอยู่เสมอ แต่ที่ผ่านมายังเป็นกิจกรรมที่จัดแล้วจบไปไม่ได้หนุนเสริมจนเกิดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ เมื่อต้องหาแกนนำเยาวชนจากพื้นที่ 10 หมู่บ้านมาเข้าร่วมหลักสูตรจึงมีแกนนำเยาวชนที่พอจะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงได้อยู่บ้างแล้ว นั่นคือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทำกิจกรรมร่วมกับ อบต.มาอย่างต่อเนื่อง

ทินารมภ์ คำมูลอินทร์ อดีตผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน หนึ่งในนักถักทอชุมชน เล่าว่า จุดเริ่มต้นของโครงการหรือกิจกรรมแต่ละอย่างที่สนับสนุนให้เด็กลงมือทำมาจาก “ความฝัน” ของเด็กเอง กระบวนการชวนคิดจะทำให้เด็กรู้ว่า ตัวเองชอบทำอะไรทำอะไรได้ดี และตัวเองมีดีอะไร

“เราให้เขาคิดถึงสิ่งที่เขาฝันอยากเป็นในอนาคต แล้ววาดรูปออกมา หลังจากนั้นมาชวนคิดต่อถึงลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ซึ่งนำไปสู่การทำคามฝันให้เป็นจริง กระบวนการนี้ทำให้เขารู้จักตัวเองและเปิดรับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวเอง”

จาก “คำถาม” ที่เป็น “หัวใจ” นำมาสู่ข้อค้นพบเรื่อง กลุ่มองค์กรอาชีพในแต่ละชุมชน ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรม การศึกษา กีฬา การเกษตร และโครงการพลังงานทางเลือก (โซลาเซลล์) ของชุมชน โดยแบ่งหน้าที่ให้นักักทอชุมชนทั้งรุ่น 1 และ 2 รับผิดชอบดูแลคนละ 1 โครงการ ทั้งนี้ โครงการที่มีการรวมกลุ่มกันได้อย่างเหนียวแน่น คือ โครงการพัฒนาเด็กด้วยกิจกรรมฟุตบอลและโครงการทำไข่เค็ม

ข้อค้นพบเชื่อมโยงไปสู่การมองหาบุคคลที่จะเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายด้วยความสมัครใจและสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม เพื่อให้นักักทอชุมชน เด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานร่วมกันต่อไปได้โดยทีมฟุตบอลใช้สนามฟุตบอลโรงเรียนวัดดาวเป็นที่ฝึกซ้อม ทุกวันจันทร์-พฤหัสบดี ส่วนโครงการไข่เค็มใช้พื้นที่สำนักงาน อบต. ประกอบกิจกรรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เป็นต้น

ตฤณภพ ประเสริฐ นักวิชาการศึกษา นักักทอ ชุมชนอีกคน บอกว่า แนวทางการทำงานในหลักสูตร นักักทอชุมชนเน้นการสืบค้นให้เจอปัญหาที่แท้จริงของเด็กและเยาวชน ด้วยการลงไปคลุกคลีกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ช่วยส่งเสริมการทำงานในบทบาทหน้าที่เดิมซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนอยู่แล้ว ทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีเครื่องมือด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้สร้างสรรค์รูปแบบกิจกรรมต่างๆ ยิ่งพื้นที่วัดดาวมีทุนทางสังคมด้านภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ประเพณีอยู่มาก การชักชวนให้เด็กมาทำความรู้จักตนเองด้วยการเรียนรู้จากวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่จริง เป็นวิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจถึงรากเหง้าของตนเองได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้การทำกิจกรรมนักักทอชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการประสานความร่วมมือกับผู้นำของแต่ละหมู่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ช่วยกันเสาะหาและสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม ก่อนนำมาถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ ยกตัวอย่างเช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีกำฟ้า ซึ่งเป็นประเพณีพื้นบ้านที่จัดขึ้นทุกปี

โอกาสจากลูกกลมๆ

ปัญหาของเด็กและเยาวชนมีอะไรบ้าง และแก้ไขได้อย่างไร...

3 ปีที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับงานด้านเด็กและเยาวชน ทินารมภ์จำแนกพฤติกรรมชวนปวดหัวของเด็กและเยาวชนในตำบลวัดดาวออกมา 3 อย่างหลักๆ ได้แก่ เด็กมีนิสัยก้าวร้าว เกร และติดเกม

นิสัยก้าวร้าวและเกร นอกจากมีพื้นฐานการอบรมจากครอบครัวแล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากช่วงวัยของเด็ก ในช่วงวัยรุ่นมีฮอร์โมนเป็นหนึ่งปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่นิสัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงได้ ด้วยการให้เด็กเรียนรู้ทักษะชีวิต ตั้งแต่ตื่นนอนจนกลับเข้านอนอีกครั้ง การปล่อยให้เด็กออกมาใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยมีกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน และการเปิดพื้นที่ให้เด็กมีโอกาสทำสิ่งที่เขาสนใจ

การพัฒนาเด็กวัดดาวด้วยกิจกรรมฟุตบอล ตอบสนองโจทย์ปัญหาของชุมชน และช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างเป็นรูปธรรม จนอาจเรียกได้ว่าเป็น “โมเดล” การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่นำมาปรับใช้กับกิจกรรมอื่นๆ เพื่อปรับทัศนคติ และเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้

ทินารมภ์บอกว่า กีฬาตอบโจทย์ครบทุกด้าน เป็น “กุศโลบาย” ให้ผู้เล่นหันมาสนใจสุขภาพของตัวเอง ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานของการรักตัวเอง ทำให้เด็กไม่ยอมทำสิ่งที่ผิด ฮอร์โมนที่ถูกกระตุ้นจากการเล่นกีฬาช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น ทำให้เด็กควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยให้มีสมาธิเนื่องจากต้องจดจ่อกับการเล่น กฎกติกาการแข่งขันและการอยู่ร่วมกันในทีม สอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะเคารพตัวเองและผู้อื่น เป็นการสร้างเสริมเด็กให้มีระเบียบวินัยมากขึ้น ที่สำคัญคือ จากเด็กติดเกม ติดทีวี หรือเด็กแว้น เมื่อมีเวลาทำอย่างอื่นที่สนุกกว่า พวกเขาก็ไม่ปฏิเสธที่จะมาสู่สนามฟุตบอลที่สัมผัสลูกบอลได้จริง แทนการสัมผัสปุ่มกดและจ้องมองหน้าจอสีเหลี่ยม

ทินารมภ์ เล่าว่า ชมรมฟุตบอลวัดดาวฟอรั่มทีมกันมาได้ 3 ปีแล้ว ช่วงปีแรกที่ยังไม่ได้เรียนรู้หลักสูตรนักถักทอชุมชน การเตะฟุตบอลของเยาวชนก็ยังไม่มีความชัดเจนว่า...ทำไปทำไม เมื่อก่อนทั้งเขาและเด็กมารวมกลุ่มเล่นกันไปอย่างนั้นเอง เล่นเสร็จแล้วก็กลับ ไม่ได้คิดอะไรเลย แต่พอมีหลักสูตรนี้เข้ามา ประกอบกับเป็นช่วงที่จังหวัดสนับสนุนให้ปั้นนักกีฬาฟุตบอล เพื่อผลักดันให้เป็นนักฟุตบอลอาชีพ เลยกลายเป็นจังหวะที่ดีที่ทำให้เราได้วางเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กในชุมชน

และเพื่อให้เด็กมองเห็นข้อบกพร่องของตัวเอง และยอมรับฟังผู้อื่น ทินารมภ์จึงนำ “กระบวนการถอดบทเรียน” เข้ามาเป็นเครื่องมือให้เด็กแต่ละคนวิเคราะห์ความพร้อมของตัวเองทั้งก่อนและหลังการแข่งขัน

“ก่อนแข่งเราจะมาประชุมวางแผนกันก่อน เด็ก ๆ บางครั้งจะปรึกษากันเองแล้วมารับฟังคำแนะนำจากเราอีกที หลังแข่งเสร็จก็จะให้เด็กบอกว่าวันนี้ระหว่างแข่งตัวเองพลาดตรงไหน จุดไหนที่ทำได้ดี แล้วก็ให้เพื่อน ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย เลยทำให้เขายอมรับกันและกันได้ นอกจากนี้เรายังให้รุ่นพี่ลงมาสอนรุ่นน้อง เพื่อสร้างความสัมพันธ์จากรุ่นสู่รุ่นด้วย” ทินารมภ์กล่าว

ผลลัพธ์จากการลงทุนลงแรงเข้ามาประสานงานเพื่อจัดตั้งทีมฟุตบอลเยาวชนของทินารมภ์ ส่งผลให้ปีที่ผ่านมาทีมนักฟุตบอลรุ่นใหญ่ของวัดดาวได้เป็นตัวแทนเข้าแข่งขันในระดับจังหวัด แม้สุดท้ายจะไม่ได้รางวัลถ้วยใหญ่ แต่ก็เป็นที่ก้าวเล็กๆ ที่สร้างแรงบันดาลใจและเป็นแรงผลักดันให้เด็กๆ หันมาสนใจเล่นกีฬามากขึ้น **แต่ที่ชัดเจนที่สุดคงหนีไม่พ้นเด็กพิเศษที่มาเข้าร่วมโครงการ จากเดิมที่ไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้อย่างปกติ ตอนนี้เด็กทั้ง 2 คน พัฒนาตัวเองจนดูกลมกลืนกับคนทั่วไปและใช้ชีวิตได้อย่างไม่แปลกแยกจากคนอื่น**

ถึงแม้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมฟุตบอลจะไม่ใช่วัตถุประสงค์ของทั้งหมดบ้าน แต่ทีมนักถักทอชุมชนบอกว่า ดุชนี่ชีวิตอย่างหนึ่ง คือ การทะเลาะเบาะแว้งของกลุ่มเยาวชนในงานวัดประจำชุมชนลดลง ซึ่งงานวัดปีที่ผ่านมามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เป็นเครื่องยืนยันแนวทางการทำงานของนักถักทอชุมชนที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนในภาพรวมได้เป็นอย่างดี

“เราเชื่อว่ากิจกรรมที่พวกเราทำกับเด็กกลุ่มต่าง ๆ เปลี่ยนเขาให้คิดใหม่ โครงการแบบเดิม ๆ ที่เคยทำก่อนหน้านี้เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่กำหนดให้เด็กทำ เด็กไม่ได้คิดเอง แต่ถ้าวเราปล่อยให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เขาคิด เขาจะลงมือทำเอง

อย่างเต็มใจและตั้งใจ อย่างฟุตบอลตอนนี้ผมแทบไม่ต้องกำหนดกฎเกณฑ์อะไรเลย เด็กจัดตาราง วันเวลาในการซ้อมนอกเหนือจากตารางปกติกันเอง จุดนี้เราเห็นความรับผิดชอบของเขา พอเด็กตกลงกันเองได้ เขาก็มาบอกเรา...เท่าที่ทำมาความก้าวหน้าของเด็ก ๆ มีผู้ใหญ่เห็นแล้วก็เข้ามาช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณด้วย เด็ก ๆ ก็ดีใจ” ทินารมภ์กล่าว

เต้ - สารวิ แสงกระจ่าง นักกีฬาฟุตบอลรุ่นที่ 3 บอกว่า เขามีความฝันอยากเป็นนักฟุตบอลทีมชาติ พออบต.จัดพื้นที่ตรงนี้ให้เข้ามาซ้อม เลยคิดว่าเป็นโอกาสดีที่จะเข้ามาฝึกฝนตัวเอง ฟุตบอลเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้สมองและทำให้ร่างกายแข็งแรง มาเล่นแล้วเราได้พัฒนาตัวเองได้เพื่อนเยอะด้วย สนุกกว่าเล่นเพลย์บอยที่บ้าน

โอม - รัตนพล นาคเอก นายประตู่ทีมฟุตบอลวัดดาว เล่าถึงความตั้งใจของเขาว่า เข้ามารวมกลุ่มในทีมได้เพราะคำชักชวนของรุ่นพี่ เขาจึงอยากถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่รุ่นพี่เคยสอนไปสู่รุ่นน้องอีกต่อหนึ่ง เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสเข้ามาฝึกฝนและได้รับความสุขร่วมกัน

ส่วน **อรณิชนฎาร์ ภูระหงษ์ ผู้ปกครองเยาวชน** บอกว่า สมมติเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อปล่อยให้ลูกมาเล่นกีฬาและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

นอกจากความสัมพันธ์ของเด็กในชุมชนที่ดีขึ้นจากการรวมกลุ่มเตะฟุตบอลแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองเองก็ดีขึ้นด้วย กลายเป็นว่าพ่อแม่คลายกังวลเวลาให้ลูกหลานออกจากบ้านไปไหนมาไหน เนื่องจากมีผู้ปกครองในชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล

“เมื่อก่อนลูกเป็นคนสมาธิสั้น ทำอะไรได้ไม่นานก็เลิก ดิ๊ดดูทีวี ดิ๊ดเกมมือถือมาก ไม่ได้ออกกำลังกายเลย ตั้งแต่มาเตะฟุตบอลเห็นเลยว่าเขาจดจ่อกับสิ่งที่ทำได้นานขึ้น ทำให้เขามีเวลาให้กับการดูทีวีและเล่นเกมน้อยลงไปด้วยอัตโนมัติ จากอ้วน ๆ ตอนนี้น้ำหนักลดลงไปเยอะมาก ร่างกายแข็งแรงขึ้น พ่อแม่ก็ดีใจที่เห็นลูกมีความพยายาม การออกไปมีสังคมข้างนอกไม่ได้กระทบต่อการเรียนเลยถ้ารู้จักแบ่งเวลา หลังเลิกซ้อมกลับบ้านลูกแต่ละคนก็รับผิดชอบทำการบ้านซึ่งเขาก็ทำได้ดี ผลการเรียนไม่ได้ลดลงตอนนี้ก็ให้ลูกทั้ง 3 คนมาเล่นฟุตบอลหมดเลย”

สำหรับเครือข่ายผู้ปกครอง **สุภารัตน์ แสงกระจ่าง** บอกว่า เมื่อรู้ว่ามีการแข่งขันฟุตบอล ผู้ปกครองจะโทรหากันก่อนเพื่อนัดแนะว่าใครจะทำอาหารอะไรมาบ้าง หรือใครจะรับผิดชอบตรงส่วนไหน นอกจากความสัมพันธ์ของเด็กในชุมชนที่ดีขึ้นจากการรวมกลุ่มเตะฟุตบอลแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองเองก็ดีขึ้นด้วย กลายเป็นว่าพ่อแม่คลายกังวลเวลาให้ลูกหลานออกจากบ้านไปไหนมาไหน เนื่องจากมีผู้ปกครองในชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่อย่างที่ผ่านมา

“เด็ก ๆ พวกนี้ก็ลูกหลานของเรา ไม่เคยคิดเลยว่าเป็นภาระ ดีเสียอีกที่มีผู้ใหญ่มาชักจูงให้เขามาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แล้วก็ทำให้ร่างกายแข็งแรง”

เมื่อ “ใจ” เปลี่ยน

อบต.วัดดาว ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่า 10 ปี แต่ไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ทั้งที่ก่อนหน้านี้มีโครงการให้เด็กและเยาวชนทำมากมายปีละหลายสิบโครงการ จึงไม่แปลกใจที่ก่อนเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ทิพนารมภ์จะมีความเชื่อฝังใจว่า ความก้าวร้าวและการไม่มีความรับผิดชอบของเด็ก ไม่มีทางเปลี่ยนแปลงได้

“แม้จะเปลี่ยนแปลงเด็กทุกคนไม่ได้ แต่สิ่งที่เราทำอยู่ช่วยเปลี่ยนเด็กบางคนได้อย่างน้อยมีผู้ปกครองสนับสนุน มีผู้ใหญ่ใจดีพูดถึงหรือให้คำชื่นชม เด็กได้ยินก็ดีใจ ตัวเราเองก็มีกำลังใจ ทำงานกับเด็กอย่างจริงจังมาร่วม ๆ 3 ปี ตอนนี้เราเข้าใจธรรมชาติของเด็กเยอะขึ้น หากเขาทำอะไรผิดพลาด ผิดกฎระเบียบ นอกจากการ

ลงโทษแล้วเราต้องให้ออกาสเด็กพิสูจน์ตัวเองใหม่ ไม่ใช่การหักดิบเพียงอย่างเดียว การให้ออกาสก็เหมือนการเปิดทางเลือกหรือสร้างทางออกให้เขา”

ส่วนความเปลี่ยนแปลงในตัวเองนั้น ทินารมภ์บอกว่า เมื่อก่อนเขาเป็นคน ไม่ยอมคน มีบุคลิกห้าว พุดจาโผงผาง ตรงไปตรงมา ไม่ไว้หน้าผู้อื่น เพราะต้องการผลลัพธ์ที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาด กระบวนการทำงานแบบนักถักทอชุมชนได้ขัดเกลา วิธีคิดให้เขารับฟังคนอื่นมากขึ้น มีแนวคิดเรื่องการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน แบบมีแผนสำรอง ทำให้ไม่มีอาการหวั่นเสีย และไววายวายนเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน เนื่องจากเตรียมทางออกสำรองสำหรับแก้ปัญหาไว้แล้ว นอกจากนี้ยังเห็น ได้อย่างชัดเจนว่า ตัวเองพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารมากขึ้น สังเกตเห็นได้จาก รู้จักใช้วิธีการเจรจาพูดคุยมากกว่าการพูดจาคุกคาม เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

ส่วนตฤณภพบอกว่า เมื่อต้องทำงานประสานความร่วมมือกับหลายฝ่าย ปัญหา ที่เกิดขึ้นจึงหนีไม่พ้นเรื่องความไม่เข้าใจในกระบวนการทำงาน ในส่วนนั้นนอกจากทำ หนังสืออย่างเป็นทางการจาก อบต. เพื่อส่งเข้าไปชี้แจงแล้ว พวกเขายังต้องแก้ไขด้วย การลงพื้นที่ไปพูดคุย เพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการทำงานด้วยตนเอง ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาให้แก้ไขตลอดเวลา เป็นสิ่งท้าทาย ทั้งยังช่วยสร้าง ความกระตือรือร้นและทำให้สนุกกับการทำงาน

“จากเดิมที่ทำงานในเชิงรับ รอคำสั่ง รอนโยบาย ไม่เคยคิดด้วยตัวเองว่าจะทำอะไรต่อไปได้อีก แต่กระบวนการอบรมกระตุ้นให้คิดแล้วลงมือทำให้ดีขึ้นทันที มีโจทย์ที่ต้องคิดเกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มคิดจากตัวเองแล้วขยายออกไปถึงบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น”

นอกเหนือจากนักถักทอชุมชนรุ่นแรกและรุ่นที่สองแล้ว ปัจจุบันบุคลากร อบต.วัดดาวคนอื่นๆ ต่างรับรู้และเข้ามามีส่วนช่วยดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นตามหลักสูตรนักถักทอชุมชนอย่างแข็งขัน กระบวนการดังกล่าวช่วย **สร้างการทำงานเป็นทีมและทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร** จากเดิมที่ต่างคนต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนเองไม่ก้าวร้าวกัน แต่ตอนนี้ทุกฝ่ายพูดคุยปรึกษากันมากขึ้น หากมีปัญหาจะนำมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ และทุกคนก็พร้อมช่วยกันแก้ไขปัญหา

“ก่อนหน้านี้คนใน อบต.เองไม่ได้มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เวลาประชุมเลยมีปัญหา เพราะคนหนึ่งเข้าใจไปอีกอย่าง อีกคนจะทำอีกอย่าง เลยทำงานกันไม่ได้ถึงไหน ต่างคนต่างทำ สบายใจกว่า ตอนนักถักทอชุมชนรุ่นหนึ่งทำงานในโครงการผมเองยังไม่เข้าใจเลยว่าเขาทำอะไร รู้แต่ว่าเขาทำขั้นตอนการซึ่งเราไม่สนใจ แต่มาเข้าร่วมเพราะหน้าที่...เรายังโชคดีที่ได้มาเรียนรู้เองเลยเข้าใจ ถึงตอนนี้เมื่อทีมนักถักทอชุมชนทำงานออกมามีผลลัพธ์ เลยทำให้คนอื่นเข้าใจง่ายขึ้นว่านักถักทอชุมชนทำอะไรบ้าง มีประโยชน์อย่างไร และสร้างความเปลี่ยนแปลงอะไรไปแล้วบ้าง พอเราดึงทุกคนมาร่วมจนทุกคนเกิดความเข้าใจ การทำงานก็เดินหน้าไปได้เร็วและราบรื่น” ทินารมภ์บอกเล่าภาพการทำงานในปัจจุบัน

ในเชิงธุรกิจ การลงทุนทำอะไรสักอย่าง ต้องประเมินความคุ้มค่า แต่การลงทุนที่ยอดเยียมที่สุด คือ การลงทุนความรู้ เนื่องจากความรู้สามารถแปลงเป็นมูลค่าได้มหาศาล ขึ้นอยู่กับว่าจะพัฒนาความรู้ไปในทิศทางไหนและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร เช่นเดียวกับ อบต.วัดดาว ที่ลงทุนเสริมสร้างความรู้ให้บุคลากรในองค์กร เพื่อพัฒนาวิธีคิดและวิธีทำงานที่จะออกดอกออกผลในระยะยาว กำลังผลิดอกออกใบช่วงแรกแถมให้ได้ชื่นชม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการดูแลเอาใจใส่ และการทำงานด้วยความเข้าใจของคนทำงานในตำบลวัดดาวทุกคน

จากเดิมที่ทำงานในเชิงรับ รอคำสั่ง รอโยนบาส ไม่เคยคิดด้วยตัวเองว่าจะทำอะไรต่อไปได้อีก แต่กระบวนการอบรมกระตุ้นให้คิดแล้วลงมือทำให้ดีขึ้นทันที มีโจทย์ที่ต้องคิดเกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มคิดจากตัวเองแล้วขยายออกไปถึงบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประทิว รัศมี
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ลักษณะ แก้วพวง

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

ทินารมภ์ คำมูลอินทร์

ตฤณภาพ ประเสริฐ

นักถักทอชุมชน รุ่น 1

นภสร โลภวิจิตร

วาสิฏฐา จานลีบสี

นราภรณ์ ศรีดี

อดีตผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน
นักวิชาการการศึกษา

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
ผู้ช่วยนักวิชาการการศึกษา
ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

จังหวัด
สุพรรณบุรี

เข้าใจเขา... เข้าใจเรา... งานเดินหน้า

เทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง
อำเภออุ้งทอง
จังหวัดสุพรรณบุรี

เราจะสอนให้เด็กรู้จักตัวเอง นั่นคือ รู้จักว่าท้องถิ่นของตัวเอง
มีอะไร รู้จักพืชพรรณธรรมชาติใกล้ตัวว่ามีอะไรบ้าง
แล้วต่อยอดไปว่าพืชพรรณเหล่านี้ นำมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์
ได้อย่างไร ถ้าสร้างเด็กคนหนึ่งเป็นต้นแบบที่ดีให้รุ่นน้องได้
รุ่นต่อไปก็จะตามมา เพราะธรรมชาติของเด็กชอบทำตามกัน
ต่อไปก็ไม่มีอะไรน่าห่วง

😊 รับชำระภาษี ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม
และใบอนุญาตต่าง ๆ

กองคลัง
ฝ่ายบริหารงานคลัง ฝ่ายพัฒนารายได้

- งานการเงินและบัญชี
- งานพัฒนาและจัดเก็บรายได้
- งานระเบียบการคลัง
- งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
- งานพัสดุและทรัพย์สิน

ท่ามกลางชุมชนที่รายล้อมไปด้วยไร่อ้อยสูงท่วมหัว ตำบลขุนพิดเพ็งเป็นชุมชนชนบทอีกแห่งหนึ่งที่ตกเป็นเหยื่อจากการเข้ามาของเทคโนโลยี ดังนั้น นอกจากปัญหา ยาเสพติด เหล้า บุหรี่ที่เป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนแล้ว ปัญหาการเสพติดออนไลน์จนถูกชักจูงใจไปในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการทốngไม่พร้อม หรือการติดเกมจนไม่เรียนหนังสือ จึงกลายเป็นปัญหาที่ขยายวงกว้างขึ้นเป็นเงาตามตัว

คิดเป็นระบบ-ทำงานอย่างมีแบบแผน

ด้วยวิสัยทัศน์ของเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็งที่ทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของคนในเชิงรุก ทต.ขุนพิดเพ็งจึงส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรจากหลากหลายสาขา ถึง 5 คน ประกอบด้วยรองปลัด นักพัฒนาชุมชน ฝ่ายกองสวัสดิการสังคม เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เจ้าหน้าที่กองการศึกษา และเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว

นรเศรษฐ์ วัฏฐะสุวรรณ ปลัดเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวถึงเป้าหมายการเข้าร่วมโครงการว่า ทต.ขุนพิดเพ็งต้องการพัฒนาวิธีคิดและวิธีการทำงานให้บุคลากรในองค์กรคิดเป็นระบบ และลงมือทำงานชุมชนได้อย่างมีแบบแผน คิดว่าหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาช่วยเติมเต็มในส่วนนี้ได้

ไม่เฉพาะวิธีคิดในการทำงานตามหน้าที่ของตนเอง แต่คณะผู้บริหารอยากเห็นภาพของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบงานอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรเข้าใจเป้าหมายการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

“ทต.ขุนพิดเพ็งมีความพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ที่ผ่านมาเราจัดสรรงบประมาณเข้าไปในโรงเรียนเพราะให้ผลทางตรงแก่นักเรียน แต่ไม่เคยลงชุมชนทำงานโดยตรงกับพื้นที่ ทำให้ไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้วเด็กต้องการอะไร แล้ว ทต.จะเข้าไปสนับสนุนผ่านกิจกรรมระยะยาวได้อย่างไรบ้าง ส่วนงานในองค์กร ผมตั้งใจว่านักถักทอชุมชนจะกลับมาเป็นต้นแบบด้านการทำงานให้บุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ด้วย”

ด้าน ศักดิ์อนันต์ ทรัพย์ส่งเสริมรองนายก ทต.ขุนพิดเพ็ง กล่าวว่า เด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มพลังเข้มแข็งที่อยู่ในชุมชน คณะผู้บริหารจึงตั้งใจดึงศักยภาพของพวกเขาออกมา จึงออกเทศบัญญัติเพื่อแสดงเจตนารมณ์เรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ไปจนถึงวัยเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เป็นแนวทางและแบบแผนในการปฏิบัติงานของบุคลากรของ ทต. ตลอดไปจนถึงคณะผู้บริหารที่จะเข้ามาทำงานในอนาคต

หลักสูตรนักศึกษากอชุนช่วย “เติมเต็ม” การทำงาน

งานกองคลังเป็นงานด้านเอกสารเกี่ยวข้องกับกฎหมาย แต่งานรองปลัดเป็นงานฝ่ายบริหารที่ต้องมีการวางแผนเพื่อประสานงานกับชุมชนซึ่งลักษณะการทำงานและวิธีคิดแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง **จัน - จันทิมา ยอดตลาด รองปลัด ทต.ขุนพิดเพ็ง** ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลังมาก่อน กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานทำให้เธอต้องพัฒนาตัวเองให้มีความรู้มากขึ้น ซึ่งหลักสูตรเข้ามาเติมเต็มในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี

จันทิมาเล่าถึงภาพรวมของการทำงานของ ทต.ขุนพิดเพ็งช่วงที่ผ่านมาว่า ทาง ทต.ได้เข้าไปสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับหลายกลุ่มในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มงานสาธารณสุขและป้องกันสาธารณสุขภัย สมาชิกเหล่านี้รวมกลุ่มจัดตั้งและหางบประมาณดูแลกันเองอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น เป้าหมายต่อไปของ ทต.ขุนพิดเพ็ง คือ การสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนที่เป็นกำลังขับเคลื่อนชุมชน

ติ - สันติ พัฒน์พันธุ์ เจ้าหน้าที่กองการศึกษา กล่าวว่า หลักสูตรนักศึกษากอชุนเกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่กองการศึกษาโดยตรง เพราะหน้าที่นี้ต้องสร้างกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ แต่ที่ผ่านมาการทำกิจกรรมแต่ละครั้งเกิดขึ้นตามโอกาสจัดแล้วจบ ไม่มีการสานต่อ เนื่องจากไม่มีเครื่องมือหรือแนวคิดในการสร้างสรรค์กิจกรรมให้ตรงตามที่ยาวชนต้องการ จึงไม่สามารถสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนได้

ด้าน ตี๋ - เจริญศักดิ์ ชูตาลัด นักพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม บอกว่าหลายปีที่ผ่านมาการทำงานของฝ่ายกองสวัสดิการสังคมเน้นช่วยเหลือคนวัยแรงงาน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ยังไม่ได้เจาะกลุ่มเป้าหมายอย่างเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง เมื่อเด็กไม่ได้รับความสนใจจึงไม่แปลกที่เด็กจะออกนอกกลุ่มออกทางไปในที่สุด

ประสานงาน “หัวใจ” สำคัญการทำงาน ชุมชน

แม้ทีมนักถักทอชุมชนจะผ่านการอบรมมาแล้วในช่วงแรก แต่ความไม่เข้าใจถึงวิธีการทำงานยังมีอยู่ ส่งผลให้การคัดเลือกแกนนำเด็กและเยาวชนของชุมชนในช่วงแรกมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานโครงการในเวลาต่อมา เนื่องจากตัวแทนเด็กและเยาวชนบางส่วนไม่ได้มาด้วยความสมัครใจ

จันทิมาเล่าว่า ทีมคิดกันว่าให้แต่ละหมู่บ้านส่งตัวแทนเด็กเข้ามา เพื่อจะได้ทั้งเด็กในระบบและนอกระบบ เพราะถ้าเราไปทำกิจกรรมกับเด็กในโรงเรียนก็ได้แค่เด็กในระบบ แต่เราลืมนั่นย้ำตรงส่วนที่ว่าขอให้เด็กที่สมัครใจมา เมื่อเด็กไม่ได้มาด้วยใจ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมจึงทำได้ยาก เพราะเด็กมีเวลารว่างไม่ตรงกัน แม้จะนัดกันวันเสาร์อาทิตย์ก็ตาม

ดิเสริมว่า เมื่อผ่านกิจกรรมแรกไป เขาจึงเริ่มเข้าใจกระบวนการทำงานในชุมชนมากขึ้น เข้าใจว่าการทำงานเข้าตรงกับชุมชน นักถักทอชุมชนต้องประสานงานเอง เพื่อสร้างความไว้วางใจและเข้าไปสืบค้นข้อมูลปัญหาที่แท้จริงในแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนแรกอาจเริ่มจากการโทรศัพท์สายตรงถึงผู้นำชุมชนแต่ละชุมชน ก่อนนำหนังสือราชการชี้แจงการทำงานไปให้อย่างเป็นทางการ

“ช่วงแรกเราพาเด็กมารวมกลุ่มทำความรู้จักกันก่อน แล้วนำเข้าสู่วาระการทำงานที่ทำให้เด็กรู้จักตนเองตามแนวทางในหลักสูตรนักถักทอชุมชน แล้วสรุปประมวลผล เพื่อกดดันบทเรียนหลังการทำกิจกรรมทุกครั้ง วิธีการเหล่านี้ช่วยให้เห็นแววเด็ก เราจะเห็นว่าคนไหนพอไปได้ คนไหนต้องได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมทักษะด้านใดเพิ่มเติมบ้าง”

ค้นหา “ทุน” ในชุมชนเสริมศักยภาพ การเรียนรู้เด็ก

ดิบอกต่อว่า กิจกรรมที่ทำกับเด็กในช่วงหลังเขาเริ่มมองหา “ทุน” ในชุมชน นั่นคือศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่มีวิทยากรเป็นผู้ใหญ่ใจดี ซึ่งสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรทางเลือก การทำปุ๋ยหมัก บ้านดิน หรือแม้แต่การทำน้ายาล้างจานใช้เอง พวกเขาประสานงานกับผู้ใหญ่ใจดีนำเด็กเข้าไปเรียนรู้ในศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ สระยาไสม ตั้งอยู่ที่หมู่ 8 ตำบลขุนพิดเพ็ง ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2550

สมิตร์ เอมสมบุญ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 9 และวิทยากรประจำศูนย์กิจกรรมธรรมชาติสระยาไสม เล่าว่า ศูนย์ฯ แห่งนี้เกิดขึ้นด้วยความตั้งใจของชาวบ้านที่อยากทำการเกษตรแบบทวนกระแสที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานตามศูนย์กิจกรรมธรรมชาติอื่น ๆ มาลองทำลองใช้ ปรับให้เข้ากับต้นทุนธรรมชาติของชุมชนบนเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ ประกอบไปด้วยการทำปุ๋ยหมัก ธนาคารขยะ การแปรรูปวัสดุเหลือใช้ รวมถึงการทำสบู่ ยาสระผม และน้ายาล้างจานใช้เองจากวัตถุดิบตามธรรมชาติ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันศูนย์กิจกรรมธรรมชาติแห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานของผู้สนใจจากนอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่ที่ผ่านมามีศูนย์ฯ และ ทต.

ไม่เคยทำกิจกรรมชุมชนร่วมกันเลย จนกระทั่งมีโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น หลักสูตรนักกักตอชุมชนเข้ามาเป็นตัวเชื่อมร้อย

สุมิตรบอกว่า เขาเต็มใจให้ความร่วมมือกับนักกักตอชุมชนอย่างเต็มที่ ด้วยเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรักษาระบบชาติและถิ่นเกิดของตัวเอง ส่วนความรู้ที่ได้รับจะช่วยให้เด็กพึ่งพาตนเองได้ด้วยการทำการเกษตรอย่างถูกวิธี แต่ที่ดียิ่งกว่าคือช่วยดึงดูดความสนใจให้เด็กและเยาวชนหันมาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ได้อีกทางหนึ่ง

“เราจะสอนให้เด็กรู้จักตัวเอง นั่นคือ รู้จักว่าท้องถิ่นของตัวเองมีดีอะไร รู้จักพืชพรรณธรรมชาติใกล้ตัวว่ามีอะไรบ้าง แล้วต่อยอดไปว่าพืชพรรณเหล่านี้ นำมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร ถ้าสร้างเด็กคนหนึ่งเป็นต้นแบบที่ดีให้รุ่นน้องได้ รุ่นต่อไปก็จะตามมา เพราะธรรมชาติของเด็กเขาชอบทำตามกัน ต่อไปก็ไม่มีอะไรน่าห่วง” สุมิตรกล่าว

กมลวรรณ หนึ่งในเพชร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสระยายโสม หนึ่งในนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม เล่าว่า ถึงแม้จะเป็นคนต้อบถุ่นพดพิง แต่เธอไม่เคยรู้มาก่อนว่าในตำบลมีศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่ส่งเสริมแนวทางการทำการเกษตรแบบทางเลือก เมื่อพี่ๆ นักกักตอชุมชนชวนเข้ามาทำกิจกรรมจึงสนใจเป็นพิเศษ เพราะอยากเรียนรู้การทำเกษตรวิถีธรรมชาติ รวมถึงการทำปุ๋ยหมัก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

“เราสามารถนำความรู้ด้านการเกษตรที่ได้เรียนรู้จากศูนย์ฯ ไปบอกพ่อแม่ให้ลองปรับเปลี่ยนดูได้ ส่วนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ถ้ามีวัตถุดิบพร้อม เราก็สามารถทำใช้เองที่บ้านช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง พอได้มาทำจริงก็ไม่ได้ยากและไม่ได้ใช้เวลานานอย่างที่คิด อย่างน้ำยาล้างจานใช้เวลาแค่ครึ่งชั่วโมงก็ได้แล้ว”

ด้าน ชลดา บุญเพิ่ม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสระยายโสม บอกว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ ช่วยเปิดมุมมองการเรียนรู้ทำให้มองเห็นคุณค่าของพืชพรรณธรรมชาติใกล้ตัวมากขึ้น ต้นไม้บางชนิด เราเห็นอยู่ทั่วไป ก็ไม่เคยรู้ว่านำมาทำประโยชน์ได้ พอได้เข้ามาเรียนรู้ นอกจากได้ความรู้แล้ว ยังทำให้เป็นคนช่างสังเกตมากขึ้น อย่างเช่นเวลามองเห็นพืชชนิดอื่นๆ ใกล้ตัว เราจะพยายามคิดว่าพืชชนิดนี้จะนำมาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

การเข้าร่วม
กิจกรรมที่ศูนย์
กิจกรรมธรรมชาติ
ช่วยเปิดมุมมอง
การเรียนรู้ ทำให้
มองเห็นคุณค่า
ของพืชพรรณ
ธรรมชาติใกล้ตัว
มากขึ้น

ทำงานกับเด็ก...ต้องเข้าใจเด็ก

การทำงานในช่วงแรกเหมือนเป็นการลงสนามทดลองเครื่องมือหรือองค์ความรู้จากการอบรม ปัญหาที่พบเป็นเรื่องปกติ คือ ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ตั้งมองว่า สิ่งนี้ไม่ถือเป็นอุปสรรคในการทำงาน เพราะกลุ่มเป้าหมายตั้งต้นคือกลุ่มที่มีใจอยากทำก่อน

“ปัญหาที่เราต้องคำนึงถึงจริง ๆ คือ เวลาของเด็ก บางคนติดเรียนพิเศษ บางคนติดเพื่อน ถ้าเพื่อนไม่มาเขาก็ไม่มา ดังนั้นโจทย์ของเราคือ ทำอย่างไรให้การรวมกลุ่มทำกิจกรรมแต่ละครั้งมีเด็กมาร่วมมากที่สุด และทำได้อย่างต่อเนื่อง เพราะเราเองก็มีงานในหน้าที่ล้นมือที่จะต้องทำ” ตั้งอธิบาย

ติเสริมต่อว่า มีครั้งหนึ่งที่เราจัดกิจกรรมวันเสาร์ทั้งวิทยากรทั้งนักถักทอชุมชนนั่งรอ ถึงเวลาไม่มีใครมาสักคน จนต้องโทรไปถามผู้ปกครอง ได้ความว่าเด็กส่วนหนึ่งไปร่วมงานดนตรีที่โรงเรียน พอเด็กกลุ่มหนึ่งไม่มาคนอื่น ๆ ก็ไม่มาด้วย กิจกรรมวันนั้นจึงต้องยกเลิกไป

เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นบทเรียนให้ทีมงานได้เรียนรู้ว่า การทำงานกับเด็กไม่เหมือนทำงานกับผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุที่พอจะจัดสรรเวลาได้ แต่เด็กต้องเรียนตลอด ดังนั้นการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนต้องอ้างอิงเวลาว่างของเด็ก ไม่ใช่เวลาว่างของทีมงาน

หลังลงพื้นที่ทำงานได้ระยะหนึ่ง จันทิมาบอกว่า สถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงของเด็กเยาวชนขุนพิดเพียงอยู่ที่รอยต่อระหว่างเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะเป็นช่วงที่เด็กกำลังค้นหาตัวเอง มีความสับสนในตัวเองสูง ทำให้ถูกชักจูงใจได้ง่าย

“ถึงเราจะต้องสละเวลาวันหยุดเสาร์อาทิตย์มาทำงานกับเด็ก แต่เมื่อมองถึงผลลัพธ์ก็คิดว่ามันคุ้มค่า รู้สึกเหนื่อยก็จริง แต่ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นภาระ” จันทิมากล่าว

ผลลัพธ์ที่ได้ สร้างความภูมิใจให้พวกเขาอยู่ไม่น้อย เพราะแกนนำที่คัดเลือกเข้ามารุ่นแรกราว 20 คนจากแต่ละหมู่บ้าน เกิดเป็นแกนนำที่เข้มแข็ง 3 - 4 คน ซึ่งมีภาวะความเป็นผู้นำ มีความเสียสละ และเต็มใจเป็นตัวกลางคอยประสานงาน แต่เนื่องจากแกนนำกลุ่มนี้ต้องเข้าไปเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย บทบาทของแกนนำจึงต้องหยุดชะงักลง แต่พวกเขาก็ไม่ท้อ คิดสร้างแกนนำเยาวชนรุ่นใหม่มาแทนที่ โดยครั้งนี้เน้นไปที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปจนถึงก่อนเข้ามหาวิทยาลัย โดยดึงเด็กรุ่นเก่ามาทำกิจกรรมต่อ และชักชวนเด็กรุ่นใหม่ให้เข้ามาเสริมทัพ

“สาเหตุที่เราไม่ทำกิจกรรมกับเด็กเล็ก เพราะมองว่าเด็กเล็กยังไม่สามารถเข้าไปชักจูงเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้เข้ามาเรียนรู้กับเราได้ เลยมุ่งไปที่เด็กโตก่อน ถ้าเราจับมือกับเขาได้ จะชวนเขาทำอะไรต่อไปก็ไม่ยาก” ตั้งกล่าว

นอกจากหลักสูตรจะช่วยสร้างคน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรู้จักรักตัวเอง รักชุมชนแล้ว จันทิมาบอกว่า ความรักที่เกิดขึ้นนี้จะทำให้เด็กและเยาวชนทำสิ่งดี ๆ เพื่อตัวเองและผู้อื่น และความรักจะนำไปสู่การเสียสละ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การสละเวลาของตัวเองมาทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน

“เราสัมผัสได้ตั้งแต่ลงชุมชนครั้งแรกๆ ว่าเด็กอยากทำกิจกรรม เราเห็นเขากระตือรือร้น บอกให้อะไรก็ทำ จากที่คาดการณ์ว่าจะมาแค่ 20 คน กลับกลายเป็นว่า มากันเกือบ 40 คน เป็นภาพที่ตัวเราเองยังไม่ได้คิดว่าจะเกิดขึ้นได้”

“ขับเคลื่อนงาน” ผ่านคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ตั้งบอกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือแม้แต่ นักกิจกรรมชุมชนไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ดังนั้น หน้าที่หลักของ อปท. ด้านเด็กและเยาวชนที่มีนักกิจกรรมชุมชนเข้ามาช่วยขับเคลื่อนงาน คือ การหาภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยผลักดันการทำงานตามบทบาทของแต่ละภาคส่วน เช่น หน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนซึ่งมีความเชี่ยวชาญกว่า อปท. ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน หรือผู้ใหญ่ในชุมชนอย่าง ครูภูมิปัญญา หรือปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้หลังจากการเข้าร่วมหลักสูตรนี้ ทต.ขุนพิดเพ็งได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็งขึ้น เพื่อมุ่งเน้นการปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่ใจดีในตำบลจากหลากหลายอาชีพจำนวน 40 คน โดยมีนายกทต.ขุนพิดเพ็งเป็นประธาน

“ผู้ใหญ่ใจดีบางคนพร้อมสนับสนุนด้านงบประมาณ บางคนพร้อมด้านองค์ความรู้ หรือบางคนถนัดด้านการประสานงาน แต่ละคนจะช่วยคิดช่วยทำตามเป้าหมายที่วางไว้คือ ให้เด็กและเยาวชนรักตัวเอง รักครอบครัว และรักบ้านเกิด บทบาทของนักกิจกรรมชุมชนคือต้องทำโครงสร้างใหญ่นี้ให้เข้มแข็ง นำข้อมูลที่ได้รับจากในพื้นที่มาชี้แจงต่อที่ประชุมว่า เด็กต้องการอะไร ดังนั้น คณะกรรมการทุกคนถือเป็นกำลังสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานในแต่ละชุมชน จะให้พวกเราไม่กี่คนทำคงไม่ไหว ต้องช่วยกัน กลไกถึงจะเดินไปได้” ตั้งอธิบาย

สำหรับแผนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนตำบลขุนพิดเพ็งในอนาคต นอกเหนือจากกิจกรรมที่ทำอยู่แล้ว รูปแบบการพัฒนาจะมุ่งเน้นไปในด้านกีฬา และงานวิชาการ โดยเฉพาะด้านภาษามากขึ้น ทั้งสองอย่างอาศัยต้นทุนเดิมที่มีอยู่แล้วในตำบล กล่าวคือ สนามกีฬาหลายแห่งในชุมชนที่มีเด็กๆ ไปเล่นกีฬาอยู่แล้ว ทาง ทต.จะเข้าไปส่งเสริมด้วยการจัดหาบุคลากรเข้าไปเป็นครูฝึกสอน เพื่อพัฒนาทักษะการเตะฟุตบอลให้ได้มาตรฐาน

ส่วนงานวิชาการเกี่ยวกับภาษา ทต.ขุนพิดเพ็งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล ให้มีครูชาวต่างชาติเข้ามาเป็นอาสาสมัครสอนภาษาตามโรงเรียนระดับประถมศึกษาในตำบล ซึ่งหลักสูตรการเรียนการสอนนอกจากมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านภาษา ยังสอดแทรกการพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งเป็นประโยชน์กับเด็กในช่วงประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ทั้ง 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดหนองยายทรัพย์ โรงเรียนวัดบ่อคู โรงเรียนวัดใหม่ปทุมสูตร และโรงเรียนวัดคลองตัน

ผู้ปกครองเป็นส่วนที่สำคัญมาก เราไป
ชวนลูกเขาออกมาทำกิจกรรมนอกบ้าน
เราก็น่าจะไปอธิบายหรือเข้าหาเขา
มากกว่านี้ ถ้าจะให้ดีต้องชวนผู้ปกครอง
มาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเลย

เข้าใจเขา...เข้าใจเรา...งานเดินหน้า

การทำงานร่วมกันของนักกิจกรรมชุมชน ทต.ขุนพิดเพ็ง
ให้ใจเขาใจเราเป็นหลักสำคัญในการทำงาน ตั้งอธิบายว่า
ธรรมชาติของงานเทศบาล ไม่ได้ทำงานหนักทุกวัน แต่ช่วง
ไหนที่มีงานประดังเข้ามา เป็นที่รู้กันว่างานอื่นต้องพักไว้ก่อน
แต่ทีมต้องคุยกันด้วยว่า เมื่อหยุดไปแล้ว จะเริ่มงานกันอีก
เมื่อไร แล้วจะทำอะไรต่อไป เพื่ออะไร

ส่วนจันทิมาวิเคราะห์ผลการทำงานของทีมว่า
การทำงานของพวกเขายังไม่เข้าถึงใจของผู้ปกครอง จุดนี้
ถือเป็นจุดด้อยที่ทีมรู้ว่าควรจะต้องทำ แต่ยังไม่ได้ลง
พื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม

**“ผู้ปกครองเป็นส่วนที่สำคัญมาก เราไปชวนลูก
เขาออกมาทำกิจกรรมนอกบ้าน เราก็น่าจะไปอธิบาย
หรือเข้าหาเขามากกว่านี้ ถ้าจะให้ดีต้องชวนผู้ปกครอง
มาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กเลย”**

นอกจากนี้จันทิมายังกล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นกับตัวเองว่า ปกติทำงานอยู่กับระเบียบข้อบังคับ
ไม่ค่อยสัมพันธ์กับใคร แต่หลักสูตรนี้เปิดพื้นที่ให้เธอได้มี
โอกาสเข้าไปสัมพันธ์กับผู้คนและชุมชน จึงช่วยดึงความ
กล้าแสดงออกที่ซ่อนอยู่ในตัวออกมา ทั้งยังช่วยเปลี่ยน
ลักษณะนิสัยบางอย่าง เช่น การรู้จักควบคุมอารมณ์
ทำงานโดยใช้เหตุผล และรับฟังเหตุผลของคนอื่น
เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของการทำงาน
และการใช้ชีวิตประจำวัน

**“เราใช้ใจทำงานมากขึ้น มันเกิดการเรียนรู้ไปโดย
อัตโนมัติว่าเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเพื่อน
ร่วมด้วยช่วยกัน ดังนั้นเวลาทำงานต้องมีความยืดหยุ่น
และมีเหตุผล เพราะทุกฝ่ายต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน
ยิ่งเราเป็นหัวหน้างาน เรายังต้องทำงานแบบฟังหูไว้หู
ไม่หูหนวกหูเบา แต่ใช้สายตาของตัวเองและเหตุผล
ตัดสินใจ”**

จันทิมาย้ำว่า การออกจากกองเอกสารไปทำงาน
กับเด็ก ทำให้เธอใจเย็นขึ้น จนเป็นที่น่าแปลกใจสำหรับ
เพื่อนร่วมงานและสมาชิกในครอบครัว เพราะการทำงาน
กับเด็กจะไปบังคับให้เขาทำโน่นนี่ไม่ได้ ตัวเราต้องมีทักษะ

และเทคนิคในการพูด เช่น การขอร้องหรือให้เหตุผลว่าทำแบบนี้แล้วผลที่จะตามมาคืออะไร ไม่เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง สิ่งเหล่านี้นอกจากในงานแล้วยังนำกลับไปใช้กับหลานๆ ที่บ้านด้วย จนทุกคนเห็นการเปลี่ยนแปลง

ด้านตั้งจากที่เคยคลุกคลีอยู่กับเวทีวิชาการที่ต้องมีการถกเถียงประเด็นด้วยสาระ และมีบรรยากาศจริงจัง เขาต้องปรับวิธีการทำงานใหม่ และปรับบุคลิกของตัวเองจากนิ่งและเคร่งขรึม ให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เพื่อให้เข้ากับเด็ก ๆ ได้มากขึ้น

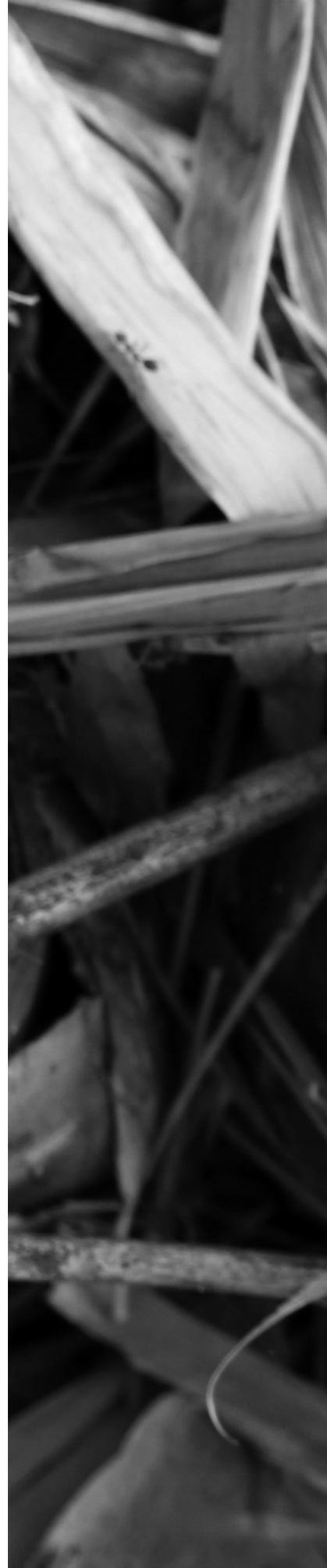
“เราพยายามปรับมุมมองคิดตามเด็ก ไม่เอาความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเราเข้าไปเสริม เพราะสิ่งที่เราต้องทำคือทำสิ่งที่เด็กต้องการ ความคิดของเด็กไม่ได้ด้อยกว่าเรา อันที่จริงเขาไปไกลกว่าเราจนเราตามไม่ทันด้วยซ้ำ ถ้าเราไม่ปรับตัวเอง เราก็จะสื่อสารกับเด็กไม่รู้เรื่อง นอกจากบุคลิกแล้ว วิธีการพูดก็ยังคงปรับให้เป็นกันเองมากขึ้น”

ส่วนติดบอกว่า ตอนลงพื้นที่ทำงานแรกๆ เขาต้องเป็นคนนำร่องๆ ทำกิจกรรม สันทนาการต่างๆ ไม่ชอบเลย อึดอัดมาก เพราะไม่ถนัด ไม่เคยทำ แต่พอทำไปเรื่อยๆ จนสามารถควบคุมจังหวะของตัวเองได้ เห็นปฏิกิริยาตอบกลับของเด็กๆ ที่ให้ความร่วมมือและฟังเรามากขึ้น ก็รู้ว่าทำได้

จะว่าไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้จากสนามทดลองแห่งนี้ เป็นผลลัพธ์ในเชิงบวกที่สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับตัวนักถักทอชุมชนเอง กำไรที่ได้ คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยและจิตใจภายในที่พร้อมปรับตัวรับกับสถานการณ์เฉพาะหน้าภายนอก

นอกจากนี้สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคนในชุมชน ความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างภาคีภายใน ซึ่งเป็นต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ และการสร้างความเข้มแข็งผ่านคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง

เมื่อเป็นเช่นนี้ เป้าหมายต่อไปของ ทต.ขุนพิดเพ็งจึงอยู่ที่การทำซ้ำให้เกิดผลลัพธ์มากขึ้น ผ่านโครงสร้าง และการเรียนรู้จากการลงมือทำมาตลอด 1 ปี ซึ่งไม่น่าจะเกินกำลังความสามารถ เนื่องจากทีมงานนักถักทอชุมชน ทต.ขุนพิดเพ็งเข้าใจแก่นแท้ในบทบาทหน้าที่นักถักทอชุมชนอย่างชัดเจนว่า นักถักทอชุมชนไม่ได้เก่งทุกอย่าง แต่เป็นผู้ประสานงานให้คนเก่งหรือภาคีที่มีความถนัดเข้ามาจับมือกัน เพื่อร่วมขับเคลื่อนกลไกพัฒนาเด็กและเยาวชนตามบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชนต่อไป

เราใช้ใจทำงานมากขึ้น มันเกิดการเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติว่า
เราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเพื่อนร่วมด้วยช่วยกัน
ดังนั้นเวลาทำงานต้องมีความยืดหยุ่นและมีเหตุผล
เพราะทุกฝ่ายต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน ยิ่งเราเป็นหัวหน้างาน
เรายังต้องทำงานแบบฟังหูไว้หู ไม่หูหนวกหูเบา
แต่ใช้สายตาของตัวเองและเหตุผลตัดสินใจ

เทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง

นายกเทศมนตรี
ปลัดเทศบาล
นักถักทอชุมชน รุ่น 2
จันทิมา ยอดตลาด
ภาคิน โพธิ์หิรัญ
สันติ พัฒน์พันธุ์
ขวัญเมือง ช่างเกรียนดี
เฉลิมศักดิ์ ชูตาลัด

นายไพศาล ว่องไวกลยุทธ
นรเสฏฐ์ วัฏฏะสุวรรณ

รองปลัดเทศบาล
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
สันทนการ กองการศึกษา
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
สุพรรณบุรี

ชุมชนแห่ง การเรียนรู้

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย
อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เป้าหมายระยะยาวของพวกเรา คือ เด็กจะต้องไม่เป็นการะ
ของสังคม รู้ร้อนรู้หนาวที่จะแก้ปัญหาของชุมชน มีความเข้มแข็ง
แข็งแรงที่จะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า แล้วพร้อมที่จะถ่ายทอด
คุณลักษณะเหล่านี้ และประสบการณ์ที่เรียนรู้มาตลอดชีวิตให้
เด็กรุ่นต่อไป หากเรากำแบบนี้ได้ ตำบลของเรา ประเทศของเรา
ก็จะเต็มไปด้วยคนที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม
ก็จะดีขึ้นเป็นเงาตามตัว

เมื่อเอ่ยถึงนิยามของคำว่า “การพัฒนา” แต่ละคนอาจให้ความหมายคำนี้แตกต่างกัน หากแทนคำ “การพัฒนา” ว่าเป็น การทำให้ดีขึ้น ฟังดูเข้าใจง่าย แต่ความหมายกว้างมาก คำถามที่เกิดขึ้นตามมา คือ แล้วดีขึ้นด้านไหน ตอบสนองความต้องการของใคร สำหรับการทำงานของผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โจทย์เรื่องการพัฒนาเป็นโจทย์สำคัญที่ต้องดีให้แตก เพราะนั่นหมายถึงคุณภาพชีวิตของคนทุกเพศทุกวัยในชุมชน

เดินตาม เดินเคียงคู่ ให้คำปรึกษา

พีระศักดิ์ มาตรศรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี บอกว่า เดิมทีแนวทางการพัฒนาของ อบต.พลับพลาไชย มุ่งเน้นไปที่การสร้างสาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง หรือสิ่งก่อสร้างเพื่ออำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ ให้ประชาชนในชุมชน แต่ผลลัพธ์ที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ ปัญหาสังคมที่ยังคงอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด หนี้สินครัวเรือน ฯลฯ เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นว่าการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างมหาศาลในแต่ละปี ไม่สามารถพัฒนาคนได้

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว เข้ามาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาชุมชนให้กับพื้นที่ พีระศักดิ์ในฐานะนายก อบต.จึง

ไม่ปฏิเสธโอกาสนี้ เนื่องจากเล็งเห็นว่าการอบรมจะช่วยพัฒนาวิธีคิดและวิธีทำงานของบุคลากรให้มีระบบและมีแบบแผนที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนในชุมชนได้จริง

ถึงแม้โครงการมีเป้าหมายไปที่การพัฒนาเด็กและเยาวชน แต่วิธีการขับเคลื่อนงานตามหลักสูตรนักกักตอชุมชน เจ้าหน้าที่ของ อบต. หรือนักกักตอชุมชน ต้องทำหน้าที่ประสานบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ องค์กรท้องถิ่นทั้งภายในภายนอก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนอย่างยั่งยืนทั้งระบบ เนื่องจากการทำงานลักษณะดังกล่าว เป็นการเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชนตามกำลังและศักยภาพของตัวเอง

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องพัฒนาชุมชนของ อบต.พลับพลาไชย จะวางบทบาท อบต. ให้หนึ่งเดินตาม สองเดินเคียงคู่ และสามให้คำปรึกษา โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปจนถึงเด็กโตทั้งในและนอกระบบ ผ่านกิจกรรมที่นักกักตอชุมชนลงไปหนุนเสริมในแต่ละพื้นที่ จากเดิมในปีที่ผ่านมาประสบปัญหาเรื่องงบประมาณอาหารกลางวันสำหรับเด็กและเยาวชนที่มาร่วมกิจกรรมไม่เพียงพอ งบประมาณในปีถัดไปจึงได้เพิ่มเติมเพื่อรองรับส่วนนี้ด้วย

“เราฟังคนในชุมชนมากขึ้นว่าเขาต้องการอะไร ไม่ใช่คิดให้เขาทำ เดินตาม คือ การลงพื้นที่ไปทำความรู้จัก เพื่อเก็บข้อมูลและปัญหาที่แท้จริงในชุมชนมา วิเคราะห์ เดินเคียงคู่ คือ ดูความต้องการว่าชุมชนอยากได้อะไร แล้วสนับสนุน ไปที่การให้ความรู้ ให้เขาทำได้เองและพึ่งพาตนเองได้ โดยในทุกๆ ขั้นตอน นักกักตอชุมชนและบุคลากรของ อบต. ต้องพร้อมเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ชุมชนทุกเมื่อ” นายก อบต.พลับพลาไชย อธิบายแนวคิด

ชัยวัธส์ แยมสุข ปลัด อบต.พลับพลาไชย บอกว่า การที่ อบต.ส่งบุคลากรที่ ทำงานต่างสาขากันถึง 5 คน เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ก็เพื่อให้พวกเขาเป็น ตัวแทนคณะทำงานแต่ละฝ่าย และในระยะยาวเพื่อให้เป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้แก่ บุคลากรคนอื่น ๆ ในสายงานตัวเอง

ตำบลพลับพลาไชย ประกอบด้วยพื้นที่ 14 หมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ อ้อย ไร่ข้าวโพดและมันสำปะหลัง ปลัด อบต.บอกว่า นอกจากเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนที่เน้นสร้างความรัก ความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เด็กแล้ว กิจกรรมของเด็กยัง ดึงความสนใจของผู้ปกครองและผู้ใหญ่ให้มาทำกิจกรรมร่วมกันได้อีกทางหนึ่ง จนพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากขึ้น กลับกลายเป็นว่า โครงการของเด็กช่วยสร้างอาชีพเสริมให้ผู้ใหญ่ และส่วนหนึ่งได้กลายเป็นค่าขนม เล็กๆ น้อยๆ ให้เด็กและเยาวชน

ปลัดชัยวัธส์ฉายภาพรวมการทำงานของทีมงานในช่วงเริ่มต้น นักกักตอชุมชนทั้ง 5 คนกระจายตัวลงไปปรับผิชอบในแต่ละพื้นที่ ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน โดยมอง “ต้นทุน” ที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนเป็นสำคัญ

ดาว - ณัฐนิชชญา แก้วปาน รองปลัด อบต. ดูแลโครงการ เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 7

เอก - เอกวิทย์ ชาวสวน หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ ดูแล โครงการการเล่นดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสากล โรงเรียนพลับพลาไชย ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ม้อย - ชรินทร์ตัน มณีวงษ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ดูแล โครงการปั้นสร้างสุข หมู่ 6

แป้ง - อรุณรัตน์ ป้อมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ดูแลโครงการปลูกป่าจิตอาสา หมู่ 11

กบ - วิรัชดา ศรีคำแหง นักวิชาการ ดูแลโครงการงานการแสดงวิถีชีวิต “ชาติพันธุ์ ลาวเวียง” โรงเรียนโพธิ์ทองเจริญ ทั้งนี้ในแต่ละโครงการจะมีบุคลากรคนอื่น ๆ จาก อบต.เข้าไปเป็นหน่วยเสริม โดยเน้นให้เป็นคนในหมู่บ้าน แต่หากเจ้าหน้าที่ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้านใด ก็ให้หมู่บ้านจัดสรรตามความสนใจ

ก้าวแรกที่แตกต่าง...

“มันเป็นภาระ ผมทำงานด้านเด็กและเยาวชนมานานแล้ว มีประสบการณ์พอ ไม่เห็นประโยชน์ว่าจะเข้าอบรมทำไมอีก บอกตรงๆ เลยว่าที่ไปเพราะเป็นคำสั่งผู้บังคับบัญชา” เอกกล่าวถึงความรู้สึกแรกเมื่อต้องเข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชน

ต่างจากดาว เป้าหมายแรกในการเข้าร่วมหลักสูตรของเธอคือเพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้ตัวเอง ดาวเล่าว่า จากเดิมทำงานเป็นผู้อำนวยการกองคลัง ทำงานกับเอกสาร งานวิชาการ ระเบียบกฎเกณฑ์ ไม่จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับใคร แต่เมื่อรับตำแหน่งเป็นรองปลัดเทศบาลหน้าที่เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง รองปลัดต้องทำงานกับคนและเข้าไปถึงชุมชน ดังนั้นนอกจากชุมชนจะได้อะไรจากหลักสูตรแล้ว ตัวเธอเองก็ได้เปิดใจพร้อมรับอย่างเต็มที่

แม้จุดเริ่มต้นจะต่าง แต่บทสรุปที่ได้แทบจะไม่ต่างกันเลย นั่นคือ การเรียนรู้เมื่อได้ลงมือทำจริง แล้วเห็นผลลัพธ์ ซึ่งผลลัพธ์ที่ว่าไม่ใช่ความสำเร็จหรือการทำให้เสร็จ แต่เป็น “ความสุข” ที่พวกเขาเก็บสะสมมาเรื่อยๆ ระหว่างทาง

“งานเอกสารทำเสร็จก็คือเสร็จ แต่งานนักกักตอชุมชนถึงแม้จะทำไม่เสร็จ แต่ทุก ๆ ครั้งที่เห็นเด็กมาร่วมกิจกรรม เห็นพัฒนาการของเขา เห็นความร่วมมือของผู้นำชุมชน และผู้ใหญ่ใจดีที่หยิบยื่นน้ำใจมาช่วยเหลือ ทั้งหมดที่ว่ามานี้คือความสุขที่ได้รับมาตลอดการทำงาน” ดาวสื่อสารถึงความรู้สึกของเธอ

ขณะที่เอกบอกว่า แท้ที่จริงแล้ว เราไม่ได้มาเรียนแต่เรามา “เรียนรู้” จากเพื่อนนักกักตอชุมชนอื่นๆ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

“วิทยากร (ทรงพล เจตนาวณิชย์) บอกเสมอว่า ถ้าคนสำราญงานจะสำเร็จ คำพูดนี้ทะเลาะก่าแพงในใจแล้วเปลี่ยนแปลงผมจากข้างใน แน่ขนว่าผมมีความรู้อยู่แล้ว แต่มันอยู่กระจัดกระจายเต็มไปหมด เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตร ความรู้เหล่านั้นถูกนำมาจัดวางใหม่ให้เป็นระเบียบ พร้อมทั้งจะหยิบออกมาใช้งานได้ทันที จากที่คิดว่าเป็นภาระกลักรกลายเป็นว่าเราทำงานง่ายขึ้นและมีพลังในการทำงานมากขึ้น”

ทำงานบน “ฐานทุน” ที่มีอยู่ในชุมชน

สภาเด็กและเยาวชนตำบลพลับพลาไชย เป็นผลผลิตแรกของทีมนักกักตอชุมชน ด้วยต้องการหาแกนนำเด็กและเยาวชนจากแต่ละหมู่บ้าน จึงประสานความร่วมมือ

กับผู้นำชุมชนให้ส่งตัวแทนเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบมาเข้าร่วมโครงการ กระทั่งได้รับการจัดประกายความคิดเรื่องการกระจายตัวลงชุมชนทำงานเชิงรุกจาก **สุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์** ที่มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเวทีนักถักทอชุมชน ทีมนักถักทอชุมชน อบต.พลับพลาไชย จึงหารือกันเพื่อจัดสรรพื้นที่รับผิดชอบของตัวเอง

“ช่วงสองเดือนแรกที่เข้าหลักสูตรเราได้แกนนำเด็กและเยาวชนในสภาเด็กฯ แล้วประมาณ 20 คน หลังจากนั้นเราก็มาผลักดันเรื่องโครงการต่อ ให้เด็กคิดว่าเขาอยากทำอะไร ก่อนหน้าที่จะมาประชุมกับเด็ก พวกเราวางแผนกันคร่าว ๆ ไว้แล้ว โดยพิจารณาจากต้นทุนที่มีในแต่ละชุมชน” เอกอภินายภาพการทำงาน

โครงการเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 7 กล่าวได้ว่ามีจุดเริ่มต้นจากฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งการเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เลี้ยงแพะ การปลูกผักปลอดสารพิษ และการทำแก๊สชีวภาพใช้ในครัวเรือนซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รวมทั้งเด็กและเยาวชน

“เด็กเสนออยากทำโครงการนี้เอง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลชุมชนที่เราสืบค้นมา เราเลยผลักดันเต็มที่ เพราะชุมชนนี้มีผู้ใหญ่ใจดีที่พร้อมจะเป็นวิทยากรให้อยู่แล้ว กิจกรรมที่สอนให้เด็กทำก็มีทั้งการเพาะถั่วงอก เพาะเห็ด และการทำไข่เค็ม เด็ก ๆ จะมาทำกิจกรรมร่วมกันที่ศาลาหมู่บ้านทุกวันอาทิตย์ แต่การเพาะเห็ดเราจะคัดเลือกเด็กโตให้เขาเชื้อเห็ดไปเพาะที่บ้าน เป็นการสนับสนุนให้เขาเรียนรู้และทำด้วยตัวเอง ให้ผู้ปกครองได้เห็นและเข้ามามีส่วนร่วมด้วย” ดาวอภินายวิธีการทำงาน

เนื่องจากเด็กต้องมาทำกิจกรรมทุกอาทิตย์ อาหารกลางวันจึงกลายเป็นปัญหาให้ทีมต้องหาทางแก้ไข โชคดีที่มีผู้ใหญ่ใจดีช่วยส่งเสริมการขายไข่เค็ม เพื่อหารายได้เข้ามาสสมทบเป็นค่าอาหารกลางวันได้ส่วนหนึ่ง

ดาวบอกต่อว่า องค์ประกอบของกิจกรรมทั้งหมดเด็ก ๆ เปิดรับการเรียนรู้เพราะได้ลงมือทำ และทุกกิจกรรมล้วนช่วยพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะนิสัยที่ดี เห็นได้ชัดว่าเด็กขยันและมีความรับผิดชอบมากขึ้น ช่วงสังเกต กล้าพูด กล้าแสดงออก บางคนเราเห็นภาวะความเป็นผู้นำอย่างชัดเจน มีผู้ปกครองบอกว่าปกติลูกเขาตื่นสาย กลายเป็นลูกตื่นเช้ามาดูแลเห็ด หรือช่วงหนึ่งที่เราคิดว่าจะจัดกิจกรรมอาทิพย์วันอาทิพย์ แต่เด็ก ๆ ไม่ยอมเพราะเขาอยากทำกิจกรรมทุกอาทิพย์ เราก็ต้องทำตามความต้องการของเด็ก ๆ มีความกระตือรือร้นอย่างที่เราคาดไม่ถึง

ดนตรีสร้างคน เยาวชนสร้างชาติ

เอกสะท้อนว่า จากการพูดคุยกับภาคีที่เกี่ยวข้องพบว่าที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็น อบต. ครูภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน หรือสถานศึกษาเองอยากมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการสร้างสรรคกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ไม่เคยมีพื้นที่หรือช่องทางให้เกิดการสื่อสารกันระหว่างชุมชนและ อบต. ยกตัวอย่างเช่นโรงเรียนพลับพลาไชยสนับสนุนโครงการดนตรีสร้างคน เยาวชนสร้างชาติอยู่ก่อน เมื่อเอกเข้าไปประสานงานจึงได้รับการตอบรับจากผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นอย่างดี

เช่นเดียวกับการทำงานของกบที่เข้าไปสานต่อโครงการคนรุ่นใหม่หัวใจรักถิ่นกับโรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนรู้จัก เรียนรู้ แล้วเกิดความรักความห่วงใยในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ของตน

“พื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นชุมชนของชาวลาวเวียงซึ่งเป็นชาติพันธุ์ที่อพยพมาตั้งรกรากที่นี่ การสอนให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวพวกนี้ ทำให้เขาได้กลับไปรู้จักรากเหง้าที่มาที่ไปของตนเอง” กบกล่าว

ปันเอาเรื่อง

“ชวนกันคิด ชวนกันทำ อยากทำอะไรให้บอก เพราะเราต้องการให้เขาสนุกกับกิจกรรมที่ทำ ถ้าเขาไม่สนุกกิจกรรมจะไม่ไหลลื่น” ม้อยเล่าถึงวิธีการทำงานของเธอที่กลายมาเป็นโครงการปั่นสร้างสุข ที่เกิดขึ้นด้วยไอเดียที่แฝงความสนุกสนาน ชักจูงใจให้เด็ก ๆ ในชุมชนมาร่วมกิจกรรม

ม้อยบอกว่า หมู่ 6 ตำบลพลับพลาไชยมีผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี และผู้ปกครองที่เข้มแข็งพร้อมจะสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็ก ๆ เธอมีข้อมูลในเรื่องนี้เนื่องจากเคยทำโครงการกับชุมชนนี้มาก่อน ดังนั้น เพื่อสร้างความต่อเนื่องเรื่องการพัฒนาคนในพื้นที่ เธอจึงตัดสินใจสานต่อโครงการปั่นสร้างสุขในพื้นที่หมู่ 6 ต่อไป

เด็กส่วนใหญ่ที่มาร่วมกิจกรรมปั่นสร้างสุขเป็นเด็กเล็ก ม้อยเล่าว่า ภาพที่ทำให้เธอประทับใจ คือ ภาพเด็กหมู่ 6 ที่ชวนเพื่อน ๆ จากหมู่อื่นมาทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อเด็กมาเยอะขึ้นเรื่อย ๆ กว่า 30 คน สิ่งที่ต้องจัดการต่อไป คือ เรื่องอาหารกลางวัน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีงบประมาณเพียงพอสนับสนุน จนต้องเปลี่ยนแผนงานจากการจัดกิจกรรมทุกสัปดาห์ มาเป็นสัปดาห์เว้นสัปดาห์ แต่ผลตอบรับไม่เป็นไปตามคาด เพราะเมื่อว่างเว้นจากการทำกิจกรรมไปเพียงสัปดาห์เดียว จำนวนเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ใหญ่ใจดีในชุมชนจึงตัดสินใจลงขันสนับสนุนงบประมาณอาหารกลางวันให้เด็ก ทำให้กิจกรรมดำเนินต่อมาได้

“การปั่นจักรยานของเรามีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเรียนรู้ชุมชนจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ และได้สำรวจทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชน เช่น ประวัติชุมชน ประโยชน์ของพืชสมุนไพรและป่าไผ่ หมู่บ้านนี้มีบ้านที่ปลูกไผ่หวาน นอกจากได้เรียนรู้เรื่องไผ่จากเจ้าของแล้ว เด็กก็ได้เรียนรู้ประโยชน์ของป่าด้วย นอกจากนี้ก็มีพาเด็กไปเรียนรู้การทำขนมจีน แล้วก็ชวนเด็กมาทำกล้วยฉาบให้ผู้ปกครองนี้แหละเข้ามาสอน”

ปรีชา กุลวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 กล่าวว่า หมู่ 6 เป็นหมู่บ้านที่ใหญ่ที่สุดในตำบลพลับพลาไชยและมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด พอนึกถึงทอชุมชนประสานงานเข้ามาจึงมีความตั้งใจร่วมกันว่า **อยากให้พื้นที่หมู่ 6 เป็นหมู่บ้านนำร่องทำโครงการ** ให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักบ้านของตัวเอง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชน ด้วยการเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ใหญ่ใจดีมาร่วมเป็นวิทยากร

ประสพโชค พุ่มมลา นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนพลับพลาไชย บอกว่า รู้สึกสนุกที่ได้มาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ และผู้ใหญ่ในชุมชน อยู่บ้านปกติก็ไม่มีอะไรทำ ออกมาทำกิจกรรมแบบนี้สนุกกว่า แล้วก็ได้รับความรู้ที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ได้ฝึกทำอาหารทำขนมหลายอย่าง มาแล้วพี่ๆ ให้ทำกิจกรรมสันทนาการ มีเกมให้เล่น แต่ละอาทิตย์ก็มีกิจกรรมให้ทำไม่ซ้ำกัน นอกจากความสนุกแล้ว รู้สึกว่าตัวเองมีความอดทน มีความพยายามมากขึ้น ไม่ขี้เกียจ

ด้าน **อุษา ทองบ้านโป่ง ผู้ปกครองเด็ก** กล่าวว่า เธอเต็มใจมาร่วมกิจกรรมปั่นสร้างสุข เพราะอยากสนับสนุนให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ในฐานะผู้ปกครองเธออยากเข้ามามีส่วนร่วม เพราะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับลูกของตัวเองอย่างชัดเจน จากเมื่อก่อนเขาจะต่อต้านและทำตรงข้ามกับสิ่งที่เธอพูด แต่ตอนนี้ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น และเคารพกติกาที่ตกลงกัน ยิ่งพอได้มาคลุกคลีกับเด็ก ก็ได้เรียนรู้เรื่องการปรับตัวเข้าหาเด็กด้วย

“วันนี้มาสอนเด็กทำกล้วยฉาบ เราทำเป็นอยู่แล้วก็มาช่วยแนะนำ บางครั้งเขาคือ เราก็ต้องคุบข้าง แต่ก็ยังเป็นลักษณะของการชี้ให้เขาเห็นว่าสิ่งที่เขาทำไม่ใช่อะไร แล้วสร้างกติกการอยู่ร่วมกัน เช่น ต้องจดจ่กรยานให้เป็นระเบียบ ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ซึ่งเขาก็ให้ความร่วมมือดี ถ้าเราอยากเห็นลูกหลานของเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มันก็คุ้มค่ากับการสละเวลามา”

ป่าสร้างคน...คนสร้างป่า

ปัญหาเด็กในชุมชน
ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขา
ต้องการการยอมรับ
การชวนให้เด็กมาทำ
กิจกรรมจิตอาสา
ทำให้เขาภาคภูมิใจ
ในตัวเอง เพราะสังคม
ยอมรับในสิ่งที่เขาทำ
ผู้ใหญ่ก็ชื่นชม

เพราะอยู่กับชุมชน และยังเป็นข้าราชการที่ต้องทำเพื่อประชาชน ที่ผ่าน
มาเราทำอะไรเพื่อชุมชนบ้าง... แบ่ง คิดในใจดัง ๆ กับตัวเองตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อได้เข้า
ร่วมหลักสูตรนี้ “หลักสูตรนักถักทอชุมชนปลูกใจที่อยู่ลึก ๆ ของเราให้ตื่นตัวมาก
ขึ้น จากที่ก่อนหน้านี้เราก็มัวไปเรื่อย ๆ ทำให้ติดตามหน้าที่ ไม่ได้คิดอะไรต่อ”

แบ่งให้เหตุผลที่เลือกทำโครงการปลูกป่าในพื้นที่หมู่ 11 ว่าเพราะผู้ใหญ่ใน
ชุมชนมีความพร้อม และรวมตัวกันอยู่ก่อนแล้ว เพื่อเข้ามาจัดการดูแลป่า เมื่อ
เราดึงเด็กเข้ามาร่วมปลูกป่า เราสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดจิตอาสาได้ เพราะเด็กจะ
ต้องสละเวลาว่างของตัวเอง ออกจากบ้านมาตากแดดตากฝน ไม่ใช่งานสบายเลย

สำหรับสภาพปัญหาป่าของชุมชน คมสัน พันธุ์เสือ เจ้าหน้าที่ป้องกันและ
บรรเทาสาธารณภัย ที่อาสาเข้ามาเป็นผู้ช่วยทีมทำโครงการปลูกป่า บอกว่า พื้นที่หมู่
11 ตำบลพลับพลาไชยเป็นพื้นที่ป่า ช่วงหลังมีการเข้ามาบุกรุกทำลายป่าจนชาวบ้าน
ตื่นตัว แล้วรวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อจัดเวรเข้าไปดูแลและปลูกป่าเพิ่มเติม เมื่อนักถักทอ
ชุมชนเข้ามาประสานความร่วมมือ เพื่อดึงเด็กและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย จึง
คิดว่าเป็นโอกาสดีที่จะปลูกฝังให้เด็กรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

“ถ้าไม่มีนักถักทอชุมชนเข้ามาผู้ใหญ่ก็คงทำกันเอง เพราะเป็นหน้าที่ แต่ทุกวันนี้
มีเด็กเป็นตัวเชื่อมร้อย ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน
ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านก็ดีขึ้น เขาใกล้ชิดสนิทสนมกัน พอเด็กมาทำอย่างขันแข็งกลายเป็นว่า
เด็กนี่แหละที่เป็นตัวอย่างทำให้ผู้ใหญ่ถูกคิด จนผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่
คนอื่น ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนตัวผมทุกวันนี้ นอกจากทำหน้าที่แล้ว เรามา
ด้วยใจด้วย อยากมาดูแล มาเป็นกำลังใจให้เด็ก ๆ...ผมว่าปัญหาเด็กในชุมชนส่วนหนึ่ง
เป็นเพราะเขาต้องการการยอมรับ การชวนให้เด็กมาทำกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เขา
ภาคภูมิใจในตัวเอง เพราะสังคมยอมรับในสิ่งที่เขาทำ ผู้ใหญ่ก็ชื่นชม” คมสันสะท้อน
ภาพให้เห็นอย่างชัดเจน

ปิยะ - ณัฐกานต์ ผิวดีอ่อน นักเรียนชั้น ม.3 และ เอส - สดาญ์ ไรจน์บุญถึง
นักเรียนชั้น ม.1 โรงเรียนอุททองศึกษาลัย ตัวแทนเด็กและเยาวชนบอกเป็นเสียง
เดียวกันว่า จากเดิมที่มาทำกิจกรรมเพราะความสนุก จนถึงตอนนี้ นอกจากความสนุก
แล้ว พวกเขายังอยากมาทำกิจกรรมเพราะอยากปลูกต้นไม้ให้ได้เยอะที่สุดเท่าที่จะทำได้

“ก่อนมาก็รู้ว่าชุมชนเรามีป่า แต่ไม่รู้ว่ามีคนนอกชุมชน มาแอบตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ด้วย พอรู้แบบนี้ก็ยิ่งอยากเข้ามาทำกิจกรรม เพราะอยากดูแลชุมชนของเราให้ดีขึ้น คนในชุมชนเดียวกันต้องมีความเสียสละและช่วยเหลือกัน” เอสกล่าว

ด้านโปะ บอกว่า นอกจากใจที่อยากมาร่วมปลูกป่า เพราะอยากมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตัวเองแล้ว ยังมีเรื่องของความรับผิดชอบเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

“เราเป็นพี่ถ้าไม่มา แล้วน้องตัวเล็ก ๆ มา ก็ดูเหมือนเราไม่มีความรับผิดชอบ เพราะตั้งแต่ต้นพวกเราทำกิจกรรมด้วยกันมาตลอด ตัวเราเองก็มีความผูกพันกับน้อง ๆ ด้วย ทุกครั้งที่ทำงานเสร็จเราจะมานั่งสรุปบทเรียนกัน ซึ่งมีประโยชน์มาก เพราะเรารู้จุดดีจุดด้อยของตัวเอง แล้วก็ได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง และผู้ใหญ่ในชุมชน”

ส่วนผู้ใหญ่ใจดีอย่าง มณฑล สาลี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 11 พนม อ้อมทอง และจันทร์ดา มีมิตร ชาวบ้าน

ในชุมชน และชลัม ไรจน์บุญถึง สมาชิก อบต.พลับพลาไทย หมู่ 11 เล่าถึงเหตุผลที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของเด็ก และเยาวชนว่า นอกจากเรื่องของการรักษาป่าชุมชนให้คงอยู่แล้ว ทั้ง 4 คนยังเห็นความสำคัญของการรวมเด็ก และเยาวชนในชุมชนให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง จนเกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในอนาคต

“เด็กในชุมชนเดียวกันไม่ค่อยรู้จักกัน ต่างคนต่างอยู่ ถ้าเรารวมเด็ก ทำให้เขารู้จักกันได้ ต่อไปชุมชนเราก็จะมีความเข้มแข็งขึ้น” ชลัมกล่าว

สอดคล้องกับเป้า ที่ย้ำถึงเป้าหมายของโครงการปลูกป่าจิตอาสาว่า สิ่งที่ยากเห็นมากที่สุด คือ ลักษณะนิสัยที่ดีที่จะติดตัวเด็กไปในอนาคต

“เราอยากเห็นน้อง ๆ มีความเสียสละ มีความสามัคคี และมีน้ำใจ คุณธรรมเหล่านี้จะเป็นภูมิคุ้มกันให้เขาอยู่ในสังคมได้ แล้วทำให้เขาเป็นคนดีของสังคม ยิ่งถ้าเขารักท้องถิ่นของตัวเอง เขาก็จะกลับมาพัฒนาบ้านตัวเอง”

“พลิกวิธีคิด” สร้างการงานรูปแบบใหม่

“ถ้าเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำ ก็จะได้ผลลัพธ์ใหม่ๆ เข้ามา” เอกอภัยประโยคสำคัญที่พลิกมุมมองของเขา พร้อมบอกว่า ตำแหน่งเดิมนักพัฒนาชุมชนทำให้เขาต้องทำงานด้านเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ก่อนหน้านี้นี้มีเขาเพียงคนเดียวที่รับผิดชอบงานเด็กและเยาวชนใน 14 หมู่บ้านของตำบลพลับพลาไชย ถึงแม้จะไม่ใช้คนหางาน แต่ไม่ไว้วางใจให้คนอื่นทำงาน ด้วยไม่เชื่อในศักยภาพของเพื่อนร่วมงาน แต่ปัจจุบันเมื่อเปิดใจยอมรับผู้อื่น จากหนึ่งกำลัง กลายเป็น 5 กำลัง แล้วขยายเพิ่มขึ้น 5 เท่าตัว จากสมาชิกเจ้าหน้าที่ อบต. คนอื่นๆ ที่เสริมเข้ามาในแต่ละทีม

อย่างที่เอกกล่าว เมื่อวิธีการเปลี่ยน ผลลัพธ์ก็เปลี่ยนดังว่า การกระจายกำลังทำงานในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้นักกิจกรรมชุมชนสามารถสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันเด็กและเยาวชนแกนนำมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่า 5 เท่า ส่วนคุณภาพ จากเดิมที่ทำกิจกรรมในวันเดียว ครั้งเดียว จบและไม่ได้ติดตามผล กลายเป็นทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนมีโอกาสได้คลุกคลีกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น และเห็นจุดแข็งจุดด้อยของเด็กแต่ละคน

“พอเราเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น เราจะรู้เลยว่าจะต้องพัฒนาเขาในส่วนไหนต่อไป ซึ่งเมื่อก่อนเราไม่ได้ใส่ใจตรงนี้เลย ทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญมาก ตอนนี้มีผมภูมิใจมากที่ผมกลายเป็นคนใหม่ เข้าใจตัวเองและคนอื่นมากขึ้นในทุกด้าน” เอกอธิบาย

ด้านกบและม้อยบอกว่า หลักสูตรนี้ช่วยให้พวกเธอทำงานได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนและง่าย เพราะมีแนวทางการทำงานเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน ได้แก่ วางแผน ประสานงาน และถอดบทเรียน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ของการร่วมคิด รวมแบ่งปันประสบการณ์ด้วยการทำงานเป็นทีม จากเดิมที่คิดเอง วางแผนเอง ลงมือทำ

“เมื่อก่อนเราปั่นตุ๊กตาขึ้นมาบอกคนอื่น อย่างเวลาจัดการแข่งขันกีฬา เราก็คิดมาแล้วว่าต้องมีแบบนี้ทำตรงนั้นอย่างนั้น ซึ่งก็ทำคล้ายๆ เดิมทุกปี เพราะกระบวนการทุกอย่างจบลงที่ความคิดของเรา คุยกันครั้งเดียวจบ แต่ตอนนี้ต้องคุยกันอย่างน้อย 3-4 ครั้ง เพื่อให้แต่ละคนได้มีเวลาไปทบทวนและทำข้อมูลของตัวเอง พอมีภาคีเครือข่ายเข้ามาเสริมอีก งานที่ออกมาก็มีลูกเล่นและมีความน่าสนใจมากขึ้น ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพกว่า 90 เปอร์เซ็นต์” กบกล่าว

ขณะที่ม้อยสะท้อนความรู้สึกของเธอว่า ตอนแรกไม่คิดเหมือนกันว่าทำไมต้องไป หน้าที่ยังไม่ใช่ แต่พอได้ลงมือทำเราก็คิดอีกแบบ เพราะเมื่อได้มาทำงานกับเด็กจริงๆ เรารู้สึกเลยว่ามีความสุข แค่นี้เด็กสวัสดีก็ว่าค่าที่ทักทายเราเราก็รู้สึกดีแล้ว เพราะเมื่อก่อนเด็ก ๆ ไม่เคยทำแบบนี้ สิ่งที่เราทำกับเด็ก เปลี่ยนแปลงเด็กได้จริงๆ เด็กจากที่ดื้อก็เชื่อฟังเรา สิ่งที่เราต้องคิดคือทำอะไรให้กลุ่มที่เราสร้างมากับมือเดินหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคง

ส่วนดาวบอกว่า การทำงานภายใต้หลักสูตรนักกิจกรรมชุมชนทำให้เธอกลายเป็นคนใฝ่หาความรู้ และกล้าถ่ายทอดความรู้ ส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาตัวเอง และอีกส่วนหนึ่งเพื่อหาข้อมูลมาส่งเสริมพัฒนาเด็กในด้านอื่นต่อไป

“นอกจากกิจกรรมที่ทำอยู่แล้ว แกนนำรุ่นพี่ที่สามารถสอนรุ่นน้องให้ทำได้อย่างคล่องแคล่ว ต่อไปน้องๆ อยากเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาอื่นๆ ในชุมชน เช่น เรื่องสมุนไพร การทำจักสาน หรือการเลี้ยงเป็ดด้วย เราก็ต้องหาข้อมูลในส่วนนี้ ปรึกษากับผู้ใหญ่ใจดี แล้วลองมาวางแผนกับทีมงานต่อไป”

ความละเอียดเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการทำงานตามแนวทางหลักสูตรนักกิจกรรมชุมชน แป้งบอกว่า ก่อนทำงานทุกครั้งจะต้องคิดว่า งานที่จะทำ ทำเพื่อใคร แล้วใครจะได้ประโยชน์ วางแผนแรกและแผนสำรองเผื่อกรณีมีปัญหา ส่งผลให้การทำงานในหน้าที่นักวิเคราะห์นโยบายและแผนสามารถตอบโจทย์ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนได้ เพราะมีจุดมุ่งหมายชัดเจน

“เดี๋ยวนี้เวลาลงพื้นที่ไปถามปัญหาชาวบ้าน เขาก็กล้าให้ข้อมูลจริงกับเรา เพราะเขาไม่คิดว่าเราเป็นคนแปลกหน้าอีกต่อไป” แบ่งกล่าว

ถึงแม้ทั้ง 5 คนจะไม่ได้ประชุมด้วยกันบ่อยนัก แต่ก็นำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พวกเขาใช้ไลน์เป็นสื่อกลางส่งต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรายงานความคืบหน้าการทำงาน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ทีมงานมีความตื่นตัวในการทำงานอยู่เสมอ

1 ปีของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ปลัด อบต.พลับพลาไชย สรุปภาพการทำงานของตำบลภายใต้หลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า “หัวใจ” ของการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ การให้สมาชิกในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านขับเคลื่อนกิจกรรมของตัวเองได้ โดยมีผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน และผู้ใหญ่ใจดี เป็นแกนหลักในการทำงาน ถึงแม้ในที่สุดเด็กจะสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง แต่ผู้ใหญ่ยังต้องเป็นผู้สนับสนุนและส่งเสริมอยู่เบื้องหลัง เพื่อให้เด็กสบายใจและไว้วางใจ

ปัจจุบันทีมนักถักทอชุมชนพลับพลาไชยเข้าไปเคลื่อนไหวอยู่ใน 5 หมู่ จากทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ทั้งนี้ เมื่อผู้นำและผู้ใหญ่ใน 5 หมู่บ้านต้นแบบมีความเข้าใจและมีความเข้มแข็งพอที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยศักยภาพของตนเอง ทีมก็จะกระจายตัวขยายขอบเขตการทำงานไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ให้ครบ 14 หมู่บ้านตามเป้าหมายหลักเรื่องการพัฒนาคนในภาพรวมทั้งตำบล

“เป้าหมายในระยะยาวของพวกเรา คือ เด็กจะต้องไม่เป็นภาระของสังคม รู้ร้อนรู้หนาวที่จะแก้ปัญหาของชุมชน มีความเข้มแข็ง แข็งแรงที่จะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยกว่า แล้วพร้อมที่จะถ่ายทอดคุณลักษณะเหล่านี้ และประสบการณ์ที่เรียนรู้มาตลอดชีวิตให้เด็กรุ่นต่อไป หากเราทำแบบนี้ได้ ตำบลของเรา ประเทศของเรา ก็จะเต็มไปด้วยคนที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมก็จะดีขึ้นเป็นเงาตามตัว” เอกกล่าวทิ้งท้าย

การพัฒนาของอบต.พลับพลาไชย ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคน เมื่อคนในชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คนจะมีความรัก ห่วงเห่น สนใจ และใส่ใจบ้านของตัวเอง เมื่อนั้นคนในชุมชนเองที่จะออกมาช่วยกันลงแรงลงขัน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายนอกให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป โดยมี อบต.ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุนในส่วนที่ขาดหาย และเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็น

ชุมชนทุกชุมชนมีรากเหง้าและมีฐานกำลังของตัวเอง การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนนั้นทำได้ไม่ยาก หากคนในชุมชนให้ความร่วมมือ

“หัวใจ” ของการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ การให้สมาชิกในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านขับเคลื่อนกิจกรรมของตัวเองได้ โดยมีผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน และผู้ใหญ่ใจดี เป็นแกนหลักในการทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล พิศศักดิ์ มาตรฐานศรี

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ชัยวิมลส์ แยมสุข

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

ณัฐนิชชญา แก้วปาน

เอกวิทย์ ชาวสวน

ชรินรัตน์ มณีวงษ์

อรุณรัตน์ ป้อมทอง

วิรัชดา ศรีคำแหง

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

นักวิชาการศึกษา

จังหวัด
สุพรรณบุรี

ก้าวทีละนิด ค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ

องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมกระเสียว
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

การเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน หรือการทำงานตามแนวคิด
ในหลักสูตรนักถักทอชุมชน ไม่ใช่การเพิ่มงานให้บุคลากร
แต่เป็นสิ่งที่เราในฐานะข้าราชการท้องถิ่นควรนำมาตั้งนานแล้ว
เพียงแต่ที่ผ่านมามิได้ทำ ทำผิดวิธี หรือไม่มีวิธีคิดให้ต่อยอด
เพื่อพัฒนาการทำงานแบบเดิมๆ ได้

ความเขียวของต้นไม้ต้นหญ้าสองข้างทาง ปริมาณน้ำที่เต็มปริ่มในหนองน้ำหลายแห่งเท่าที่เห็นผ่านตา เป็นร่องรอยที่ฝนทิ้งไว้เบื้องหลัง ทำให้รู้สึกถึงความชุ่มชื้น องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน อาชีพหลักของคนในชุมชน 90 เปอร์เซ็นต์ทำการเกษตร ที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ

กิตติพงศ์ วิชินโรจน์จรัส นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี บอกว่า ถึงแม้ตำบลนิคมกระเสียวจะตั้งอยู่บนพื้นที่ดอนเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ชุมชนอยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติจึงสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี แต่ในสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่บีบรัดให้คนต้องทำมาหากิน ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือ ปัญหาช่องว่างด้านความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทั้งบุตรหลานให้ปู่ย่าตายายดูแล ช่องว่างความสัมพันธ์นี้กลายเป็น **“จุดอ่อน”** ให้สิ่งชั่วร้ายและอบายมุขในสังคมรอบตัวเข้ามาแทรกซึมได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และมีพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากไม่ได้รับการเลี้ยงดูตามช่วงวัยที่เหมาะสม

ด้วยเห็นความสำคัญว่าเด็กคืออนาคตของชาติ และเป็นหน้าที่ของ อบต.ที่ต้องดูแลคนในชุมชน ซึ่งเป็นงานที่เราทำอยู่แล้ว แต่ขาด **“ตัวเชื่อม”** เมื่อมีโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว เข้ามา จึงคิดว่าต้องคัดคนที่มีใจ คนที่ทำงานจริงๆ ไปร่วมเรียนรู้ เพื่อกลับมาเป็น **“ชุมกำลัง”** ของ อบต.ต่อไป

ใช้ข้อมูลชุมชนกำหนด นโยบายการทำงาน

นายกฯ กิตติพงษ์ บอกว่า หลักสูตรนี้ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้บริหาร และบุคลากรของ อบต.ให้คิดเป็นอย่างละเอียดรอบคอบ และมีการวางแผนลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ

“เราได้เครื่องมือในการวางแผนแก้ไขปัญหาในชุมชน ไม่เฉพาะแค่สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน ทำให้เราในฐานะผู้บริหารได้ถูกคิดด้วยว่า ที่ผ่านมายุ่งยังไม่พอ วิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาเป็นแค่การทำกิจกรรมเพื่อให้ได้กิจกรรม ยังไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาว”

การจัดกิจกรรมแบบครั้งคราว ไม่ว่าจะเป็นโครงการค่ายคุณธรรม และการรณรงค์ในโอกาสต่าง ๆ เกี่ยวกับโทษภัยยาเสพติด ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เนื่องจากเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีโอกาสร่วมกิจกรรมน้อยมาก

นอกจากวิธีคิดและการทำงานอย่างเป็นระบบแล้ว ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการประสานการทำงานร่วมกับชุมชนในแต่ละภาคส่วนเป็นเครือข่าย เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ อบต.นิคมกระเสียวนำมาปรับใช้ในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งงานชุมชนอย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าเมื่อก่อน

หน่วยงานไหนทำอะไรก็ทำไป ไม่ยุ่งไม่เกี่ยวกัน ตอนนี่คณะทำงานต้องมานั่งคิดว่า ถ้าจะทำโครงการใดต้องตั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ และเด็กมาร่วมกันอย่างไร นักกิจกรรมชุมชนที่เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ต้องลงพื้นที่ประสานการทำงานกับภาคีต่างๆ เขาในฐานะ นายก อบต. นอกจากเข้าไปช่วยนักกิจกรรมชุมชนลงพื้นที่ในบางครั้งแล้ว ยังต้องนำข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดในชุมชนมานั่งคิดประมวลผล เพื่อกำหนดเป็นนโยบาย หรือแผนการทำงานออกมาให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันมากที่สุด เพราะเชื่อว่าถ้าสามารถพัฒนาแต่ละส่วนไปพร้อมๆ กันได้ ประโยชน์ไม่ได้ตกอยู่ที่ใคร แต่ตกอยู่กับชุมชนนั่นเอง

เมื่อมีแผนการทำงานที่ชัดเจน ทำให้ อบต.นิคมกระเสียวสามารถวางแผนการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเน้นประสานความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาในตำบล เพื่อดำเนินโครงการในระยะยาวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาส่งเสริมด้านการศึกษา

“จากเดิม อบต.จะทำโครงการอะไรกับเด็กก็แค่เข้าไปบอกไปแจ้งให้โรงเรียนทราบ เพื่อขอให้โรงเรียนส่งเด็กเข้ามาร่วม ไม่เคยถามว่าเขายากทำหรือไม่เลย ไม่เคยพูดคุย แลกเปลี่ยนกันถึงจุดประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ แต่ตอนนี้แม้แต่การพูดคุยก็ยังเปลี่ยน เพราะเราต้องเข้าไปถามและไปถกกับผู้อำนวยการโรงเรียนก่อนว่า จริงๆ แล้วโรงเรียนหรือนักเรียนอยากให้ อบต.เข้าไปสนับสนุนเรื่องอะไร ไม่ใช่แค่เอาโครงการไปโยนไว้ให้เขามาร่วม” นายก อบต.นิคมกระเสียวบอกเล่าวิธีการทำงาน

เช่นเดียวกับการทำงานของทีมนักกิจกรรมชุมชน ทั้ง เอ - นันทน์ภัท น้อยสุริวงษ์ นักพัฒนาชุมชน และ อ้อย - หทัยรัตน์ บุตรดีลา ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ บอกถึงสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้จากการทำงานในช่วงที่ผ่านมาว่า การสร้างความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำงานชุมชน

เมื่อวิธีคิดเปลี่ยน...วิธีทำงานก็เปลี่ยนตาม

เอ เข้ามาทำงานในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน อบต.นิคมกระเสียว เมื่อ 3 ปีก่อน โดยหน้าที่ที่นักพัฒนาชุมชนต้องดูแลคนในชุมชนทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่เกิดจนตาย เธอเข้าร่วมหลักสูตรนี้ด้วยความเต็มใจ เพราะมั่นใจว่าจะได้รับความรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนางานในหน้าที่ของตนเอง เธอมองว่าการเข้าร่วมหลักสูตรทำให้เธอได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนๆ ตำบลอื่น ซึ่งบางตำบลอาจมีปัญหาในการทำงานเหมือนกัน ทำให้เธอได้เรียนรู้ว่าเขาแก้ปัญหาอย่างไร หรือตำบลไหนเจอปัญหาอย่างอื่น ก็จะได้รู้และเตรียมตั้งรับเพื่อเกิดขึ้นในพื้นที่ของเธอ และการรวมกลุ่มแบบนี้ช่วยกระตุ้นการทำงานของเธอได้ด้วย เพราะทุกๆ ครั้งที่กลับมาเข้าห้องเรียน แต่ละตำบลจะได้เห็นความคืบหน้าในการทำงานของกันและกัน ทำให้ไม่มีใครอยากย่ออยู่กับที่ ต้องกลับมาทำการบ้าน กลับมาคิดว่าจะทำอย่างไรต่อกับงานในพื้นที่ โดยมีเครื่องมือและองค์ความรู้จากหลักสูตรช่วยสนับสนุนให้คิดออกมาอย่างเป็นระบบและมีการวางแผนงานที่ดี

ในช่วง 1 ปีหลังจากที่ได้นำหลักสูตรนักกิจกรรมชุมชนมาใช้ในการทำงานในชุมชน เอบอกว่า วิธีการทำงานของเธอเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ทำงานคนเดียวไม่เกี่ยวกับใคร

ในฐานะ นายก อบต.

นอกจากเข้าไปช่วย

นักกิจกรรมชุมชนลง

พื้นที่ในบางครั้งแล้ว

ยังต้องนำข้อมูลพื้นฐาน

ทั้งหมดในชุมชนมานั่ง

ประมวลผล เพื่อกำหนด

เป็นนโยบาย หรือแผน

การทำงานให้สอดคล้อง

เชื่อมโยงกันมากที่สุด

เพราะเชื่อว่าถ้าสามารถ

พัฒนาแต่ละส่วนไป

พร้อมๆ กันได้

ประโยชน์ไม่ได้ตกอยู่ที่ใคร

ก็ตกอยู่กับชุมชนนั่นเอง

จนรู้สึกว่าการเป็นภาระ หนักหน่วง เพราะต้องจัดการงานทุกอย่างเองทั้งหมด แต่แนวคิดเรื่องการสร้างเครือข่าย และการกระจายงาน ด้วยการหาบุคคลเข้ามาเป็นผู้ช่วยประสานงานในแต่ละส่วน ช่วยให้เธอทำงานง่ายขึ้น ผลลัพธ์คือ **หน้าที่งานเหมือนเดิม ภาระงานเท่าเดิม แต่คุณภาพการทำงานเพิ่มขึ้นและเหนื่อยน้อยลง**

“ก่อนหน้านี้เวลาลงชุมชนเราก็แค่ไปเยี่ยมบ้าน ผู้ยากไร้หรือผู้ประสบปัญหาในบทบาทเจ้าหน้าที่ แต่ตอนนี้บทบาทของเราในสายตาของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ผู้ใหญ่มองเราเหมือนลูกหลาน ส่วนเด็ก ๆ ก็เห็นเราเป็นที่ที่คอยดูแลเขา ชุมชนให้ความไว้วางใจ มีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความเป็นกันเอง เหมือนเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งในพื้นที่จริง ๆ ทำให้การติดตามงานของเราง่ายขึ้นด้วย โดยเฉพาะเวลาเข้าไปถามผู้ปกครองเด็กถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกเขา เขาก็จะกล้าพูดกล้าตอบตามความจริง”

ส่วนอู่ที่จับพลัดจับผลูต้องไปเป็นตัวแทนเข้าอบรมในหลักสูตรนักถักทอชุมชนแทน เพราะโดยหน้าที่ผู้ช่วยฝ่ายธุรการแล้ว งานของเธอไม่สัมพันธ์กับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเลย แต่อยู่คิดว่าเป็นโชคดี ในฐานะบุคลากรใหม่ที่เพิ่งเข้ามาทำงาน เมื่อมีโอกาสได้เข้าอบรมเสริมทักษะการทำงาน หลักสูตรนี้จึงมีประโยชน์และเป็นแนวทางให้เธอสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานในหน้าที่ รวมทั้งการเตรียมตัวเพื่อเข้าไปทำงานกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

“จากเดิมที่รับผิดชอบงานธุรการ ตอนนี้เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วย เรานำความรู้เรื่องการวิเคราะห์และวางแผนที่ได้จากหลักสูตรมาใช้เขียนแผนได้เลย คิดว่าถ้าไม่เคยเรียนรู้เรื่องนี้มาก่อนแล้วต้องมาเขียนแผนก็คงใช้เวลาในการทำงานมากกว่านี้” อู่ยกกล่าว

นักถักทอชุมชน 2 คน ยังน้อยเกินไปสำหรับการทำงานชุมชนใน 1 ตำบล ทั้งเอ้และอู่จึงกลับมาถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับบุคลากรใน อบต. เพื่อกำหนดทิศทางการทำงานในภาพรวมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาอย่างชัดเจน คือ **ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้นระหว่างบุคลากรใน อบต. ตลอดไปจนถึงความร่วมมือและความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน** ถึงแม้คนขับเคลื่อนงานในพื้นที่ยังคงเป็นเอ้และอู่ที่เป็นแกนนำหลัก แต่โครงสร้างการทำงานภายในองค์กรที่เข้มแข็งช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้อย่างสบายใจและมีกำลังใจ

“พอทุกคนใน อบต.รับรู้และเข้าใจ เราก็กล้าเอ่ยปากขอให้คนอื่น ๆ ช่วยเหลือในส่วนที่เขาเกี่ยวข้อง ถ้าเป็นเมื่อก่อนก็จะพยายามจัดการเอง คิดเองคนเดียว สุดท้ายก็อาจจะไม่ได้ทำหรือทำไม่ได้ เพราะระบบการจัดการงานของเราผิดพลาด งานก็ไปไม่ถึงไหน ออกมาไม่มีคุณภาพ แต่การแบ่งงานแบ่งหน้าที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เมื่อมีข้อผิดพลาดตรงไหน เราสามารถนำมาเล่าสู่กันฟัง แล้วช่วยกันแก้ไขได้”

เริ่มจากจุดเล็กๆ वोเด็กในระบบก่อน

เมื่อมันใจในแนวทางการทำงาน อบต.นิคมกระเสียว เริ่มต้นทำงานกับเด็กและเยาวชนในระบบ ผ่านสถาบันการศึกษา เพื่อปั้นแกนนำเด็กและเยาวชนกลุ่มเล็กๆ ก่อนแล้วเชื่อมโยงไปสู่การสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองของเด็ก

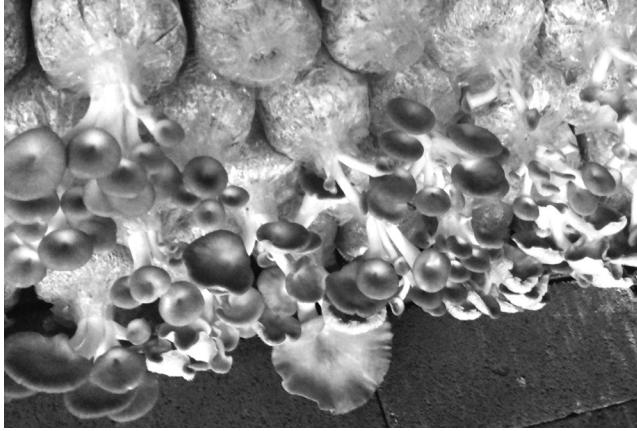
ที่ทำเช่นนี้เอบอกว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักถักทอชุมชนที่ทำงานลงพื้นที่จริง ๆ มีแค่ 2 คน ดังนั้นเวลาสร้างภาคีเครือข่าย เราก็ต้องเลือกเข้าไปในจุดที่เราคิดว่ามีคนช่วยเหลือ ช่วยเบาแรงเราได้ด้วย ซึ่งการประสานงานกับโรงเรียนเราได้เพื่อนร่วมงานเป็นผู้อำนวยการและครูที่จะช่วยผลักดันงานของเด็ก ส่วนผู้ปกครองก็เป็นขั้นตอนต่อไป เริ่มแรกผู้ปกครองอาจยังไม่เข้าใจว่าทำไมเด็กต้องมาทำกิจกรรมที่โรงเรียนวันหยุด ไม่อยากให้มา เราก็ไม่ได้มองว่ามันเป็นอุปสรรค แต่มองว่านี่คือช่องทางให้เราได้เข้าไปสร้างความเข้าใจ จนผู้ปกครองบางคนเข้าใจก็สนใจเข้ามาร่วมด้วย เท่ากับเราได้สร้างเครือข่ายขยายออกไปอีก

ถึงแม้จะวางแผนอย่างรอบคอบและมีเหตุผล เมื่อการลงพื้นที่ไม่ได้เป็นอย่างที่คิด ทีมนักถักทอชุมชนเริ่มต้นจากการประสานความร่วมมือกับโรงเรียนด่านช้างซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบล นักเรียนที่เข้าร่วมเวทีคัดสรรแกนนำกลับเป็นเด็กนอกตำบล ซึ่งเป็นจุดที่พวกเขาไม่ได้คำนึงถึงมาก่อน ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนเข้ามาทำกิจกรรมในชุมชนได้ ประกอบกับโรงเรียนเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ การประสานงานจึงหยุดชะงักลง แต่พวกเขาก็ไม่ท้อ เพราะครั้งนี้ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ว่า **เด็กมัธยม** เป็นเด็กโตที่มีความดีในตัวเอง แต่ละคนมีความสนใจเฉพาะด้าน การชักจูงใจให้เด็กมาทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยความรับผิดชอบในระยะยาวนั้นยาก หากไม่ได้เกิดจากความต้องการของเขาเอง ดังนั้น การทำโครงการกับเด็กโตจึงต้องเน้นผลักดันให้เด็กทำสิ่งที่เขาสนใจ

ด้วยเหตุนี้ทีมนักถักทอชุมชนจึงได้วางแผนขับเคลื่อนงานใหม่ไปที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาประจำตำบล ได้แก่ โรงเรียนบ้านทับกระดาศ และโรงเรียนบ้านหนองกระดีแสน

“ที่นี่มีโรงเรียนมัธยมแห่งเดียว พอทำกิจกรรมกับเด็กโตไม่ได้ เลยคิดว่าน่าจะหันมาทางเด็กเล็ก แล้วใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือสร้างนิสัยที่ดีให้เด็ก เพราะเด็กเล็กเชื่อฟังและว่านอนสอนง่ายกว่า เป้าหมายของเราไม่ใช่ผลสำเร็จของกิจกรรมที่ทำ แต่เป็นนิสัยของเด็กเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีน้ำใจ มีความรับผิดชอบ เสียสละ และมีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น” เอบอกเล่าถึงผลลัพธ์ของการทำกิจกรรมที่ทีมอยากเห็น

นับหนึ่ง...ที่โรงเรียนวัดทับกระดาศ

โรงเรียนวัดทับกระดาศ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนประมาณ 30 คน ครู 3 คน ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้นอกห้องเรียนอยู่แล้ว สังเกตเห็นได้จากการส่งเสริมฐานการเรียนรู้ด้านการเกษตร เช่น การปลูกผัก เพื่อนำมาทำเป็นอาหารกลางวัน เป็นต้น ส่วนครูเองก็เปิดพื้นที่และให้เวลานักถักทอชุมชนเข้าไปทำกิจกรรมกับนักเรียนอย่างเต็มที่

เมื่อทีมนักถักทอชุมชนเข้าไปหนุนเสริมโครงงานพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น เช่น พาเด็กไปดูงานทำปุ๋ยหมัก และการเพาะเห็ด ถึงแม้จะเป็นคนนอก แต่ความใกล้ชิดและความอบอุ่นที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้เกิดแกนนำเด็กและเยาวชนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ราว 10 คน ที่มาเป็นแกนนำถ่ายทอดความรู้ด้านงานเกษตรให้รุ่นน้อง ในบทบาทครูปุ๋ยหมัก ครูเห็ด และครูผัก เป็นต้น

“ลักษณะนิสัยของเด็กเปลี่ยนไปอย่างชัดเจนจากการฝึกพูด ฝึกทำ เช่น มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ช่วยเหลือแบ่งปันกัน ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบ และรู้จักหน้าที่ของตัวเอง โดยที่เราไม่ต้องไปออกคำสั่งทุกครั้งว่าต้องให้เขาทำอะไร แกนนำเยาวชนบางส่วนตอนนี้ก็เข้ามาเรียนระดับมัธยมศึกษาใน

โรงเรียนด้านข้าง เท่าที่เราเห็นเขาก็น่าจะมีความประพฤติและมีลักษณะนิสัยที่ดีติดตัวอยู่ ส่วนที่โรงเรียนวัดทับกระดาศทางโรงเรียนจัดตั้งกองทุนขึ้นมา เพื่อนำรายได้จากการขายเห็ดแต่ละครั้ง มาเป็นต้นทุนสำหรับซื้อเห็ดมาเพาะต่อและมีผู้ใหญ่ใจดีเข้ามาดูแลด้วย...สุดท้ายแล้วเราก็อยากเห็นเด็กพึ่งตนเองได้ เอาตัวเองให้รอดจากภัยสังคมต่าง ๆ”

จากหนึ่งมาถึงสอง...โรงเรียนบ้านหนองกระดี่

โรงเรียนบ้านหนองกระดี่ โรงเรียนประถมศึกษาแห่งที่สองที่นักถักทอชุมชนเข้ามาทำโครงการ โดยนายกษิตติพงศ์เป็นผู้ติดต่อประสานผ่านผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยตนเอง ด้วยเห็นว่าผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกห้องเรียนอยู่แล้ว โดยต้นทุนเดิมที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของโรงเรียนบ้านหนองกระดี่ คือ **สวนของพ่อ** ที่นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้นักเรียนแต่ละช่วงชั้นแบ่งหน้าที่รับผิดชอบดูแลสวนด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ และเลี้ยงปลา เป็นต้น

คณิจ เรืองฉาย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกระดี่ กล่าวว่า สิ่งที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคที่เทคโนโลยีก้าวกระโดด จนแยกแยะไม่ออกว่า สิ่งไหนจริง ไม่จริง สิ่งไหนดี ไม่ดี คือ การเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากชีวิตจริง

“ถ้ารอแก้ไขตอนเด็กโตกว่านี้ก็ยิ่งยาก โรงเรียนมีหน้าที่ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยและสำนึกที่ดีให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัย เป็นสิ่งที่เราต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ ยิ่ง อบต.เข้ามาให้การสนับสนุนยิ่งเกิดผลดี เพราะงานด้านการศึกษาถ้าปล่อยให้เป็นภาระของโรงเรียนเพียงอย่างเดียวก็อาจจะเกิดผลไม่เต็มที่ แต่ถ้าร่วมมือกันผลลัพธ์จะเกิดขึ้นในวงกว้างและเข้มแข็งมากกว่า เพราะสิ่งที่เราจะแก้ปัญหาประเทศไทยในระยะยาวได้จริง ๆ คือ การศึกษา”

ด้านจันทนา พลชัย ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองกระดี่ เล่าถึงข้อดีของการทำกิจกรรมร่วมกับ อบต. ว่า ทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์

การตรงในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นทักษะที่หาไม่ได้ในห้องเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กผ่อนคลาย ส่งผลให้การเรียนรู้ในห้องเรียนดีขึ้น

“หลายโรงเรียนอาจไม่กล้าสนับสนุนให้นักเรียนทำกิจกรรมนอกห้องเรียนเยอะ เพราะกลัวผลประเมินการเรียนระดับประเทศลดลง แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เลย การเรียนรู้นอกห้องเรียนทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยกล่อมเกลาคูณลักษณะนิสัยของนักเรียน ลดความก้าวร้าว รู้จักผิดชอบชั่วดี และควบคุมตนเองได้”

นอกจากการจัดกิจกรรมในโรงเรียนแล้ว กิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ อบต.นิคมกระเสียวทำอยู่และได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการนำนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั้ง 3 โรงเรียนเข้าไปศึกษาดูงานในทัศนสถานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเห็นความจริง และตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการข้องเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยตนเอง

เด็กชอบการเรียนรู้นอกห้องเรียน
ยังได้ลงมือทำ ได้เข้าไปเห็นและ
สัมผัสด้วยตนเอง เด็กจะรับรู้และ
เข้าใจได้มากกว่าการสอนให้เด็ก
ท่องตามตำรา หรือจากคำพูด
ของผู้ใหญ่

ภาพความจริงที่เข้าไปเจอส่งผลกระทบต่อความรู้สึก
ของเด็กอย่างชัดเจน ดังที่**น้องเชนต์ - เพลงอักษรณ
ศรีภูมิมา** สะท้อนว่า เห็นเลยว่าถ้าเราทำความผิด หรือ
ติดสิ่งเสพติด เราจะลงเอยแบบไหน อยู่在那นั่นมันน่ากลัว
มีกำแพงสูงๆ ล้อมรอบ ไม่น่าอยู่เลยสักนิด มันทำให้เรา
เตือนตัวเองว่า ต้องไม่ทำผิดนะ และจะไม่เข้าไปข้องเกี่ยว
กับยาเสพติดเด็ดขาด

“ชีวิตในนั้นมันลำบากมาก ยิ่งได้ดูวิดีโอ เห็นการ
ใช้ชีวิตในนั้นยิ่งรู้สึกกลัว เขาเล่าให้ฟังว่าที่เขาต้องทำผิด
เข้ามาอยู่ในนี้เพราะต้องการการยอมรับจากเพื่อน ๆ เลย
ต้องจำใจทำ แต่พอลงมือทำจริง ๆ เพื่อนพวกนั้นที่บังคับ
ให้เขาทำก็ไม่ได้มาสนใจอย่างที่คิด ตัวเขาเองก็ต้องเข้ามา
รับโทษ แล้วคนที่สนใจเขาจริง ๆ ก็คือพ่อแม่และญาติพี่น้อง
พอได้ยินแบบนั้น เข้าใจเลยว่า คนที่รักเราจริง ๆ คือ คนใน
ครอบครัว ทำให้เราไม่อยากทำผิด เพราะถ้าเกิดเราต้อง
เข้าไปอยู่ในนั้น พ่อแม่ต้องเสียใจและลำบาก แล้วตัวเรา
เองก็เสียอนาคต” **ไข่เจียว - ญาณิศา หมวดผา** เล่าถึงสิ่ง
ที่ได้เรียนรู้

ขณะที่เอบอกว่า เธอเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนว่า **เด็ก
ชอบการเรียนรู้นอกห้องเรียน ยังได้ลงมือทำ ได้เข้าไป
เห็นและสัมผัสด้วยตนเอง เด็กจะรับรู้และเข้าใจได้
มากกว่าการสอนให้เด็กท่องตามตำรา หรือจากคำพูด
ของผู้ใหญ่**

ส่วยอุ้ยเสริมว่า ความมุ่งมั่นตั้งใจต่อการงานของ
เด็กก็หายไปด้วย ผู้ปกครองเด็กเล่าว่าจากเดิมเวลาบอก
ให้น้อง ๆ ทำงานบ้าน ถ้าน้องเล่นเกมหรือดูทีวีอยู่ เขาจะ
ไม่ลุกขึ้นไปทำทันที แต่ตอนนี้ไม่ต้องบอกน้อง ๆ ก็ทำ
ได้เอง แล้วเขาจะรู้ว่าต้องทำการบ้านให้เสร็จ ก่อนไปดู
การ์ตูน

ฉันเปลี่ยน เธอเปลี่ยน เราเปลี่ยน

สิ่งที่นักถักทอชุมชนทั้ง 2 คน ได้เรียนรู้อย่างชัดเจนที่สุด คงหนีไม่พ้นความเข้าใจในตัวเองและผู้อื่นมากขึ้น และความเข้าใจนี้ทำให้ทั้ง เอ้ และอุ้ย “คิดเปลี่ยน ใจเปลี่ยน นิสัยเปลี่ยน”

“พอตัวเราเองเปลี่ยน มุมมองความคิดของเราที่มีต่อคนอื่นก็เปลี่ยนไปด้วย เริ่มจากหลักสูตรนี้ที่เข้ามาเปลี่ยนวิถีคิดของเรา ทำให้เรามองเห็นจุดอ่อนของตัวเอง เมื่อเรายอมรับตัวเองแล้วแก้ไขได้ ใจเราก็เปลี่ยน นิสัยเราก็เปลี่ยนตาม อย่างตัวเองจากเดิมอารมณ์ร้อน ไม่ฟังใคร มั่นใจในตัวเอง ฉันจะทำแบบนี้ ไม่ปรึกษาใคร เราก็อ่อนลงอย่างเห็นได้ชัด รับฟังคนอื่นมากขึ้น” เอ้สะท้อนภาพของตัวเอง

สิ่งสำคัญอีกอย่างที่เราได้เรียนรู้ คือ เด็กไม่ใช่ว่าผู้ใหญ่คิดเสมอไป สิ่งที่เด็กคิดและสิ่งที่เราคิดอาจไม่เหมือนกัน สำหรับเราแค่เห็นเด็กมาทำกิจกรรม สนุกสนาน มีรอยยิ้ม เราก็พอใจ แต่บางอย่างเอาเข้าจริงเขาก็อาจจะไม่ยอมทำ หรือคิดไม่เหมือนเรา มันทำให้เราคิดย้อนกลับว่า ที่ผ่านมาเวลาเราสั่งให้คนอื่นทำตามที่เราบอก มันไม่ใช่วิธีที่ถูกต้องเสียทีเดียว พอมาทำงานกับเด็ก เราก็ต้องถามว่าน้องๆ อยากทำอะไร แล้วเราค่อยเข้าไปสนับสนุน หรืออย่างตอนนี้ที่เรากิจกรรมกับน้องๆ ในระบบก่อน ก็เพื่อฝึกตัวเองให้มีความพร้อมและเข้าใจเด็กมากขึ้น แล้วจะได้ขยายขอบเขตงานออกไปทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ และผู้ใหญ่จิตใจในชุมชนได้

ด้านอุ้ยบอกว่า จากเดิมไม่คิดว่าจะมีศักยภาพเข้ามารับผิดชอบงานด้านเด็ก และเยาวชนได้ เพราะคล้ายจะเป็นเรื่องไกลตัว ถึงตอนนี้กลับมั่นใจว่า งานพัฒนาเด็ก และเยาวชนไม่ได้ยากอย่างที่คิด หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือทำงานอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแผนการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของ อบต. นิคมกระเสียว ขึ้นต่อไปได้เขียนออกมาเป็น “พิมพ์เขียว” เพื่อใช้เป็นแนวทางชี้แจง และวางแผนร่วมกับบุคลากรแต่ละฝ่ายของ อบต. โดยมีเป้าหมายให้ทุกฝ่ายเห็น ทิศทางการทำงานอย่างชัดเจน และมีรายละเอียดมากขึ้น

“การเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน หรือการทำงานตามแนวคิดในหลักสูตร นักถักทอชุมชน ไม่ใช่การเพิ่มงานให้บุคลากร แต่เป็นสิ่งที่เราในฐานะข้าราชการท้องถิ่นควรทำมาตั้งนานแล้ว เพียงแต่ที่ผ่านมาเราไม่ได้ทำ ทำผิดวิธี หรือไม่มีวิธีคิดให้ต่อยอด เพื่อพัฒนาการทำงานแบบเดิมๆ ได้ ” นายก อบต.นิคมกระเสียว กล่าว

หลักสูตรนี้เข้ามาเปลี่ยนวิธีคิด
ของเรา ทำให้เรามองเห็นจุดอ่อน
ของตัวเอง เมื่อเรายอมรับตัวเอง
แล้วแก้ไขได้ ใจเราก็เปลี่ยน
นิสัยเราก็เปลี่ยนตาม

องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมกระเสียว

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

นันทน์ภัส น้อยสุริวงษ์

หทัยรัตน์ บุตรดีลา

กิตติพงศ์ วิจิณโรจน์จรัส

ว่าที่ ร.ต. สัทธา กลิ่นทโชติ

นักพัฒนาชุมชน

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

จังหวัด สมุทรสงคราม

จังหวัด
สมุทรสงคราม

ภารกิจ “พิชิต” ช่องว่าง

เทศบาลตำบลบางจะเกร็ง
อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม

กรอบการทำงานที่วางไว้ไม่ได้หวังแค่งานเสร็จเพียงอย่างเดียว
แต่เราหวังที่จะสร้างเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต
เพราะรู้แล้วว่าความคิดความอ่านของเด็กจะเปลี่ยน
ต้องได้รับการฝึกฝน และเปิดโอกาสให้เขาได้เรียนรู้จากของจริง
ทำในสิ่งที่ดี อะไรที่ไม่ดีต้องแก้ไข

“หากมองโลกตามจริงจะพบว่าทุกวันนี้ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนที่เราเผชิญ อยู่มันหนักหนาสาหัสมาก...นี่ขนาดชุมชนชนบทเล็กๆ ยังเห็นว่า ความผูกพัน ระหว่างครอบครัวพ่อแม่ลูกลดลง การพูดคุยกับคนรอบข้างก็ลดลง แต่กลับมีตัวตน ในโลกโซเชียลมากขึ้น”

รจนา ชูสกุล รองปลัดเทศบาลตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรสงคราม วิเคราะห์ให้เห็นสถานการณ์ของกลุ่มเด็ก ๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

แม้รองปลัดรจนาและผู้เกี่ยวข้องจะมองเห็นปัญหาไม่ต่างไปจากนี้ หากแต่ที่ผ่านมา ยังหา“กระบวนการ” แก้ปัญหา “ที่ตรงจุดและยั่งยืน” ไม่ได้ พร้อมเปรียบเทียบปัญหา เหล่านี้ว่า “เป็นช่องว่างที่หากปล่อยไว้นานอาจจะเต็มไม่เต็มก็ได้”

จนกระทั่งได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะ ที่ 2 : หลักสูตรนักรักท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว ทั้งรองปลัด รจนาและทีมเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลบางจะเกร็งรู้แล้วว่า สิ่งที่กำลังมองหาอยู่ตรงไหน เพียงแค่อดทนรอ และทุ่มเทกำลังกาย กำลังสมองเข้ารับการอบรมเท่านั้น

ความลงตัวของจังหวะและโอกาส

เรื่องบางเรื่อง “จังหวะและโอกาส” มักจะมาไม่ค่อยพร้อมกัน แต่สำหรับรองปลัด รจนากลับมองว่า การเข้าร่วมโครงการนักรักท้องถิ่นถือเป็นความลงตัวของทั้งจังหวะ และโอกาส

หลายคนอาจมองว่านี่เป็นการเพิ่มงาน จริง ๆ แล้วไม่ใช่ แต่เป็นการ เสริมทักษะ การทำงาน ให้มีระบบและประสิทธิภาพมากขึ้น “ระบบ” ที่รองปลัดรจนากล่าวถึงคือ การทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน มีการกำหนดเป้าหมาย มีการพูดคุยวางแผน และ ออกแบบกิจกรรมร่วมกัน ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

“กรอบการทำงานที่วางไว้ไม่ได้หวังแค่งานเสร็จเพียงอย่างเดียว แต่เราหวังที่จะสร้างเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต เพราะเราเริ่มรู้แล้วว่า ความคิดความอ่านของเด็กจะเปลี่ยนต้องได้รับการฝึกฝน และเปิดโอกาสให้เขาได้เรียนรู้จากของจริง ทำในสิ่งที่ดีอะไรที่ไม่ดีต้องแก้ไข จากเดิมเราคิดแค่ทำโครงการให้ผ่านๆ ไป โดยที่ไม่ได้วางเป้าหมายว่าเราต้องการอะไรจากการทำโครงการนั้นๆ ทำให้การทำงานในโครงการจืดและลงท้ายด้วยคำว่าจบ โดยที่ไม่ได้สานต่อ”

ช่วงเวลาที่เข้าร่วมอบรมโครงการนักถักทอชุมชน รองปลัดจนาได้เรียนรู้ถึงการทำงานในแบบมีอาชีพ การรู้จักควบคุมอารมณ์การทำงาน การทบทวนเรื่องราวความผิดพลาดในอดีตด้วยการถอดบทเรียนแล้วนำมาแก้ไข

พร้อมกันตัวเองออกจากความคิดที่ “ติดหล่ม” จากที่คิดว่างานหนัก เกิดความท้อแท้ในการทำงาน แต่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเป็น “ที่คิดว่างานหนักนั้นเป็นเพราะเรายังไม่เปลี่ยนตัวเองเลยต่างหาก”

คาดหวังให้เยาวชนใช้ชีวิตสองโลกอย่างมีสติ

การทำงานที่ผ่านมาในอดีตด้านเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลบางจะเกร็ง แม้จะเป็นไปอย่างเข้มข้น แต่ยังคง “ขาดกระบวนการการมีส่วนร่วม” ทำให้เกิด “ช่องว่างระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ” ที่จะทำให้งานขับเคลื่อนไปได้

อันเนื่องมาจากพื้นฐานบริบทชุมชนเทศบาลตำบลบางจะเกร็งเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก รองลงมาคือรับจ้างค้าขาย ทำให้การเลี้ยงดูของพ่อแม่และการใช้ชีวิตของเด็กเกิดความหลากหลาย บางครอบครัวพ่อแม่ทิ้งเด็กให้อยู่กับผู้สูงอายุ บางครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเอง แต่ไม่ค่อยมีเวลาว่างให้ลูก สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ปัญหาการมั่วสุมของเด็ก

“โลกออนไลน์” คือสิ่งที่กำลัง “พราง” เยาวชนไปจากครอบครัว เพราะสิ่งต่างๆ ในโลกโซเชียลมีเดียที่เข้ามาบดบังกับการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้ช่องว่างของ “พื้นที่การใช้ชีวิต” ระหว่าง “โลกแห่งความเป็นจริง” และ “โลกเสมือนจริง” กลมกลืนกันจนแทบแยกไม่ออก ดังนั้น การสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกันที่ดีและรู้เท่าทันสังคมในยุคนี้ จะทำให้เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตในทั้งสองโลกได้อย่างมีสติ

คำบอกเล่าของ **สุดฟ้า สำเภาทอง รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางจะเกร็ง** ที่เกริ่นนำถึงปัญหาในพื้นที่อันเป็นที่มาของแนวคิดในการส่งบุคลากรเข้าร่วมโครงการนี้โดยระบุว่า ทางองค์กรได้ส่งบุคลากรเข้าร่วมอบรมโครงการนี้จำนวนสองคน อีกคนหนึ่งคือ **บุษฎี นนทลักษณ์ นักพัฒนาชุมชน** โดยเล็งเห็นถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในการนำมาปรับใช้กับการทำงาน เพื่อสานต่อนโยบายท้องถิ่นในด้านเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

ที่ผ่านมาทางเทศบาลมีกิจกรรมให้เด็กทำมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงปิดเทอมมีโครงการเข้าค่ายพัฒนาความรู้ให้เด็ก เชื่อว่าการเข้าร่วมโครงการนักถักทอชุมชนจะช่วยหนุนเสริมการทำงาน และทำให้บุคลากรของตนได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ความรู้ที่วิทยากรถ่ายทอดมาพัฒนาองค์กรและชุมชนให้ดีขึ้น

ทั้งนี้ นอกจากปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในเด็กและเยาวชนแล้ว สุดฟ้ายังเน้นย้ำว่า “โลกออนไลน์” คือสิ่งที่กำลัง “พราง” เยาวชนไปจากครอบครัว เพราะสิ่งต่างๆ ในโลกโซเชียลมีเดียไม่ว่าจะเป็นเกม แชนแนล เฟสบุ๊ก หรืออินสตาแกรม ที่เข้ามาบดบังกับการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้ช่องว่างของ “พื้นที่การใช้ชีวิต” ระหว่าง “โลกแห่งความเป็นจริง” และ “โลกเสมือนจริง” กลมกลืนกันจนแทบแยกไม่ออก ดังนั้น การสอนให้เด็กมีภูมิคุ้มกันที่ดีและรู้เท่าทันสังคมในยุคนี้ จะทำให้เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตในทั้งสองโลกได้อย่างมีสติ

ตีโจทย์...ผ่านนโยบาย

เมื่อการทำงานของนักถักทอชุมชนเริ่มขึ้น “โจทย์” จากนโยบายของเทศบาลถูกนำมาเป็นตัวตั้งและ “คลี่คลาย” ด้วยการระดมความคิดจากภาคีเครือข่าย **ทั้งโรงเรียน วัด ชุมชน** ผ่านกระบวนการหล่อหลอมเยาวชนเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชน ในนามโครงการเยาวชนบางจะเกร็งรุ่นใหม่ใส่ใจผู้สูงอายุ หรือ **อสม.น้อย** โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงาน

ธัญ พันธ์ชัย รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางจะเกร็ง เล่าว่า นอกจากนี้ยังมีโครงการเด็กรักดอน ซึ่งเป็นการอนุรักษ์พื้นที่ดอนหอยหลอดหลังจากเกิดภาวะเสื่อมโทรม โครงการด้านยาเสพติด และท้องถิ่นวัยอันควร โครงการกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาและกิจกรรมครอบครัวอบอุ่น แล้วยังมีโครงการ **อสม.น้อย** ซึ่งเป็น

อีกหนึ่ง “กิจกรรมเปลี่ยนเด็ก” ของเทศบาลตำบลบางจะเกร็งที่ต้องการสนับสนุนและปลูกฝังค่านิยมให้เด็กมีจิตอาสา และมีความเข้าใจความต่างของวัยระหว่างเด็กกับผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ

โดยหลังจากประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าวไปยังโรงเรียนในพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดบางจะเกร็ง โรงเรียนวัดศรัทธาธรรม และโรงเรียนบ้านคูฉี เจาะกลุ่มเป้าหมายระดับประถมศึกษาปีที่ 4-5 ปรากฏว่ามีเด็กให้ความสนใจสมัครเข้าร่วมถึง 55 คน ขณะเดียวกัน การเข้ามาของนักกิจกรรมชุมชนยังเป็นการช่วยกันหนุนเสริมการทำงานและนำมาผนวกกับนโยบายต่อยอดการทำงานในพื้นที่เทศบาลได้เป็นอย่างดี

โครงการ อสม.น้อยได้รับการหนุนเสริมองค์ความรู้ในการอบรมจากทีมผู้ใหญ่ใจดีอย่าง ศิริเพ็ญ แจ่มจันทร์ พยาบาลวิชาชีพ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และ สมสุข ใจวังสกุล อสม.พี่เลี้ยง ที่เข้ามาช่วยดูแล หลังจากได้รับการทาบทามและขอความร่วมมือจากทีมนักกิจกรรมชุมชน เพื่อชี้แนะแนวทางเบื้องต้นในการดูแลผู้สูงอายุทั้งการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการพูดคุยเพื่อสอบถามเรื่องสุขภาพ โดยศิริเพ็ญแสดงความคิดเห็นถึงโครงการ อสม.น้อยกับการลงพื้นที่ของเด็กว่า

“ช่องว่างระหว่างวัยแก้ไขได้ไม่ยาก หากมีการพูดคุยปรับทัศนคติ รวมไปถึงการเปิดใจ ที่จะช่วยเติมเต็มช่องว่างเหล่านั้น ส่วนการเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้เด็ก ๆ ในโครงการ อสม.น้อย เพราะอยากให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของแต่ละช่วงวัย ทั้งในเรื่องสุขภาพ อารมณ์ และแนวคิด ซึ่งเด็ก ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับคนในครอบครัว จะทำให้ความผูกพันของคนในบ้านเพิ่มขึ้นตามลำดับ”

ทั้งนี้ก่อนการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนผู้สูงอายุในชุมชนตัวเอง ทีมนักกิจกรรมชุมชนและผู้ใหญ่ใจดีได้พาเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไปทัศนศึกษาที่บ้านพักคนชรา จังหวัดนครปฐมเพื่อศึกษาการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ก่อนที่จะเริ่มต้นลงพื้นที่ในชุมชนตนเอง และที่นั่นคือ “จุดเริ่มต้น” ในการคิดทบทวนถึงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและคนในบ้าน รวมทั้ง “จุดประกายจิตอาสา” ให้แก่เด็ก ๆ ในการทำกิจกรรมร่วมกับสังคม

ลงพื้นที่พัฒนากระบวนการเรียนรู้

การลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยียนบ้านผู้สูงอายุบริเวณชุมชนรอบวัดศรัทธาธรรมของแกนนำ อสม.น้อย ทั้ง 6 คน ในเช้าวันพฤหัสบดีระหว่างปิดภาคเรียนบรรยากาศเป็นไปอย่าง

สนุกสนาน เหล่าแกนนำ อสม.น้อยมารวมตัวกันที่วัดอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยมีนักถกทอชุมชนและทีมผู้ใหญ่อยู่นิ่งๆ และแนะนำแนวทางการพูดคุยกับผู้สูงอายุก่อนลงไปปฏิบัติจริง รวมถึงวิธีการเก็บข้อมูลเบื้องต้นของผู้สูงอายุแต่ละรายว่าควรมีลักษณะอย่างไร

แม้ว่านี่คือครั้งแรกของ “การฝึกงาน อสม.น้อย” แต่เด็ก ๆ ทุกคนตั้งใจทำอย่างเต็มที่ด้วยความประหม่า ไม่กล้าพูดคุยซักถามกับผู้สูงอายุที่ไปเยี่ยมบ้านหลังแรก ๆ เริ่มหายไป บรรยากาศความอึดครึ้มเริ่มคลี่คลายกลายเป็นเสียงหัวเราะแทน ไม่นานนัก “ช่องว่างระหว่างวัย” ถูกแทนที่ด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะระหว่างคนชราและเด็ก

เชียร์ - วิชิราพรณ กัดเจริญ แกนนำ อสม.น้อย สะท้อนถึงความคิดหลังจากลงพื้นที่ว่า ตอนแรกรู้สึกประหม่าและตื่นเต้น แต่ยังมีพี่เลี้ยงคอยแนะนำ ซึ่งยอมรับว่าการลงพื้นที่ครั้งแรกยังทำได้ไม่ดีนัก แต่สิ่งที่ได้รับกลับมาคือประสบการณ์ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการดูแลพ่อแม่ และผู้สูงวัย ทั้งเรื่องอาหาร การออกกำลังกาย การทำจิตใจให้แจ่มใส และที่สำคัญการทำกิจกรรม อสม.น้อยเป็นการใช้เวลาว่างในช่วงปิดเทอมให้เป็นประโยชน์ด้วย

เช่นเดียวกับ **ครูรุ้ง - สิริลักษณ์ อินทรบุตร ครูโรงเรียนวัดศรัทธาธรรม** ที่เข้าร่วมสังเกตการณ์มองว่า การลงพื้นที่ชุมชนของของเด็กครั้งแรกดูเหมือนยังไม่เข้าใจเข้าทางมากนัก แต่กลับรู้สึกดีใจที่เห็นก้าวแรกของการทำกิจกรรม เด็ก ๆ มีจิตอาสาและกล้าแสดงออก มองเห็นปัญหาของสังคมผู้สูงอายุได้ชัดเจนขึ้น และหากได้รับโอกาสจากผู้ใหญ่ในการช่วยชี้แนะ เชื่อว่าการลงพื้นที่ครั้งต่อไปจะดีขึ้นแน่นอน

สานต่อความรัก-ถักทอความเอาใจใส่

การทำงานอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนย่อมนำไปสู่ความสำเร็จ รองปลัดรจนาเชื่อว่า กระบวนการพัฒนาชุมชนของทุกองค์กรย่อมมีทิศทางอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับว่าใครจะหยิบโจทย์ของนโยบายเหล่านั้นมา “ตีความ” และ “ตอบโจทย์” ให้ตรงตามแบบฉบับของบริบทชุมชนเพื่อให้ลงตัวและเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ในวันนี้หากถามถึงความสำเร็จจากการทำงานของนักถกทอชุมชน รองปลัดรจนาบอกว่า ส่วนหนึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่ามาจากความร่วมมือของภาคีหลายๆ ภาคส่วนที่หล่อหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นอีกขั้นของการยกระดับการทำงานและการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในเทศบาลตำบลบางจะเกร็ง และหากมองโลกตามความจริง “แก่นแท้ของการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้” ของเด็กและเยาวชนต้อง “เริ่มที่สถาบันครอบครัว” หมั่นเติมเต็ม “ความอบอุ่น” สานต่อ “ความรัก” ถักทอ “ความเอาใจใส่” ซึ่งกันและกัน เพื่อ “ลดช่องว่างระหว่างกัน” สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความยั่งยืนของการบูรณาการเพื่อพัฒนาสถาบันอื่นๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี

“แก่นแท้ของการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้”
ของเด็กและเยาวชนต้อง “เริ่มที่สถาบันครอบครัว”
หมั่นเติมเต็ม “ความอบอุ่น” สานต่อ “ความรัก”
ถักทอ “ความเอาใจใส่” ซึ่งกันและกัน
เพื่อ “ลดช่องว่างระหว่างกัน”

เทศบาลตำบลบางจะเกร็ง

นายกเทศมนตรี

สุขเกษม โจ้วสกุล

รองนายกเทศมนตรี

สุดฟ้า ลำภาทอง

ปลัดเทศบาล

ธัญชัย แก้วพันธุ์

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

รจนา ชูสกุล

รองปลัดเทศบาล

บุษฎี นนทลักษณ์

นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
สมุทรสงคราม

พัฒนาคน

=

พัฒนาชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

การทำงานแบบมีส่วนร่วมเป็น “นวัตกรรม” ของการทำงานท้องถิ่น
สำหรับภาคีเครือข่ายภายในตำบล ไม่ว่าจะเป็นกับ รพ.สต. อสม.
หรือโรงเรียน บุคลากรต้องคำนึงถึงการทำงานแบบองค์รวม
ต้องก้าวข้ามตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง และหน้าที่ขององค์กรไปให้ได้

“เด็กแหลมใหญ่เป็นหนึ่งในกลุ่มเด็กขึ้นชื่อของสมุทรสงคราม ขึ้นชื่อเลื่องลือว่าเป็นเด็กหัวโจก เป็นอันธพาล ถ้าพูดถึงเด็กแหลมใหญ่ ใครๆ ก็ไม่อยากยุ่ง” อมรศักดิ์ จัตระทิน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เอ่ยขึ้น

ตำบลแหลมใหญ่ตั้งอยู่บริเวณปลายน้ำของแม่น้ำแม่กลอง ถือเป็น “ปากสมุทร” ด้วยพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณปากอ่าว สภาพชุมชนละแวกนี้จึงเป็นบ้านสวนกึ่งทะเล ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำมาหากินอยู่กับชายฝั่ง อาชีพประมงและทำสวนมะพร้าวจึงเป็นสองอาชีพหลักของชาวบ้านตำบลแหลมใหญ่ ทั้ง 8 หมู่บ้าน

“เรียนรู้” จาก “ความไม่รู้”

นายก อบต.แหลมใหญ่ บอกว่า วิถีชีวิตชาวประมงที่ต้องออกเรือหาปลา ผิวน้ำผ่านร้อนผ่านฝนปะทะคลื่นลมมานักต่อนัก บุคลิกลักษณะภายนอกจึงบ่งบอกวิถีชีวิตชาวเรือได้อย่างชัดเจน แต่...บุคลิกภายนอกดังกล่าว กลับกลายเป็นปมที่สร้างความแปลกแยกให้เกิดขึ้น จนกลายเป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนที่หลายคนนึกไม่ถึง

“เด็กผู้ชายที่นี้พอโตขึ้นหน่อยก็ต้องออกเรือไปช่วยพ่อแม่ อยู่บนเรือจะให้มาพูดเสียงเบาๆ ไม่ได้ กลายเป็นว่าเด็กติดนิสัยพูดจาเสียงดัง โผงผางฟังดูก้าวร้าว บุคลิกก็ดูห้าวๆ ไม่เป็นมิตร ความแกร่งหรือความแข็งแรงที่เขาต้องมีเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานบนเรือ พอมาใช้ชีวิตอยู่กับเด็กคนอื่น ๆ กลายเป็นว่าพวกเขาแตกต่าง ไม่ได้รับการยอมรับ ยิ่งพอไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะยังไ้ก้มีงานประมงทำอยู่แล้ว จึงใช้เวลาว่างไปปล่อยพลังด้านอื่น บ้างก็ไปแว่นกวนเมือง บ้างก็เป็นอันธพาลหาเรื่องชกต่อยกัน แต่สาเหตุจริงๆ เป็นเพราะเขาไม่มีพื้นที่ ไม่ได้รับโอกาสให้แสดงศักยภาพด้านดี” นายกฯ อมรศักดิ์กล่าว

ทั้งนี้จากการสำรวจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมใหญ่ พบว่าสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน ตำบลแหลมใหญ่ ประกอบไปด้วยปัญหาเด็กขับขี่มอเตอร์ไซด์ผิดโฉนด มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่มีระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ติดเกม ตั้งครรภไม่พร้อม นายก อบต.จึงร่วมมือกับบุคลากรของ อบต. ลงพื้นที่จริงเพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง

นายกฯ อมรศักดิ์ บอกว่า โอกาสที่ อบต.แหลมใหญ่เข้ามาเรียนรู้จากโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยเริ่มต้นจาก “ความไม่รู้” แล้ว “เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน” ทั้งคณะผู้บริหาร อบต. ทีมงานนักถักทอชุมชน เด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้าไปทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะด้านเด็กและเยาวชน และปรับทัศนคติของคนในชุมชนให้หันมาให้ออกาสเด็กและเยาวชนได้แสดงออกซึ่งศักยภาพด้านบวกของพวกเขา

นายก อบต.แหลมใหญ่ยอมรับว่า ก่อนหน้านี้ อบต.ไม่ได้เตรียมความพร้อมด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเด็กและเยาวชนอย่างเพียงพอ ทำให้การทำงานติดขัดจนบางครั้งเขาและบุคลากรคนอื่น ๆ ต้องใช้งบประมาณส่วนตัวสนับสนุนเด็ก แต่หลังจากได้เข้าร่วมเรียนรู้ในหลักสูตรนักกักตอชุมชน พวกเขาได้ทำความเข้าใจร่วมกันทั้ง อบต.ว่า **การพัฒนาตำบลหรือชุมชนต้องพัฒนาที่คน** เด็กและเยาวชนถือเป็นรากฐานของการพัฒนา อบต.จึงปรับกระบวนการทำงานและเตรียมงบประมาณไว้รองรับกิจกรรมของนักกักตอชุมชน ทั้งด้านเด็กเยาวชนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ

ต้องเลือกคนในพื้นที่...

ความพิเศษของ**นักกักตอชุมชนแหลมใหญ่** คือ ส่วนผสมของบุคลากรที่ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงกับงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต. ได้แก่ ก้อย - มธุรส ประดอง ครูประจำโรงเรียนวัดปากสมุทร ผา - บุญผา ทรัพย์สมบูรณ์ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และ จอย - จรรยา แจ่มกระจ่าง เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานทั่วไป

ถึงแม้ก้อยจะไม่ใช่มุลากรของ อบต. แต่เป็นคนในพื้นที่ บวกกับความเป็นครูที่มีอยู่ในตัว เป็นแรงผลักดันให้เธอทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ แม้มีภาระงานในโรงเรียนที่ต้องทำงานตั้งแต่เช้าเย็นมากมายอยู่แล้วก็ตาม

ส่วนผาและจอยสมาชิกอีก 2 คนที่ก้อยเลือกเข้ามาร่วมเป็นทีมงาน โดยก้อยให้เหตุผลว่า ทั้ง 2 คนเป็นเจ้าหน้าที่ที่เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งใน อบต.ได้ไม่นาน จึงอยากเปิดโอกาสให้ผาและจอยได้แสดงความสามารถในการทำงานชุมชน และเพิ่มพูนทักษะความรู้ใหม่ๆ ด้านการทำงานกับเด็กและเยาวชนผ่านหลักสูตรนี้ และเนื่องจากทั้ง 2 คนเป็นคนพื้นถิ่นตำบลแหลมใหญ่ จึงคิดว่าน่าจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาตำบลแหลมใหญ่ต่อไปได้

ทั้ง 3 คนบอกว่า แม้ตำแหน่งงานที่แต่ละคนรับผิดชอบอยู่จะไม่สอดคล้องกับกระบวนการทำงานในหลักสูตรนักกักตอชุมชนที่เน้นการลงพื้นที่สำรวจสภาพความเป็นจริงในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน สถานการณ์ปัญหา และการลงไปทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน อุปสรรคสำคัญในช่วง 3 - 4 เดือนแรกที่กลายเป็นปัญหาคือเรื่องการจัดเวลา

“ปกติทำงานบัญชีไม่เคยต้องลงชุมชน เพราะนั่งอยู่กับโต๊ะในที่ทำงาน แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการนี้การลงชุมชนเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่จำเป็นต้องทำ แต่ก็เต็มใจทำเพราะเป็นบ้านของตัวเอง พอติดปัญหาเรื่องเวลา พวกเราเลยแบ่งเวลาหลังเลิกงานตอนเย็นเข้าไปสำรวจชุมชน เพราะเป็นเวลาที่เด็ก ๆ เลิกเรียน และผู้ปกครองกำลังว่างเว้นจากการทำงาน ถือว่าเป็นโอกาสในการเรียนรู้และฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น” ผากล่าว

หลังจากได้เข้าร่วมเรียนรู้ในหลักสูตรนักกักตอชุมชน พวกเขาได้ทำความเข้าใจร่วมกันทั้ง อบต.ว่า การพัฒนาตำบลหรือชุมชนต้องพัฒนาที่คน

ด้านจอยเล่าว่า เธอเป็นคนโลกส่วนตัวสูง ก่อนหน้านี้ไม่เคยทำกิจกรรมอะไรในชุมชนของตัวเองเลย ทั้งที่พ่อเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ทำงานกับชุมชนมาโดยตลอด ปกติหลังจากเสร็จงานกลับบ้านจะเก็บตัวอยู่แต่ในห้อง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครแม้แต่คนในครอบครัว

“หลักสูตรนี้ช่วยให้คิดได้ว่า เราเป็นคนชุมชนนี้แท้ๆ จะไม่ทำอะไรเพื่อชุมชนเลยหรือ...ก็เลยมุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างเต็มที่ ทั้งที่ไม่ใช่หน้าที่ในงานประจำของเราด้วยซ้ำ” จอยกล่าว

ในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนแต่ละครั้ง ทีมให้ความสำคัญกับการถอดบทเรียนทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม เพื่อประเมินหาข้อเด่นและข้อด้อยจากการดำเนินงาน รวมถึงวัดความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเด็กเยาวชน หรือกระทั่งผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในชุมชน โดยก้อยย้ำว่า การถอดบทเรียนทำให้พวกเธอรู้ผลลัพธ์จากการทำงานแต่ละครั้งว่า ผู้ร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้หรือได้พัฒนาทักษะด้านใดบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

ส่วนผาบอกว่า การทำกิจกรรมไม่ใช่ทำเสร็จแล้วก็จบไป แต่ต้องรู้ว่าคนที่เข้าร่วมได้เรียนรู้อะไรบ้าง เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมในครั้งต่อไป แต่ที่ดียิ่งกว่าคือทำให้เราเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเข้าใจเขามากขึ้น

สร้าง “เครือข่าย” ช่วยผ่อนแรงการทำงาน

เมื่อเวลาเป็นข้อจำกัด ก็ต้องเร่งหาทางกำจัดข้อจำกัดด้านเวลา ทีมนักถักทอชุมชน อบต.แหลมใหญ่ใช้วิธีแจกจ่ายงานให้บุคคลอื่นร่วมรับผิดชอบการทำงานโครงการแต่ละส่วน และ ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลไกการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน

ก้อยบอกว่า เธอได้แนวคิดนี้มาจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนที่พัฒนาวิธีคิดให้เธอเห็นความสำคัญขององค์ประกอบเล็กๆ ทุกส่วนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน โรงพยาบาลชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน บทเรียนจากหลักสูตรสร้างความเชื่อมั่นและทำให้เธอไว้วางใจผู้อื่นมากขึ้น เพราะได้เรียนรู้ว่าทุกส่วนสามารถประสานบทบาทหน้าที่เพื่อทำงานขับเคลื่อนให้ชุมชนเข้มแข็ง และคลี่คลายปัญหาเด็กและเยาวชนของชุมชนได้ เพราะถ้าไม่กระจายงาน เธอต้องทำงานกันอยู่แค่ 3 คน ซึ่งไม่มีทางขับเคลื่อนและขยายขอบเขตงานออกไปในวงกว้างกว่านี้ได้แน่ๆ

องค์ประกอบทุกส่วนในชุมชน มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่างกันออกไป พวกเธอเห็นโอกาสจึงใช้ความแตกต่างของแต่ละฝ่ายเข้ามาผลักดันกิจกรรมที่หลากหลายให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

“โหนๆ เด็กก็ชอบปั่นจักรยานอยู่แล้ว ผู้ใหญ่บ้านเลยอยากชักชวน
มาเรียนรู้และทำกิจกรรมด้วยกัน โดยใช้การปั่นจักรยานเป็นตัวดึงดูด
ความสนใจของเด็ก แล้วให้กิจกรรมของเด็กเป็นตัวดึงดูดความสนใจ
ของคนในชุมชนอีกต่อหนึ่ง”

ผู้ใหญ่บ้าน ม.4 และจอยที่เข้ามาเป็นลูกมือ ยังคงขับเคลื่อนกิจกรรมแก้งนมหล่องของเด็กเล็กในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ทีมโค้ชฟุตบอลปากสมุทรเจริญ นายก อบต. และบุคลากรจาก อบต. ที่มีความถนัดด้านกีฬา เข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบ ที่ปกติใช้เวลาว่างไปกับการเล่นเกม ชีโมเตอร์ไซด์ และมั่วสุ่ม

โรงเรียน เข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนในระบบ ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล

นอกจากนี้ยังมี รพ.สต. ที่เข้ามาเป็นวิทยากรในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เพื่ออบรมพัฒนาความรู้ด้านสาธารณสุข สุขภาวะ และการใช้ชีวิตในสังคมให้แก่เด็กและเยาวชน

ใช้กิจกรรมเด็กดึงดูดความสนใจคนในชุมชน

นอกจากบทบาทนักถักทอชุมชนที่ต้องทำงานร่วมกับทีมงานคนอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนงานในภาพรวมแล้ว จอยยังรับหน้าที่ดูแลกิจกรรม “แก้งนมหล่อง” เป็นหลัก เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ผู้ริเริ่มกิจกรรมเป็นคุณพ่อของเธอ ที่เล็งเห็นว่าเด็กเล็กในชุมชนวัย 4 ขวบขึ้นไป ปั่นจักรยานด้วยความเร็วโฉบเฉี่ยวไปมา แลดูอันตราย จึงชวนเด็ก ๆ มารวมกลุ่มกันปั่นจักรยานไปรอบ ๆ ชุมชน จนมีผู้ใหญ่ใจดีในชุมชนให้การสนับสนุนนมหล่อง มาช่วยเพิ่มพลังให้เด็ก ๆ จึงเป็นที่มาของชื่อกลุ่มและกลายเป็นวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมา

ปัจจุบันการทำกิจกรรมภายใต้แก้งนมหล่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชุมชนรู้วิธีรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง แล้วเชื่อมโยงไปถึงการชักชวนให้คนในชุมชนหันมาปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ และลดมลภาวะทางอากาศ นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกความรู้เรื่องกฎระเบียบจราจรและวินัยในการขับขี่ยานพาหนะให้เด็กเรียนรู้ในเบื้องต้น

“ไหน ๆ เด็กก็ชอบปั่นจักรยานอยู่แล้ว ผู้ใหญ่บ้านเลยอยากชักชวนมาเรียนรู้และทำกิจกรรมด้วยกัน โดยใช้การปั่นจักรยานเป็นตัวดึงดูดความสนใจของเด็ก แล้วให้กิจกรรมของเด็กเป็นตัวดึงดูดความสนใจของคนในชุมชนอีกต่อหนึ่ง”
ผาอธิบาย

เด็ก ๆ แก้งนมหล่องจะนัดหมายพบปะทำกิจกรรมร่วมกันทุกวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 16.00 น. หลังเลิกเรียน โดยกิจกรรมที่ทำร่วมกันในแต่ละครั้งเกิดขึ้นจากการโหวตของสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการปั่นจักรยานศึกษาชุมชน การปั่นจักรยานเก็บขยะเพื่อชุมชน การเข้าวัดทำบุญ หรือแม้แต่การเข้าไปศึกษาเรียนรู้ของดีในชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่ในงานที่ อบต.จัดขึ้น เช่น งานของดีประจำตำบล เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้ทำความรู้จัก และรักในภูมิปัญญาดั้งเดิมของตนเอง

จอยอธิบายว่า กิจกรรมทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้เด็ก ๆ รักการเรียนรู้ ฝึกฝนความมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนร่วม ส่วนเธอก็ขอคำปรึกษาและพูดคุยกับพ่อได้ตลอดเวลา กล่าวได้ว่า งานนักกิจกรรมชุมชนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างเธอกับครอบครัว จากคนที่มีโลกส่วนตัวสูงก็เรียนรู้ที่จะเข้าหาคนอื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น

กีฬาฟุตบอล เป็นการดึงความร่วมมือจากผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน และบุคลากรของ อบต. เข้ามาทำงานร่วมกัน เพื่อฝึกฝนเรื่องระเบียบวินัยผ่านกีฬา ผลักดันให้เด็กและเยาวชนหันมาใช้เวลาวางฝึกซ้อมกีฬา พร้อมส่งเสริมให้ออกไปแข่งขันฟุตบอลหาประสบการณ์นอกชุมชน หากสามารถพิสูจน์ศักยภาพของตนเองได้ ด้วยความสนใจและถนัดด้านกีฬาฟุตบอล ประกอบกับสนิทกับกลุ่มเด็กและเยาวชนหัวใจของตำบลอยู่แล้วเป็นการส่วนตัว นายกษ อมรศักดิ์จึงรับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและดูแลรับผิดชอบโครงการกีฬาฟุตบอลด้วยตนเอง ภายใต้ทีม **“ปากสมุทรจูเนียร์”** โดยใช้หลักคิด **“เข้าถึงและเข้าใจ”**

“น้ำต้อย” คือ ภาพของนายก อบต.แหลมใหญ่ ในสายตาของเด็กและเยาวชน ซึ่งนายกษ อมรศักดิ์ อธิบายว่า ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด เป็นนายก อบต.หรือเป็นผู้ใหญ่ธรรมดา เด็กจะเข้าหาผู้ใหญ่ก็ต่อเมื่อผู้ใหญ่เข้าหาเด็กก่อน เช่นเดียวกันถ้าผู้ใหญ่จะแก้ปัญหาเด็ก ผู้ใหญ่ต้องคุยกับเด็กให้รู้เรื่องก่อน ถึงแม้ผู้ใหญ่หลายคนจะมองเด็กบางกลุ่มว่าเป็นปัญหาสังคม แต่เด็กยังพัฒนาได้ถ้าผู้ใหญ่เข้ามาช่วยเหลือ

“ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจว่าเด็กสมัยนี้ไม่ได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ เพราะต้องทำมาหากิน หนักกว่านั้น บางครอบครัวพ่อแม่ไม่ได้ประพฤติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ลูก เด็กจึงไม่ควรได้รับการละเลยจากสังคม ส่วนผม จะสนิทกับเด็กเกเร เพราะเข้าไปชวนคุยเล่ายุปัญหา ของเขา โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย ธรรมชาติของเขาอยาก เป็นฮีโร่ ถ้าไม่มีใครเข้าไปแนะนำในทางที่ดี เขาจะชอบ แสดงบทโหด ด้วยความก้าวร้าว เพราะเด็กเขามีพลัง เหลือเฟือ ผมเลยคิดรวมเด็กกลุ่มนี้ให้เข้ามาเล่นกีฬา มาแสดงบทพระเอกดีกว่าไปเป็นโจร”

ต้น - อภิรักษ์ ประทอง เจ้าหน้าที่ อบต. ที่อาสา เข้ามาร่วมผลักดันทีมนักกีฬาฟุตบอล เล่าถึงวัตถุประสงค์ ของโครงการว่า เขาต้องการให้เด็กและเยาวชนมารวมกลุ่ม กันเพื่อปลูกฝัง ความมีระเบียบวินัย สร้างความสามัคคี ภายในกลุ่ม และสอนให้รู้จักความอ่อนน้อมถ่อมตน รวมทั้งมีสัมมาคารวะ ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ถูกละเลย เพราะไม่ได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว

น็อต - โชคชัย ประสพโชค และ เจ๊ียบ - วีระ ศรีพุ่ม เป็นอีก 2 แรงที่นายกฯ อมรศักดิ์ออกปากขอความร่วมมือให้มาช่วยฝึกสอนเด็ก ๆ เนื่องจากเคยเป็นนักฟุตบอล อาชีพและมีประสบการณ์ด้านการฝึกสอนฟุตบอลมาก่อน

น็อตบอกว่า การเล่นกีฬาทำให้เด็กและเยาวชนได้ ดึงศักยภาพของตัวเองออกมาใช้ และทำให้เด็กและ เยาวชนเห็นถึงคุณค่าในตัวเอง

“ก่อนหน้านี้สังคมอาจจะมองไม่เห็นคุณค่าของเขา ซึ่งเราห้ามไม่ได้ แต่การเล่นกีฬาช่วยลดอคติของเด็ก ๆ ที่มีต่อสังคม เนื่องจากเขาเห็นคุณค่าและความสามารถ ของตัวเอง พวกเราในฐานะโค้ช นอกจากสอนเขาเรื่อง ทักษะการเตะฟุตบอลแล้ว เรายังปลูกฝังทักษะการใช้ชีวิต ให้ด้วย ทั้งด้านการควบคุมอารมณ์ ความมีระเบียบวินัย และการช่วยเหลือกันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง” น็อตอธิบาย

ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนใน ตัวเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ เจ๊ียบบอกว่า เด็กมีสมาธิ จดจ่อกับการฝึกซ้อมมากขึ้น และพัฒนาศักยภาพของ ตัวเองได้ดี พอเขารู้ว่าเขาทำสิ่งที่ได้ มีคนรู้ มีคนเห็น

ธรรมชาติของเขาอยากเป็นฮีโร่ ถ้าไม่มีใครเข้าไปแนะนำในทางที่ดี เขาจะชอบแสดงบทโหด ด้วยความก้าวร้าว เพราะเด็กเขามีพลังเหลือเฟือ ผมเลยคิด รวมเด็กกลุ่มนี้ให้เข้ามาเล่นกีฬา มาแสดงบทพระเอกดีกว่าไปเป็นโจร

แทนที่เย็น ๆ เขาจะไปมั่วสุม กินเหล้า สูบบุหรี่ เขาก็ชวนกันมาซ้อมฟุตบอลแทน

“ซ้อมเตอร์ไซด์ เทียวเล่นไปวัน ๆ แถวบ้าน” โก๊ะ - จิรายุทธ ศรีนิวล ลูกชาวประมงตำบลแหลมใหญ่ วัย 17 ปี เคยถึงสิ่งที่เขาทำเป็นปกติก่อนหน้ามาร่วมเตะฟุตบอลกับ อบต.

โก๊ะเล่าว่า เดิมทีในชุมชนไม่มีกิจกรรมอย่างอื่นให้ทำ พอว่างก็ไม่อยากอยู่บ้านเฉย ๆ เลยไปซ้อมเตอร์ไซด์เล่น แต่สถานการณ์เปลี่ยนไปเมื่อ อบต. จัดสรรพื้นที่ให้คนที่ สนใจเข้ามาเตะฟุตบอลด้วยกัน พร้อมทั้งจัดทีมพี่เลี้ยง หรือโค้ชซึ่งเป็นรุ่นพี่ในชุมชน เข้ามาช่วยสอนทักษะกีฬา ฟุตบอลให้แก่เยาวชน

“พอมีสนามตรงนี้ให้มาเตะฟุตบอล มันก็ดีกว่าไป ซ้อมเตอร์ไซด์ ถ้าให้เลือกผมเองก็ชอบเตะฟุตบอลมากกว่า เตะไป ๆ ผมก็รู้สึกได้ว่าร่างกายแข็งแรงขึ้น มีความกล้า แสดงออกมากขึ้น เพราะได้เจอคนเยอะ ต้องกล้าพูด และ ต้องปรับตัวเข้ากับคนหมู่มากให้ได้ แล้วผมก็อยากออกไป แข่งขันกีฬากับชุมชนอื่นด้วย เพราะฉะนั้นผมต้องพยายาม เต็มที่ ขยันมาซ้อมเพื่อพิสูจน์ฝีมือให้พี่ ๆ เห็น” โก๊ะกล่าว อย่างตรงไปตรงมา

เช่นเดียวกับ นนท์ - อานนท์ นิมนวล ที่เข้ามาเป็น ส่วนหนึ่งของทีมปากสมุทรจูเนียร์ ด้วยความรู้สึกสนุก นนท์บอกว่า เดิมทีเขาซ้อมเตอร์ไซด์เทียวเล่นไปวัน ๆ ซึ่ง ก็ไม่สนุกเท่ามาเตะฟุตบอล มาตรงนี้พวกเขาได้เล่นได้ทำ กิจกรรมร่วมกันหลาย ๆ คนมันสนุกกว่า

ผนีกกำลังสภาเด็ก - สภานักเรียน ร่วมทำงานเพื่อชุมชน

สำหรับสภาเด็กและเยาวชนตำบลแหลมใหญ่ นอกจากก่อยซึ่งเป็นครูที่ปรึกษา และเป็นผู้รับผิดชอบการทำกิจกรรมของสภาเด็กฯ อยู่ก่อนแล้ว ก้อยยังดึงวาสนา จันทร์เมฆา นักพัฒนาชุมชน อบต.แหลมใหญ่ ที่เพิ่งเข้ามารับตำแหน่งงาน ให้มาร่วมดูแลกลุ่มสภาเด็กฯ ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนวัดปากสมุทรเป็นอย่างดี ด้วยการอนุญาตให้แก่นำสภาเด็กฯ ทำงานร่วมกับคณะกรรมการนักเรียนโรงเรียน เพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

อ๋า - ศุภโชค สารคำ ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลแหลมใหญ่ และ เมย์ - ฐานมาศ ทรัพย์รัตน์ ประธานนักเรียนโรงเรียนวัดปากสมุทร และสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลแหลมใหญ่ เล่าถึงแนวทางการทำงานว่า ความร่วมมือของสภาเด็กฯ กับสภานักเรียนโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ทั้งกับโรงเรียนและชุมชนไปพร้อมกันได้ เช่น กิจกรรมเก็บขยะในโรงเรียนและในชุมชน กิจกรรมปล่อยยปูปลาคืนสู่ธรรมชาติ กิจกรรม

การก่อเจดีย์ทรายในวันสำคัญทางศาสนา และโครงการทำปูนซีเมนต์จากหอยแมลงภู่ เป็นต้น

“พอคิดขึ้นมาได้ว่าอยากทำกิจกรรมอะไร เราก็จะมาวางแผนกันว่าจะดึงนักเรียนในโรงเรียนมาทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะไหน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามช่วงชั้นที่เรียนบ้าง ตามความถนัดบ้าง อย่างโครงการทำปูนซีเมนต์จากหอยแมลงภู่ เราก็ให้น้อง ๆ ช่วงชั้นประถมศึกษามาช่วยคัดเปลือกหอย ส่วนช่วงชั้นมัธยมศึกษาก็ออกแรงทำงานที่หนักกว่า หลัก ๆ เลยก็คือ เราคิดกิจกรรมแล้วเขียนแผนงานมาเสนอ อบต. ซึ่งพี่ ๆ จะให้โอกาสพวกเราคิดอย่างเต็มที่อยู่แล้ว” อ๋าอธิบาย

เมย์บอกว่า โครงการปูนซีเมนต์จากหอยแมลงภู่เป็นตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจนถึงประโยชน์ของการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชนที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิต ทั้งในด้านการทำงานและความคิด นอกจากนี้ยังช่วยปลูกฝังสำนึกรักบ้านเกิดและความมีจิตอาสา ด้วยการเสียสละเวลาของตัวเองมาทำกิจกรรมเพื่อผู้อื่น

“พวกเราจะจัดแบ่งเวรกันไปเก็บเปลือกหอยในชุมชน โดยให้น้อง ๆ แต่ละช่วงชั้นเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อฝึกฝนทักษะการทำงานและความรับผิดชอบ ส่วนประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนต่อชุมชน คือ ช่วยลดปริมาณเปลือกหอย

ผลจากการสานพลัง
สร้างเครือข่ายเช่นนี้
นอกจากสร้างความ
เปลี่ยนแปลงภายนอก
ให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นและ
ชุมชนบ้านเกิดของ
ตนเองแล้ว วิธีคิด
และวิธีทำงานตามแบบ
นักถักทอชุมชนยัง
สร้างความเปลี่ยนแปลง
ภายในให้เกิดขึ้นกับ
ตัวนักถักทอชุมชน
ด้วยเช่นกัน

ซึ่งเป็นขยะในชุมชน ลดมลภาวะทางกลิ่นจากซากเปลือกหอยที่กองทับถมกัน ทำให้ไม่เกิด
น้ำเสียไหลลงสู่แม่น้ำ และช่วยสร้างรายได้ให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมและสะสมไว้ช่วยเหลือ
กิจกรรมของโรงเรียนได้ด้วย”

นอกจากนี้ เมย์ยังสะท้อนว่า การทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ต้องมีการวางแผนงาน
ทำให้เธอเกิดการพัฒนาด้านความคิด ฝึกฝนให้เกิดภาวะความเป็นผู้นำ ทั้งในเรื่อง
ความรับผิดชอบ การกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ในขณะเดียวกันต้องยอมรับฟัง
ความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

ผลของการสานพลัง...สร้างเครือข่าย

เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การกระจายงานของนักถักทอชุมชน อบต.แหลมใหญ่
ช่วยทำให้กลไกการทำงานด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งกลไกการสร้างการมีส่วนร่วม
ระหว่าง อบต. ชุมชน และโรงเรียน ขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง และเดินไปในทิศทาง
เดียวกัน เพราะได้สร้างความเข้าใจร่วมกัน ทั้งยังมีนักถักทอชุมชนเข้าไปดูแลติดตามผล
อยู่เสมอ

ผลจากการสานพลังสร้างเครือข่ายเช่นนี้ นอกจากการสร้างการเปลี่ยนแปลง
ภายนอกให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นและชุมชนที่เป็นบ้านเกิดของตนเองแล้ว วิธีคิดและวิธีทำงาน
ตามแบบฉบับนักถักทอชุมชนยังสร้างความเปลี่ยนแปลงภายในให้เกิดขึ้นกับตัวนักถักทอ
ชุมชนด้วยเช่นกัน

จอยบอกสั้น ๆ ว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เธอ **“คิด”** มากขึ้น ก่อนหน้านี้อ
ทำอะไรพ่อแม่คิดให้ตลอด แทบไม่ต้องคิดทำอะไรด้วยตัวเองเลย เพราะเป็นลูกคนเดียว
ที่พ่อแม่ตามใจ กลับจากทำงานก็เก็บตัวอยู่กับโลกโซเชียลในห้อง แต่งานนักถักทอ
ชุมชนช่วยฝึกฝนวิธีการคิด เพราะต้องวางแผนการทำงาน ทำให้คิดเยอะและลึก
มากขึ้น เมื่อได้คิด ก็สื่อสารออกมาด้วยการพูดได้ดีขึ้น หลายคนบอกว่าเธอมีความ
กล้าแสดงออกเพิ่มขึ้นมาก

ด้านผาบอกว่า งานนักถักทอชุมชนทำให้เธอเห็นคุณค่าและค้นพบศักยภาพ
ด้านอื่นๆ ของตัวเอง

“จากสาวบัญชีนั่งหน้าโต๊ะทำงานอย่างเดียว ตอนนี้ต้องเข้ามาสวมบทบาททำงาน
2 อย่างในเวลาเดียวกัน ตอนแรกก็กลัว ๆ กลัว ๆ ไม่รู้จะทำได้หรือเปล่า พอได้ลงมือทำ
ก็ได้พิสูจน์ว่าตัวเองทำได้ ได้เห็นศักยภาพด้านอื่น ๆ ของตัวเองที่มีคุณค่าต่อผู้อื่นด้วย”

ส่วนก้อยย้ำว่า จากเดิมที่ต่างคนต่างทำงานตามหน้าที่ แต่หลักสูตรนักถักทอชุมชน
“หนุนเสริม” ให้เกิดการทำงานต่างหน้าที่อย่างเข้าใจ ด้วยแนวคิดเรื่องการทำงานแบบ
มีส่วนร่วม ทำให้งานขับเคลื่อนไปได้ด้วยความสามัคคี มากกว่าการทำงานแบบตัวใคร
ตัวมันอย่างที่ผ่านมา นอกจากนี้การทำงานกับคนหมู่มากยังทำให้เธอได้ฝึกทักษะ
การทำงานอย่างมีวิจรรย์ญาณ โดยเฉพาะการตัดสินใจที่ต้องมีความละเอียดรอบคอบ
มากขึ้น

“ยิ่งทำงานก็ยิ่งเรียนรู้ว่าเราไม่ควรตัดสินใครจากเปลือกนอก ทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง ไม่เว้นแม้แต่เด็กและเยาวชน หรือตัวเราเอง อยู่ที่จะมีพื้นที่เหมาะสมให้เราได้แสดงความสามารถออกมาหรือไม่ ดังนั้นในการทำงาน เราก็ต้องเข้าใจธรรมชาติของคนแต่ละเพศ แต่ละวัย แล้วจัดกิจกรรมให้เหมาะสมตามความสนใจของเขา”

ขณะที่ นายก อบต.แหลมใหญ่ บอกว่า การทำงานแบบมีส่วนร่วมเป็น **“นวัตกรรม”** ของการทำงานท้องถิ่น สำหรับเครือข่ายภายในตำบลไม่ว่าจะเป็น รพ.สต. อสม. หรือโรงเรียน บุคลากรต้องคำนึงถึงการทำงานแบบองค์รวม ต้องก้าวข้ามตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง และหน้าที่ขององค์กรไปให้ได้

“ก่อนนี้บางหน่วยงานถ้าเรามอบหมายให้ทำงานนอกเหนือประเด็นที่รับผิดชอบอยู่ เขาจะไม่อยากทำเลย เพราะไม่ใช่หน้าที่ เราก็ต้องมาปรับให้เขาคิดเพื่อส่วนรวม คิดถึงคนอื่นบ้าง ส่วนคนในชุมชนก็ต้องเข้าไปปรับวิธีคิดให้เข้าใจว่า ปัญหาบางอย่างเขาสามารถแก้ไขได้ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนิสัยของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องรอให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปดูแลทุกอย่าง วิธีคิดแบบนี้เป็นการทำงานบนแนวทางการพัฒนาร่วมกัน”

การพัฒนาชุมชนต้องมีเป้าหมายการทำงานอย่างชัดเจน เพราะเป้าหมายจะนำมาสู่การคิดหาวิธีการเพื่อเดินทางไปให้ถึงปลายทางที่ต้องการด้วยการลงมือทำบางอย่าง

นายก อบต.แหลมใหญ่ทิ้งท้ายว่า การพูดให้ใครสักคนลงมือทำอะไรสักอย่างเพื่อผู้อื่น ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่การทำงานเพื่อผู้อื่นมีคุณค่าบางอย่างที่ทำให้คนทำงานเกิดพลังและความสุขระหว่างการทำงาน

“คนสำราญ งานสำเร็จ ผมบอกแบบนี้เสมอ เพราะคนทำงานต้องมีความสุขกับการทำงาน งานถึงจะสำเร็จได้ ยิ่งงานที่ทำเป็นการทำความดี ยิ่งสร้างความสุขโดยไม่ต้องไปหาพยานที่ไหน เพราะเมื่อเราทำความดี ตัวเราสามารถสัมผัสความสุขและมีความสุขได้ทันที”

แม้ที่มาของนักถักทอชุมชน อบต.แหลมใหญ่ จะมีจุดเริ่มต้นจากการทำตามคำสั่ง และทำไปเพราะหน้าที่ แต่การลงมือทำงานด้วยการเข้าไปสัมผัสคลุกคลีกับผู้คนในพื้นที่ ได้ช่วยพัฒนากระบวนการคิด จนสามารถปรับทัศนคติและวิธีคิดให้พวกเขารู้จักบทบาทหน้าที่อันมีคุณค่าของตนเองได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมามีผลลัพท์ไปในทิศทางที่น่าพอใจ โดยเฉพาะสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนที่เปลี่ยนพฤติกรรมมาให้ความสนใจทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น

นักถักทอชุมชนคือผู้เชื่อมโยงให้เข้าหาล้อมทุกส่วนในชุมชนให้มีโอกาสทำงานประสานกัน เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน ผู้ใหญ่ในชุมชน บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง รวมถึงการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นเมื่อทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ ความสำเร็จก็อยู่ตรงหน้า ขอแค่ลงมือทำแล้วก้าวเดินไปในทิศทางและจังหวะเดียวกันเท่านั้น

การพูดให้ใครสักคนลงมือทำอะไรสักอย่างเพื่อผู้อื่น
ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่การทำงานเพื่อผู้อื่นมีคุณค่าบางอย่าง
ที่ทำให้คนทำงานเกิดพลังและความสุขระหว่างการทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

มธุรส ปรองดอง

นุปผา ทริพย์สมบุญ

จรรยา แจ้กระจำ

อมรศักดิ์ จัตรระทิน

พ.จ.อ.อรุณ ภามร

ครูผู้ดูแลเด็ก

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ

จังหวัด
สมุทรสงคราม

เรียนรู้ชุมชน... ยกระดับ คุณภาพชีวิต เยาวชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

การปูพื้นฐานให้เด็กด้วยฮักหรือความฉลาดทางอารมณ์
จะทำให้เด็กสามารถใช้ชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม แม้ว่าไอคิวของเด็กจะเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้
แต่ฮักที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้เหล่านี้อาจเป็นภูมิคุ้มกันให้เด็ก
ในการใช้ชีวิตในสังคม

ชุมชนบางแก้ว อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย บ้างรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ บางส่วนประกอบอาชีพทำนาเกลือ และประมงชายฝั่ง แม้ว่าอาชีพประมงจะมีรายได้ค่อนข้างดี แต่มีช่วงเวลาดำรงงานค่อนข้างจำกัด ซึ่งลักษณะงานดังกล่าวจำเป็นต้อง “ใช้แรงงาน” จำนวนมาก หลายครอบครัวจึงมักจะให้ลูกออกจากโรงเรียนไปใช้แรงงานในเรือเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว

เมื่อความเจริญรุกเข้าสู่ชุมชน

“ตอนนี้ “นาเกลือ” ที่เห็นอยู่ลิบ ๆ ถูกขายให้กับนายทุนไปหมดแล้ว มีผู้ถือครองบางคนที่เป็นเจ้าของจริง ๆ อยู่ไม่กี่รายเท่านั้น เมื่อขายให้นายทุนเสร็จแล้ว นายทุนก็จ้างเจ้าของคนเดิมนั้นแหละทำนาเกลือต่อ ซึ่งการกว้านซื้อที่ดินดังกล่าวของนายทุนเหมือนเป็นการประวิงเวลา รอการใช้ประโยชน์จากที่ดินในรูปแบบอื่น ๆ ส่วนเจ้าของนาเกลือบางราย เมื่อขายนาเกลือแล้วก็ผันตัวเองไปเป็นแม่ค้าขายปลาทุบบ้าง ขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวบ้าง ส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่ซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชนบางแก้วไม่รู้ถึงที่มาที่ไปของอาชีพการทำนาเกลือหรือวิถีชีวิตของชาวนาเกลือที่สืบทอดกันมาช้านาน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการกลืนกินค่านิยมการใช้ชีวิตสังคมเมืองของเด็กรุ่นใหม่” คือคำบอกเล่าจาก **อู๋ - รัชพล กลีบผึ้ง นักพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม** แอ่ด้วยสีหน้าครุ่นคิด เมื่อถามถึงบริบทชุมชนบางแก้ว ที่แม้ว่าวันนี้ชุมชนแห่งนี้จะเปลี่ยนสภาพไปบ้าง แต่ยังคงเหลือเค้าความเป็นนาเกลือและสภาพดินเค็มที่ไม่สามารถปลูกพืชได้

รัชพลยอมรับว่า แม่เขาจะไม่ใช้คนในชุมชนนี้ แต่กลับรู้สึกใจหายเมื่ออาชีพที่ได้ชื่อว่าเป็นรากเหง้าของชุมชนกำลังถูกรวบจําจากนายทุน โดยไม่รู้ว่าอนาคตของอาชีพนาเกลือที่คนรุ่นปู่ตายายฝากไว้จะเลือนหายไปตามกาลเวลาหรือไม่ ยิ่งเมื่อผู้รวมกับการปลูกฝังค่านิยมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่ไม่ต้องการให้ลูกหลานลำบาก ลำบากและเหน็ดเหนื่อยกับการทำนาเกลือเหมือนพวกเขา เด็กและเยาวชนหลายคนจึงไม่ค่อยผูกพันกับ **“อาชีพขายความเค็ม”** นี้เท่าไรนัก หนูนํากับความเจริญที่ไหลบ่าเข้ามาบนถนนสายหลักอย่างพระราม 2 ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ หรือโรงงานอุตสาหกรรมที่ผุดขึ้นราวดอกเห็ด ป่าชายเลนเริ่มถูกบุกรุกจากนายทุนเพื่อทำร้านอาหารและรีสอร์ท การ **“เทใจออกห่าง”** จากอาชีพทำนาเกลือของเด็กรุ่นใหม่จึงมากขึ้นเป็นทวีคูณ

หวังให้หลักสูตรฯ เต็มเต็ม การทำงานขององค์กร

รัชพลเล่าย้อนถึงจุดเริ่มต้นของการเป็นนักถักทอชุมชนว่า เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมประชุมและรับฟังรายละเอียดหลักสูตรนักถักทอชุมชนจากอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ที่เล่าถึง แนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนว่า ในอนาคตงานพัฒนาเด็กจะเป็นงานสำคัญของ อบต. เพราะเป็นงานพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ เขารู้สึก

ขึ้นขอบแนวคิดนี้ และต้องการนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน จึงตอบรับเข้าร่วม พร้อมกับเห็นว่า งานพัฒนาเยาวชนน่าจะเกี่ยวข้องกับส่วนงานด้านการศึกษา จึงชวน **ก้อง - ยศสันต์ อินทร์สมบัติ ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา** เข้าร่วมทีม โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้วสนับสนุน ด้วยหวังว่าหลักสูตรนี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพการทำงานของบุคลากรใน อบต.บางแก้ว ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กฤษณพงษ์ แก่นแสน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว รักษาการแทนหัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าถึงเหตุผลในการสนับสนุนให้รัชพลและยศสันต์เข้าร่วมโครงการนักถักทอดชุมชนว่า เขารู้สึกหนักใจกับปัญหาด้านเด็กและเยาวชนของชุมชน เพราะเป็นปัญหาสำคัญที่ยังคงเกิดขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ปัญหาท้องก่อนวัยอันสมควร และปัญหาการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ที่ยังไม่สูงนัก แม้ที่ผ่านมา อบต.จะส่งเสริมนโยบายด้านเด็กและเยาวชนอย่างเข้มข้น แต่ยังต้องการ **“กระบวนการใหม่ๆ”** เพื่อเติมเต็มและหนุนเสริมนโยบายด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพและมีทิศทางในการทำงานมากขึ้น

“ผมเชื่อว่าทั้ง 2 คน จะนำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในแผนการทำงานในด้านนี้ และเป็นส่วนหนึ่งที่จะขับเคลื่อนนโยบายด้านเด็กและเยาวชนของ อบต.บางแก้วให้เดินหน้าต่อไปได้อย่างมีแบบแผนและประสบความสำเร็จอีกระดับ”

สำหรับโครงการด้านเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาของ อบต.บางแก้วเน้นไปที่ด้านการศึกษาเป็นหลัก อาทิ **โครงการมอบทุนการศึกษา**ให้นักเรียนที่เรียนดีและต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี **โครงการฝึกงานกับ อบต.** เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามาช่วยทำงานใน อบต. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานกับชุมชน รวมถึงเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในช่วงปิดเทอม ถือเป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สร้างเป้าหมายร่วม...เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

จากประสบการณ์ของนักพัฒนาชุมชนที่มองเห็นปัญหาในพื้นที่ ประกอบกับใจรักและความมุ่งมั่นที่ต้องการ **“ยกระดับคุณภาพชีวิต”** ของเด็ก ๆ ในชุมชนบางแก้วให้เป็นรูปธรรม หลังผ่านการอบรมไปได้ระยะหนึ่ง 2 หนุ่มนักถักทอดชุมชน อบต.บางแก้ว เริ่มต้นด้วยการลงพื้นที่ชักชวนเยาวชนมาร่วมกิจกรรม ซึ่งครั้งแรก อบต.ต้องการให้ รัชพลนำเด็กที่รับทุนเรียนดีของ อบต.มาเข้าร่วมโครงการ แต่รัชพลกลับมองว่าเด็กกลุ่มนี้ยังไม่เข้าใจกลุ่มเป้าหมายแท้จริงที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบกับเด็กกลุ่มนี้กำลังไปศึกษาต่อต่างพื้นที่ จึงต้องหากกลุ่มเป้าหมายใหม่

อาชีพการทำนาเกลือต้องพึ่งพาแสงแดดจากดวงอาทิตย์ เพื่อเพิ่มความเข้มข้นความเค็มของเกลือจนที่ใด รัชพลก็ต้องการ **“การหนุนเสริม”** จากผู้มีความรู้ในการพัฒนาชุมชนชั้นนี้แน่ เขามองว่ากลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุดคือ เด็กที่กำลังเรียนอยู่ในชุมชนและต้องเป็นเด็กที่มีใจอยากทำกิจกรรมจริงๆ

เมื่อเป้าหมายชัด การลงพื้นที่เพื่อค้นหาเครือข่ายเด็กและเยาวชนของทีมจึงเกิดขึ้น โดยพื้นที่เป้าหมายคือโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสระดับอนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อขอความร่วมมือจาก **อนุชา ชื่นจิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70** ซึ่ง ผอ.โรงเรียนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยได้มอบหมายให้ **ครูตาล - นัยนา พยมพฤษ์ คุณครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ และวิชาหน้าที่พลเมือง** ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหานักเรียนที่สนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมประมาณ 10 คน

ครูนัยน่าย้ำว่า จำนวนเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมมีไม่มาก เพราะมาจาก **ความสมัครใจและเต็มใจ** ซึ่งเด็กที่เข้ามานั้นชอบทำกิจกรรมอยู่แล้ว บางคนเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หรือ ปปช.น้อย ซึ่งโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนสุจริตหนึ่งเดียวในจังหวัด

ประกอบกับรูปแบบของกิจกรรมสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้การสอนโดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา และวิชาหน้าที่พลเมือง ทำให้การทำงานหนุนเสริมกันได้ดี ทั้งเรื่องข้อมูล การจัดการเรียนการสอน ซึ่งพบว่ากิจกรรมนี้ทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการกล้าแสดงออก การมีภาวะผู้นำ เช่น เด็กโตเข้ามาช่วยดูแลเด็กเล็ก นอกจากนี้ยังมีเรื่องบุคลิกภาพ และแนวคิดใหม่ๆ ที่ได้จากการลงพื้นที่ ซึ่งเด็กหลายคนสะท้อนภาพออกมาได้ชัดเจนและพัฒนาดีขึ้นตามลำดับ

มิตรภาพเกิดขึ้นระหว่างทาง

หลังจากได้ภาคีเครือข่ายเข้ามาหนุนเสริมการทำงานแล้ว การพูดคุยถึงแนวทางการทำงานระหว่างนักถักทอชุมชน ครู เด็กเยาวชน และปลัด อบต. รวมถึงการขอคำปรึกษาจากทีมนักถักทอชุมชนเครือข่ายอื่น เพื่อวาง **“กรอบการทำงาน”** ให้ชัดเจนจึงเกิดขึ้น ซึ่งการพบกันของคนแปลกหน้าระหว่างนักถักทอชุมชนกับเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมสิ่งที่จำเป็นต้องทำเป็นลำดับแรกคือ การพูดคุยและทำความรู้จัก เพื่อคลายกำแพง และเปิดรับมิตรภาพระหว่างวัย

รัชพลยอมรับว่า การตีชู้กับเด็กเป็นเรื่องไม่ยาก เพราะผ่านประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาแล้ว เขาเชื่อว่าการเริ่มต้นทุกอย่างถ้าทำด้วยใจรักจะทำให้มีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น

ด้วยการทำงานอย่างมุ่งมั่นของ 2 หนุ่มนักถักทอชุมชนกับการสานไมตรีด้วยขนมและรอยยิ้ม วันจัดประชุมเด็กและเยาวชนจึงเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ

กิจกรรมแรกของรัชพลหลังจากแนะนำตัวแล้ว เริ่มต้นด้วยการให้เด็กทำความรู้จักตนเอง โดยให้ค้นหาตัวตนที่แท้จริงพร้อมเขียนใส่ในสมุดบันทึกว่าแต่ละคนมีนิสัยอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร มีความสามารถอะไรบ้าง ครอบครัวเป็นอย่างไร เพื่อให้เด็กทบทวนและรู้จักคุณค่าของตัวเองก่อน รวมไปถึงมุมมองต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้างในชุมชนของตัวเองว่ามีจุดเด่นอะไรน่าสนใจบ้างเพื่อนำต้นทุนความรู้เหล่านี้มาเป็นแนวทางในการจัดการต่อไป

ซึ่งหลังจากการทำควมรู้จักในวันนั้นผ่านไปได้อย่างดี จาก “คนแปลกหน้า” กลับกลายเป็น “คนรู้จัก” ทำให้บรรยากาศการเจอกันในวันถัดมากลายเป็นความคุ้นเคยและสนิทสนม เด็ก ๆ กล้าพูดคุยมากขึ้น

ผนึกกำลังคนในพื้นที่ร่วมสร้างการเรียนรู้

รัชพลยอมรับว่าช่วงแรกๆ การทำงานของเขายังไม่ค่อยคืบหน้ามากนัก ได้แค่แวะเวียนไปถามไถ่กับกลุ่มเยาวชน เนื่องจากต้องหาเวลาว่างของเด็กให้ตรงกับนักถักทอชุมชน บางครั้งนักถักทอชุมชนว่างแต่เด็กต้องเตรียมตัวแข่งกีฬาบ้าง เตรียมตัวสอบกลางเทอมบ้าง หรือมีกิจกรรมทางวิชาการบ้าง ความลงตัวที่จะเจอกันมีน้อย ยิ่งเพื่อนร่วมทีมขอถอนตัวจากการ

ทำงานเป็นนักถักทอชุมชนกลางคัน เขาจึงต้องขบคิดถึงกระบวนการทำงานคนเดียวเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าจะรู้สึกเบื่อๆ ไปบ้าง เพราะต้องทำงานคนเดียวคนเดียว รวมถึงการแก้ปัญหาต่างๆ เฉพาะหน้าที่ประเดประดังเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย แต่รัชพลก็ยังเดินหน้าต่อไป โดยมีพีธีเนต - ชินนวัฒน์ มณีศรีขำ จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม เข้ามาให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการทำงาน พีธีเนตเสนอให้พาเด็ก ๆ ลงพื้นที่ชุมชนของตัวเอง เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้มองเห็นทรัพยากรที่มีค่าในชุมชน เพราะจากข้อมูลของครุณยานาสรุปว่า เด็กส่วนใหญ่ 80 เปอร์เซ็นต์รู้จักอาชีพทำนาเกลือเพียงแค่ผิวเผิน ขณะที่อีก 20 เปอร์เซ็นต์ไม่รู้จักอาชีพนี้เลย

จากข้อมูลเบื้องต้นของครุณยานา ถูกแปรมาเป็นกิจกรรมเรียนรู้ดูงานแปลงนาเกลือและป้าชายเลนในชุมชนด้วยการพาเด็กนั่งรถไฟไปทัศนศึกษาชุมชนใกล้เคียง โดยพีธีเนตได้ประสานให้วิทยากรจากโครงการพลังเด็กและเยาวชนเพื่อการเรียนรู้ภูมิสังคมภาคตะวันตก มาให้ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน ส่วนรัชพลประสานกับปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ใหญ่ใจดีมาให้ความรู้เกี่ยวกับนาเกลือ พร้อมทั้งสอนให้เด็กรู้จักนาเกลือในมุมมองใหม่ ที่ในอดีต

เปรียบเสมือนชุมทรัพย์ของชุมชน รวมทั้งยังได้กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและชายฝั่งมาเป็นวิทยากรปูพื้นฐานเรื่องการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบนิเวศป่าชายเลน การอนุรักษ์หรือการปลูกแซมเพิ่มเติม เพื่อคงความสมบูรณ์ของแนวป่าชายเลนนั่นเอง

ขยายผลแกนนำเด็กและเยาวชน

แม้แดดในนาเกลือจะร้อนเปรี้ยงขนาดไหน ท่าทีของเด็ก ๆ กลับรู้สึกตื่นเต้น แสงแดดที่ร้อนระอุไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับการศึกษานอกห้องเรียน เด็ก ๆ หลายคนรู้สึกสนุกกับประสบการณ์ใหม่ ทั้งการลงพื้นที่ชุมชนเป็นครั้งแรก ขณะที่บางคนเพิ่งสัมผัสกับการนั่งรถไฟครั้งแรกกับเพื่อน รวมถึงการรับรู้ถึงความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในป่าชายเลนอาชีพการทำนาเกลือที่กำลังจะหายไป

นอกจากความสนุกสนานและความประทับใจกับบทเรียนนอกห้องเรียนแล้ว ยังเป็นแรงบันดาลใจให้เด็ก ๆ มีแนวคิดทำสิ่งดี ๆ ให้กับชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการช่วยกันฟื้นฟูป่าชายเลน การรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

เมื่อเด็กรุ่นแรกบางส่วนจบการศึกษาออกไป “การส่งไม้ต่อ” ถึงเด็กรุ่นที่สองของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 เป็นไปอย่างราบรื่น เปิดเทอมใหม่มีการชักชวนจากเพื่อน ๆ แบบปากต่อปากถึงความสนุกสนานของการเข้าร่วมโครงการ ทำให้ปัจจุบันกลุ่มเด็กและเยาวชนเครือข่ายโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 20 คน

และเมื่อเจอกันอีกครั้งเด็ก ๆ ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งแรกได้นำแรงบันดาลใจจากการลงพื้นที่มาเสนอเป็นโครงการผักสวนครัวรั้วกินได้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงให้รัชพลรับทราบ โดยใช้พื้นที่ในโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นทำกิจกรรม สำหรับรัชพลแล้วเขารู้สึกได้ถึง **“ความสำเร็จ”** ของการทำงานที่ก้าวหน้าไปอีกขั้น แม้จะยังเป็นแค่แนวคิดก็ตาม เพราะรัชพลมองว่าสิ่งที่เด็กเสนอนั้นล้วนมาจากความคิดของเด็กล้วนๆ อย่างน้อยๆ การลงพื้นที่ในวันนั้นคือ ช่วย **“จุดประกาย”** ความคิดให้เด็กได้คิดทำเพื่อชุมชนและตนเอง

เรียนรู้จน “เข้าใจ”

หลังจากเด็ก ๆ เกิดแรงบันดาลใจอยากทำโครงการผักสวนครัวรั้วกินได้ เพื่อปลูกไว้กินเอง แต่เมื่อดูสภาพพื้นที่ที่ไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ เด็ก ๆ จึงรวมกลุ่มระดมความคิดจนเกิดเป็น **“ไอเดีย”** ทำโครงการปลูกผักลอยฟ้าที่ดัดแปลงแนวคิดมาจากการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70

“ที่ต้องเปลี่ยนเป็นผักลอยฟ้าเพราะดินที่บ้านบางแก้วเป็นดินเค็ม ไม่สามารถเพาะปลูกพืชให้เจริญงอกงามได้ จึงต้องดัดแปลงการเพาะปลูกใหม่เพื่อให้ได้ผลผลิต ซึ่งเราก็มองว่าดี เพราะนอกจากเด็กได้จะทำกิจกรรมตามที่ต้องการแล้ว กิจกรรมดังกล่าวยังช่วยลดปริมาณขยะจากขวดน้ำพลาสติกในโรงเรียนและชุมชนลงได้ การจัดการก็ไม่ยาก เพียงแค่นำเมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไว้ อย่างผักบุ้งและกวางตุ้งมาปลูกใช้สารละลายแทนการใช้ปุ๋ยและดิน จากนั้นนำขวดไปแขวนไว้ให้สูงเหนือพื้นดินและหมั่นรดน้ำทุกวัน โดยใช้พื้นที่หน้าห้องสมุดซึ่งเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ง่ายต่อการดูแล” รัชพลอธิบายแนวคิดการทำงาน

น้องกิง-ดวงกมล ชื่นจิต แกนนำเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่าถึงแนวความคิดการปลูกผักลอยฟ้าว่า หลังจากไปทัศนศึกษาที่พี่ๆ นักถักทอชุมชนจัดขึ้นแล้ว เธอและเพื่อนๆ ทุกคนอยากนำความรู้ที่ได้มาทำงานจริง เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเห็นว่าการปลูกผักเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถทำได้ ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกับนักถักทอชุมชนนั้นเป็นความสมัครใจ เพราะส่วนตัวเป็นคนชอบทำกิจกรรมอยู่แล้ว โดยเธอทำหน้าที่ประสานงานกับน้องๆ ในทีม และต้องแบ่งหน้าที่กันทำงานตามความถนัดของแต่ละคน

ขณะที่เนม - อนุกุล เรืองรอง หนึ่งในแกนนำเด็กและเยาวชนเล่าเสริมว่า การทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ทำให้เขาเรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะการระดมความคิดเห็นภายในกลุ่มเกี่ยวกับการปลูกผักซึ่งมีหลากหลายชนิดมาก แต่ละคนก็เสนอความคิดเห็นมากมาย ทำให้ต้องโหวตกันว่าควรจะปลูกผักอะไร เมื่อได้คำตอบจึงนำความคิดเห็นในที่ประชุมมาปรึกษากับครุณัยนา ครูก็ให้ความรู้ว่าควรปลูกผักที่ให้ผลผลิตดีและสามารถเก็บเกี่ยวได้เร็ว ทนต่อสภาพแวดล้อม จึงลงตัวที่ผักกวางตุ้งกับผักบุ้ง เพราะปลูกง่ายที่สุด ซึ่งการทำกิจกรรมนี้ทำให้เขาได้เรียนรู้ถึงความรับผิดชอบต่องาน และการเป็นแกนนำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบจึงจะทำให้เกิดความเชื่อถือและเป็นตัวอย่งที่ดีแก่น้องๆ ด้วย

น้องอัม - นพรัตน์ นาคขันทอง แกนนำเยาวชนอีกคนเล่าว่า เธอใช้เวลาว่างๆ หลังเลิกเรียนมาช่วยกันคิดทำโครงการ แม้ว่าบางครั้งอาจจะนัดเพื่อนๆ หรือน้องๆ ชั้นประถมศึกษาได้ไม่ครบทุกคน แต่แกนนำจึงแก้ปัญหาด้วยการฝากตัวแทนเพื่อนๆ แต่ละชั้นไปบอกเล่าถึงวาระการประชุม เพราะแต่ละคนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ทำให้คนที่ไม่สามารถเข้าประชุมได้รับทราบประเด็นและความคืบหน้าของการประชุม

เช่นเดียวกับ **เตย - นิภาภัทร คงสวัสดิ์** บอกว่า เธอรู้สึกสนุกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรในชุมชนและการทำอาชีพนาเกลือ ทำให้รู้สึกประทับใจกับความรู้นอกห้องเรียนที่นักถักทอชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี และปราชญ์ชุมชนเปิดโอกาสให้เธอและเพื่อนๆ ได้ลงพื้นที่ในช่วงปิดเทอมที่ผ่านมา

ทั้งนี้แกนนำทั้งสี่คนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ประสบการณ์จากการลงพื้นที่ในวันนั้นเป็นสิ่งที่ประทับใจที่สุด จากที่ไม่เคยใส่ใจ มองนาเกลือและป่าชายเลนอย่างคุ้นชิน แต่วันนี้เหมือนได้ทำความรู้จักและเข้าถึงคุณค่าของทรัพยากรที่อยู่ใน “บ้านของตัวเอง” ลึกซึ้งมากขึ้น

ประสบการณ์จากการลงพื้นที่ในวันนั้นเป็นสิ่งที่ประทับใจที่สุด จากที่ไม่เคยใส่ใจ มองนาเกลือและป่าชายเลนอย่างคุ้นชิน แต่วันนี้เหมือนได้ทำความรู้จักและเข้าถึงคุณค่าของทรัพยากรที่อยู่ใน “บ้านของตัวเอง” ลึกซึ้งมากขึ้น

อย่างก้าวที่มั่นคงสู่ชุมชนเข้มแข็ง

ความตั้งใจบวกความมุ่งมั่นและกำลังใจจากคนรอบข้างเปรียบเสมือนแท่นชาร์จพลังชีวิตในการก้าวข้ามอุปสรรค แม้การทำงานกับชุมชนบางแก้ว ซึ่งเป็นชุมชนที่รัชพลคุ้นเคยอยู่แล้วจะไม่ใช่เรื่องที่ยาก แต่ก็ไม่ง่ายนักที่จะขับเคลื่อนได้ด้วยตัวคนเดียว

รัชพลมองว่า การปูพื้นฐานให้เด็กด้วยอีคิวหรือความฉลาดทางอารมณ์จะทำให้เด็กสามารถใช้ชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้ว่าไอคิวของเด็กจะเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่อีคิวที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้เหล่านี้อาจเป็นภูมิคุ้มกันให้เด็กในการใช้ชีวิตในสังคม

ขณะเดียวกันการทำให้เด็กและคนในชุมชนหันมาเห็นความสำคัญของงานที่เรากำลังขับเคลื่อนให้กับชุมชนแห่งนี้คือ “ความท้าทายบทใหม่” ที่มีปัญหาหยิบย้อยให้ขบคิดอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะโจทย์ของการขับเคลื่อน “อุดมการณ์” และ “การเชื่อมร้อย” การทำงานด้านเด็กและเยาวชนให้เป็นรูปเป็นร่างในนามของนักถักทอชุมชน เพื่อให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนของตำบลบางแก้วเข้มแข็งและยั่งยืนมากที่สุด

การพูดให้ใครสักคนลงมือทำอะไรสักอย่างเพื่อผู้อื่น ไม่ใช่เรื่องง่าย
แต่การทำงานเพื่อผู้อื่นมีคุณค่าบางอย่างที่ทำให้คนทำงานเกิดพลัง
และความสุขระหว่างการทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
นักถักทอชุมชน รุ่น 2
รัชพล กลีบผึ้ง

ประกอบ แสงจันทร์
ชินวิทย์ กล้าแสง

นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
และจังหวัดกระบี่

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
และจังหวัดกระบี่

ชุมชนเข้มแข็ง ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ของนักถักทอชุมชน

เทศบาลเมืองปากพูน
อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนแล้ว การทำกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนแต่ละครั้งต้องกลับมาทบทวนการทำงานของตัวเราเอง เพราะการทำงานเหล่านี้เปรียบเหมือน “การเดินหมากที่ต้องมองเกมให้เห็นทั้งกระดาน” มองการทำงานในมิติที่กว้างขึ้น ปรับเปลี่ยนความคิดจากที่รอมีความสุขเฉพาะวันหยุด แต่ปรับความคิดให้มีความสุขกับการทำงานในทุกๆ วัน ทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น

ปรี๊ดดดดดดดดด! ลั่นเสียงสัญญาณนกหวีดของ ป้าอุ๊ด - ราตรี รักษ์สนิท หนึ่งในทีมผู้ใหญ่อยุ่ดี ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังแหวกอากาศ ส่งสัญญาณให้แก๊งจักรยานเด็กในนาม “กลุ่มปั่นจักรยาน Bike For Volunteer” กว่า 20 คันทยอยออกตัวจากโรงพยาบาลตำบลปากพูน สาขาบ้านตลาดพุดสในเช้าวันเสาร์ภายใต้การนำขบวนของ “รถพ่วงข้างของผู้ใหญ่อยู่ดี” พร้อมมินิเครื่องเสียงที่เปิดพอให้ได้ยินกันภายในกลุ่ม ปิดท้ายขบวนด้วย สาระกิ ศรีพร หัวหน้าฝ่ายบริหารสาธารณสุข 1 ใน 6 นักถักทอชุมชน ของเทศบาลเมืองปากพูน

ในวันที่อากาศยามเช้าสดชื่นแจ่มใส แก๊งจักรยานเด็กปั่นเป็นแถวตอนเรียงหนึ่งอย่างไม่เร่งรีบ พร้อมๆ กับฉากหลังรายรอบไปด้วยทุ่งนาสลับต้นไม้น้อยใหญ่ นานๆ ที่ถึงจะมีรถมอเตอร์ไซด์ขับสวนทางผ่านมาสักคัน ชวนให้คิดถึงบรรยากาศในหนัง “แฟนฉัน” ขึ้นมาเลยทีเดียว

แต่ต่างกันตรงที่ “วาระ” ของการปั่นในวันนี้เป็นการปั่นในโครงการจิตอาสา รักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อ “เก็บขยะ” รอบๆ บริเวณวัด โรงเรียน และมัสยิด ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมที่นักถักทอชุมชนเทศบาลเมืองปากพูนรวบรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนให้ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมจิตอาสาควบคู่กับการออกกำลังกาย

สาระกิเปิดใจถึงกิจกรรมปั่นจักรยานว่า เป็นกิจกรรมที่ทำมาอย่างเข้าปีที่ 4 แล้ว มีสมาชิกเป็นเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ด้วยการชักชวนกันมาบ้าง พ่อแม่พาเข้าร่วมกิจกรรมบ้าง เพราะเป็นกิจกรรมจิตอาสาและการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

แก้ปัญหาจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน

แต่ก่อนที่จะเกิดกลุ่มจักรยาน และกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย “ปากพูน” เคยเผชิญกับความวิตกกังวลเรื่องสถานการณ์ไม่สู้ดีรอบๆ ชุมชนที่อาจจะชักจูงเด็กไปในทางร้ายได้ทุกเมื่อ

เหตุเพราะบริบทพื้นที่ของปากพูนอยู่ใกล้เขตเมือง **ชาญชัย อรุณ ปลัดเทศบาลเมืองปากพูน** เล่าว่า เมื่อก่อนพื้นที่รับผิดชอบไม่ได้มีสถานการณ์ที่น่าห่วงกังวลเช่นนี้

“ก่อนหน้านั้นพ่อแม่ลูกอยู่พร้อมหน้า การทำมาหากินก็ไม่ได้ลำบากดังทุกวันนี้”

จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นกลางทะเล ชาวประมงหาปลาได้ยากขึ้น เรือหลายลำต้องออกทะเลไปไกลกว่าเดิม และมีบางลำที่ **“ไม่ได้ออกจากฝั่ง”**

“เมื่อไม่ได้ออกหาปลา หรือหาปลาได้น้อยลง เพื่อความอยู่รอดของปากท้องทำให้ชาวเลกว่า 80 เปอร์เซ็นต์เริ่มหันมาประกอบอาชีพใหม่ ส่วนมากออกไป **ขายเครื่องแกงปักษ์ใต้** ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของชาวบ้านที่นี่ แต่อาชีพนี้ต้องตระเวนเดินสายไปขายยังต่างจังหวัด ทำให้เด็กต้องอยู่กับผู้สูงอายุ ส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กขาดความอบอุ่น หันไปเสพยา บางรายก่ออาชญากรรม และที่กำลังน่าเป็นห่วงคือ **ปัญหาแม่วัยใส**”

จากสถานการณ์ข้างต้น **เฉลิมชัย ศรีเมือง** ในฐานะนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปากพูน จึงเกิดแนวคิด **“รื้อฟื้นสถาบันครอบครัว”** ด้วยวิธี **“แก้ปัญหาจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน”** ด้วยการสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ผ่านกลไกการจัดการร่วมกันของชุมชน

“การแก้ปัญหาจากบนลงล่างหมายถึงผู้บริหารทุกระดับต้องเข้ามารับรู้ปัญหาของชุมชน ขณะเดียวกันประชาชนเองก็ต้องเสนอเรื่องราวความทุกข์ร้อนมายังเทศบาล ซึ่งที่ผ่านมาชาวบ้านจะมาร้องเรียนที่สำนักงานเทศบาล แต่แนวทางใหม่เราให้ผู้ประสานงาน ก็คือ สมาชิกสภาเทศบาล เมื่อได้ข้อมูลมา สมาชิกสภาก็นำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมฝ่ายบริหาร”

และนอกจากข้อมูลจะมาจากด้านล่างคือชุมชน ในบางโอกาส โดยเฉพาะเวลาที่มีประชาคมหมู่บ้าน ผู้บริหารซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี รองนายกฯ รวมทั้งปลัด และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะลงพื้นที่เพื่อไปรับทราบข้อมูลจากชาวบ้านโดยตรง

“ข้อมูล” ที่ได้จะนำไปจัดทำเป็นแผนพัฒนา โดยเฉพาะส่วนของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ **“เด็กเล็ก”** ซึ่งเทศบาลเมืองปากพูนกำหนดเป้าหมายไว้ที่ **“การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม”** ด้วยการเน้นวิชาชีวิตไม่เน้นวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่วัยเรียน

“ส่วนการพัฒนากลุ่มเยาวชน ใช้แนวทางจากบนลงล่าง-ล่างขึ้นบน โดยมีกลุ่มเยาวชนจิตอาสาที่ดูแลในเรื่องขยะ รวมทั้งการสนับสนุนด้านการศึกษาโดยส่งเสริมให้โรงเรียนจ้างครูสอนภาษาต่างประเทศให้กับเด็ก ขณะที่ในส่วนของการพัฒนาครอบครัวได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาครอบครัว เด็ก สตรี ผ่านกองทุนสวัสดิการและสาธารณสุข” นายกเทศมนตรีกล่าว

สำหรับ **กลุ่มเด็กเสี่ยง** อันเนื่องมาจากปัญหา ยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาด เทศบาลเมืองปากพูนได้ ประสานความร่วมมือกับตำรวจท้องที่ตำรวจปัสสาวะ พร้อมกับตั้งงบประมาณส่วนนี้ไว้จำนวน 3,500 บาทต่อคน เพื่อใช้สำหรับเข้าค่ายบำบัด

“ประเด็นนี้คือสิ่งที่เทศบาลกังวล เพราะพอไปอบรม กลับมา ไม่นานเด็กก็อยู่ในสภาพแวดล้อมแบบเดิม ๆ ก็จะ กลับมาใช้ยาเหมือนเดิม ดังนั้นเราเห็นว่าหลักสูตรนักถักทอ ชุมชนจะช่วยเพิ่มทักษะและความสามารถด้านการทำงาน ร่วมกับชุมชนของทีมเจ้าหน้าที่ เพราะนั่นคือสิ่งที่เจ้าหน้าที่ เราขาด...” นายกเทศมนตรีย้ำถึงแนวทางการเข้าร่วม หลักสูตรนักถักทอชุมชน

ทั้งนี้ การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา เทศบาลจะเป็น ผู้ดำเนินงานเอง ซึ่งสิ่งที่ขาดคือ **“การมีส่วนร่วมของ ชุมชน”**

“ในชุมชนก็มีกลุ่มที่ทำงานเพื่อพัฒนาเด็กอยู่บ้าง แต่ก็ได้ไม่ได้ทำงานประสานกันมากนัก จะมาร่วมกันจริง ๆ ก็เป็นวาระ เช่น เทศกาลงานบุญ หรือ งานประเพณีสำคัญ เท่านั้น”

“ชุมชน” คือ สถาบันครอบครัว

เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองบางครอบครัวไม่สามารถอยู่ ดูแลบุตรหลาน หรือแม้แต่บางครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่อย่าง ลำพัง...วิธีแก้ปัญหามาจาก **“บนลงล่าง จากล่างขึ้นบน”** ทำให้ทราบว่ายังมีอีกหลายครัวเรือนที่ผู้สูงอายุ และเด็ก ๆ ขาดการดูแล

ดังนั้น **“ชุมชน”** อาจจะต้องมารับบทบาทนี้

สาระกิริยาบอกว่า **“ช่องว่าง”** ดังกล่าว ลดลงด้วย กิจกรรม **“คนสองวัย”** ที่ดึงดูดเด็ก ๆ ในชุมชนมาทำกิจกรรม ร่วมกับผู้สูงอายุ เป้าหมายคือให้เด็ก ๆ และคนชราได้มี โอกาสถ่ายทอดความรัก ขณะเดียวกันก็สร้างความอบอุ่น ให้กันและกัน

“กิจกรรมแบบนี้ทำมาได้ระยะหนึ่งแล้ว และเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ และความอบอุ่นให้กับ คนทั้ง 2 วัยได้เป็นอย่างดี เพราะเด็ก ๆ จะได้ฟังเรื่องราว จากคุณปู่คุณย่า ส่วนคุณปู่คุณย่าก็จะได้รับการเอาใจใส่ จากลูกหลาน ทำให้เกิดความรักความผูกพันซึ่งกันและกัน บางครั้งกลุ่มผู้สูงอายุก็จะสอนเด็กทำขนม ซึ่งเป็นการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำขนมพื้นบ้านได้อีกทางหนึ่ง”

หน้าที่ของการ “ถักทอ” ชุมชน

นอกจากสาระที่แล้วสมาชิก “นักถักทอชุมชน” ของเทศบาลเมืองปากพูนยังมี นภดล รามณรงค์ นักวิชาการการศึกษา ศิริพร ทองเกตุนักพัฒนาชุมชน ชัยรัตน์ บุญเนียม หัวหน้าฝ่ายบริการสาธารณสุข อรทัย จันท์เขียว เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และธรรมาภรณ์ ศรีเมือง ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ทั้งหมดเล่าย้อนถึงการเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า ทางเทศบาลเมืองปากพูนเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะในด้านชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน หลังจากที่ได้พูดคุยกับอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ถึงความสำคัญของหลักสูตรแล้วชักชวนเข้าร่วม โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกับนโยบายการทำงานของเทศบาลเมืองปากพูนมากยิ่งขึ้น

โดยศิริพรเสริมว่า หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนแล้ว การทำกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน แต่ละครั้งต้องกลับมาทบทวนการทำงานของตัวเอง เพราะการทำงานเหล่านี้เปรียบเหมือน “การเดินหมากที่ต้องมองเกมให้เห็นทั้งกระดาน” มองการทำงานให้มิติที่กว้างขึ้น ปรับเปลี่ยนความคิดจากที่รอมีความสุขเฉพาะวันหยุดแต่ปรับความคิดให้มีความสุขกับการทำงานในทุกๆ วัน ทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น

เมื่อเกิดปัญหาการทำงานก็ให้ “มองมุมบวกแล้วยอมรับกับปัญหา” ชัยรัตน์สะท้อนอีกมุมมองหนึ่งพร้อมระบุว่า แม้ว่าการทำงานบางครั้งอาจจะมีสะดุดไปบ้าง แต่หากมีการวางแผนการทำงานที่ดีจะทำให้ทีมเดินหน้าต่อไป สิ่งเหล่านี้สำคัญมากสำหรับการทำงาน เพราะจะทำให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์และเดินหน้าขับเคลื่อนต่อไปได้

เช่นเดียวกับอรทัยที่บอกว่า นอกจากปรับทัศนคติในเรื่องการพึ่งพาผลซึ่งกันและกันของทีมงานแล้ว เธอยังนำมาปรับใช้กับการเลี้ยงดูลูกๆ โดยเฉพาะการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันในครอบครัว รวมถึงปลูกฝังให้ลูกเรียนรู้การช่วยเหลือสังคม และการทำกิจกรรมจิตอาสา

สร้างความต่อเนื่องกิจกรรมนำไปสู่ความยั่งยืน

ปลัดชาณูชัยเล่าว่า เมื่อการทำงานของนักถักทอชุมชนมีความต่อเนื่อง ก็เริ่มเห็นความยั่งยืนขึ้น โดยเฉพาะการทำกิจกรรมและการทำงานที่รับลูกกับนโยบายขององค์กร โดยชุมชนเริ่มเข้ามาให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีทิศทางและที่สำคัญคือทำให้การทำงานของพวกเขาง่ายขึ้น

เมื่อเกิดปัญหาก็ให้
“มองมุมบวกแล้ว
ยอมรับกับปัญหา”...
แม้ว่าการทำงาน
บางครั้งอาจจะมี
สะดุดไปบ้าง
แต่หากมีการวางแผน
การทำงานที่ดีจะทำให้
ทีมเดินหน้าต่อไป

สอดคล้องกับเสียงสะท้อนจากนพดลที่บอกว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนในเทศบาลเมืองปากพูนทุกกลุ่มเริ่มมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีสมาชิกใหม่ๆ เข้าร่วมตลอด แต่กลุ่มที่ยังรู้สึกหนักใจคือกลุ่มเก็บขยะ ซึ่งต้องมีการกระตุ้นและให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมให้มากกว่านี้เพื่อให้กลุ่มมีการพัฒนาที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ กลุ่มการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในเทศบาลเมืองปากพูนมีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มหอยทาก**ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งที่สุด ตั้งขึ้นโดยคนในชุมชนที่รวมตัวกันมานานแล้ว ปัจจุบันทำกิจกรรมจิตอาสาโดยมีนักถักทอชุมชนเข้าไปหนุนเสริม

กลุ่มปันจักรยาน จัดตั้งโดยนักถักทอชุมชนมีกิจกรรมปันจักรยานเก็บขยะบริเวณโดยรอบวัดและโรงเรียนทุก ๆ วันเสาร์ โดยมีกลุ่มหอยทากเป็นต้นแบบ

กลุ่มโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชนที่มือนามัยเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และมีการจัดกิจกรรมมาโดยตลอด เช่น โครงการแก่อายมีคุณค่าชาวอย่างสง่างาม จัดขึ้นโดยพากลุ่มคน 3 ช่วงวัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยทำงาน และผู้สูงอายุ มาทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องการใช้ชีวิตโดยไม่มีช่องว่างระหว่างวัย

และ**กลุ่มเก็บขยะ** ซึ่งเป็นกลุ่มที่เพิ่งตั้งขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ เป็นกลุ่มที่ยังไม่มั่นคงมากนัก เนื่องจากกิจกรรมที่ทำยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร

ปั่น ปั่น ปั่น ออกกำลังกายและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

หลังจากเก็บขยะที่วัดมะม่วงทองเสร็จ แก๊งเยาวชนนักปั่นก็กลับไปกินข้าวเช้าที่ รพ.สต. โดยมีป้าอู๊ดและผู้ใหญ่ใจดีจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งการปั่นแต่ละครั้งรวมเป็นระยะทางกว่า 10 กิโลเมตร

ป้าอู๊ดเล่าว่า การทำกิจกรรมเพื่อชุมชนกับการเป็นเจ้าหน้าที่ อสม. เป็นสิ่งที่ทำร่วมกันมานานแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มปั่นจักรยานที่นักถักทอชุมชนเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น กิจกรรมการปั่นนี้ทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กับการออกกำลังกาย ซึ่งถือว่าเด็กมี **“พัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจ”** ไปพร้อมกัน

ปิ๊ง - สุภาสินี จินดานิล สาวน้อยตามอายุ 9 ขวบ สมาชิกกลุ่มปั่นจักรยานรุ่นแรก ๆ เล่าว่า เข้าร่วมกิจกรรมนี้มาตั้งแต่อายุ 5 ขวบ โดยมีเพื่อนรุ่นพี่ข้างบ้านชักชวนมาปั่นจักรยานเล่น ที่ชอบกิจกรรมนี้เพราะนอกจากปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกายแล้วยังเป็นโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนของตัวเองด้วย

ส่วนเต๊ะ - ประมูญ นิตไธย หนูน้อยหน้าใสเล่าว่า การเข้าร่วมกิจกรรมปั่นจักรยานทำให้เขาได้เรียนรู้ถึงความสุขที่ได้รับจากการทำกิจกรรมจิตอาสา พร้อม ๆ กับการออกกำลังกาย เป็นเรื่องสนุกไม่น่าเบื่อเพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชุมชน

แม้วันนี้เส้นทางปั่นจักรยานของแก๊งเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะถูกกำหนดโดยทีมนักถักทอชุมชน แต่ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าเด็กแต่ละคนต้องกำหนดเส้นทางชีวิตเองว่าจะปั่นจักรยานชีวิตของตนไปทางไหน เพื่อรักษาสมดุลระดับของตัวเองไปตามเส้นทางให้เคลื่อนไปข้างหน้าได้ดีและมีคุณภาพ

แต่ในมุมมองของนักถักทอชุมชน หากถามถึง **“ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ”** ของการทำงาน คงไม่ใช่แค่การเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานในแต่ละปี แต่ทว่า **“การขับเคลื่อน”** ชุมชนให้มีศักยภาพปรับเปลี่ยนเป็นชุมชนเข้มแข็งต่างหาก นั่นคือคำตอบของความสำเร็จที่ยั่งยืน

หากถามถึง “ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ” ของการทำงาน
คงไม่ใช่แค่การเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานในแต่ละปี
แต่กว่า “การจับเคลื่อน” ชุมชนให้มีศักยภาพปรับเปลี่ยน
เป็นชุมชนเข้มแข็งต่างหาก นั่นคือคำตอบของความสำเร็จที่ยั่งยืน

เทศบาลเมืองปากพูน

นายกเทศมนตรี เฉลิ้ม ศรีเมือง

ปลัดเทศบาล ชาญชัย อรุณ

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

สวระภี ศรีพร ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

นภดล รามณรงค์ นักวิชาการศึกษา

ศิริพร ทองเกตุ นักพัฒนาชุมชน

ชัยรัตน์ บุญเนียม หัวหน้าฝ่ายบริการสาธารณสุข

อรทัย จันทน์เขียว เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

สุภาพกรณ์ ศรีเมือง ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

วัชรวิ จันทรมณี ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการกองสวัสดิการสังคม

จังหวัด

นครศรีธรรมราช

และจังหวัดกระบี่

การถกทอชุมชน ช่วย “เติมเต็ม” จิตวิญญาณ การพัฒนา

เทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากกล่าวตักเตือนแล้ว เราต้องพัฒนาใจของเด็กด้วยว่า จะทำอะไรให้เด็กให้ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่ให้เขาเดินไปตามสิ่งที่ผิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราสามารถสอนได้ บอกกล่าวได้ ให้เด็กได้เรียนรู้จากตัวเรา และประสบการณ์จากภาคีเครือข่าย ผู้ใหญ่ใจดีที่เข้ามาช่วยกันดูแล

เทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ยกฐานะเป็นเทศบาลเมื่อปี พ.ศ.2554 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนมังคุด เงาะ ลองกองทุเรียน และปลูกยางพารา

ด้วยสภาพพื้นที่ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ในทางปกครองถือว่ามีปัญหาความเหลื่อมล้ำสูงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น นโยบายของเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ คือการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายแก่ชุมชน รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรเพื่อเป็นเสาหลักในการหล่อหลอมให้ชุมชนเข้มแข็ง

“เราต้องเสริมสร้างคนในองค์กรเสียก่อน ก่อนที่จะให้เขาไปสร้างคนในชุมชนให้ดีได้” เกียรติศักดิ์ ด้านคงรักษ์ นายกเทศมนตรีตำบลโพธิ์เสด็จ บอกเล่าอย่างตรงไปตรงมาถึงที่มาที่ไปของการส่งบุคลากรเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยระบุว่า ทักษะการทำงานที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรทุกคนต้องมี การส่งบุคลากรเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนส่วนตัวคิดว่า เป็นหลักสูตรที่คุ้มค่ามีประโยชน์กับชุมชนมาก เพราะเมื่ออบรมหลักสูตรเสร็จ นักถักทอชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากวิทยากรหรือจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ด้วยกันมาปรับใช้กับการทำงาน การลงพื้นที่ชุมชน และการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนได้จริง

แก้ปัญหา...ผ่านกิจกรรม

ปัญหาของเด็กและเยาวชนในตำบลโพธิ์เสด็จคงหนีไม่พ้น**ปัญหายาเสพติด** ที่กำลังแพร่ระบาดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่อยากรู้อยากทดลอง ซึ่งเป็นนิสัยของเด็กวัยนี้โดยไม่คิดว่าจะติด รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ เช่น เพื่อนชวน ปัญหาครอบครัว เป็นต้น ซึ่งเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จไม่ได้นิ่งนอนใจกับปัญหาเหล่านี้

นอกจากปัญหายาเสพติดแล้ว ปัญหาขยะจะเป็นปัญหาต้นๆ ของที่นี่ นายกฯ เกรียงศักดิ์ระบุว่า แม้ขยะจะไม่ได้มากมายนัก แต่ความสะอาดของชุมชนถือเป็นภารกิจสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพราะนอกจากปัญหาจากขยะมูลฝอยจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร หากไม่มีการกำจัดที่ถูกต้อง ปัญหาความสกปรกต่างๆ จะตามมา ในที่สุด ด้วยแนวคิด **“ถ้าเด็กทำผู้ใหญ่ก็ทำ”** จึงเกิดเป็น **“โครงการเยาวชนก่อการดี”** ที่เริ่มทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2552 โดยมีเงื่อนไขจำม่วงบางเส้น กคน. ตำรวจภูธรในพื้นที่ ร่วมเป็นภาคีเครือข่าย

นายกฯ เกรียงศักดิ์เล่าต่อว่า นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ คือพยายามให้มีการอบรมโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทุกปี เพื่อให้การทำงานด้านนี้เกิดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน หากมองในมุมความรู้สึกของผู้ปกครอง นั่นคือ บุคลากรในเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จไม่ทอดทิ้งลูกหลานเยาวชน

เมื่อถามถึงเป้าหมายของการบริหารชุมชนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง นายกฯ เกรียงศักดิ์บอกว่า อยากสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกันในทุกๆ ด้าน โดยมีผู้ใหญ่คอยชี้นำไปในทางที่ดี และเมื่อทุกอย่างเอื้อต่อการทำดี จะทำให้เด็กหลุดจากกับดักปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

เมื่อ “นิติกร” ผันตัวมาเป็น “นักถักทอชุมชน”

“แนวทางและทักษะการว่าความของนักกฎหมาย **“คือต้องตีความตามตัวอักษร”** ซึ่งในทางทฤษฎีเป็นการตีความตามถ้อยคำสำนวนในตัวบทตามเจตนารมณ์กฎหมาย เพื่อให้ทราบความหมายของกฎหมายจากตัวอักษรที่บัญญัติไว้ ทุกอย่างต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ต่างกับการทำงานในบทบาทของนักถักทอชุมชนที่จะต้องมีการ **“การถอดบทเรียน”** ซึ่งเป็นการจัดการองค์ความรู้ที่อยู่ตรงหน้า เพราะผลผลิตขององค์ความรู้มีความแตกต่างกัน สมมติผมเป็นเกษตรกรปลูกกล้วย ได้กล้วยมา ขายกล้วยจบแค่นี้ แต่หากมองในมุมนักถักทอชุมชนเราสามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่มีให้กับชุมชนได้อย่างไร ปลูกกล้วยแล้ว เอาหน่อกล้วย ไปกล้วยไปทำอะไรได้บ้าง”

เสียงสะท้อนในมุมมองของ **“นิติกร”** ที่วันหนึ่งจับพลัดจับผลูมารับบทบาท **“นักถักทอชุมชนชุมชน”** เอก - เอกมล พลับพลาชัย เล่าถึงความแตกต่างของบทบาทการทำงานที่ผันตัวเองจาก **“ผู้ช่วยนักถักทอชุมชน”** ของ **นก - วุฒิสักดิ์ ชัยพัฒน์วงศ์กร นักพัฒนาชุมชน** มาเป็น **“ตัวจริง”** เพื่อร่วมกันทำงานขับเคลื่อนชุมชนในฐานะนักถักทอชุมชนอย่างเต็มตัว

นักถักทอชุมชน...เตือนเด็กได้ก่อนทำผิด!

ด้วยบุคลิกในการทำงานที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้ากับคนอื่นได้ง่าย แถมยังเป็นวิทยากรและเป็นพิธีกรได้ แว่วการทำงานกับชุมชนมาเต็ม ๆ เอกมลจึงได้รับการชักชวนจากนายกเทศมนตรีตำบลโพธิ์เสด็จ และ **ภักดี ศรีเมือง ปลัดเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ** เป็นตัวแทนเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

หลังจากคิดทบทวนกับความรู้สึกอันหลากหลาย ในที่สุดเขาก็เลือกที่จะตอบรับเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ด้วยเหตุผลส่วนตัวที่ว่า หากทำหน้าที่นักถักทอชุมชน การตักเตือนเด็กในแบบฉบับที่ว่าด้วยจริยธรรม คุณธรรมทางสังคม น่าจะเข้าถึงเด็กดีกว่าและได้ผลมากกว่าการตักเตือนในแบบฉบับที่ว่าด้วยตัวบทกฎหมาย

“หากตัวเองทำงานกฎหมาย ถ้าถามว่ากับเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องอะไรไหม...ก็แทบจะไม่มีเลย เพราะบอกได้อย่างเดียวว่าถ้าทำแบบนี้มาผิดนะ ทำอย่างนี้ถูกนะ ทำอย่างนี้กฎหมายบอกว่าผิดแค่นั้นเอง แต่การมาทำงานในฐานะนักถักทอชุมชน หากมองให้ลึกลงไปพบว่า เราสามารถดึงเด็กให้เป็นคนดีได้ เราสามารถปลูกฝังสิ่งที่ดีๆ ให้เขาได้ และถ้าเราเข้าไปตักเตือนหรือระงับปัญหาที่ต้นเหตุก่อนที่จะได้จะทำผิด จะดีกว่าเราเข้าไปตอนที่เด็กทำผิดแล้ว แล้วเราไปพูดคุยถึงการกระทำผิดกับเขาในเชิงกฎหมาย ซึ่งมันไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องนัก”

เอกบอกว่า เขาคาดหวังความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้ไว้แค่ 60 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่เมื่อเจออบรมสิ่งที่ได้รับกลับเกินคาด เขาได้กลับมา **“เกินร้อย”** ทั้งการปรับใช้กับการทำงาน ทั้งแนวคิดส่วนตัว และการตีความที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีพื้นกคอยให้คำแนะนำ

“การทำงานเปลี่ยนแปลงไป เราไม่ได้ทำงานคนเดียว แต่เป็นการทำงานเป็นทีมที่ต้องสามัคคี ฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วย เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายที่ต้องเดินไปด้วยกันทั้งองค์กร มีพื้นกคอยให้คำแนะนำในทุกๆ เรื่อง ทั้งการดำเนินกิจกรรม การทำงานกับภาคีเครือข่าย ขณะเดียวกันเรื่องแนวคิดในมุมมองของนักกฎหมาย หากเยาวชนทำผิดต้องไปสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนอย่างเดียว พอกลับออกมาแล้วสังคมมองไม่ดี ไม่มีใครกล้าไปยุ่ง เด็กออกมาเป็นหัวโจก แต่ในทางกลับกัน หากมองในมุมของนักถักทอชุมชนเมื่อเด็กทำผิด เราสามารถว่ากล่าวตักเตือนเขาได้ ให้อภัยในสิ่งที่เขาเคยผิดพลาด ดึงเขาออกจากวังวนที่ไม่ดี เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้เริ่มต้นใหม่และมีจุดยืนในสังคม”

ปัจจุบัน ทีมนักถักทอชุมชนเทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ มีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โครงการเยาวชนก่อการดี โครงการชุมชนสะอาด ปราศจากโรค สภาเด็กและเยาวชน โดยร่วมกับ เรือนจำม่วงบางเขิน สถานีตำรวจภูธร โรงเรียน วัด อสม. มหาวิทยาลัย รพ.สต. ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนทั้งในด้านการส่งวิทยากรเข้ามาให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อประสานงานที่ทำงานกิจกรรม รวมถึงสนับสนุนงบประมาณในการอบรม

ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวได้สร้างกลุ่มเด็กดีรวมกลุ่มกันทำความดี พร้อมทั้งมีการคัดกรองเด็กที่มีความเสี่ยงกับยาเสพติด โดยได้พูดคุยทำความเข้าใจถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด เพื่อเข้าถึงปัญหาของเด็ก อันนำมาซึ่งการร่วมมือแก้ไขต่อไป

พัฒนาเด็กต้องพัฒนาที่ “ใจ”

เมื่อถามถึงข้อดีของความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายหลายๆ ส่วน ที่มีเป้าหมายร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน เอกสະท่อนในอีกมุมมองว่า หากมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย ความน่าเชื่อถือในการทำงานจะมีมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ซึ่งการมีเครือข่ายจากเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือตำรวจเข้ามาหนุนเสริมเป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยให้เจ้าหน้าที่สะท้อนถึงข้อเท็จจริง จะทำให้เด็กตระหนักถึงการมีชีวิตที่สิ้นอิสรภาพและพิษภัยของยาเสพติดมากขึ้น

“นอกจากว่ากล่าวตักเตือนแล้ว เราต้องพัฒนาใจของเด็กด้วยว่าจะทำอะไรให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่ให้เขาเดินไปตามสิ่งที่ผิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราสามารถสอนได้ บอกกล่าวได้ ให้เด็กได้เรียนรู้จากตัวเรา และประสบการณ์จากภาคีเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดีที่เข้ามาช่วยกันดูแล” เอกสรูป

นักถักทอชุมชนไม่ใช่แค่การทำงานตามหน้าที่ แต่เป็นการเติมเต็ม จิตวิญญาณของการสร้างกลไกการพัฒนาเยาวชนโดยไม่แบ่งแยก ผ่านการขับเคลื่อนด้วยวิถีแห่งบริบทชุมชนที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง กับหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาในอาชีพ สู่การยกระดับชุมชน ให้เข้มแข็ง

ประพงค์ ชูตรัง ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดโพธิ์ทอง ในฐานะผู้ใหญ่ใจดี เล่าถึงการเข้ามาช่วยสนับสนุนการทำงานของนักถักทอชุมชน ว่าได้เข้ามาสนับสนุนด้วยการรวบรวมเด็กๆ ในโรงเรียนมาทำกิจกรรม พร้อมทั้งอนุญาตให้ใช้สถานที่ในโรงเรียน ส่วนเหตุผลที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนงานของนักถักทอชุมชนด้วยความสมัครใจ เพราะในฐานะครูที่อยากเห็นเด็กและเยาวชนในชุมชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เพราะสังคมปัจจุบันเปลวบาง ทำให้เด็กขาดภูมิคุ้มกันทั้งกาย ใจ สติปัญญา และอารมณ์ ประกอบกับเล็งเห็นถึงความตั้งใจทำงานของนักถักทอชุมชนที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของเด็ก ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนั่นเอง

นักถักทอชุมชนไม่ใช่แค่การทำงานตามหน้าที่ แต่เป็นการเติมเต็มจิตวิญญาณของการสร้างกลไกการพัฒนาเยาวชนโดยไม่แบ่งแยก ผ่านการขับเคลื่อนด้วยวิถีแห่งบริบทชุมชนที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง กับหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยแรงศรัทธาในอาชีพสู่การยกระดับชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งเป็นภาพสะท้อนถึงความพยายามถ่ายทอดองค์ความรู้แนวความคิด รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมไปสู่เด็กและเยาวชน เพื่อให้พวกเขาได้พัฒนาตนเองและต่อยอดไปสู่การพัฒนาสังคมต่อไป

นักถักทอชุมชนไม่ใช่แค่การ
ทำงานตามหน้าที่ แต่เป็นการ
เติมเต็มจิตวิญญาณของการ
สร้างกลไกการพัฒนาเยาวชน
โดยไม่แบ่งแยก

เทศบาลตำบลโพธิ์เสด็จ

นายกเทศมนตรี

เกรียงศักดิ์ ด้านคงรักษ์

ปลัดเทศบาล

ภักดี ศรีเมือง

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

วุฒิสักดิ์ ชัยพัฒน์วงศ์กร

นักพัฒนาชุมชน

เอกมล พลับช่วย

นิติกร

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
และจังหวัดกระบี่

เมื่อ “กลาย” เป็นของทุกคน

องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย
อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความโชคดีของทีมนักถักทอชุมชน อบต.กลาย คือชุมชนนี้มีฐานกำลัง
ของผู้ใหญ่ใจดีในแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว เพียงแค่เมื่อก่อนเคลื่อนงาน
อย่างขาดกระบวนการที่เป็นระบบ และได้ทำงานประสานกัน
กระทั่งมีนักถักทอชุมชนเข้ามาเชื่อมโยงทุกภาคส่วน ตำบลกลายจึง
มีกลุ่มผู้ใหญ่ใจดีที่นับว่ามีความเข้มแข็งและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว
พร้อมขยับงานด้านเด็กไปด้วยความทุ่มเท

องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 โซน คือ โซนภูเขา และโซนทะเล โดยฟากภูเขาเลมียี่สิบชีวิตผูกพันกับประมง ส่วนฟากภูเขาประกอบอาชีพสวนยาง และสวนปาล์ม แต่เมื่อราคาปาล์มและยางตกต่ำลง จึงปรับพื้นที่บางส่วนเป็นสวนทุเรียน ส่งผลให้สภาพอากาศแย่ แย่ลงเกิดจากนกที่เคยบินสูงกลับบินต่ำ เพราะการปลูกทุเรียนต้องใช้สารเคมีมาก ส่วนชายทะเล หลังจากเกิดข้อกฎหมายอาญาบัตรประมงก็ออกเรือทำประมงยากขึ้น

ผลกระทบจากการทำมาหากินดังกล่าว ทำให้พ่อแม่ต้องหันไปทุ่มเทเวลาจัดการปัญหาเรื่องสัมมาชีพ จนมีเวลาใกล้ชิดลูกน้อยลง ผลักภาระการอบรมดูแลลูกให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษา เด็ก ๆ จึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับโรงเรียน และเพื่อน

เห็นโอกาสจากหลักสูตรนักถักทอชุมชน

นิสกร สำเร็จเฟื่องฟู ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลกลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช บอกว่า เธอมีความเป็นห่วงเด็กและเยาวชนในชุมชน 2 เรื่อง ได้แก่ การที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก เด็กจึงมักใช้เวลาอยู่กับเพื่อนและสื่อต่าง ๆ อย่างโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตมากกว่า ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกชักจูงเข้าสู่เส้นทางที่ไม่ดี อีกเรื่องคือ โอกาสทางการศึกษาที่มีน้อยกว่าเด็กในเมือง เพราะมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชุมชน

วิธีแก้ปัญหาที่ อบต.กลายเลือกทำ คือ โครงการสอนพิเศษช่วงปิดเทอม ซึ่งช่วยให้เด็กมีกิจกรรมทำยามว่าง และเป็นการเสริมความรู้ทางวิชาการ ทว่าก็ยังไม่สามารถดึงเด็กมาเข้าร่วมได้ทั้งหมด เนื่องจากพ่อแม่ที่ทำประมงต้องการให้ลูกออกไปช่วยทำงาน เพื่อเตรียมสืบทอดอาชีพต่อ กระทั่ง อบต.ตัดสินใจเปลี่ยนสถานที่เรียนจากโรงเรียนวัดเขาพนมไทรรัตน์ เป็นโรงเรียนบ้านพังปริง เพราะเด็กที่อยู่โซนทะเลเดินทางมาเรียนได้ง่ายกว่า

ปลัด อบต. บอกต่อว่า ที่ผ่านมา อบต. มีนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นเรื่องการศึกษาเป็นพิเศษ ทว่าสิ่งที่ยังขาดคือยุทธวิธีที่จะสร้างกลไกขับเคลื่อนที่ยั่งยืน แต่เมื่อได้รู้จักกับ โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว จึงเห็นว่าน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่ได้เรียนรู้วิธีการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

ขณะที่ยุทธยา พิมเสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกลาย กล่าวถึงความคิดแรกสุดหลังจากรู้จักกับหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า “ตอนได้ยินชื่อหลักสูตรครั้งแรก ก็รู้สึกตรงกับใจของผมมาก นั่นคือ ทำอย่างไรถึงจะทำให้กระบวนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของเราเกิดการเรียงร้อยดังสายโซ่ เกิดความผูกพันใกล้ชิดระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เหมือนสังคมสมัยก่อน”

นายกฯ ยุทธยา บอกต่อว่า ตอนนั้นเห็นโอกาสและแนวทางที่จะมาช่วยคลี่คลายปัญหาในท้องถิ่น จึงตัดสินใจส่งทีมงานเข้าอบรม 3 คน ประกอบด้วย กุ้ง - ลัดดาวัลย์ ทองคำ ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ซอแหละ - สาแหล์ ไบระหมาน รองนายก อบต. และ แหวว - สำรอง ขุนพิพัฒน์ อสม. ซึ่งทำกิจกรรมภายในชุมชนร่วมกับ อบต. อยู่เป็นประจำ

ใจนำมา...มาด้วยใจ

“ประโยคหนึ่งที่อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์บอก และจำได้ตลอดคือ ถ้าคนตัดฟันไม้ล้มคมขวานบ้าง นานไปขวานก็ไม่คมเหมือนเดิม และจะตัดฟันได้น้อยลงเราฟังแล้วก็เห็นด้วย เพราะการมีความรู้แต่ไม่หาความรู้เพิ่มให้กับตัวเอง ก็คงไม่สามารถพัฒนาการทำงานไปได้มากกว่านี้ และที่ผ่านมาเรายังไม่เคยทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนแบบจริงจัง เคยทำแค่ผ่านๆ จึงคิดว่า ถ้าเราไปอบรม คงมีความรู้ใหม่ๆ กลับมาทำงานกับเด็กและเยาวชนในชุมชนมากขึ้น” กุ้งบอกถึงเหตุผลที่ทำให้เธอสนใจเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้าร่วมรับฟังการแนะนำหลักสูตรนี้

ด้านซอแหละบอกว่า เขาเลือกพาตัวเองมาเรียนรู้หลักสูตรด้วยเหตุผลคล้ายกุ้งคือเขาประทับใจมากกับคำว่า “นักถักทอชุมชน” เพราะมีความหมายมาก เชื่อมโยงทั้งชุมชน เยาวชน และคนอื่น ๆ

“ผมเคยทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาเยอะ แต่ยังไม่มีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการกับเด็กอย่างเป็นรูปแบบ เมื่อได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ทรงพลก็มองเห็นแนวทางว่า เราต้องมาจัดกระบวนการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนใหม่ อีกอย่างในฐานะรองนายก อบต. การเป็นนักถักทอชุมชนเอง น่าจะดีต่อการประสานงานกับฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่”

ส่วนแหววแม้เธอจะไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่ใน อบต. แต่ใกล้ชิดชุมชนด้วยการทำงานอาสาสมัครมาเกือบ 10 ปี บอกว่า งาน อสม. ที่เธอทำนั้นเกี่ยวข้องกับสวัสดิการชุมชน ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของตำบล แม้ตอนแรกที่มาเข้าร่วมอบรมจะยังไม่ค่อยเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตรมากนัก แต่เมื่อได้เข้าอบรม จึงรู้สึกว่าหลักสูตรนักถักทอชุมชนตอบโจทย์สิ่งที่ขาดหายไปในกระบวนการทำงานที่ผ่านมา

เมื่อ 3 พลังพร้อมพรั่งทั้งกายใจ พวกเขาจึงเดินทางมารับความรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน ด้วยวาดหวังจะนำกลับมาพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่เปรียบเสมือนลูกหลานของตัวเอง

คิด คับ คั้น สร้างเด็กแกนนำ

หลักการเรียนรู้ของหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากภายในห้องเรียนควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติงานในพื้นที่จริง (Learning by doing) ดังนั้น **สิ่งที่ 3 นักถักทอชุมชนจาก อบต.กลายต้องกลับมาทำ “การบ้าน” คือ การสร้างกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชน นั่นเอง**

กิจกรรมแรกที่ทีมวางแผนทำคือ การแก้ปัญหาเรื่องสภาเด็กและเยาวชนของตำบล เพราะที่ผ่านมา อบต.กลายต้องคัดเลือกเด็กๆ ใหม่ทุกปี เพื่อเข้ามาเป็นสภาเด็กฯ เนื่องจากเด็กที่ทำหน้าที่อยู่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน พอทำกิจกรรมเพียง 1 ปี ก็เรียนจบออกไปเรียนต่อนอกพื้นที่ ส่งผลให้การทำงานไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการสานงานต่อ กระทั่งไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม ทีมนักถักทอชุมชนจึงจัดทำโครงการอบรมและพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนขึ้น เพื่อค้นหาเด็กๆ เข้ามาเป็นแกนนำสภาเด็กและเยาวชน

ก๊วงเล่าว่า กระบวนการคัดเลือกเด็กมาเป็นดาวครั้งนี้แตกต่างจากครั้งก่อนๆ เพราะใช้ความร่วมมือของหลายส่วนมาช่วยกัน **“คิด คับ คั้น”** เพื่อหาดาวดวงที่เด่นจริงๆ

“การคัดเลือกเด็กเพื่อมาอบรมเป็นแกนนำสภาเด็กฯ ขั้นแรกมาจากชุมชน ให้ผู้นำชุมชนคัดร่วมกับผู้ใหญ่ใจดี ได้เด็กมาเข้าร่วมอบรมประมาณเกือบ 50 คน อยู่ในช่วงอายุ 8-18 ปี จากนั้นนำเขามาทำกิจกรรม เช่น การรู้จักตัวเอง การมีภาวะผู้นำ และสันทนาการ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดประทับใจเรามาก เพราะมีนักถักทอชุมชนกับผู้ใหญ่ใจดีช่วยกันทำ ถ้าเป็นเมื่อก่อน งานอบรมแบบนี้เราจะเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ แต่ครั้งนี้เราหยิบความรู้ที่ได้จากหลักสูตรมาใช้ จนได้เห็นการช่วยเหลือกันของคนในชุมชน”

สำหรับเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกเด็กนั้น ก๊วงบอกว่า ดูจากความกล้าแสดงออก ทักษะความเป็นผู้นำ และที่เน้นเป็นพิเศษ คือ **“ความตั้งใจ”** ในการทำกิจกรรม เพราะเด็กบางคนมีภาวะผู้นำสูง แต่ไม่ตั้งใจหรือไม่ชอบทำกิจกรรม จึงไม่อยากบังคับให้มาทำ การเลือกเด็กที่มีความตั้งใจ

มาก่อน แม้ไม่เก่งมาก แต่เรายังช่วยพัฒนาเขาได้ หลังทำกิจกรรมกรรมเสร็จ มีเด็ก ๆ ที่ผ่านด้านคัดดาวจำนวน 36 คน ซึ่งมีช่วงวัยหลากหลายตั้งแต่เด็กประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อป้องกันปัญหาการขาดช่วงสืบทอดงานอีก จึงแต่งตั้งเด็กทุกคนเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลกลาย

เมื่อมีแกนนำเยาวชนอยู่ในมือแล้ว สิ่งที่เราให้นักักทอชุมชน อบต.กลายทำต่อคือ การพาเด็ก ๆ เข้าร่วมสารพัดกิจกรรมของหน่วยงานภายนอก อาทิ อบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพ และพัฒนาทักษะ ICT ร่วมกับสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) อบรม DJ Teen และอบรมกระบวนการสร้างคุณค่าในตนเองของจังหวัด รวมทั้งกิจกรรมที่นักักทอชุมชนจัดขึ้นเอง เช่น อบรมให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติด โครงการสืบค้นภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ฝึกอบรมเป็นดีเจในชุมชน เป็นต้น

ทีมเชื่อมร้อยชุมชนเล่าถึงเหตุผลที่พาเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมบ่อย ๆ ว่า “เพราะต้องการให้เด็กมองตัวเองออกมาว่าเขาเห็นตัวเองเป็นอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอะไร แล้วจะทำอย่างไรเพื่อแก้ไข อีกอย่างคือ อยากให้เขาอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ดี มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในตัวเอง การทำกิจกรรมจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้”

ทั้ง 3 คนบอกว่า ช่วงแรกพวกเขาเป็นคนวิ่งหาว่าที่ไหนมีกิจกรรมอะไรบ้าง แล้วพาเด็กไปเข้าร่วม แต่พอตอนหลัง เมื่อหลายหน่วยงานเห็นว่า อบต.กลายมีการทำกิจกรรมกับเด็กแบบจริงจัง จึงส่งเทียบเชิญชวนเข้าร่วมทุกครั้งที่มีกิจกรรม

ช่วงแรกพวกเขาเป็นคนวิ่งหาว่า
ที่ไหนมีกิจกรรมอะไรบ้าง แล้วพาเด็กไป
เข้าร่วม แต่พอตอนหลัง เมื่อหลายหน่วยงาน
เห็นว่า อบต.กลายมีการทำกิจกรรมกับเด็ก
แบบจริงจัง จึงส่งเทียบเชิญชวนเข้าร่วม
ทุกครั้งที่มีกิจกรรม

ผู้ใหญ่ใจดี...บุ๋มกำลังสำคัญของ อบต.กลาย

ความโชคดีอย่างหนึ่งของทีมนักักทอชุมชน อบต.กลาย คือการที่ชุมชนนี้มีฐานกำลังของผู้ใหญ่ใจดีในแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว เพียงแค่เมื่อก่อนเคลื่อนไหวอย่างขาดกระบวนการที่เป็นระบบ และไม่ได้ทำงานประสานกัน กระทั่งมีนักักทอชุมชนเข้ามาเชื่อมร้อยทุกภาคส่วน ตำบลกลายจึงมีกลุ่มผู้ใหญ่ใจดีที่นับว่ามีความเข้มแข็งและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวพร้อมขยับงานด้านเด็กไปด้วยความทุ่มเท

“เราทำงานด้านจิตอาสาแก่ชุมชน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กอยู่แล้ว เพราะเป็นคนรักเด็ก เช่น พาเขาไปเข้าค่าย ทำกิจกรรมเก็บขยะชายหาด พัฒนาวัด จึงทำให้เรารู้จักเด็กแต่ละคนดีว่าคนไหนเป็นอย่างไร พอน้องๆ ติดต่อขอให้พาเด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับนักักทอชุมชน เราจึงชวนเด็ก ๆ มา” ต่อม-ชนากานต์ ทองเรือง ผู้ใหญ่ใจดีจากหมู่ 8 บ้านนาเพลง เล่าถึงที่มาที่ไปได้ตัดสินใจร่วมเป็นผู้ใหญ่ใจดี

ต่อมเล่าต่อว่า เธอเห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็ก ๆ หลังทำกิจกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมและแนวคิด เพราะได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งพบปะเพื่อนนอกพื้นที่ แลกเปลี่ยนแนวคิดดี ๆ ระหว่างกัน ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ น้องส้มแป้นหลานสาวข้างบ้านที่เคยติดเพื่อน ไม่สนใจงานบ้าน ถียงพ่อแม่ และไม่ตั้งใจเรียน ที่กลายเป็นเด็กขยันเรียน และช่วยเหลือพ่อแม่จัดการงานบ้านอย่างเรียบร้อย

คล้ายกับดา-สรารัตน์ สลาม และ หม่อม-พรรณี พัฒสงค์ 2 สาวอาสาสมัครในชุมชน ที่ก่อนเข้ามาเป็นผู้ใหญ่ใจดีนั้น ดาบอกว่า เธอเป็นกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัว ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับเด็กและสถาบันครอบครัว เมื่อนักักทอชุมชนชวนมาร่วมงาน จึงเห็นเป็นช่องทางที่จะทำให้เธอเข้าใกล้กลุ่มเป้าหมายมากขึ้น เช่น เด็กด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการทำงาน **ทว่าสิ่งที่เธอคาดไม่ถึงคือ** การเพิ่มหน้าที่ให้ตัวเองนี้ทำให้เธอเห็นบทบาทการทำงานในชุมชนของตัวเองชัดเจน โดยทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการทำสันชนการ นอกจากนั้นเธอยังพาลูกสาวเข้ามาเป็นแกนนำ หวังให้ลูกไปถ่ายทอดให้กับเพื่อนที่โรงเรียน แต่กลับเกินความคาดหวังคือ ลูกสาวของเธอนิสัยเปลี่ยนไป สนใจช่วยงานพ่อแม่มากกว่าเดิม

ด้านหม่อมจากหมู่ 5 ผู้เป็น อสม. ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของตำบลกลายมานานกว่า 10 ปี เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกชายคนเล็กหลังร่วมทำกิจกรรมว่า “เดี๋ยวนี้พ่อเรากลับถึงบ้าน ถ้าเขาเห็นแม่ดูเหนื่อย จะเข้ามาบีบนวด แล้วถามแม่ว่า เป็นอย่างไรบ้าง หนูรักแม่นะ จากแต่ก่อนไม่มีเลย พูดเพราะขึ้น แถมห้ามพวกพี่ ๆ ไม่ให้พูดจาไม่เพราะกับแม่นะ (หัวเราะ)”

นอกจากนักถักทอชุมชนจะดึงดูดผู้ใหญ่ใจดีที่เป็น อสม. เข้ามาร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแล้ว ยังมีผู้ใหญ่ใจดีหลายคนที่ยินอาสาสามารถร่วมงานเอง อย่าง**หมู-ศราวดี เพ็ชรทอง** สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกลาย (ส.อบต.กลาย) ที่มีเหตุผลน่าสนใจว่า

“ผมเห็นว่าเด็กเดี๋ยวนี้ออกไปเรียนต่างถิ่นมากขึ้น จนเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันไม่สนิทกันแล้ว เมื่อพวกเขาเรียนจบแล้วกลับเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นการถาวร การมีความผูกพันสมัยวัยเด็กน้อย อาจทำให้มีปัญหาต่อกัน ผมจึงเห็นว่าการทำกิจกรรมในชุมชนจะดึงดูดเด็กให้มารู้จักกัน และประโยชน์ที่มากกว่านั้นคือ เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพลัง แต่ใช้พลังไปในทางไม่ดี ถ้าเราให้ความรู้และประสบการณ์ ดึงเขากลับมา และใช้พลังของตัวเองไปในทางที่ถูกที่ควรจะดีกว่าไหม”

ส่วนหนิม - นิพนธ์ พูลสวัสดิ์ ส.อบต.กลาย ที่เพิ่งขอสมัครเป็นผู้ใหญ่ใจดีเช่นกัน หลังพบว่าลูกชายมีพฤติกรรมดีขึ้น เพราะเข้าร่วมกิจกรรมกับนักถักทอชุมชน “ผมเพิ่งเข้ามาเป็นผู้ใหญ่ใจดีไม่นาน เนื่องจากเห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกชายหลังจากอบรมแกนนำเยาวชนตำบลกลาย รู้สึกว่าเขารับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น ช่วยทำงานบ้านทุกอย่าง พอผมเข้ามาทำตรงนี้ก็ช่วยเป็นที่เลี้ยงเวลาทำกิจกรรม และ**โครงการนี้ทำให้เราดึงเด็กกลุ่มเสี่ยงที่ก่อนหน้านี้ไม่เอาอะไร การเรียนก็แย่ กลับมาได้ 6 คน** สังเกตเห็นว่าเขารับผิดชอบหน้าที่การเรียน และช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่บ้าน”

เหล่าผู้ใหญ่ใจดีก็ล้วนเป็นเสียงเดียวกันว่า พวกเขาภาคภูมิใจกับการทำงานจิตอาสาตรงนี้ได้ช่วยเหลือนักถักทอชุมชน และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ส่วนความคาดหวังที่เป็นแรงบันดาลใจให้พวกเขาทำงานต่อคือ อยากเห็นเด็ก ๆ ประพฤติตัวดี เห็นคุณค่าในตัวเอง และสอนรุ่นน้องถึงการใช้ชีวิตในแง่มุมได้

ตอนนี้เด็กในชุมชนประมาณ 80 เปอร์เซนต์ต่างเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีทั้งที่ร่วมตั้งแต่ค่ายอบรมแกนนำเยาวชนรุ่นแรก และเข้าร่วมช่วงหลังจากการชักชวนของเพื่อนเยาวชน หรือผู้ใหญ่ใจดีพามา สำหรับ**น้องณัฐ - ณัฐดนัย ชูละเอียด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์** บอกว่า เข้ามาเริ่มทำโครงการสืบค้นภูมิปัญญาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะ **“ลุงหนิม”**

“ผมเริ่มเข้าโครงการนี้ ตอนลุงหนิมไปชวนครับ ลุงหนิมถามว่าอยากเรียนรู้ภูมิปัญญาอะไร ก็เลยลองมา เพราะอยู่ที่บ้านไม่มีอะไรทำ เล่นแต่โทรศัพท์กับเกม พอมาแล้วสนุกมากครับ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ได้ความรู้ก็กล้าแสดงออกมากขึ้น แต่ก่อนผมไม่ค่อยกล้าออกมาอธิบาย ตอนนี้พออธิบายให้พวกเพื่อนฟังได้บ้างเรื่องการทำยาเส้น”

กระบวนการอบรมให้อะไรกับทีมงานของผมหลายอย่าง โดยเฉพาะความคิดใหม่ๆ ในการทำงาน แม้ผมจะเคยผ่านการทำงานกับชุมชนสังคมมากมาย แก่ปัญหาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การขาดแคลนต่างๆ มากี่มาก แต่หลายครั้งความคิดที่น้องๆ นักถักทอชุมชนนำเสนอ ก็เป็นความคิดใหม่ๆ ที่ผมไม่เคยมองเห็น ซึ่งผมต้องรับฟัง

ผลของการลงมือ ลงแรง และลงใจ

ในวันนี้ กลไกการขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนที่ อบต.กลาย เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นแล้ว จากฝีมือของ 3 นักถักทอชุมชน เห็นได้จากเสียงสะท้อนของ นายก อบต. ที่ยอมรับกับผลลัพธ์ของหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า

“ผมคิดว่ากระบวนการอบรมให้อะไรกับทีมงานของผมหลายอย่าง โดยเฉพาะความคิดใหม่ๆ ในการทำงาน แม้ผมจะเคยผ่านการทำงานกับชุมชนสังคมมากมาย แก่ปัญหาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การขาดแคลนต่างๆ มากี่มาก แต่หลายครั้งความคิดที่น้องๆ นักถักทอชุมชนนำเสนอ ก็เป็นความคิดใหม่ๆ ที่ผมไม่เคยมองเห็น ซึ่งผมต้องรับฟัง”

ส่วนปลัดนิสากรบอกว่า เธอพอใจเป็นพิเศษกับผลงานการดึงผู้ใหญ่ใจดีมาร่วมปรับเปลี่ยนการคัดเลือกสภาเด็กและเยาวชน จนวางนโยบายสำหรับโครงการในปีต่อไปไว้เรียบร้อยแล้ว

“โครงการประจำปี พ.ศ.2559 จะมีการจัดกิจกรรมให้เด็กเสนอสิ่งที่เขาอยากทำมา และจะดึงศูนย์พัฒนาครอบครัวเข้ามาร่วมด้วย เพื่อขยายเครือข่าย แนวทางคืออยากขยายเครือข่ายเต็มพื้นที่ของตำบล ให้กิจกรรมตรงนี้ดึงเด็กที่ว่างเข้ามาเรื่อยๆ และกลั่นกินปัญหาสังคม เช่น ยาเสพติด ให้หมดไปจากชุมชนของเรา”

ปัจจุบันการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.กลาย ไม่ได้พึ่งเพียงงบประมาณภายในอีกแล้ว เพราะตอเน้งงบประมาณจากภายนอกได้หลังไหลเข้ามาตลอดเวลา ทำให้นักถักทอชุมชนขับเคลื่อนงานได้ต่อเนื่อง หากถามว่าแหล่งทุนเหล่านั้นเข้ามาได้อย่างไร พวกเขาตอบชัดเจนว่า มาจากการทำงานนักถักทอชุมชนนี้แหละ!

ก้าวต่อไปต้องไกลกว่าเดิม

จากวันแรกถึงวันนี้ การเคลื่อนไหวงานด้านเด็กและเยาวชนของทีมนักถักทอชุมชน อบต.กลาย ได้เดินทางมาไกลจากจุดเริ่มต้นจับเกือบสิบสายตา ทั้งหมดไม่ใช่ด้วยความบังเอิญ หากแต่เกิดเพราะความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน ที่พวกเขาเข้าไปประสานแต่ละเส้นส่วนให้เรียงร้อยและแน่นหนา พร้อมนำพาเด็กและเยาวชนไปสู่ทิศทางที่ดี

“หลังจากค่ายแรก เรามีเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรมเยอะมาก และร่วมกิจกรรมกับเรายาวนานต่อเนื่อง ผิดจากเมื่อก่อนที่แทบไม่มีเลย” กุ้งบอกเล่าถึงผลสำเร็จเชิงปริมาณที่เธอเห็น แต่เชื่อว่าความก้าวหน้าของการทำงานเกี่ยวกับเด็กของพวกเขาจะวัดได้ด้วยจำนวนเท่านั้น หากวัดกันในเชิงคุณภาพแล้วก็ประสบความสำเร็จไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

“กลุ่มของเยาวชนทั้งหมดจะมีบางคนที่ไม่ได้บางคนต้องพัฒนาเพิ่ม ซึ่งกลุ่มที่เป็นแกนนำที่สามารถพาทำกิจกรรมได้มีเกือบ 20 คน เราจะคอยสังเกตกันตลอดในกลุ่มของนักถักทอชุมชนและผู้ใหญ่ใจดีว่าเด็กคนไหนมีพัฒนาการอย่างไร ในภาพรวมก็เห็นว่าเขากระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมกันมาก เพราะเมื่อไรที่มีกิจกรรมเราจะส่งเข้าไปในไลน์กลุ่มสภาเด็กฯ เขาต่างอยากเข้าร่วม หรือบางทีถามเราก่อนด้วยซ้ำว่าเมื่อไรจะมีกิจกรรมอีก”

นอกจากพาเด็กทำกิจกรรมแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยังมีแนวทางการทำงานกับเด็กเพิ่มขึ้น นั่นคือการตั้งงบประมาณไว้ให้เด็กเขียนเข้ามาขอทุนไปทำโครงการที่ตัวเองสนใจด้วย ซึ่งความคิดนี้ก็เกิดจากตัวเด็กเองที่เคยไปเข้าค่าย แล้วต้องฝึกเขียนโครงการ

กระทั่งมาสะดุดที่งบประมาณจัดทำโครงการ จนเกิดเป็นวาระพูดคุยระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

ขอแหละเล่าถึงเหตุการณ์นั้นว่า “เมื่อก่อนถ้ามีกิจกรรมกับเด็ก เขาจะไม่รู้ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง โดยเฉพาะงบประมาณ เด็กไม่เคยคำนึงถึงเลย เพราะเขาทำกิจกรรมตอนทุกอย่างพร้อมแล้ว แต่ความคิดนี้เกิดขึ้นตอนที่เราพาเด็กไปเข้าค่ายที่ท่าศาลา แล้วเด็กต้องลงหัดเขียนโครงการ ซึ่งพอเริ่มเขียนโครงการก็มาสะดุดตรงที่ต้องใช้งบประมาณ บางกลุ่มใช้ 3,000 บาท บางกลุ่มใช้ 5,000 บาท ผมถามพวกเขาว่างบประมาณนี้มาจากไหน เขาจึงมาคุยว่าอยากให้ อบต.ตั้งงบประมาณไว้สำหรับพวกเขาได้ไหม เมื่ออยากทำโครงการ จะได้เขียนเข้ามาขอ”

ปัจจุบันการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.กลาย ไม่ได้พึ่งเพียงงบประมาณภายในอีกแล้ว เพราะตอเน้งงบประมาณจากภายนอกได้หลังไหลเข้ามาตลอดเวลา ทำให้นักถักทอชุมชนขับเคลื่อนงานได้ต่อเนื่อง หากถามว่าแหล่งทุนเหล่านั้นเข้ามาได้อย่างไร พวกเขาตอบชัดเจนว่า มาจากการทำงานนักถักทอชุมชนนี้แหละ!

“การเรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน จะต้องกลับมาทำกิจกรรมกับเด็ก เราจึงดึงเด็กไปทำกิจกรรมมากขึ้น และไปที่ไหนก็มักเจอเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) พอเขาเห็นเราทุกครั้ง ก็รับรู้ถึงความตั้งใจจริงในการทำงานด้านนี้ จึงติดต่อว่าอยากช่วยสนับสนุน รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เห็นว่าเรามีการขยับงานกับเด็กจริง มีผลงานจริง ก็อยากสนับสนุนด้วย” กุ้งตอกย้ำภาพการทำงานจริงของพวกเขา

เมื่อทำด้วย “ใจ” สิ่งที่ได้ก็ “งดงาม”

กระบวนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของ อบต.กลาย ภายใต้หลักสูตร นักถักทอชุมชนเดินมาครบรอบ 1 ปีแล้ว และเคลื่อนมาไกลจากวันแรกหลายก้าว ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นได้ เพราะแรงขับเคลื่อนจากหัวใจของ 3 นักถักทอชุมชน ที่แค้มองเห็น โอกาสในการได้ความรู้มาพัฒนาเด็ก พวกเขาพร้อมพาตัวเองกระโจนลงไป

ขอแนะนำนักถักทอชุมชนจากฝ่ายบริหารที่ชอบการลงมือทำด้วยตนเองมากกว่า มองภาพรวมจากมุมบน บอกว่า ไม่ได้มองการทำงานนักถักทอชุมชนเป็นภาระ เพราะเห็นเด็กและเยาวชนในตำบลเป็นลูกหลานของตัวเองที่ควรช่วยกันดูแล เมื่อมีเครื่องมือที่จะให้วิธีการและกระบวนการมาดำเนินงานกับเด็กๆ เป็นขั้นตอน ก็อยากทำทันที

“เมื่อก่อนแค้มิงบเข้ามา มีกิจกรรมเข้ามา เราก็นำมาทำกิจกรรม เสร็จแล้วก็เสร็จไป ไม่ได้ตามผลว่าสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ไม่มีความต่อเนื่องของการทำกิจกรรม ไม่มีการ ถอดบทเรียน เช่น กีฬาด้านยาเสพติด ก็แค้มซ้อมกีฬา 15 วัน แข่ง 1 อาทิตย์ แต่เวลาที่เหลือเด็กก็ว่าง เสี่ยงต่อการเดินทางผิด แต่กิจกรรมที่เราทำหลังจากเข้าอบรมหลักสูตร นักถักทอชุมชน มีความต่อเนื่อง ประกอบกับมีงบประมาณมาสนับสนุนเราเยอะ เราจึง ยิงสานต่อ ให้เด็กมีกิจกรรมทำอยู่ตลอด”

ส่วนก๊วงบอกว่า ด้วยตำแหน่งหน้าที่ของเธอควรทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง แต่ที่ผ่านมามีการทำงานกับเด็กไม่เคยมีกิจกรรมใดจริงจัง พอรู้จักหลักสูตรนักถักทอชุมชน จึงเห็นว่านี่คือส่วนเติมเต็มให้เธอได้จับงานเด็กอย่างเต็มที่ และเปิดสายตาของเธอ ให้กว้างขึ้น

เราได้ทำงานที่เกี่ยวกับเด็กหลากหลายมุมมากขึ้น จากเมื่อก่อน
คิดกิจกรรมอยู่แค่วงแคบของตัวเอง แต่พอเข้าร่วมหลักสูตร
นักถักทอชุมชน และได้ไปเจอกับจังหวัดอื่น จึงเห็นงานของเขาที่
แตกต่างกับเรา บางเรื่องก็นำมาเป็นไอเดียที่จะใช้ต่อยอดในชุมชน
ของเราต่อไป

“เราได้ทำงานที่เกี่ยวกับเด็กหลากหลายมุมมากขึ้น จากเมื่อก่อนคิดกิจกรรมอยู่แค่
วงแคบของตัวเอง แต่พอเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน และได้ไปเจอกับจังหวัดอื่น
จึงเห็นงานของเขาที่แตกต่างกับเรา บางเรื่องก็นำมาเป็นไอเดียที่จะใช้ต่อยอดในชุมชน
ของเราต่อไป”

สำหรับแหวนที่ทำงานช่วยเหลือสังคมมาเกือบ 10 ปี บอกว่า **สิ่งที่ชอบที่สุดจาก**
การอบรมคือ กระบวนการมองทั้งก่อน ระหว่าง และหลังทำกิจกรรมว่า ทำแล้วได้
อะไร จากเมื่อก่อนที่ “แค่ทำ” โดยไม่ได้เก็บเกี่ยวผลของกิจกรรม อีกสิ่งที่เรามี
มากขึ้นคือความใส่ใจต่อเด็ก

“ก่อนหน้านั้น ถ้าน้องๆบอกว่ามาช่วยดูแลเด็กหน่อยนะ เราก็ทำแค่มาช่วยดู
เฉยๆ เสร็จแล้วก็กลับ ไม่ได้สนใจว่าเด็กจะอยู่อย่างไร พอเดี๋ยวนี้เรานำเด็กมาเข้าอบรม
จะคอยดูแลเด็กทำกิจกรรมแล้วเป็นอย่างไร พ่อแม่เขาจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูก
นายกฯ ยุทธยาได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กที่มาอบรม เราก็ภาคภูมิใจว่าเด็ก
เปลี่ยนแปลงจริง”

ผลของ “การทำจริง” ในงานด้านเด็กและเยาวชนของ อบต.กลาย ไม่ได้
สำเร็จแค่เกิดกิจกรรมให้เด็กทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่มีงบประมาณจากภายนอก
เข้ามาเสริม แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคือ ทุกคนยื่นมือออกมาประสานกันอย่างแนบแน่น
ตั้งสติปัญญาไว้ว่า เราจะช่วยกันสร้างลูกหลานในชุมชนกลายให้มีภูมิคุ้มกันยืนหยัด
บนทางที่ดี และรู้จักปฏิเสธสิ่งเลวร้ายที่เข้ามาล่อลวง

สิ่งที่ชอบที่สุดจากการอบรมคือ กระบวนการมอง
ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังทำกิจกรรมว่า ทำแล้วได้อะไร
จากเมื่อก่อนที่ “แค่ทำ” โดยไม่ได้เก็บเกี่ยวผลของกิจกรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ยุทธยา พิมพ์เสน
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นิสากร สำเร็จเฟื่องฟู
นักถักทอชุมชน รุ่น 2

สาเหล็ก ไบระหมาน
ลัดดาวัลย์ ทองข้า
สำรอง ชุนพิพัฒน์

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน
ประธานสถาบันครอบครัว

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
ทะเลจังหวัดกระบี่

เปลี่ยน “ส่วนต่าง” เป็น “ส่วนหนึ่ง” ของชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว
อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

กิจกรรมของนักถักทอชุมชนถือเป็นการพัฒนา หนุนเสริม เติม แต่ง ชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ อบต. ที่วางไว้ แม้ปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดยังมีอยู่ในชุมชน แต่เมื่อมีการ จับเคลื่อนการทำงานของนักถักทอชุมชนเข้ามา ปัญหาที่มีอยู่ที่ทุเลาลง แต่ยังไม่ลดเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์นัก เพราะสิ่งเหล่านี้ต้องใช้ “เวลา” และ “ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของชุมชน”

ผลพวงที่เกิดขึ้นจาก “ระบบทุนนิยม” นอกจากจะทำให้เกิด “ช่องว่าง” ระหว่างคนจนกับคนรวย เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ต่อครัวเรือนแล้ว ยังพบว่าสังคมไทยกำลังเกิดภาวะ “ภูมิคุ้มกันทางครอบครัวบกพร่อง” ด้วย

แจกเช่นชุมชนเล็ก ๆ ที่แควดล้อมไปด้วยสวนผลไม้และสวนยางพาราอย่างตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช คือหนึ่งในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศที่กำลังประสบภาวะนี้

“ปัญหาเรื่องเยาวชนกลายเป็นปัญหาหลักของที่นี่เพราะระบบครอบครัวถูกทำลาย พ่อแม่ผู้ปกครองอยากหาเงินเพิ่มรายรับให้แก่ครอบครัวมากที่สุด โดยไม่มีเวลามาดูแลลูกหลาน ปัญหาเด็กติดยาจึงกลายเป็นปัญหาที่ชุมชนต้องเร่งแก้ไข อบต.เองก็พยายามดำเนินการเรื่องนี้มาโดยตลอด ทั้งอบรม ทั้งป้องปราม แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร”

ปัญหาของชุมชนในตำบลสระแก้วถูกเกริ่นนำโดย ไชยสิทธิ์ เทพทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยสีหน้าไม่ค่อยสู้ดีนัก รวากับว่า “แบกรับปัญหา” นี้นาน

แม้บทสนทนาเริ่มต้นดูเครียดไปนิด แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่านี่คือปัญหาที่ “ยังแก้ไม่ตก” โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีสาเหตุมาจากการดิ้นรนเพื่อเลี้ยงปากท้องสมาชิกในครอบครัวของพ่อแม่ จนไม่มีเวลามาดูแลลูก ทำให้เกิด “รูรั่ว” ของสังคม ทำให้ชุมชนอ่อนแอในที่สุด

ฐานะทางเศรษฐกิจดี ใช้ว่าการันตีความอบอุ่น

แม้ว่าบริบทชุมชนโดยรวมของตำบลสระแก้วจะจัดอยู่ในพื้นที่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี หากเปรียบเทียบกับชุมชนโดยรอบ ประชากรของที่นี่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกผลไม้ เช่นทุเรียน มังคุด ลองกอง เป็นต้น แต่หากมองให้ลึกลงไป การบ่งชี้ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจใช้จะเป็นบทสรุปที่จะทำให้มองว่าพื้นที่นั้นปราศจากปัญหา แต่กลับพบว่า **“ปัญหาครอบครัว”** กลายเป็นปัญหาหลัก และนำไปสู่ปัญหาเด็กและเยาวชนในที่สุด

“ปัญหาสาเหตุดังอย่าง **“น้ำกระท่อม”** ที่กำลังแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในภาคใต้ เนื่องจากเป็นพืชท้องถิ่น หาง่าย และมีราคาถูก น้ำกระท่อมมีฤทธิ์กระตุ้นประสาทเช่นเดียวกับสารเสพติดชนิดอื่น นอกจากนี้ยังมี **“ปัญหาเด็กนอกระบบ”** ที่เรียนไม่จบชั้น ม.3 เนื่องจากมีพฤติกรรมเกเร มั่วสุมเสพยาเสพติด” ปลัดไชยสิทธิ์อธิบายรายละเอียด

ขณะเดียวกันแทบไม่น่าเชื่อว่าตำบลสระแก้วจะประสบปัญหาค่านิยม **“ส่งลูกไปเรียนนอกพื้นที่”** ทั้งในตัวอำเภอและในตัวจังหวัดไล่ตั้งแต่ระดับอนุบาลเป็นต้นไป โรงเรียนดังๆ มีชื่อในตัวเมืองคือตัวเล็กแรกๆ ที่พ่อแม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียน

อนุমানได้คล้ายๆ อารมณ์เดียวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าของใครหลาย ๆ คน เมื่อต้องเลือกระหว่างสินค้า “OTOP” กับสินค้า “แบรนด์ดัง” ทั้งๆ ที่คุณภาพแทบไม่แตกต่างกัน แต่เพิ่มเงินไปนิดหน่อยหลายคนที่มีฐานะมักเลือกหยิบสินค้าแบรนด์ดังมากกว่า จากเหตุผลสั้นๆ ง่าย ๆ ที่ระบุว่า “เรียนในพื้นที่มันก็ไม่ได้แย่ เพียงแต่ที่อื่นดีกว่าเท่านั้นเอง!!!”

แต่หากมองในเชิงเหตุผลหลักๆ ที่ชวนให้ขบคิดน่าจะมาจากค่านิยมของ “คุณภาพการศึกษา” แต่ละโรงเรียนที่แตกต่างกันทั้งในเรื่องวิชาการเด่น กีฬาดี ความทุ่มเทเอาใจใส่ของครูผู้สอน รวมถึงความกระตือรือร้นในการใฝ่เรียนรู้ของเด็กเอง ซึ่งหลายๆ ปัจจัยนำไปสู่การเลือกที่เรียนที่ดีที่สุด

ปัญหาชุมชน...แก้คนเดียวไม่ได้

การส่งบุตรหลานออกไปเรียนนอกพื้นที่ เริ่มต้นขึ้นโดย “ครู” ที่สอนอยู่ในพื้นที่นั้นเอง ที่สร้างค่านิยมส่งลูกตัวเองออกไปเรียนในตัวเมือง ทำให้ผู้ปกครองหรือกลุ่มพ่อแม่ที่มีฐานะดีเกิด “อุปทานหมู่” พากันทยอยส่งลูกตัวเองไปเรียนบ้าง ย้ายโรงเรียนกลางเทอมบ้าง ทำให้เด็กในพื้นที่ที่เรียนในโรงเรียนใกล้บ้านลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งปัจจุบันพบว่า ค่านิยมดังกล่าวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ “คู่ขนาน” ไปด้วยความผูกพันระหว่างพ่อ แม่ ลูก ที่เริ่มเว้นระยะห่างด้วยเช่นกัน เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกลจากชุมชน ดังนั้นเวลาที่จะอยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาในครอบครัวจึงน้อยลงตามไปด้วย

นโยบายการรณรงค์เรื่องระบบครอบครัวอบอุ่นจึงเกิดขึ้น ปลัดไชยสิทธิ์อธิบายว่า หากไม่เริ่มต้นที่ครอบครัวซึ่งเป็นส่วนที่เล็กที่สุดก็ไม่สามารถจะเริ่มต้นแก้ปัญหาที่ใหญ่กว่านี้ได้ ดังนั้นการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่คิดว่าน่าจะทำให้ชุมชนมีทิศทางในการทำงานเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนชัดเจนยิ่งขึ้น

กิจกรรมของนักถักทอชุมชนถือเป็นการพัฒนา หนุนเสริม เติม แต่งชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ อบต.ที่วางไว้ แม้ปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดยังมีอยู่ในชุมชน แต่เมื่อมีการขับเคลื่อนการทำงานของนักถักทอชุมชนเข้ามา ปัญหาที่มีอยู่ก็ทุเลาลง แต่ยังไม่ลดเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์นัก เพราะสิ่งเหล่านี้ต้องใช้ “เวลา” และ “ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของชุมชน” ด้วย

ส่วนปัญหาการทำงานในองค์กรก่อนจะเข้าร่วมโครงการนี้ ปลัดชัยสิทธิ์บอกว่าการทำงานเป็นไปอย่างสะเปะสะปะ ต่างคนต่างทำ แม้งานที่ได้รับมอบหมายจะเสร็จทันตามกำหนด แต่ดูเหมือนยังขาดการทำงาน “เป็นทีม” ที่จะเกื้อหนุนขับเคลื่อนให้งานสำเร็จและเป็นระบบ เขามองว่าความเป็นทีมเวิร์คคือ “หัวใจสำคัญของการทำงาน อบต.” เพราะการแก้ปัญหาของชุมชนเป็นเรื่องที่ทำคนเดียวไม่ได้

ความเป็นทีมเวิร์ค
คือ “หัวใจสำคัญ
ของการทำงาน อบต.”
เพราะการแก้ปัญหา
ของชุมชนเป็นเรื่องที่
ทำคนเดียวไม่ได้

เมื่อเข้าใจก็เต็มใจขับเคลื่อน

“ความมุ่งมั่นในการทำงานเกี่ยวกับเด็กมีมากขึ้น เริ่มเข้าใจในสิ่งที่โครงการฯ ต้องการสื่อมายังตัวเรา โดยเราทำหน้าที่ถ่ายทอดกลับไปยังชุมชน รวมทั้งความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไม่ได้นำมาใช้เฉพาะกับเด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปปรับเปลี่ยนกับการทำงานได้ด้วย เช่น ทักษะการพูดต่อหน้าสาธารณชน การถอดบทเรียน การวางแผนการทำงาน ซึ่งการอบรมแต่ละครั้งมีความหมายต่อการทำงานเป็นทีมเป็นอย่างยิ่ง” วสันต์ จิตแจลัม นักพัฒนาชุมชน สะท้อนถึงตัวตนหลังจากเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

วสันต์เล่าย้อนไปเมื่อครั้งได้เข้าร่วมหลักสูตรว่า มาจากการชักชวนของอำนาจ ชูหนู จากสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน โดยอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข เข้ามาร่วมพูดคุยถึงเจตนารมณ์ในการขับเคลื่อนโครงการ

นอกจากวสันต์แล้ว อบต.สระแก้วยังมีนักถักทอชุมชนอีกสองคนที่เข้ามาช่วยเติมเต็มการทำงาน นั่นคือ พรพิชัย สกุลหนู นักวิชาการศึกษา และมลรักษ์ สุทธิรักษ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

พรพิชัยเล่าว่า แนวคิดในการทำงานเขาเปลี่ยนไป แม้ว่าจะทำงานมาแล้ว 7 ปี สิ่งที่ได้รับหลังจากโครงการนี้ทำให้การทำงานของเขามีเป้าหมายมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการใช้ชีวิต เพราะที่ผ่านมาเคยท้อแท้แต่วันนี้เขาเริ่ม “มีเป้าหมายที่ชัดเจน” ขึ้น และมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

ส่วนมลรักษ์สะท้อนความคิดก่อนจะเข้ากระบวนการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนว่า รู้สึกงงๆ คิดว่าเหมือนโครงการอื่นๆ ทั่วไป แต่พอได้ “ปรับทัศนคติ” และเข้าสู่กระบวนการแล้วทำให้รู้สึกว่าเธอคือส่วนหนึ่งที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนการทำงานพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไปได้

อยากปล่อยของ...

ดูเหมือนว่าการทำหน้าที่นักถักทอชุมชนจะไม่ซับซ้อน ขั้นตอนมีไม่มาก แต่โจทย์สำคัญที่คนทำงานต้องตีให้แตก คือ กิจกรรมหรือโครงการต้องตั้งอยู่ภายใต้เงื่อนไข “การเติมเต็มศักยภาพของเด็กและเยาวชน”

วสันต์เล่าย้อนไปถึงกิจกรรมครั้งแรกหลังจากอบรมเสร็จว่า “เหมือนคนมีของแล้วอยากปล่อยของ” เพราะแนวคิดในการพัฒนาเด็กพรุ่งมามาก แต่พอต้องทำกิจกรรมจริงๆ ครั้งแรกรู้สึกประหม่า ซึ่งกิจกรรมที่จัดขึ้นตอนนั้นคือ การอบรมอาชีพการเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้บริบทชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้เด็กและผู้ใหญ่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้รู้จักชุมชนตัวเอง

“การจัดกิจกรรมครั้งนั้นรู้สึกมันติดขัดไปหมด แต่ก็ผ่านมาได้เพราะมีอาจารย์ทรงพล ทีมงานพิดีเอ และทีมนักถักทอชุมชนเข้ามาช่วยแนะนำขั้นตอนการทำงาน และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งกิจกรรมครั้งนั้นทำให้เราได้แกนนำเด็กทั้งหมด 15 คนที่เป็นตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน จากนั้นก็มีจัดกิจกรรมอื่นตามมาเรื่อยๆ” วสันต์บอกเล่าความรู้สึก

วสันต์เล่าต่อว่า การจัดกิจกรรมครั้งแรกผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ทั้งเรื่องความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว การทำงานเป็นทีมขององค์กร ความร่วมมือจากภาคีและผู้ใหญ่ใจดี โดยพวกเขาทั้งสามคนเรียนรู้ที่นำจุดต่อที่ได้จากการ “ถอดบทเรียน” ในการจัดกิจกรรมครั้งแรกมาใช้เป็นแนวทางในการทำงานครั้งต่อไป ทำให้การทำงานของทีมเริ่มดีขึ้นตามลำดับ ทั้งจากการหนุนเสริมของเพื่อนร่วมงานใน อบต.ด้วยกัน รวมทั้งคนในชุมชนที่เห็นความตั้งใจในการทำงานของทีมที่เริ่มให้ความร่วมมือมากขึ้น เมื่อกำลังใจพร้อม ทีมพร้อม การเดินทางทำงานของทีมนักถักทอชุมชนจึงเป็นไปอย่างราบรื่นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรม การเดินทางหาภาคีเครือข่ายในการเสริมศักยภาพด้านการทำงานที่มีมาไม่ขาดสาย

เปลี่ยนจุดต่อ...เป็นจุดเด่น

จากความไม่ถนัดติดขัดในการจัดกิจกรรม แปรเปลี่ยนเป็นการสั่งสมประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชน จากแนวคิดการทำงานแบบ “เน้นปริมาณ” เปลี่ยนเป็นการทำงานแบบ “เน้นคุณภาพ” จาก “ความไม่ต่อเนื่อง” ของกิจกรรมกลายเป็นการ “สานต่อกิจกรรม” จนในที่สุดความเป็น “มืออาชีพ” ก็เกิดขึ้น มีโครงการอบรมผุดขึ้นตามจังหวะของห้วงเวลาและความเหมาะสม

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็น สหทัยมูลนิธิ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เป็นต้น

ขณะเดียวกันได้มีการลงพื้นที่เพื่อประสานงานกับโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว และเพื่อนบ้าน เพื่อ “เชื่อมความสัมพันธ์” ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำตก หมู่ 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านระเาะ หมู่ 3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาถุน หมู่ 3 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนญาติ หมู่ 11 โรงเรียนอนุบาล 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลเอกชนสระแก้ววิทยา หมู่ 5 โรงเรียนประถม 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านชุมโง หมู่ 1 โรงเรียนวัดน้ำตก หมู่ 2 โรงเรียนบ้านระเาะ หมู่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดสระแก้ว หมู่ 5 โรงเรียนวัดนาถุน หมู่ 6 โรงเรียนหน้าบนา หมู่ 7 โรงเรียนบ้านอินทนิล หมู่ 8 และโรงเรียนมัธยมอีก 1 แห่ง คือ โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ หมู่ 5 ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูยินดีให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยเห็นว่าเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน

“การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งในโรงเรียน เราต้องสังเกตว่าเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร เพราะความแตกต่างในการเรียนรู้ของเด็กไม่เท่ากัน บางคนเรียนรู้เร็วฉลาด แต่ไม่กล้าแสดงออก บางคนกล้าแสดงออก แต่เรียนไม่ค่อยเก่ง ซึ่งเราต้องค่อยๆ สอนเขา สื่อสารกับเขาให้เข้าใจ แนะนำและเอาใจช่วย เหมือนเราเรียนรู้ไปด้วยกัน ทำให้การทำกิจกรรมเป็นไปอย่างสนุกมากขึ้น” พรพิชัยเล่าเสริม

ขณะที่มัลลิกซ์แสดงความคิดเห็นว่าอยากให้เด็กเข้าวัดฟังธรรมมากขึ้น พร้อมทั้งเสนอแนะโครงการเข้าค่ายธรรมะ เพราะเชื่อว่าการสอนให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จะช่วยพัฒนาจิตใจและปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ให้เด็กอยู่ในกรอบ สามารถดำเนินชีวิตโดยใช้หลักธรรมคำสอนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการแก้ปัญหาและใช้ชีวิตอย่างมีสติ

ดึง “ส่วนต่าง” ให้กลายเป็น “ส่วนหนึ่ง” ของชุมชน

ปัจจุบันนักถักทอชุมชนทั้ง 3 คนยังคงขับเคลื่อนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งกิจกรรมที่เน้นและให้ความสำคัญได้แก่กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น ที่พาเด็กและผู้ปกครองมาเข้าค่ายด้วยกัน โดยใช้ธรรมะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม และกิจกรรมสกัดกันยาเสพติดโดยอาศัยความร่วมมือจากวัดที่เป็นภาคีเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการอบรม

วสันต์บอกว่า หลักสูตรนี้ทำให้เขาเกิดความเปลี่ยนแปลงต่อตัวเองและด้านการทำงาน มีทักษะในการทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น กล้าพูดต่อหน้าชุมชน การพูดคุยเจรจาติดต่อประสานงานกับเครือข่ายภาคี การทำงานมีเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เมื่อมีเป้าหมายก็ทำให้มุ่งมั่น อยากทำงานให้มีคุณภาพ รู้ลึก รู้จริงในงานที่ทำ โดยนำการถอดบทเรียนจากการทำงานแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูล

ขณะที่พรพิชัยบอกว่า เขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการวางแผนระบบการทำงาน จากที่เมื่อก่อนไม่เคยวางแผนการทำงานเลย ไม่มีขั้นตอนการทำงานที่แน่ชัด รวมทั้งมีความกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยยึดคำพูดของอาจารย์ทรงพลที่สอนว่า “แนวคิดของแต่ละคนไม่มีถูกผิด”

ส่วนมลพิษเองก็นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเข้ามาปรับใช้กับการทำงาน โดยเฉพาะการทำงานเป็นทีม ที่ต้องใช้เหตุผลร่วมกัน มีความสามัคคี กล้าแสดงออกมากขึ้น มีการพูดคุยประสานงานกับชุมชน ทำให้มีบทบาทในการทำกิจกรรมกับชุมชน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

เมื่อถามถึงอนาคตของการขับเคลื่อนงานในฐานะนักกักตอชุมชนกับการเดินทางทำงานด้านเด็กและเยาวชน ทั้ง 3 ครุฑคิดพักหนึ่ง ก่อนที่วันต้นจะเป็นตัวแทนเอ่ยขึ้นมาว่า **แม้วันนี้โครงการที่พวกเขากำลังทำอยู่ ดูเหมือนเป็นไปอย่างช้าๆ บวกกับปัญหาในชุมชนที่ยังไม่คลี่คลายมากนัก แต่อย่างน้อยสิ่งที่ขับเคลื่อนอยู่ขณะนี้ เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว ไม่ใช่เป็นการ “ทำงานอย่างโดดเดี่ยว” อีกต่อไป แต่เป็นการทำงานที่มีแรงผลักดันจากหลายๆ ฝ่าย ทั้ง อบต.สระแก้ว ภาควิชาครีเอช และกลุ่มนักกักตอชุมชนด้วยกันเองที่หนุนเสริมเติมกำลังใจให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะอนาคตชุมชนที่เข้มแข็งสร้างได้ด้วยคนในชุมชนนั่นเอง**

การทำงานของ อบต.สระแก้วในวันนี้ คือจุดเริ่มต้นที่ต้องนำ **“ส่วนต่าง”** หรือการชักชวนเด็กนอกระบบเข้ามาเป็น **“ส่วนหนึ่ง”** ของการเป็นคนดีในสังคมให้ได้ ด้วยการปูพื้นฐานจากระบบครอบครัวให้อบอุ่น รักและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้อง **“ใช้เวลา”** พอสมควร แต่อย่างน้อยการได้รับความร่วมมือจากชุมชนและภาควิชาครีเอช บวกกับการทำหน้าที่ของนักกักตอชุมชนที่ยังคงต้องเดินทางสานต่อสิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือน **“ฟันเฟือง”** ที่ยังคงขับเคลื่อนชุมชนอย่างไม่หยุดนิ่ง อันจะนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งในอนาคต

แม้วันนี้โครงการที่พวกเขาทำอยู่ ดูเหมือนเป็นไปอย่างช้าๆ บวกกับ ปัญหาในชุมชนที่ยังไม่คลี่คลายมากนัก แต่อย่างน้อยสิ่งที่ขับเคลื่อนอยู่ขณะนี้ เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว ไม่ใช่เป็นการ “ทำงานอย่างโดดเดี่ยว” อีกต่อไป แต่เป็นการทำงานที่มีแรงผลักดันจากหลายๆ ฝ่าย ทั้ง อบต.สระแก้ว ภาครัฐเครือข่าย และกลุ่มนักถักทอชุมชนด้วยตนเองที่หนุนเสริมเติมกำลังใจ ให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะอนาคตชุมชนที่เข้มแข็ง สร้างได้ด้วยคนในชุมชนนั่นเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
นักถักทอชุมชน รุ่น 2

วสันต์ จิตแจ่ม
พรพิชัย สกุลหนู
มลรักษ์ สุทธิรักษ์

วิโรจน์ พิมเสน
ไชยสิทธิ์ เทพทอง

นักพัฒนาชุมชน
นักวิชาการศึกษา
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
และจังหวัดกระบี่

หนึ่งแรง ย่นหยัด แห่งอินคีรี

องค์การบริหารส่วนตำบลอินคีรี
อำเภอพรหมคีรี
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เวลา แต่สิ่งที่เปลี่ยนแน่นอนหลังเข้าหลักสูตรนี้คือ ตัวผู้เข้าอบรมเอง หากตั้งใจจริงจะพบศักยภาพที่ก้าวหน้าขึ้น และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน...
เมื่อก่อนไม่เคย “เชื่อมร้อย” การทำงาน ทั้งที่อยู่ใกล้กัน หลายครั้งก็มีเนื้องานเหมือนกัน แต่กลับนัดประชุมชาวบ้านคนละครั้ง ปัจจุบันจึงพยายามสื่อสารว่าเรื่องไหนใกล้เคียงกัน ก็มาประชุมคราวเดียว เพื่อไม่ให้ชาวบ้านเสียเวลา

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน กำลังอยู่ในความกังวลของทุกภาคส่วน สาเหตุที่เยาวชนเข้าถึงยาเสพติดง่ายขึ้น เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารที่รวดเร็ว กลายเป็นช่องทางการติดต่อซื้อขายที่ลบล้างตาผู้รักษาความถูกต้อง อีกสาเหตุคือ การที่พ่อแม่ไปทำงานต่างถิ่น หรือแยกทางกัน ปล่อยลูกไว้ให้ปู่ย่าตายายดูแล ด้วยช่องว่างระหว่างวัยที่ห่างกันมาก เด็กจึงรู้สึกขาดความอบอุ่นและขาดความเข้าใจ เมื่อถูกกลุ่มเพื่อนชักชวนสู่ทางผิดก็หลงทำตาม เพราะอยากเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน

พื้นที่ตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังประสบกับความหนักใจเรื่องเยาวชนข้องเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นกัน โดยเฉพาะ **“น้ำกระท่อม”** ซึ่งเป็นสารเสพติดที่ผลิตขึ้นจาก **“ใบกระท่อม”** พืชที่พบมากในป่าธรรมชาติของภาคใต้ ที่ใช้ผสมกับสารพิษต่างๆ เช่น หลอดไฟ เถ้าเผากระดูก โดยสาเหตุของการหันเหสู่เส้นทางนี้ของเยาวชนที่นี่ก็ไม่ต่างจากที่อื่น

ดำรงค์ อักษรกาญจน์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอินทรี อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช บอกว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เด็กถูกผลักดันเข้าหายาเสพติด เกิดจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว ส่งผลต่อการขาดความมั่นคงทางจิตใจ พอเจอเพื่อนที่มีปัญหาล้ายกัน ก็พากันไปมั่วสุมเป็นกลุ่มแก๊งในป่าละเมาะ ไม่ไปโรงเรียน ปัญหาที่ตามมาคือลักขโมย เพราะต้องการเงินไปซื้อยาเสพติด วิถีแก้ไขที่ อบต.ทำมาตลอดคือการจัดกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อจูงใจเด็กให้อยากชักซ้อมและเข้าแข่งขัน แต่ก็ดึงเวลาได้เพียง 1-2 เดือนต่อปีเท่านั้น เมื่อกิจกรรมจบลง เด็กจะวนกลับเข้าสู่วงจรเดิม

กระทั่งการมาถึงของ “หลักสูตรนักกอล์ฟทอชมชน” ซึ่งผู้บริหารมองว่าน่าจะเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

ตัวมา...ใจริ้ว

“ตอนนั้นผมไม่อยากเข้าร่วมเลย เนื่องจากเห็นเป็นภาระของเราและหน่วยงาน งานในหน้าที่ก็มีมากมายอยู่แล้ว แคม อบต.ยังต้องจ่ายค่าเดินทางให้ผมไปฝึกอบรมที่กรุงเทพฯ และใช้เวลาอบรมต่อเนื่องนานถึง 1 ปี แต่ผู้บังคับบัญชามอบหมายว่าอยากให้เราเพื่อนำความรู้มาใช้ในการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” นรา หนูทอง นักพัฒนาชุมชน เล่าความรู้สึกแรก หลังทราบว่ากำลังจะมีหน้าที่กอล์ฟทอชมชนเพิ่มจากงานประจำ นอกจากเข้าร่วมด้วยความรู้สึกไม่เต็มใจแล้ว อีกสิ่งที่เขาไม่ทันตั้งตัวคือการเป็นนักกอล์ฟทอชมชนเพียงคนเดียว ของ อบต.อินคีรี เนื่องจากเพื่อนร่วมทีมอีก 2 คนขอสละสิทธิ์ เนื่องจากติดภาระงานในตำแหน่ง

แม้เหลือเพียงคนเดียวแต่เขาตัดสินใจเดินทางต่อ เพราะเริ่มเห็นแล้วว่างานพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นหนึ่งในหน้าที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สำคัญคือ เขา “เห็นโอกาส” อันดีที่จะได้ฝึกวิชาเพิ่มเติม ส่วนผลสัมฤทธิ์นั้นเป็นเรื่องของอนาคตซึ่งต้องค่อยๆ จัดการกันไป

ถึงจะเห็นว่าการสร้างเยาวชนของชาติมีความสำคัญ แต่เขาก็ยังมองหลักสูตรนักกอล์ฟทอชมชนไม่ต่างจากหลักสูตรอื่นที่มานั่งฟังบรรยายแล้วกลับบ้าน ทว่าสิ่งที่เขาพบเมื่ออบรมครั้งต่อๆ มาคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีการพูดคุย แสดงความคิดเห็น มีการถอดบทเรียน มอบหมายงานให้ลงมือทำจริงในแต่ละชุมชน และติดตามดูแลการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยทีมงาน สรส.

ผ่านเสียงทางโทรศัพท์ กระทั่งลงพื้นที่ให้คำแนะนำด้วยตนเอง ทำให้เขาพบว่าหลักสูตรนี้ไม่เหมือนหลักสูตรอื่นที่เคยเข้าร่วมตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน

พลาดท่า...แต่ก็ไม่ถอย

“ฉายเดี่ยว” คงเป็นสมญานามที่เหมาะสมพอจะเรียกนักถักทอชุมชนหนุ่มคนนี้ได้ และแน่นอนว่า การมาเพียงลำพังของเขา ย่อมทำให้เกิดปัญหาเมื่อบางช่วงของการอบรมต้องใช้วิธีระดมความคิด

“ตอนร่วมฝึกอบรม เวลาถอดบทเรียน นำเสนองานหรือทำกิจกรรมกลุ่ม ผมต้องคิดเอง เขียนเอง นำเสนอเองทุกอย่างทำเองหมด ขณะที่กลุ่มอื่นเขาแบ่งงานกันทำช่วยกันคิด แต่ก็ไม่เป็นไร เพราะหากอยู่ในพื้นที่ ผมมีฝ่ายบริหารทั้งนายกและปลัดคอยให้คำปรึกษา อีกส่วนคือเครือข่ายนักถักทอชุมชนจากพื้นที่อื่น ซึ่งเป็นเพื่อน ๆ ของผม เช่น อบต.กลาย อบต.สระแก้ว และที่ปรึกษาอีก 2 หน่วยงานคือ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA) กับ สรส. ผมจึงไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ส่วนเจ้าหน้าที่ อบต.คนอื่นที่ไม่ได้ผ่านการอบรม หรือคนในชุมชนที่สนใจ ก็เข้ามาร่วมแรงร่วมใจช่วยทำงานได้”

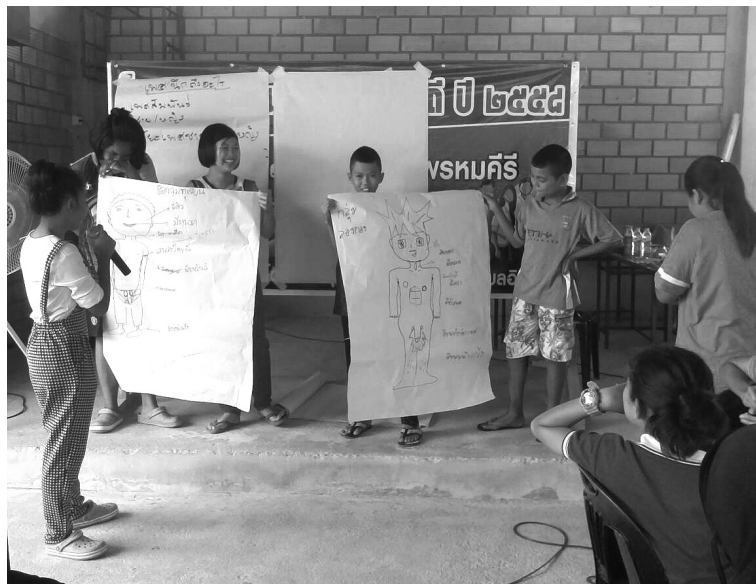
การอบรมผ่านไปครึ่งทาง ก็ถึงเวลานำความรู้มาทดลองใช้จริง นราจึงคิดปลุกปั้นศูนย์พัฒนาครอบครัวขึ้น หวังใช้เป็นเครือข่ายกระชับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก และการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนของตำบลเพื่อดึงเยาวชนมาทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน แต่ทั้ง 2 กิจกรรม กลับไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ เมื่อเด็ก ๆ ในสภาฯ เรียนจบต่างคนต่างแยกย้ายไปเรียนต่อนอกพื้นที่ โดยไม่ได้สร้างรูน้องไว้สานงานต่อ ส่วนศูนย์พัฒนาครอบครัวก็ตกอยู่ในสถานะมีแต่ชื่อ

“กิจกรรมสภาเด็กฯ และศูนย์พัฒนาครอบครัวค่อนข้างล้มเหลว มีแต่ชื่อแล้วเลิกลหายไปแล้ว ลักษณะการทำงานตอนนั้นเหมือนเราต้องคอยกระตุ้นตลอด เขาไม่ได้

กระตือรือร้นอยากทำ แต่ถ้าไปตามมาทำ เขาก็ทำได้ อย่างศูนย์พัฒนาครอบครัว คล้ายมีผมเป็นคนคอยชักใย ต้องเขียนโครงการให้ กิจกรรมต่าง ๆ ก็จัดให้ทั้งหมด เขาแค่มานั่งเป็นแขก รอวิทยากรแนะนำว่านี่คือคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งสุดท้ายการทำงานแบบนี้ไม่ให้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีนักทาง อบต.จึงไม่ตั้งงบประมาณในปีนี้ พอไม่มีงบจัด ก็ทำกิจกรรมได้ไม่เต็มที่”

เมื่อความผิดหวังมาเยือน นราตัดสินใจหยุดพักโครงการทั้งหมดก่อน แต่การลงแรงกายและกำลังสมองที่ผ่านมาใช้จะสูญเปล่า แม้โครงการจะหยุดชะงัก เพราะขาดทุนทรัพย์เกือบหมด ทว่าความรู้ที่รับจากหลักสูตรยังคงอยู่ นรากลบมาย้อนทบทวนถึงสิ่งที่เคยทำและลงมือจัดกระบวนงานอีกครั้ง

ขั้นแรก เขาดูกิจกรรมเดิมที่เคยทำว่า เด็กต้องการทำอะไร ๆ ใหม่ จนได้ข้อสรุปว่าไม่ใช่ความต้องการของเด็กและเยาวชน เขาจึงตั้งต้นใหม่กับกิจกรรม “เพศวิถี” ด้วยการอบรมเยาวชนให้รู้จักดูแลร่างกายของแต่ละเพศ และการป้องกันตัวเองเมื่อมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งกิจกรรมนี้เกิดจากการพูดคุยระหว่างนักถักทอชุมชน อบต. และ กานต์วี ธรรมรักษ์ ผู้ใหญ่ใจดีของหมู่ 7 ที่มักชักชวนเยาวชนในหมู่บ้านให้ทำกิจกรรมที่มีประโยชน์

กิจกรรมดังกล่าวผ่านการทำประชาคมสอบถามความต้องการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนก่อนจัด และแน่นอนเมื่อเด็ก ๆ อยากทำ กระแสตอบรับเข้าร่วมอบรมจึงสำเร็จอย่างสวยงาม

นอกจากปรับมาใช้เสียงเยาวชนสร้างกิจกรรมแล้ว **นรา ยังเพิ่มบทบาทของเยาวชนในการแข่งขันกีฬาประจำปีของ อบต. ให้เป็นมากกว่านักกีฬา**

“การแข่งขันกีฬาดำบลประจำปีนี้ เราลองประสานขอความอนุเคราะห์กับโรงเรียน นำคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนบ้านเกาะวิทยามาช่วยจัดการแข่งขัน ซึ่งแตกต่างจากปีก่อนที่จ้างกรรมการมาตัดสิน เพราะทางโรงเรียนบอกว่า เขามีกลุ่มเยาวชนที่สามารถช่วยเหลืองานของเราได้ ตอนแรกผมไม่มั่นใจว่าเด็กจะทำได้ ปรากฏว่าพอถึงเวลาจริง เขาทำได้ดีทีเดียว”

ความสำเร็จ...เริ่มที่ตัวเอง

เข้มทิศการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.อินคีรี เริ่มขยับมาถูกทิศถูกทาง เห็นได้จากปากคำของปลัดดำรงคดีที่สนใจการทำงานของนักถักทอชุมชนมาโดยตลอด มักให้รามาบอกเล่าสิ่งที่ได้รับจากการเข้า

อบรมแต่ละครั้ง ในการประชุมประจำเดือนของ อบต. ซึ่งตอนนี้เขาได้หารือกับนราเรื่องงบประมาณการทำงานเกี่ยวกับเด็กของปีหน้าแล้ว

“ผมกำลังคุยกับนักถักทอชุมชน และฝ่ายบริหารว่าเราจะมีแนวทางจัดกิจกรรมอะไรบ้างที่เด็กเกิดประโยชน์จริง ๆ และสามารถใช้งบประมาณของ อบต.สนับสนุนได้ เนื่องจากกิจกรรมดี ๆ หลายตัวที่เคยถูกพับโครงการไป เพราะขัดกับระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณ ส่วนตัวผมอยากเน้นเป็นพิเศษให้จัดตอนปิดเทอม เนื่องจากกลุ่มเด็กที่ผมมองว่าเสี่ยงต่อปัญหาคือช่วงวัยเรียน เขาจะได้สะดวกร่วมกิจกรรม และอาจถือโอกาสชักชวนผู้ปกครองมาด้วย”

นอกจากการเพิ่มงบประมาณ และเกิดทิศทางการทำงานแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผลิดอกออกผลอย่างแข็งแกร่งมั่นคงในตอนนี้คือ การเปลี่ยนความคิด ปรับการทำงาน กระทั่งแปลงตัวเองสู่อีกด้านของนักถักทอชุมชนนั่นเอง

“หลายคนบอกว่าที่ไหนมีนักถักทอชุมชนคนเดียวจบทุกที่ ไม่มีใครทำงานต่อ เพราะเวลาอบรมต้องทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยกันเสนอความคิดเห็น พอมีคนเดียวจะอดอดแล้วหายไปที่สุดในที่สุด แต่สำหรับตัวผมเองไม่ใช่คนที่ศรัทธาอะไรง่าย ๆ หลังเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ผมศรัทธาในองค์ความรู้และบุคลากรผู้มอบความรู้ ฉะนั้น

เมื่อศรัทธาแล้ว ผมจะเชื่อมั่น ยึดถือ และไม่ละทิ้ง” นราเอ่ยเหตุผลสำคัญที่ทำให้ การเคลื่อนไหวของเขายั่งยืนอยู่ทุกวันนี้

นราบอกว่า การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เวลา แต่สิ่งที่ เปลี่ยนแน่นอนหลังเข้าหลักสูตรนี้คือ ตัวผู้เข้าอบรมเอง หากตั้งใจจริงจะพบ ศักยภาพที่ก้าวหน้าขึ้น และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานได้ดี เจกเช่น ตัวเขาที่ก่อนหน้านี้เคยไม่ไหวเลยเวลาใครเห็นแย้ง แต่ตอนนี้กลับพยายามประนีประนอม เพราะมองว่าตัวเองกำลังสร้างเครือข่าย เมื่อไรที่ต่างคนต่างถือดี ย่อมไม่เกิดการ จับมือ หากเรายอมเขา เขายอมยอมเรา และกลายเป็นความเกรงใจซึ่งกันและกัน

ประการต่อมาคือ มั่นใจในองค์ความรู้ที่นำเสนอสู่ชุมชนมากขึ้น เพราะการอยู่ใน เวทีนักถักทอชุมชนต้องคิดและถ่ายทอดออกมา จนส่งผลดีต่อการฝึกพูดภาษากลางให้ ชัดถ้อยชัดคำขึ้นไปในตัว

ประการสุดท้ายเป็นเรื่องการประสานงาน ระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐ ทั้ง อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และหมู่บ้าน ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคย “เชื่อมร้อย” การทำงาน ทั้งที่อยู่ใกล้กัน หลายครั้งก็มีเนื้อหาเหมือนกัน แต่กลับ นัดประชุมชาวบ้านคนละครั้ง ปัจจุบันจึงพยายามสื่อสารว่าเรื่องไหนใกล้เคียงกัน ก็มาประชุมคราวเดียว เพื่อไม่ให้ชาวบ้านเสียเวลา

แม้มีหนึ่งเดียว...ยังคงก้าวต่อไป

นราบอกต่อว่า สำหรับแผนการดำเนินงานในปี พ.ศ.2559 เขามีแผนที่จะพัฒนา แกนนำเด็กและเยาวชนก่อน โดยกลุ่มเป้าหมายที่มองไว้มี 2 กลุ่มคือ **1.กลุ่มกรรมการ นักเรียน** ที่เคยช่วยจัดงานแข่งกีฬา ซึ่งข้อดีของการทำงานร่วมกับกลุ่มนี้คือ เขามีโอกาส ยินดีทำกิจกรรม และมีคุณครูเป็นคนเชื่อมต่อกับผู้ปกครอง การทำงานน่าจะง่าย **2.กลุ่ม ที่อยู่ในหมู่บ้าน** ซึ่งมีมุข - กานต์วี ธรรมรักษ์ ช่วยประสานให้ โดยกิจกรรมที่เขา เตรียมลงมือปีนี้ 3 กิจกรรม คือ 1.การดึงเด็กเข้าร่วมจัดกิจกรรมกับท้องถิ่น เช่น จัดซุ้ม รับลงทะเบียน ดำเนินกิจกรรมบนเวที ซึ่งจะทำให้เด็กภูมิใจที่ได้ใช้ความสามารถของ ตัวเอง และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของงานชุมชนมากขึ้น จากเมื่อก่อนแค่มาดูแล้วกลับบ้าน

กิจกรรมที่ 2 น่าจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ เนื่องจากได้รับงบประมาณของ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.) หากแกนนำเยาวชนสร้างกิจกรรม เกี่ยวกับสุขภาพ ก็สามารถใช้งบประมาณส่วนนี้ได้เลย และกิจกรรมที่ 3 คือ การนำเด็ก ที่ชนะการแข่งขันกีฬาของตำบลหรือโรงเรียนไปแข่งขันต่อในระดับอำเภอ โดยอยู่ระหว่างการ พุดคุยกับทางโรงเรียน ให้ช่วยร่นเวลาเรียนแต่ละวัน เพื่อนำเด็กมาซ้อมกีฬา และ นอกจากสนับสนุนงบประมาณแล้ว อบต.จะช่วยสนับสนุนบุคลากรดูแลเด็กฝึกซ้อมด้วย ซึ่งก็คือตัวเขาเอง หรือหากไม่ว่างก็เป็นเจ้าหน้าที่ อบต.คนอื่นที่คงจะผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนกันมา

สิ่งสำคัญคือการเรียงร้อยและถักทอ พยายามหาทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นคนที่ชักชวนมาช่วยจัดกิจกรรม หรือดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนได้ สถานที่ตรงไหนเหมาะสม มีงบประมาณตรงไหนสามารถดึงมาสนับสนุนเพิ่มเติมได้ก็ทำ

สำหรับเหตุผลที่ตราดต้องการพาเด็กก้าวสู่เวทีกีฬาระดับใหญ่กว่า เขามองว่าการที่เด็กพยายามฝึกซ้อมและเข้าแข่ง เพราะเขาอยากแสดงความสามารถบนเวทีตรงนั้น ทว่าหลังกิจกรรมจบลง สนามกีฬาจะเจียบเหงามาก เนื่องจากเล่นไปก็ไม่มีเวทีแข่งต่อ ไม่รู้จะโชว์ใครที่ไหน เมื่อเวลาว่างเยาะแบบนี้ หากเด็กอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ดี ชักชวนทำกิจกรรมดี ๆ ถือว่าดีไป แต่ถ้าอยู่ในกลุ่มไม่ดี เขาอาจไหลไปตามเพื่อนของเขา จนอยู่ในสังคมแบบที่เราไม่อยากจะให้เป็น จึงอยากใช้กีฬาผลักดันให้เด็กได้แสดงฝีมือลายมือเต็มที่

นรบอกเล่าถึงเหตุผลที่เขายังไม่ละทิ้งภารกิจ สร้างกลไกขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนในชุมชน เนื่องจากเขาเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานนี้

“หลักสูตรนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้จริง ผมเห็นแนวทางว่าทำแล้วดี หากทำตามก็มีโอกาสจะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ โดยสิ่งสำคัญคือการเรียงร้อยและถักทอ พยายามหาทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นคนที่ชักชวนมาช่วยจัดกิจกรรม หรือดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนได้ สถานที่ตรงไหนที่เหมาะสม มีงบประมาณตรงไหนสามารถดึงมาสนับสนุนเพิ่มเติมได้ก็ทำ”

สัญญาณแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้มีบทบาทขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนที่ อบต.อินคีรี ได้เกิดประกายไฟเล็กๆ ขึ้นแล้ว ที่เหลือก็แค่ค่อยๆ เติบโต เชื้อเพลิง ด้วยการประสานแต่ละภาคส่วนเข้ามาร่วม และสร้างสรรค์กิจกรรมอันยั่งยืน เพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กได้คิดทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่อตนเองและชุมชนต่อไป

หลักสูตรนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้จริง ผมเห็นแนวทางว่า
ทำแล้วดี หากทำตามก็มีโอกาสจะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น
ในชุมชนได้ โดยสิ่งสำคัญคือการเรียงร้อยและถักทอ
พยายามหาทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์การบริหารส่วนตำบลอินทรี

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สันต์ กิ่งรัตน์

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรง อักษรกาญจน์

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

นรา หนูทอง

นักพัฒนาชุมชน

จังหวัด
นครศรีธรรมราช
และจังหวัดกระบี่

“มีคุณค่าเล็กน้อย” หลักสูตรเร่งรัด ของการพัฒนาเด็ก และเยาวชน

องค์การบริหารส่วนตำบลเวาคราม
อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ทุกอย่างเหมือนถูก “ฝังชิพ” ให้เราคิดเป็นระบบมากขึ้น ให้เราจัดเรียงลำดับความสำคัญ 1 2 3 4 จากเดิมไม่เคยวางแผนในการทำงาน ส่งผลให้เราทำงานไม่เป็นระบบ หลังจากที่ได้เข้าร่วมหลักสูตรนี้ทำให้เราเรียนรู้การทำงานแบบเป็นระบบมากขึ้น เมื่อเรามีแผนในการทำงาน ทำให้เราเครียดน้อยลง มีความสุขกับการทำงานมากขึ้น รู้จักปล่อยวาง วิจารณ์ตัวเองตามศักยภาพและงานที่ทำ

หากถามถึงสถานการณ์ปัญหาด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ คำตอบคงไม่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ นั่นคือปัญหายาเสพติด คุณแม่วัยใส เด็กแว้น แต่ปัญหาที่กำลังมาแรงขณะนี้ไม่พ้นปัญหา “สังคมก้มหน้า” เมื่อสื่อออนไลน์ อินเทอร์เน็ต เข้ามามีอิทธิพลกับคนทุกช่วงวัย การจะพูดคุย นัดแนะกันไปไหนมาไหน จึงไม่เป็นเรื่องยากอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นช่วงวัยไหน ต่างเข้าถึงสังคมออนไลน์ได้ง่ายกว่าเดิม เพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัส

เห็นคุณค่าชุมชน รู้จักตัวเอง รู้เท่าทันโลก

“สถานการณ์เด็กและเยาวชนในตำบลเขาคครามคือ เรื่องการศึกษา เด็กส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วมักจะออกไปศึกษาต่อในตัวเมือง รองลงมาคือ ยาเสพติด เพราะมีเด็กบางคนไม่ได้ศึกษาต่อ จึงไปสร้างเครือข่ายกันนอกโรงเรียน ชักชวนกันมั่วสุมอยู่ในตำบล บางครั้งก็มีเด็กต่างพื้นที่เข้ามาชักชวน เพราะยุคสมัยที่เปลี่ยนไป การสื่อสารถึงกันได้เร็ว จึงชักชวนกันไปทำเรื่องไม่ดีได้ง่าย เด็กเหล่านี้เขายังไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้วสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร ยังคงหลงไปตามค่านิยมที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งไม่เหมาะกับวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิมที่เป็นอยู่” **จีระพล ลือเท่ง ปลัดเทศบาลตำบลเขาคคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่** สะท้อนภาพรวมสถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่

ขณะที่**บันฑูร ภูมิภมร** นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคคราม บอกว่า ภาพฝันเรื่องเด็กและเยาวชนที่เขาอยากเห็นคือ อยากเห็นเด็กในพื้นที่สนใจเรื่องการศึกษา จังหวัดกระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว รายได้ต่อหัวต่อประชากรสูง แต่การศึกษากลับอยู่อันดับท้าย ๆ ของประเทศ ทั้งนี้ อบต.ได้ตั้งงบประมาณด้านการศึกษาให้เยาวชนไว้

ประมาณ 30 เปอร์เซนต์ เน้นไปที่การอบรมคุณธรรมจริยธรรม และสอนศาสนาวันเสาร์วันอาทิตย์ เพราะเชื่อว่าหากเยาวชนมีจริยธรรมอยู่ในตัว ปัญหาที่เราห่วงทุกวันนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ตอนนี้สาธารณูปโภคในชุมชนค่อนข้างจะสะดวกแล้ว อบต.จึงหันมาให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณภาพคนแทน

ด้วยเหตุนี้ อบต.เขาครามจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพราะอยากให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่กลับมาเห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง หันมารู้จักตัวเอง รู้เท่าทันโลก และกลับมาช่วยกันดูแลสิ่งที่อยู่ในชุมชนดูแลตัวเองได้ และสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในสังคมต่อไป

ปลัดจ๊ะจะพลเล่าว่า เขารู้จักหลักสูตรนี้จากสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน หรือ PDA และหนังสือเชิญจากมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้เข้าร่วมโครงการ ตอนนั้นมีความคิดว่า “เราเคยทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 โดยร่วมกับองค์กรยูนิเซฟ มหาวิทยาลัยมหิดล และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทำโครงการเกี่ยวกับโรงเรียนพ่อแม่ สอนพ่อแม่ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ จนเด็กอายุ 6 เดือน เน้นเรื่องของการให้นมแม่ เรามองว่าในเมื่อเราทำงานในระดับพื้นที่แล้ว เราเองก็รู้จักชุมชน รู้ถึงปัญหาว่ามีอะไรบ้าง แล้วทำไม

เราถึงไม่เข้าไปเรียนรู้เพื่อให้เกิดความคิดที่เป็นกระบวนการในการดำเนินงานสำหรับพื้นที่ของเรา เรารู้ปัญหาทุกอย่าง แต่ไม่รู้วิธีการที่จะเริ่มเข้าไปดำเนินการ” เห็นว่าหลักสูตรนี้จะสามารถเป็นเครื่องมือให้ อบต.เขาครามพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ถูกจุด การตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการไม่ยากเท่ากับการคัดสรรสมาชิกที่จะเข้าร่วมหลักสูตรไปด้วยกัน

ปลัดจ๊ะจะพลตัดสินใจเป็นหัวขบวนที่จะเข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรนักถักทอชุมชนกับสมาชิกอีก 4 คน ประกอบด้วย หมาน-อิสราวุธ หมาดหลี หัวหน้าสำนักงานปลัดเมย์-ฐิติมา จันทโรทัย นักวิชาการศึกษา กบ-จวีวรรณ ดวงเกิด ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ เอฟ-รัชดา แหลมศักดิ์ ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน โดยใช้เกณฑ์จากงานและหน้าที่ที่ทำ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนโดยตรง ปลัดจ๊ะจะพลมองว่า หากเราเลือกบุคลากรที่มีตำแหน่งงานตรงกับงานเด็กอยู่แล้ว เขาจะใช้เวลาเต็มที่กับส่วนนี้ และเขาเองก็จะรู้วิธีการทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่รับผิดชอบอยู่ หากเลือกคนที่ไม่ตรงกับสายงาน เขาจะไม่รู้ว่าปัญหาของเด็กอยู่ที่ไหนจะแก้อย่างไร เด็กมี พ.ร.บ.อะไรคุ้มครองบ้าง ซึ่งทุกอย่างล้วนเป็นข้อมูลสำคัญ คนที่ไม่เคยทำงานด้านเด็กมาก่อนจะไม่รู้เรื่องเหล่านี้เลย

“ตอนนั้นเราไม่รู้เลยด้วยซ้ำว่านักถักทอชุมชนคืออะไร ยังไม่ค่อยยอมรับโครงการนี้ เพราะไม่รู้วัตถุประสงค์ว่ามีเป้าหมายเพื่ออะไร รู้แค่ว่าเป็นงานภายใต้ภาระหน้าที่ที่เรารับผิดชอบ ซึ่งหนีไม่พ้นเรื่องของเด็กและเยาวชน จนได้ฟังอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ อธิบายรายละเอียดโครงการ รวมถึงสิ่งที่นักถักทอชุมชนต้องทำ จึงเริ่มเข้าใจมากขึ้น เริ่มมองว่างานนี้เป็นงานเสริมที่เข้ามาเพิ่มในการทำงานเดิมของเรา เป็นงานที่ต้องทำในระยะยาว ซึ่งเปลี่ยนจากงานเดิมที่เราเคยทำเสร็จแล้วจบไป” ทีมนักถักทอชุมชนเล่าถึงวินาทีแรกที่รู้ว่าต้องเข้าร่วมหลักสูตรนี้ และเพราะรู้ว่าเป็นหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทั้งหมดจึงไม่อดออดที่เข้ารับการอบรม

ปรับเปลี่ยน...เพื่อเรียนรู้จากสิ่งที่มียู่

ปลัดจ๊ะจะพลเล่าถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาว่า เดิมการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของที่นี่คือแค่ทำให้จบ ไม่ได้มีการคิดต่อ ไม่มีการมานั่งวิเคราะห์หรือกลับมาสังเคราะห์ตัวเอง แม้กระทั่งวิเคราะห์เด็กว่าสิ่งที่เราทำให้เขานั้นเป็นสิ่งที่เขาอยากทำหรือไม่ ที่ผ่านมารเราเป็นคนคิดให้เขาทำตลอด ทำให้เราไม่รู้เลยว่าแท้จริงแล้วเด็กอยากทำอะไรบ้าง แต่เมื่อเรามีโอกาสได้เข้ามาอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน ให้หลักสูตรนี้เข้ามาช่วยเสริมในส่วนที่เราทำหายไป ฝึกให้นักกักตอชุมชนรู้จักการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล วิเคราะห์เด็กตามศักยภาพที่เขา มี และเมื่อได้เรียนรู้กระบวนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่ชัดเจน ทำให้ปลัดจ๊ะจะพลเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่

“แต่เดิมการทำงานด้านเด็กของ อบต.เขาคราม ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า หากแต่ว่าทำไปตามข้อบัญญัติงบประมาณที่วางไว้เท่านั้น” ปลัดจ๊ะจะพลย้ำ

หลักสูตรนักกักตอชุมชนทำให้ปลัดจ๊ะจะพลและทีม นักกักตอชุมชนเริ่มให้ความสำคัญกับการวางแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่มากขึ้น

ปลัดจ๊ะจะพลเล่าต่อว่า หลังจากจบจากอบรมทีม นักกักตอชุมชนเริ่มวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กของตำบลเขาคราม จัดทำเป็นแผน 3 ปี แล้วนำมาทำเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อนำเข้าสู่ข้อบัญญัติของตำบล ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากศักยภาพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เป็นหลัก ในแผน 3 ปีที่วางไว้จะแบ่งเด็กและเยาวชนตามช่วงชั้นของอายุ โดยวิเคราะห์ถึงปัญหาของชุมชนเป็นที่ตั้งและเลือกจัดทำโครงการเพื่อรองรับกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในครั้งนี้ไม่ใช่แค่เพียงการคิดกันระหว่างเจ้าหน้าที่ใน อบต. เท่านั้น แต่ครั้งนี้ปลัดจ๊ะจะพลและทีม นักกักตอชุมชนได้วางแผนจัดประชาคมขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบร่วมเสนอความคิดเห็น และร่วมกันวางแผนอนาคตลูกหลานของตน

“แผนยุทธศาสตร์ใหม่นี้พวกเราใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนา 2 ปี ของ อบต. ที่ระบุปัญหาและความต้องการของเด็กไว้ นำมาจัดทำเป็นวิสัยทัศน์ และกำหนดเป็นพันธกิจของ อบต. เช่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อยที่น้อง ๆ เคยเสนอไว้ เราก็นำมาจัดทำเป็นแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.ต่อไป” กบขยายความถึงที่มาของแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน

แต่กว่าจะเป็น “แผนยุทธศาสตร์” การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สามารถนำมาใช้กับพื้นที่ได้นั้น ทีมนักกักตอชุมชนได้ร่วมกันทำ SWOT วิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็งของพื้นที่ เพื่อหาทางรับมือกับสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ด้วยการให้เด็กในพื้นที่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชน ตามแบบฟอร์มของ อบต. แล้วนำข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในฐานข้อมูลของ อบต. ซึ่งปลัดจ๊ะจะพลบอกว่า นอกจากผลลัพธ์เรื่องข้อมูลของเด็ก ๆ ลงพื้นที่สำรวจแล้ว สิ่งที่เขาต้องการมากกว่านั้นคือ “ความสัมพันธ์” ของเด็กและคนในพื้นที่ ถือเป็น “อุปาย” ให้เด็กได้รู้จักชุมชนมากขึ้นผ่านการสำรวจข้อมูล โดยเฉพาะให้เขาเห็นถึงสภาพปัญหาของชุมชนในปัจจุบัน เพื่อที่เขาจะได้ตระหนักและตื่นตัวอยากจะเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

หลักสูตรเร่งรัด...มัคคุเทศก์น้อย

เมื่อเห็นสถานการณ์ปัญหา ก็ถึงเวลาหา “เครื่องมือ” ในการทำงาน ครั้นนี้เหล่านักกักตอชุมชนนำ “ทุนชุมชน” กับสิ่งที่เด็กอยากทำมาผูกรวมกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการมัคคุเทศก์น้อย

“ทำปอมคลองสองน้ำ เกิดจากน้ำเค็ม และน้ำจืดมาผสมกัน พอน้ำขึ้นน้ำจะกลายเป็นสีฟ้า สวยมาก” คือคำอธิบายจากมัคคุเทศก์น้อยอย่างน้องน้อยหน่า - จันทกานต์ ทวิทา และน้องสอง - สิทธิชัย จรเทพ ตัวแทนมัคคุเทศก์น้อยจากโรงเรียนบ้านหนองจิก อธิบายถึงจุดเด่นของทำปอมคลองสองน้ำด้วยท่าทีเคอะเขิน ถึงแม้จะยังตอบข้อมูลได้ไม่มากนัก แต่อย่างน้อยโครงการมัคคุเทศก์น้อยก็ทำให้รู้ว่าชุมชนของเขามีของดีอะไร

ทำปอมคลองสองน้ำ จัดเป็นแหล่งศึกษาเชิงนิเวศวิทยาเพื่อเรียนรู้ความหลากหลายทางธรรมชาติ จุดเด่นของทำปอมคลองสองน้ำ เกิดจากการไหลรวมกันระหว่างคลองสองสายทั้งน้ำเค็มและน้ำจืด ในช่วง 12 ค่ำไปจนถึงแรม 5 ค่ำ น้ำทะเลจะหนุนสูงผสมกับน้ำจืดในคลองทำปอมกลายเป็นคลองสีฟ้า แต่เมื่อน้ำทะเลลงจะถูกแทนที่ด้วยน้ำจืด น้ำจากสีฟ้าจะค่อยๆ ไสมองเห็นแนวรากไม้ ฝูงปลาน้อยใหญ่ ในคลองทำปอม

จุดเริ่มต้นที่มาจากความต้องการของเด็กๆ นำมาสู่ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรม “เมื่อเด็กนำเสนอโครงการนี้มา พวกเราก็ลงพื้นที่ขอความร่วมมือมองหาโรงเรียนที่อยากเข้าร่วมโครงการ ตอนนั้นเราเลือกโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่คือโรงเรียนบ้านหนองจิก เพราะอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจัดทำโครงการจากอำเภอเมืองกระบี่ด้วย” กบเล่าให้ฟังถึงขั้นตอนการดำเนินโครงการมัคคุเทศก์น้อย ถือเป็นความโชคดีของ อบต.เขาครามที่ได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้

เมื่อทุกอย่างพร้อม โครงการมัคคุเทศก์น้อยจึงเริ่มต้นขึ้น งานนี้มีแกนนำเด็กเข้าร่วม 50 คน ใช้สถานที่โรงเรียนบ้านหนองจิกเป็นที่อบรม 3 วัน มีการเชิญภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ความรู้กับเด็กๆ ด้วย โดย 2 วันแรกวิทยากรคือเจ้าหน้าที่จากอำเภอเมือง ผู้ใหญ่บ้าน และสำนักงานป่าไม้ที่เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ในทำปอมคลองสองน้ำ ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขาครามมาให้ความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้น วันสุดท้ายปลัดจ๊ะพอลเป็นคนพาเด็กๆ ลงพื้นที่ จากนั้นให้เด็กแต่ละคนนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวให้เพื่อนฟัง ระหว่างนั้นปลัดจ๊ะพอลจะมองดูว่าเด็กคนไหนมีแววบ้าง มีความกล้ามากน้อยแค่ไหน เพื่อคัดเลือกเด็กแกนนำ 16 คน มาอบรมการมัคคุเทศก์น้อยอย่างเข้มข้นต่อไป

ระหว่างทางของการอบรม ทีมนักถักทอชุมชนรวมถึงปลัดจ๊ะพอลก็ไม่ได้ปล่อยเวลาไปเปล่าประโยชน์ ทั้งทีมพาเด็ก ๆ วิเคราะห์ตัวเอง ผ่านกระบวนการถอดบทเรียนการทำกิจกรรมตลอด 3 วันที่ผ่านมา

หลังจบโครงการ ปลัดจ๊ะพอลสานต่อกิจกรรมดังกล่าวหรือกับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองจิก เพื่อขอเวลาให้กับน้องๆ มัคคุเทศก์น้อยได้มีโอกาสลงพื้นที่กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน โดยมีพี่เลี้ยงที่เป็นนักพัฒนาการท่องเที่ยวมาคอยเติมเต็มความรู้ให้กับน้องๆ

ระหว่างนั้นปลัดจ๊ะพอลไม่หยุดคิดถึงแผนที่จะพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนเขาคราม **“ผมอยากให้เด็กที่ออกไปเรียนนอกพื้นที่กลับมาบ้านเกิดของเขา ให้เขารู้ว่าชุมชนตัวเองมีดีอะไร แล้วอยากที่จะเผยแพร่ให้กับคนนอกพื้นที่ได้รู้จักชุมชนของเรา ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวและประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งโครงการที่ผมอยากจะทำต่อไปจากมัคคุเทศก์น้อย คือหลักสูตรที่จะให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนทั้งด้านอาชีพ การรักษาพยาบาล ซึ่งตอนนี้อยู่ในขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผมหวังลึกๆ ว่านอกจากเขาจะได้เรียนรู้เรื่องของภูมิปัญญาพื้นบ้านแล้ว ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างคนสองช่วงวัยด้วย”**

วิธีคิด “เปลี่ยน” วิธีทำ

นอกจากเด็กแกนนำทั้ง 16 คนที่สนุกไปกับการทำกิจกรรมโครงการมัคคุเทศก์น้อยแล้ว เหล่านักถักทอชุมชนเองก็สนุกไปกับการทำกิจกรรมนี้ด้วยเช่นกัน

“เราชอบงานด้านสันตนาการอยู่แล้ว พอได้เรียนรู้เทคนิคการทำสันตนาการแล้วนำปรับมาใช้กับงานนี้ ยิ่งทำให้เราสนุกยิ่งขึ้น ทำอย่างไรให้เด็ก ๆ ร่วมมือกับเรา” เอฟและกบช่วยกันเล่าถึงบรรยากาศการจัดการอบรมมัคคุเทศก์น้อยต่อว่า **“แต่เดิม อบต.ไม่ได้ลงไปทำงานกับชุมชนแบบใกล้ชิดขนาดนี้ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะการประชุมหารือเท่านั้น อย่างกิจกรรมมัคคุเทศก์น้อยที่จัดไปพอเราเห็นว่าเด็กของเราทำได้ เราก็รู้สึกภูมิใจ เห็นเขายิ้มเราก็ยิ้มตาม ให้ความร่วมมือกับเราดีมาก เรารู้สึกเหมือนกับว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่เราวางไว้แล้ว อย่างน้อยเขาก็มีความกล้า กล้าที่จะเดินเข้ามาหาเรา**

กล้าที่จะเดินเข้ามาถามในสิ่งที่เขาอยากรู้ และรู้สึกเหมือนว่าเขาไว้วางใจเรามากขึ้น”
 สาว ๆ นักถักทอชุมชนเล่าถึงบรรยากาศและความรู้สึกที่พวกเธอได้รับด้วยแววตาที่
 เต็มไปด้วยความสุข

เอฟเสริมต่อว่า สำหรับตัวเธอได้เรื่องความสัมพันธ์ เมื่อก่อนเธอทำงานแค่เพื่อให้เสร็จ ๆ ไป ไม่ได้ไปคลุกคลีกับเด็กมาก ถ้าต้องการให้เขาทำอะไรก็แค่เดินไปบอกวัตถุประสงค์แล้วให้เขาทำเท่านั้น พองานจบก็จบ แยกย้ายกันกลับบ้าน แต่เมื่อได้เรียนรู้จากหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เธอเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเข้าหาคนในชุมชนมากขึ้น รวมถึงเทคนิควิธีการนำเสนอเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่เธออยากจะสื่อสารเข้าใจมากขึ้น จากเดิมที่ลงไปแบบแข็ง ๆ เหมือนข้าราชการคนหนึ่ง ที่เดินลงไปหาชาวบ้าน พอผ่านการอบรมหลักสูตรนี้ เธอรู้สึกว่าการริเริ่มอย่างอ่อนลง เริ่มคลุกคลีให้ความสำคัญกับเรื่องความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมากขึ้น เพราะคิดว่าหากเธอเข้ากับคนในชุมชนได้ เข้ากับเด็กในพื้นที่ได้ เวลาเข้ามาทำงานจะง่ายขึ้น

“สิ่งที่เห็นเด่นชัดคือ ก่อนหน้านี้ตื่นเช้าก็แต่งตัวมาทำงานที่ อบต. ขับรถสวนเด็กในหมู่บ้านก็ไม่เคยพูดคุยทักทายกัน แต่หลังจากที่เราเริ่มทำกิจกรรมก็เริ่มพูดคุยกับเขามากขึ้น เข้า ๆ เวลาออกมาทำงานระหว่างทางจะมีเด็ก ๆ เขามาทักทาย บ้างก็ชมว่าวันนี้พี่เอฟแต่งตัวสวยจัง จากที่ไม่เคยรู้จักก็ชื้อกัน ก็รู้จักกันมากขึ้น”

ถึงแม้ตอนนี้โครงการมัคคุเทศก์น้อยจะเพิ่งเริ่มต้นดำเนินโครงการ เราอาจจะยังมองไม่เห็นพัฒนาการของเด็กแกนนำ แต่ถ้าถามในเรื่องของการทำงานของนักถักทอชุมชนแล้ว เราเห็นได้ชัดถึงความสัมพันธ์ของนักถักทอชุมชนกับเด็กแกนนำที่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น

ปรับกลยุทธ์การทำงาน...

เมื่อถามถึงความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังที่ได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทุกคนต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า **“ทุกอย่างเหมือนถูกฝังชีพให้เราคิดเป็นระบบมากขึ้น ให้เราจัดเรียงลำดับความสำคัญ 1 2 3 4 จากเดิมไม่เคยวางแผนในการทำงาน ส่งผลให้เราทำงานไม่เป็นระบบ หลังจากที่ได้เข้าร่วมหลักสูตรนี้ทำให้เราเรียนรู้การทำงานแบบเป็นระบบมากขึ้น เมื่อเรามีแผนในการทำงานทำให้เราเครียดน้อยลง มีความสุขกับการทำงานมากขึ้น รู้จักปล่อยวาง วิเคราะห์ตัวเองตามศักยภาพและงานที่ทำ บางครั้งเราทำงานในบทบาทหน้าที่ของเรา แต่เมื่อมีงานแทรกเข้ามา เราจะจัดการตัวเองได้ดีขึ้น จัดเรียงลำดับความสำคัญของงานได้ดีกว่าเดิม รวมถึงสามารถจัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ดีขึ้นด้วย”**

ถึงแม้จำนวนนักถักทอชุมชนจะมีถึง 5 คน แต่ไม่ได้เป็นปัญหาในการทำงานด้านเด็กและเยาวชน เพราะทุกคนต่าง **“เปิดใจ”** ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความคิดของใครดีสุดก็ยอมรับในความคิดเห็นของคนนั้น ก่อนที่จะช่วยกันเติมเต็มให้ความคิดเห็นนั้นสมบูรณ์ที่สุด

“อาจเป็นเพราะเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ดังนั้นประสบการณ์การทำงานสอนให้เรารู้ว่า เราต้องฟังความคิดเห็นจากคนอื่นรอบข้างด้วย ส่วนใหญ่เราจะพูดกันด้วยเหตุผล หากเหตุผลของใครคนไหนดีกว่าเราก็มอมรับ หรือไม่ก็เสริมให้สมบูรณ์ขึ้น บางครั้งปลัดจีระพลเองก็ต้องเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของเรา ถ้าหากสิ่งที่เรานำเสนอเป็นประโยชน์กับชุมชน” เมย์เสริมถึงวิธีคิดที่เปลี่ยนไปหลังจากมีโอกาสได้เข้าร่วมการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน

1 ปีกับการเรียนรู้ พวกเขาสะท้อนถึงสิ่งดีๆ ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้ว่า **หลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาเปลี่ยนวิธีคิด และส่งผลถึงวิธีทำงานของพวกเขาให้เปลี่ยนไปที่ชัดเจนที่สุดคือเรื่องการทำงานที่แตกต่างจากเดิม รู้จักการทำงานเป็นทีม** เพราะการทำงานหรือทำกิจกรรมใดๆ ก็แล้วแต่ เราไม่สามารถทำงานคนเดียวได้สำเร็จ หากแต่เราต้องรู้จักการใช้ศิลปะทางวาจาเพื่อให้เพื่อนร่วมงานอยากเข้ามาร่วมกันทำงานกับเราด้วย ซึ่งขณะนี้ อบต.เขาคราม พยายามดึงเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับทีมนักถักทอชุมชนทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน

ถึงแม้วันนี้โครงการมีคุณค่าแก่น้อยของ อบต.เขาคราม จะยังไม่สามารถตอบใจให้ได้ว่าจะสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนได้มากน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยก็ขอให้เด็ก ๆ เหล่านั้นหันกลับมารักท้องถิ่น และรู้จักพื้นที่ของตนเอง รู้จักรักและห่วงหาณบ้านเกิดของตนเอง เพียงแค่นี้ก็ถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว เพราะทุกคนเชื่อว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ได้ทำเสร็จแค่ปี สองปี หากแต่ต้องใช้เวลาและต้องอดทนรอ...

ถึงแม้วันนี้โครงการมีคุณค่าก็น้อยของ อบต.เขาคราม
จะยังไม่สามารถตอบโจทยได้ว่าจะสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชน
ได้มากน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยก็ช่วยให้เด็กๆ เหล่านั้นหันกลับมา
รักท้องถิ่น และรู้จักพื้นที่ของตนเอง รู้จักรักและห่วงแหนบ้านเกิด
ของตนเอง เพียงแค่นี้ก็ถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาคราม

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บัณฑูร ภูมิภมร

นักถักทอชุมชน รุ่น 2

จิระพล ลือเพ่ง

อิศราวุธ หมาดหลี

ฐิติมา จันทโรทัย

ฉวีวรรณ ดวงเกิด

รัชดา แหลมศักดิ์

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หัวหน้าสำนักงานปลัด

นักวิชาการศึกษา

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน

ทำเนียบ
นักถักทอชุมชน
รุ่น 1 และ รุ่น 2

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลเพี้ยราม

หมู่ 3 บ้านขยุง ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์ 044-558-947

สุทัศน์ ชิดชอบ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

การเปลี่ยนจิตใจคนเป็นเรื่องลำบาก แต่จะหยุดนิ่งไม่ได้ トラบโดที่ผมยังทำงานอยู่ตรงนี้ก็อยากขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนต่อไป

ว่าที่ ร.ท. สิทธิชัย คงใจดี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

เข้าร่วมหลักสูตรนักกักตอชุมชนเพราะหวังว่าจะเกิด “กลไก” นำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นโดยผ่านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

วรรณุช มีโชค รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมทำแล้วไม่ได้ตอบทเรียน จึงไม่รู้ว่าจะเกิดจะก่ออย่างไร พอนำเรื่องการตอบทเรียนไปใช้ทำให้เห็นปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาว่าจะต้องปรับอย่างไร

ศิริเพ็ญ ดาบทอง หัวหน้าสำนักงานปลัด

ตอนเข้าร่วมโครงการ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชยะลงพื้นที่ทุกเดือนเพื่อติดตามความคืบหน้า ซึ่งกดดันเรามาก แต่มองว่าเป็นข้อดี เหมือนเป็นแรงกระตุ้นให้เราต้องปลิกเวลามาทำได้ และดีใจที่ได้ร่วมงานกับนักกักตอชุมชนทีมนี้ เพราะหากคนใดคนหนึ่งยุ่งก็ผลักดันขึ้นมานำได้ ต่างช่วยกันขับเคลื่อน เพราะ 5 คนนี้คือคนทำงานจริง

ทักษพร ชาญเจริญ นักวิชาการศึกษา

ช่วงแรกที่เข้าอบรมยอมรับว่าเหนื่อยและท้อ เพราะแ่งงานในหน้าที่ก็ต้องทำทั้งปีแล้ว แต่ทักษะและประสบการณ์ที่ได้คุ้มค่ามาก ทำให้กลายเป็นคนกล้าพูด กล้าแสดงออก ที่สำคัญคือทีมวิทยากรทำกิจกรรมสนุกสนานมากจนเป็นแรงกระตุ้นให้อยากพาเด็กทำกิจกรรมที่สนุกสนานแบบนี้บ้าง

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลเพี้ยราม

หมู่ 3 บ้านขยุง ตำบลเพี้ยราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์ 044-558-947

สุภัทรา สุรินตะ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

เรามีความอดทนมากขึ้น มีกระบวนการในการทำกิจกรรมมากขึ้น จากที่ทำให้จบ ๆ ไป ไม่มีกระบวนการว่าควรทำอะไรก่อนหลัง ไม่มีการติดตาม อย่างมากแค่สรุปแล้วจบ ไม่มีการถอดบทเรียนว่าได้อะไร หรือคิดต่อยอดไปทำต่ออย่างเป็นเรื่องเป็นราว แต่ตอนนี้มีการพูดคุยวางแผนการทำงานต่อเนื่อง ไม่ใช่จบแล้วก็จบเหมือนเมื่อก่อน

พรปวีณ์ สังข์พิทักษ์กุล นักพัฒนาชุมชน

ตอนนี้เรารู้แล้วว่าการพัฒนาเยาวชนอย่างยั่งยืน ไม่ได้สำคัญที่จำนวนของงบประมาณ แต่สำคัญที่การสร้างใจของเขา ให้เขารู้จักคิด รู้จักใช้ชีวิต รู้จักใช้เวลาว่าง สำคัญคือให้เขารัก...รักที่จะเข้ามาทำกิจกรรมกับเรา

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทร

หมู่ 2 บ้านหนองทอน ตำบลบ้านไทร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 32140 โทรศัพท์ 044-558-995

เจิน จุไรย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ส่งไปไม่ได้สนใจว่าผลของการอบรมจะเป็นอย่างไร แต่พอเห็นนักถักทอชุมชนร่วมทำกิจกรรมกับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง จึงคิดว่าน่าจะเสริมตรงนี้ได้ยาวไกล

พ.จ.อ.ไสว สัชซานนท์ รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หน้าที่นักถักทอชุมชนคือความภาคภูมิใจของผม เพราะได้ร้อยเรียงข้อมูลให้เป็นระบบ เมื่อก่อนเรามองไม่รอบด้าน มองเท่าที่เห็นข้างหน้า ลืมมองด้านข้างและด้านหลัง ตอนนี้กลับมองกว้างขึ้น ความละเอียดของเนื้องานก็มากขึ้นตามมา การจัดการเป็นสิ่งที่สำคัญ ทำให้ยับยั้งไปได้ทุกด้าน

วิมล สืบสันต์ หัวหน้าสำนักงานปลัด

เมื่อก่อนเราทำงานไม่เป็นระบบเท่าไร แต่หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน จึงจัดการตัวเองได้ดีขึ้น มีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะทำอะไรในภารกิจที่รับผิดชอบ โดยเลือกจัดลำดับความสำคัญก่อน-หลังงานของตัวเอง

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลโซกเหนือ

หมู่ 7 ตำบลโซกเหนือ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ 32220 โทรศัพท์ 044-712-213

บัณฑิต จารัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หลักสูตรนักกักตอชุมชนเป็นหลักสูตรที่ดี ผมเห็นการเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่ มีความสุขกับงานที่ทำ มีการบอกเล่างานที่ทำ มองเห็นประเด็นในการปรับปรุงการทำงาน เช่นการลงพื้นที่ทำงานในชุมชนโดยเอาเวลาชาวบ้านเป็นตัวตั้ง ไม่เอาเวลาของ อบต.เป็นตัวตั้งเหมือนแต่ก่อน...เป็นการปรับตัวเราให้เข้ากับวิถีชีวิตชุมชน

บุญส่ง สายไทย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

คาดหวังว่าหลักสูตรนักกักตอชุมชน จะสร้างนักกักตอชุมชน เพื่อเข้าไปทำงานประสานกับชุมชน ให้เกิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วม และทำให้เกิดกลุ่มเด็กเยาวชนที่มีแนวคิดใหม่ “รักชุมชน”

บังอร บุญเนื่อง หัวหน้าสำนักงานปลัด

ถึงแม้การก้าวเดินของเราจะไม่ได้ก้าวยาว ๆ อย่างที่ตั้งใจ แต่ความเปลี่ยนแปลงที่พอจะมองเห็นในตัวเด็ก ทำให้เรามั่นใจว่าเรายังก้าวไปได้บ้าง ไม่ได้ย่ำอยู่กับที่ การทำงานตรงนี้ไม่ใช่แค่เด็กและเยาวชนที่ได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเอง แต่รวมถึงตัวเราเองด้วยที่ค่อย ๆ เรียนรู้และพัฒนาตัวเองไปพร้อม ๆ กับเด็ก

อาภา บุญศักดิ์ นักพัฒนาชุมชน

ตัวเราเองจากเดิมทำงานคนเดียว ไม่กล้าขอความคิดเห็นหรือขอความช่วยเหลือจากใคร เพราะกลัวไม่มีใครช่วย ตอนหลังถึงมีคนมาช่วยงาน แล้วเราทำงานออกมาได้ดีมาก เลยได้เรียนรู้ว่าเมื่อมีปัญหาเรื่องงานส่วนไหน เราควรเดินเข้าไปหาคนที่รับผิดชอบหรือเก่งเรื่องนั้น ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือและขอคำปรึกษา ช่วยกันคิดช่วยกันทำ งานถึงจะออกมาได้ดี

ทัศนี ประดูชนม์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

โครงการนี้ทำให้เรามีโอกาสลงไปเห็นและพูดคุยกับเด็กจริง ๆ จนรู้ว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวซ่อนอยู่ แต่ไม่มีโอกาสได้แสดงออก เมื่อได้ลงพื้นที่ด้วยตัวเองก็รู้และเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของชุมชน ทำให้การทำงานในหน้าที่หลักของเราง่ายขึ้นด้วย สามารถคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาพื้นที่ แล้วคิดหาทางแก้ไขได้อย่างตรงจุด

วิมลรัตน์ โพธิ์ศิริ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

แต่ก่อน อบต.เราส่วนใหญ่ทำเรื่องกลุ่มอาชีพ แต่เรื่องเยาวชนอาจจะมองข้ามไปว่าเราจะต้องพัฒนา เราเองไม่เห็นจุดเด่นของเด็ก ขอขอบคุณหลักสูตรนักกักตอชุมชนที่ทำให้เรามองเรื่องเด็กมากขึ้น เพื่อการพัฒนาเด็กต่อไป

จังหวัดสุรินทร์

เทศบาลตำบลกันตวงระบวล

หมู่ 1 ตำบลกันตวงระบวล อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 32140 โทรศัพท์ 044-558-702

สุข แนมดี นายกเทศมนตรี

ถ้าดึงหัวหน้าเด็กกลุ่มเสี่ยงมาทำกิจกรรมได้ เด็กคนอื่น ๆ ในกลุ่มก็จะตามมาด้วย เมื่อเด็กคนอื่นเห็นพี่ ๆ เพื่อน ๆ หรือน้อง ๆ มาทำกิจกรรมสนุก ๆ ก็เกิดความรู้สึกอยากลองและอยากเข้ามาทำกิจกรรมบ้าง เพราะธรรมชาติของเด็กชอบรวมกลุ่มทำกิจกรรม รักความสนุกสนาน ถ้าเราหากิจกรรมให้เขาทำเขาก็สนใจ เพียงแต่ที่ผ่านมาไม่มีผู้ใหญ่เป็นแกนนำชักชวนเด็กอย่างจริงจัง เขาเลยเอาเวลาไปทำอย่างอื่น

ธีรชาติ แสนชมพู ปลัดเทศบาลตำบล

คาดหวังว่าหลักสูตรนักกักตอชุมชนจะทำให้คนในพื้นที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนในชุมชน มากกว่าการพัฒนาแค่โครงสร้างพื้นฐาน

อาทิตยา บุญสม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ได้เรียนรู้เรื่อง การเปิดใจรับฟังคนอื่น การฟังทำให้แก้ไขปัญหาคได้ และอีกอย่างคือรู้จักตัวเอง ใจเย็นลง เมื่อก่อนใจร้อน พอได้ไปอยู่ในกลุ่มรับฟังเพื่อนับ 1 ถึง 10 ทำให้ใจเย็นลง

พัชรี สายวงษ์ นักพัฒนาชุมชน

ได้เห็นวิธีการทำงานของแต่ละที่ในเรื่องเกี่ยวกับงานเยาวชน เช่นเรียนรู้จากรุ่นพี่รุ่น 1 พี่สมเกียรติ สาระ ที่สามารถดึงเด็กเข้ามาเป็นแกนนำเยาวชน รวมถึงเห็นการทำงานของที่อื่น เราทำงานเดิมเกิดความเบื่อ การไปเวทีทำให้เราเปิดใจ เปิดโลกทัศน์ เรียนรู้จากคนอื่นแล้วนำมาปรับใช้

สายสุนีย์ แก้วสอน ผู้ช่วยนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

คาดหวังว่าเมื่อได้เรียนหลักสูตรนักกักตอชุมชน แล้วจะได้ทำงานเป็นรูปเป็นร่าง ทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะเราสามารถมองเห็นปัญหาจากจุดเล็ก ๆ ได้

จิราพร นำชม ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร

เราเป็นคนในพื้นที่ เมื่อมีโอกาสออกไปเรียนรู้ ได้เครื่องมือที่เป็นประโยชน์สำหรับนำมาใช้พัฒนาบ้านเกิด เราก็ต้องทำให้เต็มที่ ไม่ใช่แค่เพราะหน้าที่ แต่เป็นเพราะสำนึกที่มีอยู่ในตัวเราด้วย

จังหวัดสุรินทร์

เทศบาลตำบลเมืองแก

132 บ้านหนองแต้ หมู่ 16 อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 32120 โทรศัพท์ 044-145-357

จักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ นายกเทศมนตรี

แต่ก่อนเราไม่เคยถามเด็กว่าเขาอยากทำอะไร แต่หลังจากเริ่มถามเขาแล้วว่าเขาอยากทำอะไร อยากมีกิจกรรมอะไร อยากมีอาชีพอะไร และดึงเขามาร่วมกิจกรรม ทำให้เขามีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมดี ๆ มีความรับผิดชอบ รู้จักคิดเอง ทำเอง

สุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาล

คำหนึ่งที่ปลุกใจผมคือ คนสำคัญ งานสำเร็จ อีกเรื่องที่ทำให้ผมส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชนคือ ทำงานอย่างไรให้มีความสุข และยิ่งลงลึกไปที่กระบวนการอบรม เราเห็นว่าเป็นกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการติดตามประเมินผลทุกระยะ โดยเฉพาะเรื่องการทำงานกับชุมชน ทักษะการเข้าชุมชน ทักษะการเคลื่อนงาน และทักษะการประเมินผล หวังว่าเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมหลักสูตรเมื่อเขากลับมาแล้วเขาจะเข้าใจชุมชนมากขึ้น

เพ็ญ ยังยืน รองปลัดเทศบาล

หลักสูตรนักถักทอชุมชนเป็นหลักสูตรที่ทำให้เรานำความรู้ที่ได้ไปใช้กับชุมชนโดยตรง ทำอย่างไรก็ได้ให้เรานำความรู้ที่ได้ไปสื่อสารกับคนในชุมชนให้ได้ง่ายที่สุด โดยไม่เน้นเป็นเรื่องของวิชาการ แต่ทำอย่างไรที่จะเอาเรื่องเชิงวิชาการไปถ่ายทอดให้เป็นคำพูดของเราให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะสื่อสารกับคนในชุมชนให้เข้าใจงานของเรา

เนตรทราย ถิ่นถาน นักบริหารการศึกษา

หลักสูตรนักถักทอชุมชนไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระงาน แต่กลับทำให้งานเราที่ยุ่งเหยิง จัดการไม่ได้เป็นระบบมากขึ้น...เพราะชื่อก็บอกแล้วว่าเราเป็น “นักถักทอชุมชน” เรามีหน้าที่ประสาน เมื่อก่อนที่เราคิดว่างานเราเยอะ เพราะเราเหมาเองคนเดียวหมด ไม่วิเคราะห์ว่างาน บางงานภาคี หรือเครือข่ายเขาก็จัดการเองได้

ชนัญญา ศรีแก้ว นักพัฒนาชุมชน

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตัวเองคือ มีโอกาสพัฒนาตัวเองเพื่อประสิทธิภาพงานที่ดีขึ้น คือ การเข้าชุมชน การประสานงานง่ายขึ้น การหาภาคีเครือข่ายร่วมงานกับเรา หลักการวิเคราะห์งานที่เป็นขั้นเป็นตอน ต้องเริ่มอย่างไร อีกส่วนที่ได้การจัดการตัวเองเรื่องครอบครัว และการแบ่งเวลา ที่ให้เรางานง่ายขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานประเมินตัวเองก็ดีขึ้น มันไม่มีอะไรค้าง งานออกได้เร็วขึ้นนี่คือประโยชน์สำหรับตัวเอง

กิตติ ชุมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

แรก ๆ ตัวเองคิดว่าคงเหมือนเดิม อบรมแล้วเอามาทำประโยชน์อะไรไม่ได้ แต่พอเข้าอบรมบ่อยขึ้น ๆ ก็เห็นว่า มันไม่เหมือนกับการอบรมอื่นๆ ที่เราเข้าร่วม หลายเรื่องเป็นสิ่งที่เราไม่เคยรู้มาก่อน เช่น เรื่องการเข้าชุมชน มันเป็นหลักการที่ไม่มีสอนในระเบียบ มันเป็นเรื่องแนวทางปฏิบัติที่เราไม่เคยได้สัมผัสตรงนั้น

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิง

ตำบลเมืองสิง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 32180 โทรศัพท์ 044-576-105

ประเสริฐ สุขจิต นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่เราได้จากหลักสูตรนี้ช่วยเกี่ยวกับการทำงานของเรา เพราะนักบริหารท้องถิ่นจะต้องมีทักษะวิธีการที่จะเข้าชุมชน เข้าหาคน เพราะผู้นำทุกคนไม่ใช่ว่าจะเป็นกลุ่มที่สนับสนุนเราทุกคน ดังนั้นเราต้องใช้กลวิธีที่อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ให้มา เข้าไปหาเขา เข้าไปชักชวนให้เขามาช่วยกันพัฒนาตำบล เพราะตำบลไม่ใช่ของผมนคนเดียว แต่ตำบลเมืองสิงคือของทุกคน

ว่าที่ ร.ต.ประสพ บุญเหลือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงร่วม 50 คนทั้งในและนอกระบบ จากต่างหมู่บ้านที่สลับสับเปลี่ยนกันเข้ามาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กทำอะไรได้มากกว่าที่คิด

จิรนนท์ เครือจันทร์ ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การเข้ามาทำงานในบทบาทนักถักทอชุมชน ทำให้คนปฏิบัติงานถอดหัวไขนที่เป็นตำแหน่งของตนเองออกไป เพราะใช้ใจทำงาน “ใจ” ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับนักถักทอชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อย

ตำบลหนองอ้อย อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ 32160 โทรศัพท์ 04-558-96

สามารถ ครองสัตย์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

เราให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาอบรมเด็กและเยาวชน เพราะต้องการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ จึงเป็นที่มาของการกำหนดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม

นายสุวัฒน์ ยิ้มดี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เยาวชนมักไม่สนใจงานของ อบต. แต่หลังๆ เยาวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเยาวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่างๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งจัดสถานที่ จัดชบวน กิจกรรม ฯลฯ ที่สำคัญงานพัฒนาเยาวชนยังทำให้ อบต.สามารถ “เชื่อมโยง” ภารกิจอื่นๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น

สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด

เป้าหมายการทำงานของนักถักทอชุมชน อบต.หนองอ้อย คือ ต้องการเห็นเด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีทักษะอาชีพที่ช่วยให้เด็กพึ่งพาตัวเองได้

วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

จากเดิมที่คิดว่าเด็กก็คือเด็กเหมือนกันหมด บอกให้ทำอะไรก็ทำตาม แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เลย เด็กแต่ละวัยมีความสนใจไม่เหมือนกัน การที่เราจะดึงพวกเขา来做กิจกรรม เราต้องแน่ใจว่าเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ ไม่อย่างนั้นเขาจะไม่ให้ความร่วมมือ แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าในทุกๆ กิจกรรมที่เด็กสนใจทำ นักถักทอชุมชนต้องเชื่อมโยงมาสู่ประเด็นที่อยาก让孩子เรียนรู้ให้ได้

จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ยิ่งทำงานยิ่งเรียนรู้ว่าการสร้างความเปลี่ยนแปลงเรื่องใดก็ตาม ไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ทุกอย่างต้องใช้เวลาและการบ่มเพาะ ในฐานะคนทำงานภาคสนาม นักถักทอชุมชนต้องพิจารณาว่าควรจะไปจัดการเรื่องใดก่อน การวางแผนการทำงานระยะยาวจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

จังหวัดสุรินทร์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิก

ตำบลหนองสนิก อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 32180 โทรศัพท์ 088-586-1019

สมจิตร นามสว่าง นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

‘ได้ยินชื่อโครงการนักถักทอชุมชน...เห็นว่าเป็นหลักสูตรที่พัฒนาเด็กและเยาวชน ผมก็สนใจ เพราะที่ผ่านมาเรามีนโยบายก็จริง แต่เป็นการคิดให้เด็กทำ ขณะที่ของนักถักทอชุมชนเป็นการคิดร่วมกัน อีกอย่างคือ เรายังไม่เคยทำงานเป็นรูปธรรมกับคนกลุ่มนี้ และขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ใจดี ซึ่งถ้าไม่จัดการเกรงว่าอาจมีปัญหาเพิ่มขึ้น

จิตรกร ศรีปิยะบุตร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

งานของนักถักทอชุมชนไม่ได้หยุดอยู่ที่มีเด็กแกนนำ แต่ “หัวใจ” สำคัญของการทำงานด้านเด็กและเยาวชนคือ “ความต่อเนื่อง”

จินตนา แก้วล้า หัวหน้าสำนักงานปลัด

ก่อนหน้านี้ยังไม่มีหลักคิดในการทำงาน เวลาเจอปัญหาเราจะทุกข์มาก แต่หลังเข้าหลักสูตรนักถักทอชุมชน ความคิดกับใจของเราเปลี่ยน จึงเห็นว่าเราสามารถเก็บดอกไม้รายทางได้ คือชื่นชมกับความสำเร็จและเรียนรู้บทเรียนระหว่างการทำงาน จากนั้นวิธีการทำงานของเราจะเริ่มเปลี่ยน หากทำแล้วเหนื่อยก็แค่หยุดพัก แล้วลุกขึ้นมาทำใหม่ ทุกวันนี้มีปัญหาเพิ่มจากเมื่อก่อนด้วยซ้ำ ทว่าเรากลับจัดการปัญหาและภายในใจของตัวเองได้ มองว่าแท้จริงแล้วทุกข์สุขอยู่ที่เรา ค่อยๆ คิดค่อยๆ แก้ดีกว่า

จิราภรณ์ บุญมี หัวหน้าส่วนการศึกษา

งานทุกอย่างสามารถคิดยุทธวิธีดำเนินการได้หลายทาง จากเมื่อก่อนเคยมองเห็นแต่ตัวเอง นั่งคิดอยู่คนเดียว พอเห็นกว้างขึ้น จึงพบโอกาสต่อยอดได้อีกไกล แม้การทำงานแต่ละวันจะมีอุปสรรค ก็ค่อยแก้ไปทีละเรื่อง เพราะหากมองหาโอกาส ย่อมจะเห็นโอกาสแน่นอน

แอนนา จิฆาม ครูผู้ดูแลเด็ก

แต่ก่อนเป็นคนใจร้อน ถ้ามีอะไรก็พร้อมตีกระทบทันที หลังจากฝึกเรื่องการมองตัวเอง จึงมีแนวคิดในการจัดการชีวิตและงาน จากนั้นพยายามเก็บข้อมูลก่อนที่จะพูด คิดว่าเขาจะรู้สึกอย่างไรหากเราพูดออกไป เรื่องที่เห็นชัดในการทำงานคือรับฟังผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงานมากขึ้น แม้ตอนนี้เรายังทำงานไม่เก่งเท่าที่เป็นกระบวนการมากขึ้น

จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมกระเสียว

309 หมู่ 3 ตำบลนิคมกระเสียว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 72180 โทรศัพท์ 035-595-688

กิตติพงศ์ วิชนโรจน์จรัส นายกององค์การบริหารส่วนตำบล

ได้เครื่องมือในการวางแผนแก้ไขปัญหามุมชน โดยเฉพาะแค่สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชน แต่ทำให้เราในฐานะผู้บริหารได้ถูกคิดด้วยว่า ที่ผ่านมานั้น เรายังไม่รู้พอ วิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาเป็นแค่การทำกิจกรรมเพื่อให้ได้กิจกรรม ยังไม่ใช่แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหามุมชนในระยะยาว

ว่าที่ ร.ต. สัทธา กลิ่นทโชติ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

เราเห็นความสำคัญว่าเด็กคืออนาคตของชาติ และเป็นหน้าที่ของ อบต. ที่ต้องดูแลคนในชุมชน ซึ่งเป็นงานที่เราทำอยู่แล้ว ขาดแต่เพียง “ตัวเชื่อม” ที่จะเข้าไปพัฒนาเยาวชน

นันท์นภัส น้อยสุริวงษ์ นักพัฒนาชุมชน

ก่อนหน้านี้เวลาลงชุมชนเราก็แค่ไปเยี่ยมบ้านผู้ยากไร้หรือผู้ประสบปัญหาในบทบาทเจ้าหน้าที่ แต่ตอนนี้บทบาทของเราในสายตาของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ผู้ใหญ่มองเราเหมือนลูกหลานส่วนเด็ก ๆ ก็เห็นเราเป็นพี่ที่คอยดูแลเขา ชุมชนให้ความไว้วางใจ มีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความเป็นกันเอง เหมือนเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งในพื้นที่จริง ๆ ทำให้การติดตามงานของเราง่ายขึ้นด้วย โดยเฉพาะเวลาเข้าไปถามผู้ปกครองเด็กถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกเขา เขาก็จะกล้าพูดกล้าตอบตามความจริง

หทัยรัตน์ บุตรติลา ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

จากเดิมที่รับผิดชอบงานธุรการ ตอนนี้เข้ามาเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้วย เรายำนำความรู้เรื่องการวิเคราะห์และวางแผนที่ได้จากหลักสูตรมาใช้เขียนแผนได้เลย คิดว่าถ้าไม่เคยเรียนรู้เรื่องนี้มาก่อน แล้วต้องมาเขียนแผนก็คงใช้เวลาในการทำงานมากกว่านี้

จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย

222 หมู่ 14 ตำบลพลับพลาไชย อำเภอดูหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี 72160 โทรศัพท์ 035-495-053

พีระศักดิ์ มาตรศรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

การอบรมจะช่วยพัฒนาวิธีคิดและวิธีทำงานของบุคลากรให้มีระบบและมีแบบแผนที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งยังสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนในชุมชนได้จริง

ชัยวัธส์ แยมสุข ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนที่เน้นการสร้างความรัก ความสามัคคี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เด็กแล้ว กิจกรรมของเด็กยังดึงความสนใจของผู้ปกครองและผู้ใหญ่ให้มาทำกิจกรรมร่วมกันได้อีกทางหนึ่ง จนพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากขึ้น กลับกลายเป็นว่าโครงการงานของเด็กช่วยสร้างอาชีพเสริมให้ผู้ใหญ่ และส่วนหนึ่งได้กลายเป็นค่าขนมเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เด็กและเยาวชน

ณัฐธิชญา แก้วปาน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการเข้าหลักสูตรนักกักตุนชุมชนทำให้เรามีวิธีการที่จะทำงานกับมวลชนได้ยิ่งขึ้น กล่าวพูดมากขึ้น ในการทำงานเราต้องมีการวางแผน เป็นขั้นเป็นตอน ก่อนหน้านั้นอย่าทำอะไรก็คิดแค่นั้น ๆ แต่ตอนนี้เขาคิดเป็นลำดับมากขึ้น นึกถึงผลที่จะออกมาเป็นอย่างไร เราต้องคิดแผนสำรองไว้ เราจะมีวิธีการประสานชุมชนอย่างไร ถ้าเขาไม่มาเราจะทำอย่างไร

เอกวิทย์ ชาวสอน หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

สิ่งที่ผมได้จากหลักสูตรนักกักตุนชุมชนคือ ความรู้และประสบการณ์ของผมถูกนำมาจัดเรียงใหม่อย่างเป็นระบบและพร้อมที่จะไปใช้ในการพัฒนางาน นี่คือนสิ่งที่ผมก้าวข้ามผ่านในสิ่งที่ผมเองเป็นคนปิดกั้นเอาไว้

ชรินรัตน์ มณีวงษ์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป

สิ่งที่ได้จากหลักสูตรนักกักตุนชุมชน คือ ทักษะการคิดที่เป็นกระบวนการ เราจะทำอะไรสักอย่างเราต้องคิดและวางแผน นำมาปรับใช้ในหน้าที่เรารับผิดชอบได้ ในเรื่องของเด็กเราก็นำมาปรับใช้ เช่น ก่อนที่จะลงพื้นที่เราจะประชุมกลุ่ม เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ให้งานเสร็จตามที่เราวางไว้ ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เขาทำได้มากที่สุด

จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย

222 หมู่ 14 ตำบลพลับพลาไชย อำเภอลำลูกกา จังหวัดสุพรรณบุรี 72160 โทรศัพท์ 035-495-053

อรุณรัตน์ ป้อมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

หลักสูตรนักกักตอชุมชนปลูกใจที่อยู่ลึกๆ ของเราให้ตื่นตัวมากขึ้น จากที่ก่อนหน้านี้เราก็อำไปเรื่อย ๆ ทำให้ดีตามหน้าที่ ไม่ได้คิดอะไรต่อ

วิรัชตา ศรีคำแหง นักวิชาการศึกษา

ได้เรียนรู้ทักษะการทำงานเป็นทีมมากขึ้น จากเดิมเราคิดเอง ทำเอง วางแผนเองคนเดียว ไม่เปิดโอกาสให้ทีมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดงานร่วมกัน หลังจากที่เราได้เข้าร่วมหลักสูตรฯ การวางแผนงานของเราเปลี่ยนไป เราเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงาน ทีมงานของเราได้มีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ก่อนคุยกันครั้งเดียวจบ แต่ตอนนี้เราคุยกันบ่อยขึ้น ให้เขาช่วยวางแผนร่วมกับเรา ทำให้แผนของเราดีขึ้น งานที่ออกมาสมบูรณ์มากขึ้น

จังหวัดสุพรรณบุรี

เทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง

999 หมู่ 5 ตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72220 โทรศัพท์ 035-437-286-8

ไพศาล ว่องไวกลยุทธิ์ นายกเทศมนตรี

ทต.ขุนพิดเพ็งมุ่งทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของคนในเชิงรุก จึงส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรเข้าร่วมหลักสูตรนักรักท้องถิ่น เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับมาพัฒนาชุมชน

นรเศรษฐ์ วัฏฐะสุวรรณ ปลัดเทศบาล

ทต.มีความพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว ที่ผ่านมาเราจัดสรรงบประมาณเข้าไปในโรงเรียนเพราะให้ผลทางตรงแก่นักเรียน แต่ไม่เคยลงชุมชนทำงานโดยตรงกับพื้นที่ ทำให้ไม่รู้ว่าจริง ๆ แล้วเด็กต้องการอะไร แล้ว ทต.จะเข้าไปสนับสนุนผ่านกิจกรรมระยะยาวอย่างไรได้บ้าง ส่วนงานในองค์กร ผมตั้งใจตั้งแต่ว่า นักรักท้องถิ่นจะกลับมาเป็นต้นแบบด้านการทำงานให้บุคลากรฝ่ายอื่นๆ ด้วย

จันทิมา ยอดตลาด รองปลัดเทศบาล

เราใช้ทำงานมากขึ้น มันเกิดการเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติว่าเราทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเพื่อนร่วมด้วยช่วยกัน ดังนั้นเวลาทำงานต้องมีความยืดหยุ่นและมีเหตุผล เพราะทุกฝ่ายต่างพึ่งพาซึ่งกันและกัน ยิ่งเราเป็นหัวหน้างาน เรายังต้องทำงานแบบฟังหูไว้หู ไม่หูหนวกหูเบา แต่ใช้สายตาของตัวเองและเหตุผลตัดสิน

ปากิน โพธิ์หิรัญ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

แต่ก่อนไม่แน่ใจว่าตัวเองจะมาทำอะไรแบบนี้ พอได้ทำกิจกรรมกับเด็ก พาเด็กทำกิจกรรมเรียนรู้แล้วก็รู้สึกสนุก และเห็นว่าตัวเองก็ทำได้ นี่เป็นครั้งแรกที่ทำ ตอนนี้อายากมีความรู้เรื่องกิจกรรมสันตนาการและการพูดกับเด็กให้มากขึ้นกว่านี้...

สันติ พัฒน์พันธุ์ สันตนาการ

หลักสูตรนักรักท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการทำงานในหน้าที่กองการศึกษาโดยตรง เพราะหน้าที่นี้ต้องสร้างกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ที่ผ่านมามีการทำกิจกรรมแต่ละครั้งเกิดขึ้นตามโอกาสจัดแล้วจบไม่มีการสานต่อ เนื่องจากไม่มีเครื่องมือหรือแนวคิดในการสร้างสรรค์กิจกรรมให้ตรงตามที่ยาวชนต้องการ จึงไม่สามารถสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนได้

จังหวัดสุพรรณบุรี

เทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง

999 หมู่ 5 ตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี 72220 โทรศัพท์ 035-437-286-8

ขวัญเมือง ช่างเกวียนดี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

การพัฒนาคนต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก แต่ส่วนมากคนจะมองที่คนโตมากกว่า เด็กเหล่านี้คืออนาคตของชาติ ถ้าเขาเข้มแข็งมาตั้งแต่แรก ก็น่าจะยั่งยืนอยู่ได้

เฉลิมศักดิ์ ชูตาลัด นักพัฒนาชุมชน

เราพยายามปรับมุมมองตามเด็ก ไม่เอาความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเราเข้าไปเสริม เพราะสิ่งที่เราต้องทำคือทำสิ่งที่เด็กต้องการ ความคิดของเด็กไม่ได้ด้อยกว่าเรา อันที่จริงเขาไปไกลกว่าเราจนตามไม่ทันด้วยซ้ำ ถ้าเราไม่ปรับตัวเองก็จะสื่อสารกับเด็กไม่รู้เรื่อง นอกจากนั้นแล้ว วิธีการพูดก็ต้องปรับให้เป็นกันเองมากขึ้น

จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย

449 หมู่ 9 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 72150 โทรศัพท์ 035-415-500

พรสันต์ อยู่เย็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ในความเห็นของผมคิดว่าตั้งแต่บ้านเรามีนักถักทอฯ เข้ามา สถานการณ์เรื่องเด็กดีขึ้นกว่าเดิม จากเด็กที่เคยนั่งเกาะกลุ่มมั่วสุมกันแถวราวสะพาน ช่วงนี้ลดลงจนแทบไม่มี และเมื่อมีงานของชุมชน เด็ก ๆ ก็มาช่วยกันจัดงาน ผมว่าพวกเขามีความรับผิดชอบมากขึ้น

ทิชากร สุนทรวีภาต ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ทุกคนมีความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

วรินทร์ กรุดเพชร นักพัฒนาชุมชน

เดิมเราไม่ได้มีการติดตามความต่อเนื่องของกิจกรรม แต่หลังจากที่ได้เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เป็นระบบมากขึ้น ทำให้เราเปลี่ยนวิธีการคิด ในการทำงานเรื่องเด็กใครมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง เราในฐานะนักถักทอชุมชนมีหน้าที่ไปเชื่อมประสาน เพื่อให้งานที่เกิดขึ้นนั้นเป็นงานของชุมชน เราต้องกระตุ้นไปสร้างให้ชุมชนมองเห็นว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้น คือลูกหลานของเขาเอง

จังหวัดสุพรรณบุรี

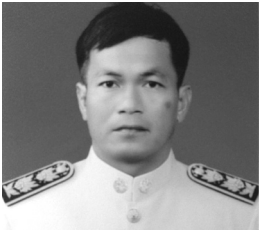
องค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว

157 หมู่ 3 ตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150 โทรศัพท์ 035-415-500

ประทีพ รัตมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นักถักทอชุมชนเป็นเจ้าของภัตตาคารในองค์กรก่อน ด้วยการแบ่งหน้าที่ให้คนอื่น ๆ เข้ามาช่วยงานในแต่ละกิจกรรม หลังจากถักทอภายในองค์กรได้แล้ว ถึงจะออกไปสานความร่วมมือกับผู้นำชุมชนภายนอก ต้องไม่ลืมว่างานชุมชนทำคนเดียวไม่ได้ เพราะมันไม่ไหว ถ้าฝืนทำไปโดยไม่สร้างภาคี ไม่มีทางประสบความสำเร็จ

ลักษณะ แก้วพวง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ทักษะชีวิตเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้ตั้งแต่ประถมศึกษา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กภู่อำนาจทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก

ทินารมภ์ คำมูลอินทร์ อดีตผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน

เมื่อก่อนเป็นคนไม่ยอมคน พูดจาเผลิงผางตรงไปตรงมา กระบวนการทำงานแบบนักถักทอชุมชนได้ขัดเกลาวีรคติให้เรารับฟังคนอื่นมากขึ้น มีแนวคิดเรื่องการวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอนแบบมีแผนสำรอง ทำให้ไม่มีอาการหวั่นเสีย และไว้วางใจเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน เนื่องจากเตรียมทางออกสำรองสำหรับแก้ปัญหาไว้แล้ว นอกจากนี้ยังเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตัวเองพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารมากขึ้น สังเกตเห็นได้จากรู้จักใช้วิธีการเจรจาพูดคุยเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ

ตฤณภพ ประเสริฐ นักวิชาการศึกษา

จากเดิมที่ทำงานในเชิงรับ รอคำสั่ง รอนโยบายไม่เคยคิดด้วยตัวเองว่าจะทำอะไรต่อไปได้อีก แต่กระบวนการอบรมกระตุ้นให้คิดแล้วลงมือทำให้ดีขึ้นทันที มีโจทย์ที่ต้องคิดเกิดขึ้นตลอดเวลา เริ่มคิดจากตัวเองแล้วขยายออกไปถึงบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จังหวัดสุพรรณบุรี

เทศบาลตำบลไผ่กองดิน

หมู่ 4 ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150 โทรศัพท์ 035-422-488-9

ทิมโชติ งามถาวรวงษ์ นายกเทศมนตรี

หาก อปท.สามารถปลูกฝังสิ่งดี ๆ ให้กับเด็กได้ตั้งแต่ยังเล็ก จะทำให้เด็กเติบโตไปในทิศทางที่ถูกต้อง เป็นคนคุณภาพของชุมชน สังคม

พัศกร อุณอ่อน ปลัดเทศบาล

แต่ก่อนทำงานนั่งโต๊ะให้ชาวบ้านเดินเข้ามาหาอย่างเดียว ตอนนี้อยากจะไปหาชาวบ้านเอง เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน ซึ่งบางทีเราก็คาดไม่ถึงว่าชุมชนเราจะมีของดีหลายอย่าง เราสามารถดึงสิ่งดี ๆ เหล่านั้นขึ้นมาเชิดหน้าชูตาให้คนอื่นเห็นได้ เทศบาลก็ได้รับคำชมเชย ชาวบ้านเองก็ได้รับประโยชน์

จิตติมา จันทรวิสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

เมื่อก่อนไม่มีความรู้เรื่องเด็กเลย แต่ตอนนี้เข้าใจเรื่องเด็กมากขึ้น รู้ว่าการทำงานกับเด็กได้ต้องใจเย็น จะใจร้อนกับเด็กไม่ได้ และนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการทำงานด้วยเช่นกัน

ฉล่องศรี มาเจริญ นักพัฒนาชุมชน

แปลกใจตั้งแต่เข้าห้องมาแล้วเห็นการจัดที่นั่งเป็นวงกลม ทุกคนต้องร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็นกัน ทำให้เรารู้สึกตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังได้เห็นหัวข้อการเรียนรู้ชัดเจน มีการบอกหัวข้อการอบรมในแต่วันไว้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมไม่หลุดกรอบ ต่างกับที่ผ่านมามีไปนั่งฟังวิทยากรบรรยายแล้วก็จบ ทำให้รู้สึกน่าเบื่อ ไม่ได้นำสิ่งที่เรียนรู้กลับมาใช้มากนัก

กัลยา อรรถสิงห์ นักวิชาการศึกษา

เมื่อก่อนเขียนโครงการก็แค่ให้จบไป แต่พอมาเข้าร่วมหลักสูตรแล้ว เริ่มคิดว่างานต้องทำงานร่วมกัน และการคิดด้วยกันหลายหัวน่าจะดี โครงการที่ดีกว่าที่ทำคนเดียว เราจึงปรึกษาเพื่อนในทีมก่อนเสมอ เพื่อให้ได้ความคิดใหม่ ๆ ในการทำโครงการ

มนทิพา ศรีท้าว ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข

เวทีอบรมทำให้ได้เจอเพื่อน ๆ จากพื้นที่อื่นที่มาอบรมด้วยกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ได้เห็นว่าการพัฒนานั้นต้องเริ่มต้นที่ตัวเด็ก เพื่อที่จะปั้นเขาให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

จังหวัดสุพรรณบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

ตำบลหนองขาม อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี 72240 โทรศัพท์ 035-595-601

บุญยัง วังเปรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ทุกวันนี้เราจะคุยกันในทีมเสมอเวลาที่เราจะทำงานเรื่องเด็กและเยาวชน ไม่มีการแบ่งแยก ไม่มีฝ่าย งานประจำเรายังคงทำไป แต่เมื่อไหร่ที่เราทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ทุกคนจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

สมาลี ผิวพิมพ์ดี รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

หลักสูตรนักศึกษากิจกรรมมีส่วนช่วยให้ทิศทางในการพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนใน อบต. หนองขามชัดเจนขึ้น ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก จากเดิมเราทำงานด้านเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ยังไม่ชัดเจน ทำให้การเดินไปถึงเป้าหมายค่อนข้างช้า

อนันธร พิมพพันธ์ หัวหน้าสำนักงานปลัด

เดิมเราคิดกิจกรรมเองทั้งหมด กลุ่มนี้ให้น้องทำดนตรี กลุ่มนี้ทำขนม ซึ่งบางครั้งสิ่งที่เราหยิบยื่นให้น้องเขาอาจจะไม่ใช่สิ่งที่เขาอยากทำ เราจึงตกลงที่จะเปิดโอกาสให้เขาได้คิดเอง ทำเอง เรามีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณให้เขาได้ทำกิจกรรมในสิ่งที่เขาเสนอมา ตัวเองก็ไม่ต้องเหนื่อย ไม่ต้องมานั่งคิดว่าน้อง ๆ เขาจะชอบกิจกรรมที่เราคิดให้ไหม เราเปิดโอกาสให้เขาเต็มที่

โยธการ วงษ์สุวรรณ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

เดิมเราทำงานแค่ทำงานโดยหน้าที่ แต่พอมีโอกาสเข้าหลักสูตรนักศึกษากิจกรรมทำให้เราเรียนรู้การประสานงานกับคนในชุมชนให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเด็ก เดิมเราไม่เคยทำงานเป็นขั้นเป็นตอนเลย แต่เมื่อได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักศึกษากิจกรรมแล้ว ทำให้เรารู้จักวางแผนการทำงานที่เป็นลำดับขั้นตอนมากขึ้น

รัชชัย พรอมเปีย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักศึกษากิจกรรมทำให้เข้าใจว่าการพัฒนาเด็กต้องมองตั้งแต่ต้นทาง หากอยากพัฒนาเด็กเราก็ต้องมองที่ตัวเด็กก่อน ลงไปถามความต้องการของเด็กว่าเขาอยากพัฒนาอะไร จะได้พัฒนาเด็กได้ถูกทาง การลงพื้นที่เพื่อถามความต้องการของเด็ก ๆ ช่วยให้เราสามารถวางแผนนโยบาย 3 ปีได้ชัดเจนขึ้น สามารถระบุชื่อโครงการเด็กได้เลยว่ามีโครงการอะไรบ้าง ใช้งบประมาณดำเนินการเท่าไร ทำให้เราทำงานได้ง่ายขึ้น ชัดขึ้น เพราะเราลงไปถามความต้องการของเด็กจริงๆ

จังหวัดสมุทรสงคราม

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่

หมู่ 2 ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 โทรศัพท์ 034-771-353

อมรศักดิ์ จิตระทิน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

เริ่มต้นจาก “ความไม่รู้” แล้ว “เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน” ทั้งคณะผู้บริหาร อบต. ทีมงาน นักถักทอชุมชน เด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร ให้เข้าไปทำงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน โดยเฉพาะด้าน เด็กและเยาวชน และปรับทัศนคติของคนในชุมชนให้หันมาให้ออกแสดงออกซึ่งศักยภาพด้านบวก

พ.จ.อ.อรุณ ภมร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

การพัฒนาตำบลหรือชุมชนต้องพัฒนาที่คน เด็กและเยาวชนถือเป็นรากฐานของการพัฒนา อบต.จึงปรับกระบวนการทำงานและเตรียมงบประมาณไว้รองรับกิจกรรมของนักถักทอชุมชน

มธุรส ประรองดอง ครูผู้ดูแลเด็ก

บทเรียนจากหลักสูตรสร้างความเชื่อมั่นและทำให้เธอไว้วางใจผู้อื่นมากขึ้น เพราะได้เรียนรู้ว่า ทุกส่วนสามารถประสานบทบาทหน้าที่เพื่อทำงานขับเคลื่อนให้ชุมชนเข้มแข็ง และคลี่คลาย ปัญหาเด็กและเยาวชนของชุมชนได้

บุปผา ทรัพย์สมบุญ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

งานนักถักทอชุมชนทำให้เธอเห็นคุณค่าและค้นพบศักยภาพด้านอื่นๆ ของตัวเอง

จรรยา แจงกระจ่าง ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ

หลักสูตรนี้ช่วยให้คิดได้ว่า เราเป็นคนชุมชนนี้แท้ๆ จะไม่ทำอะไรเพื่อชุมชนเลยหรือ...ก็เลย มุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างเต็มที่ ทั้งที่ไม่ใช่หน้าที่ในงานประจำของเราด้วยซ้ำ

จังหวัดสมุทรสงคราม

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว

เลขที่ 99 หมู่ 5 ตำบลบางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 โทรศัพท์ 034-769-789

ชินวัฒน์ กล้าแสง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอนาคตงานพัฒนาเด็กจะเป็นงานสำคัญของ อบต.

กฤษฎพงษ์ แก่นเสน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
แม้ที่ผ่านมา อบต.จะมีการส่งเสริมนโยบายด้านเด็กและเยาวชนอย่างเข้มข้น แต่ยังต้องการ
“กระบวนการใหม่ๆ” เพื่อเติมเต็มและหนุนเสริมนโยบายด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพและมี
ทิศทางในการทำงานมากขึ้น

รัชพล กลีบผิ้ง นักพัฒนาชุมชน
การเริ่มต้นทุกอย่างถ้าทำด้วยใจรักจะทำให้มีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น

จังหวัดสมุทรสงคราม

เทศบาลตำบลบางจะเกร็ง

เลขที่ 3/4 หมู่ 2 ตำบลบางจะเกร็ง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 โทรศัพท์ 034-723-749

สุขเกษม ไ้วสกุล นายกเทศมนตรี

อยากให้ไปเรียนรู้ และนำประสบการณ์มาพัฒนาเด็กและเยาวชน

สุดฟ้า สำเภาทอง รองนายกเทศมนตรี

การเข้าร่วมโครงการนักถักทอชุมชนจะช่วยหนุนเสริมการทำงาน และทำให้บุคลากรได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ความรู้ที่วิทยากรถ่ายทอดมาพัฒนาองค์กรและชุมชนให้ดีขึ้น

ธัญชัย แก้วพันธุ์ ปลัดเทศบาล

การเข้าร่วมโครงการนักถักทอชุมชนจะช่วยหนุนเสริมการทำงาน และทำให้บุคลากรของตนได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ความรู้ที่วิทยากรถ่ายทอดมาพัฒนาองค์กรและชุมชนให้ดีขึ้น

รจนา ชูสกุล รองปลัดเทศบาล

ได้เรียนรู้ถึงการทำงานในแบบฉบับมืออาชีพ รู้จักควบคุมอารมณ์การทำงาน การทบทวนความผิดพลาดในอดีตด้วยการถอดบทเรียนแล้วนำมาแก้ไข พร้อมดันตัวเองออกจากความคิดที่ “ติดหล่ม” จากที่คิดว่างานหนัก เกิดความท้อแท้ในการทำงาน แต่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเป็นว่างานหนักนั้นเป็นเพราะเรายังไม่เปลี่ยนตัวเองเลยต่างหาก

บุษณี นนทลักษณ์ นักพัฒนาชุมชน

การอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนครั้งนี้ ทำให้รูปแบบการทำงานเปลี่ยนไป โดยเฉพาะการลงประชาคมเพื่อขอความเห็นจากชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาก็มีการทำ แต่เราเอามาแปลงเป็นนโยบายไม่ได้

จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย

ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช 80160 โทรศัพท์ 075-375-341

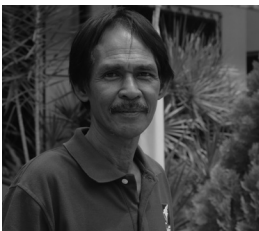
ยุทธยา พิมเสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนได้ยื่นชื่อหลักสูตรครั้งแรก ก็รู้สึกตรงกับใจของผมมาก นั่นคือ ทำอย่างไรถึงจะทำให้กระบวนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ของเราเกิดการเรียงร้อยดังสายโซ่ เกิดความผูกพันใกล้ชิดระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เหมือนสังคมสมัยก่อน

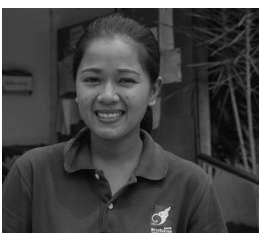
นิสากร สำเร็จเฟื่องฟู ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่ผ่านมา อบต.มีนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นเรื่องการศึกษาเป็นพิเศษ ทว่าสิ่งที่ยังขาดคือยุทธวิธีที่จะสร้างกลไกขับเคลื่อนที่ยั่งยืน เมื่อได้รู้จักกับ หลักสูตรนักถักทอชุมชน จึงเห็นว่าน่าจะเป็นโอกาสดีที่ได้เรียนรู้วิธีการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

สาแหล่ ไบระมาน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผมเคยทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมาเยอะ แต่ยังไม่มียุทธวิธีและขั้นตอนการดำเนินการกับเด็กอย่างเป็นรูปแบบ เมื่อได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ทรงพลก็มองเห็นแนวทางว่า เราต้องมาจัดกระบวนการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนใหม่ อีกอย่างในฐานะรองนายก อบต. การเป็นนักถักทอชุมชนเอง น่าจะดีต่อการประสานงานกับฝ่ายบริหารและคนใน

ลัดดาวัลย์ ทองขำ ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน

แต่ก่อนเป็นคนคิดมาก ทำงานแล้วเครียด เพราะไม่ได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ นำหลักการทำงานอย่างมีความสุขมาใช้ โดยการลดความคาดหวังในการทำงานให้น้อยลง แต่ทำให้ดีที่สุด และนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาเป็นบทเรียน ทำให้ลดปัญหาการทำงานในครั้งต่อไป ผลคือความเครียดของตนเองลดลง มีความสุขในการทำงานมากขึ้น

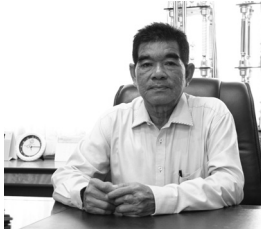
สำรอง ขุนพิพัฒน์ อาสาสมัคร (อสม.)

สิ่งที่ชอบที่สุดจากการอบรมคือ กระบวนการมองทั้งก่อน ระหว่าง และหลังทำกิจกรรมว่า ทำแล้วได้อะไร จากเมื่อก่อนที่ “แค่ทำ” โดยไม่ได้เก็บเกี่ยวผลของกิจกรรม อีกสิ่งที่เธอมีมากขึ้นคือความใส่ใจต่อเด็ก

จังหวัดนครศรีธรรมราช

เทศบาลเมืองปากพูน

ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000 โทรศัพท์ 075-774-130-3

เจลิม ศรีเมือง นายกเทศมนตรี

ผู้บริหาร มาแล้วก็ไป แต่ทีมเจ้าหน้าที่ต้องอยู่กับเทศบาลอีกนาน เราหวังว่าทีมนักถักทอชุมชน จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำประชาคม นำความรู้ที่ได้จากการอบรม มาปรับใช้ในงาน แต่ละส่วน แต่ละฝ่ายได้

ชาญชัย อรุณ ปลัดเทศบาล

เมื่อการทำงานของนักถักทอชุมชนมีความต่อเนื่อง ก็เริ่มเห็นความยั่งยืนขึ้น โดยเฉพาะ การทำกิจกรรมและการทำงานที่รับลูกกับนโยบายขององค์กร โดยมีชุมชนเริ่มให้ความร่วมมือ มากยิ่งขึ้น ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีทิศทาง และที่สำคัญคือทำให้การทำงานง่ายขึ้น

สาระภี ศรีพร หัวหน้าฝ่ายบริหารสาธารณสุข

ถ้าวันหนึ่งเด็กเหล่านี้ที่เขาเคยอยู่กับเรา เมื่อเขาโตขึ้นเขาจะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม เราอยากให้เขา เป็นคนที่มีคุณภาพไม่จำเป็นว่าเขาต้องมาสร้างความเจริญให้แก่พื้นที่ปากพูน แต่อยากให้เขา ไปสร้างความเจริญในทุกๆ พื้นที่ที่เขาทำงาน

นพดล รามณรงค์ นักวิชาการศึกษา

หลักการทำงานคือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ช่วยเหลือเขาก่อน ใครให้ช่วยอะไรแม้ไม่ว่างก็ต้อนรับ ไม่เกี่ยวกับห้วงเวลา แต่ขอให้งานเสร็จ คิดว่าเมื่อวันหนึ่งเราไปขอให้เขาช่วย เขาก็จะช่วย เรา

ศิริพร ทองเกตู นักพัฒนาชุมชน

การทำกิจกรรมให้เด็กและเยาวชน แต่ละครั้งต้องกลับมาทบทวนการทำงานของตัวเอง เพราะ การทำงานเหล่านี้เปรียบเหมือน “การเดินทางที่ต้องมองเกมให้เห็นทั้งกระดาน” มองการทำงานให้มีมิติที่กว้างขึ้น ปรับเปลี่ยนความคิดจากที่รอมีความสุขเฉพาะวันหยุด แต่ปรับความคิดให้มีความสุขกับการทำงานในทุกๆ วัน ทำให้มีความสุขมากยิ่งขึ้น

จังหวัดนครศรีธรรมราช

เทศบาลเมืองปากพูน

ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000 โทรศัพท์ 075-774-130-3

ชัยรัตน์ บุญเนียม หัวหน้าฝ่ายบริการสาธารณสุข

ให้ “มองมุมบวกแล้วยิ้มรับกับปัญหา” แม้ว่าการทำงานบางครั้งอาจจะมีสะดุดไปบ้าง แต่หากมีการวางแผนการทำงานที่ดีจะทำให้ทีมเดินหน้าต่อไป สิ่งเหล่านี้สำคัญมากสำหรับการทำงานเพราะจะทำให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์และเดินหน้าขับเคลื่อนต่อไปได้

อรทัย จันทรเขียว เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

นอกจากปรับทัศนคติในเรื่องการพึ่งเหตุผลซึ่งกันและกันของทีมงานแล้ว ยังนำมาปรับใช้กับการเลี้ยงดูลูกๆ โดยเฉพาะการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันภายในครอบครัว รวมถึงปลูกฝังให้ลูกเรียนรู้การช่วยเหลือสังคม และการทำกิจกรรมจิตอาสา

องค์การบริหารส่วนตำบลอินทรี

ตำบลอินทรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช 80320 โทรศัพท์ 075-396-591

สันต์ กิรรัตน์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

วิธีแก้ไขที่ อบต.ทำมาตลอดคือการจัดกีฬาต้านยาเสพติด เพื่อจูงใจเด็กให้อยากชักซ้อมและเข้าแข่งขัน แต่ก็ใช้เวลาได้เพียง 1-2 เดือนต่อปีเท่านั้น เมื่อกิจกรรมจบลง เด็กจะวนกลับเข้าสู่วงจรเดิม

ดำรงค์ อักษรกาญจน์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับ อบต. ภารกิจการแก้ปัญหาเด็ก ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ยาก เรามีแนวคิดต่อยอดหลาย ๆ กิจกรรม แต่ก็ยอมรับว่าถ้าจะไม่ใช้ระบบจัดกิจกรรมเลยมันก็ทำไม่ได้ ถ้ายังไม่เกิดกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยการสั่งการของรัฐบาล เพราะนอกจากจะได้ความร่วมมือแล้ว เรายังได้งบประมาณมาดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน

นรา หนูทอง นักพัฒนาชุมชน

การเปลี่ยนแปลงหน่วยงานเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เวลา แต่สิ่งที่เปลี่ยนแน่นอนหลังจากเข้าหลักสูตรนี้คือ ตัวผู้เข้าอบรมเอง หากตั้งใจจริงจะพบศักยภาพที่ก้าวหน้าขึ้น และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานได้อย่างดี เจกเช่นตัวเขาที่ก่อนหน้านี้เคยไม่ไหวใจเวลาใครเห็นแย้ง แต่ตอนนี้กลับพยายามประนีประนอม เพราะมองว่าตัวเองกำลังสร้างเครือข่าย เมื่อไรที่ต่างคนต่างถือดี ย่อมไม่เกิดการจับมือ หากเรายอมเขา เขาย่อมยอมเรา และกลายเป็นความเกรงใจซึ่งกันและกัน

จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว

ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

วิโรจน์ พิมเสน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

หากไม่เริ่มต้นที่ครอบครัวซึ่งเป็นส่วนที่เล็กที่สุด ก็ไม่สามารถเริ่มต้นแก้ปัญหาที่ใหญ่กว่านี้ได้

ไชยสิทธิ์ เทพทอง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

การเข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่คิดว่าน่าจะทำให้ชุมชนมีทิศทางในการทำงานเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนมากขึ้น

วสันต์ จิตแจลัม นักพัฒนาชุมชน

ผมเป็นคนของ อบต. ผมคิดว่าจะใช้โอกาสนี้ฝึกตนเองให้มีความชำนาญในเรื่องการเป็นวิทยากรด้านเด็กเยาวชน และพัฒนาเด็กในตำบลให้เป็นสภาเด็กเยาวชนที่สมบูรณ์ไม่ใช่แบบเก่าที่เกิดขึ้นตามคำสั่ง...

พรพิชัย สุกุลหนู นักวิชาการศึกษา

สิ่งที่ได้รับจากโครงการนี้ ทำให้การทำงานมีเป้าหมายมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการใช้ชีวิต เพราะที่ผ่านมาเคยทำอะไร แต่วันนี้เริ่ม “มีเป้าหมายที่ชัดเจน” ขึ้น และมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

มลรักษ์ สุทธิรักษ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

ก่อนจะเข้ากระบวนการอบรมโครงการนักถักทอชุมชนว่า รู้สึงงๆ คิดว่าเหมือนโครงการอื่นๆ ทั่วไป แต่พอได้ “ปรับทัศนคติ” และเข้าสู่กระบวนการแล้ว ทำให้รู้สึกว่าเราคือส่วนหนึ่งที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนการทำงานพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไปได้

จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์เสด็จ

ตำบลโพธิ์เสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

เกรียงศักดิ์ ด้านคงรักษ์ นายกเทศมนตรี

ทักษะการทำงานที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคลากรทุกคนต้องมี การส่งบุคลากรเข้าร่วมหลักสูตร นักถักทอชุมชนส่วนตัวคิดว่าเป็นหลักสูตรที่คุ้มค่ามีประโยชน์กับชุมชนมาก เพราะเมื่ออบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนเสร็จ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากวิทยากรหรือจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่ไปอบรมด้วยกันมาปรับใช้กับการทำงาน ทั้งการลงพื้นที่ชุมชน และการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนได้จริง

รักดี ศรีเมือง ปลัดเทศบาล

หลักสูตรนักถักทอชุมชนเป็นหลักสูตรที่ดี ตั้งแต่ส่งบุคลากรเข้าไปเรียน กลับมาเห็นการเปลี่ยนแปลง กล้าพูดกล้าแสดงออกมากขึ้น ทำงานมีการวางแผนและพยายามนำสิ่งที่เรียนมาทำกิจกรรมในพื้นที่ และมีความคืบหน้าด้านเด็กเยาวชนในระดับดีพอสมควร ...ผมคุยกับนายกกว่าถ้ามีรุ่น 3 จะส่งอีก...

วุฒิชิตชัยพัฒน์วงศ์กร นักพัฒนาชุมชน

การทำงานผมประสานกับโรงเรียนในพื้นที่เพราะมีกลุ่มเด็กอยู่แล้ว เชื่อมกับกลุ่ม อสม. เพราะกลุ่มนี้เข้าถึงและใกล้ชิดชุมชนทำให้ง่ายต่อการทำงาน ส่วนวิทยากรกิจกรรมด้านต่างๆ ที่นำมาพัฒนาเด็ก ผมก็ประสานกับหน่วยงานที่เขาทำหน้าที่อยู่แล้ว เช่น กศน.เข้ามาทำกิจกรรมด้านอาชีพ เชื่อมกับ รพ.สต.เพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาพ เช่นเรื่องโรคติดต่อหรือการป้องกันเรื่องท้องก่อนวัย...

เอกมล พลับช่วย นิติกร

หากทำหน้าที่นักถักทอชุมชน การตักเตือนเด็กในแบบฉบับที่ว่าด้วยจริยธรรมคุณธรรมทางสังคม น่าจะเข้าถึงเด็กดีกว่าและได้ผลมากกว่าการตักเตือนในแบบฉบับที่ว่าด้วยตัวบทกฎหมาย

จังหวัดกระบี่

องค์การบริหารส่วนตำบลเวาคราม

ตำบลเวาคราม อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81000 โทรศัพท์ 075-603-402

บันชुर ภูมิภมร นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัดกระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว รายได้ต่อหัวต่อประชากรสูง แต่การศึกษากลับอยู่อันดับท้ายๆ ของประเทศ ทั้งนี้ อบต.ได้ตั้งงบประมาณด้านการศึกษาให้เยาวชนไว้ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ เน้นการอบรมคุณธรรมจริยธรรม และสอนศาสนาวันเสาร์อาทิตย์ เพราะเชื่อว่าหากเยาวชนมีจริยธรรมอยู่ในตัว ปัญหาที่เราห่วงอยู่ทุกวันนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ตอนนี้सारณูปโภคของชุมชนค่อนข้างจะสะดวกแล้ว อบต.จึงหันมาให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณภาพคนเป็นหลัก

จิระพล ลือเท่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

ผมเลือกเจ้าหน้าที่ที่เขามีตำแหน่งงานที่เกี่ยวกับเด็กโดยเฉพาะ ถ้าเขามีตำแหน่งงานที่ตรงกับลักษณะงานของเด็ก เขาจะใช้เวลาได้เต็มที่ในส่วนนั้น แล้วเขาก็รู้ว่วิธีการที่จะดำเนินการเป็นอย่างไร เมื่อมีคนให้คำแนะนำ เขาก็คิดเป็นกระบวนการไปเลย แต่ถ้าเราไม่ได้เอาคนที่ทำงานด้านเด็กมา เขาไม่รู้จักปัญหา เขาไม่รู้ว่ปัญหาของเด็กอยู่ตรงไหน เด็กมี พ.ร.บ.อะไรคุ้มครองบ้าง

อิสราวุธ หมาดหลี หัวหน้าสำนักงานปลัด

เริ่มแรกที่เข้าโครงการหลักสูตรนักกักตอชุมชนเราไม่รู้จักหลักสูตรนี้เลย แต่หลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรม ผมคิดว่าสิ่งที่เราทำอยู่ในปัจจุบันเหมือนกับเราเรียนอยู่ในโรงเรียน เหมือนเราไปติววิชาการกักตอชุมชนมา เราจะมีเทคนิควิธีการเพื่อให้เรานำมาดัดแปลงในการทำงานของเรา

รุจิติมา จันทรทัย นักวิชาการศึกษา

เราทำงานคนเดียวไม่ได้ ดังนั้นประสบการณ์การทำงานสอนให้เรารู้ว่ เราต้องฟังความคิดเห็นจากคนอื่นรอบข้างด้วย ส่วนใหญ่เราจะพูดกันด้วยเหตุผล หากเหตุผลของใครคนไหนดีกว่าเราก็กยอมรับตรงนั้นไป หรือไม่ก็เสริมให้สมบูรณ์ขึ้น บางครั้งปลัดก็ต้องเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของเรา ถ้าหากสิ่งที่เรานำเสนอเป็นประโยชน์กับชุมชน

จวิรรณ ดวงเกิด ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

พอเราเห็นว่าเด็กของเราทำได้ เราก็รู้สึกภูมิใจ เห็นเขายิ้มเราก็ยิ้มตาม เขาให้ความร่วมมือกับเราดีมาก เรา รู้สึกเหมือนกับว่าบรรลุประสงค์ที่เราวางไว้แล้ว อย่างน้อยเขาก็มีความกล้า กล้าที่จะเดินเข้ามาหาเรา กล้าที่จะเดินเข้ามาถามในสิ่งที่เขาอยากรู้ และรู้สึกเหมือนว่าเขาไว้วางใจเรามากขึ้น

รัชดา แหลมศักดิ์ ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชน

นำหลักการทรงงานมาใช้ในการทำงาน การฝึกจิตให้นิ่ง ยอมรับฟังความเห็น หรือการกระทำของคนรอบข้างในการทำงานในองค์กร ในเรื่องการเสนอความคิดเห็นต่างๆ จะเกิดปัญหาทุกครั้ง เกิดการโต้เถียงโต้แย้งกัน หาข้อสรุปไม่ได้ ตัวเองจึงใช้การฝึกจิตให้นิ่ง ยับยั้ง เป็นผู้ฟังข้อเสนอต่างๆ ก่อน แล้วค่อยอธิบายต่อเป็นข้อๆ จนได้ข้อสรุปในการจัดทำโครงการและลงมือปฏิบัติ ผลที่ดีคือลดปัญหาการขัดแย้งกันในการทำงาน

ท้องถิ่น จัดการตนเอง

คนสำราญ งานสำเร็จ

ราคา 320 บาท